

Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя
Тернопільська міська рада

Ternopil Ivan Puluj National Technical
University
Ternopil City Council

Корпорація «Науковий парк «Інноваційно-
інвестиційний кластер Тернопілля»

Corporation «Scientific Park – Innovation and
Investment Cluster of Ternopil Region»

«Страхова компанія «ТАС»

Insurance company «TAS»

Вроцлавський економічний університет
Університет «Опольська Політехніка»
Університет прикладних наук в Нисі

Wroclaw University of Economics
Opole University of Technology
University of Applied Sciences in Nysa

Індо-Європейська освітня фундація
(Республіка Польща)

Indo-European Education Foundation
(the Republic of Poland)

Університет Дунареа де Йос м. Галац
(Румунія)

University Dunarea de Jos of Galati (Romania)

МАТЕРІАЛИ

*IV Міжнародної науково-практичної конференції
«ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ
ПОЗИЦІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ У
ГЛОБАЛЬНОМУ, РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА ЛОКАЛЬНОМУ ВИМІРАХ»*

*Proceedings of the 4th International Scientific-Practical Conference
“FORMATION OF THE MECHANISM OF NATIONAL ECONOMIC SYSTEMS
COMPETITIVE POSITIONS STRENGTHENING IN
GLOBAL, REGIONAL AND LOCAL DIMENSIONS”*

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (31 березня 2020 р.) / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2020. – 160 с.

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Голова – Рогатинський Р.М., проректор з наукової роботи ТНТУ, д.т.н., професор
Співголова – Ціх Г.В., декан факультету економіки та менеджменту ТНТУ, к.е.н., доцент
Співголова – Панухник О.В., завідувачка кафедри економіки та фінансів ТНТУ, д.е.н., професор

Члени:

Дейнека Ю.П. – начальник управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради (м. Тернопіль, Україна)
Демкура Т.В. – віце-президент міжнародної торгової палати ІСС Ukraine з питань регіонального співробітництва (м. Тернопіль, Україна)
Колос О.С. – директорка ТОВ «Торговий дім «Інтеграл» (м. Тернопіль, Україна)
Тимошик М.М. – директор ТОВ «Маркетингові технології ПБС» (м. Тернопіль, Україна)
Химич Г.П. – директор Корпорації «Науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля»» (м. Тернопіль, Україна)
Яцишин Н.З. – директорка «Страхова компанія «ТАС» (м. Тернопіль, Україна)
Зелінська Анетта – професорка факультету управління, комп'ютерних наук та фінансів Вроцлавського економічного університету, Dr.Hab (м. Вроцлав, Республіка Польща) – за згодою
Клеменс Бригіда – заступник декана з навчальної роботи факультету економіки та менеджменту Університету «Опольська Політехніка», Ph.D (м. Ополе, Республіка Польща) – за згодою
Опалка Анна – керівниця відділу з міжнародних зв'язків Університету прикладних наук в Нисі, PhD (м. Ниса, Республіка Польща) – за згодою
Влімовська Зоф'я – директорка інституту фінансів Університету прикладних наук в Нисі, Dr.Hab. (м. Ниса, Республіка Польща) – за згодою
Рокіта-Поскарт Діана – асистентка кафедри регіональної політики Університету «Опольська Політехніка», Ph.D (м. Ополе, Республіка Польща) – за згодою
Кумар Прадіп – голова Індो-Європейської освітньої фундації, PhD (м. Варшава, Республіка Польща) – за згодою
Зека Єкатеріна Даніела – виконавча директорка Документаційного центру управління маркетингу в промисловості та сільському господарстві, Університет Дунареа де Йос м. Галац, PhD (м. Галац, Румунія) – за згодою

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова – Панухник О.В., завідувачка кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя, д.е.н., професор

Члени:

Науково-педагогічні працівники та навчально-допоміжний персонал кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя:

Артеменко Л.Б., Бажанова Н.В., Винник Т.М., Дячун О.Д., Константюк Н.І., Крамар І.Ю., Крупка А.Я., Кудлак В.Я., Малинич Г.М., Мариненко Н.Ю., Мартинчук Л.І., Нагорняк І.С., Левицький В.О., Подвірна Т.В., Радинський С.В., Тимошик Н.С., Химич І.Г.

Науковий секретар

Маркович І.Б. – доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя, к.е.н., доцент

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, протокол № 8 від 02 квітня 2020 р.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори.

ISBN 978-617-7331-99-4

© Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2020

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

Розвиток соціально-економічних систем мікро-, мезо- і макrorівня: конфлікт традиційних моделей та економічних реалій 21 століття

Артеменко Людмила ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ МОМЕНТИ.....	7
Криницька Ірина ПОБУДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	9
Левицький Віталій ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ І ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	10
Подвірна Тетяна ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	12
Псьота Вікторія ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ПУБЛІЧНІ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ.....	14
Фармега Юрій ДО ПИТАННЯ ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	17
Щеглюк Світлана ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНИ ..	19
Marynenko Nataliia, Kramar Iryna, Tsikh Halyna IT OUTSOURCING CONTRIBUTION TO THE UKRAINE'S ECONOMY.....	22

СЕКЦІЯ 2

Особливості інтеграції держави, бізнесу, науки, освіти в умовах цифровізації суспільства

Бажанова Наталія ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ – ПРІОРИТЕТНИЙ ВЕКТОР ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	27
Блавицька Вікторія ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	28
Красицький Петро, Крамар Ірина УКРАЇНА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	29
Маркович Ірина ЗАКОНОДАВЧІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	31
Мизак Зоряна ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ І НЕДОЛІКИ.....	32
Мицишин Андрій СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ	34
Одайський Олександр ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ ДЕРЖАВИ.....	36
Петручок Юрій ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НЕВІДВОРОТНИЙ ПРОЦЕС НА ШЛЯХУ ДО ПОТУЖНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	38
Присяжнюк Таїсія ВПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ НА ІНТЕГРАЦІЮ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ В СВІТОВИЙ ПРОСТІР.....	40

СЕКЦІЯ 3

Роль та потенціал вітчизняного підприємництва у розвитку економічно стійкої держави

Величко Максим ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ.....	42
Винник Тетяна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ЗАБУДОВНИКІВ	43
Голич Наталія АДАПТАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	45
Дячун Ольга ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОДАЖАМИ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ.....	46
Катрусяк Христина ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	48
Константюк Наталія БАЗОВІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	50

Констанюк Наталія, Скалецька Марія	
ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	52
Мазуренок Оксана	
КОНЦЕПЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО АУДИТУ ЯК ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ...	54
Малинич Ганна, Чайнюк Олеся	
РИНОК ЗАМОРОЖЕНИХ ЯГІД В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	56
Сульженко Роман	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ	58
Царук Василь	
ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ЗАСОБУ ВИРІШЕННЯ АГЕНТСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ В КОРПОРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ.....	59
Чуй Юрій	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	61
<u>СЕКЦІЯ 4</u>	
<u>Сучасний розвиток фінансового ринку України: можливості, виклики, загрози</u>	
Вінніковецька Жанна, Тимошенко Наталія	
ГЛОБАЛЬНІ ФІНАНСОВОГО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ В ДЗЕРКАЛІ СТАТИСТИКИ.....	63
Крупка Андрій	
СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА: ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ.....	66
Пастух Марія	
ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	68
Семчишин Євгенія, Могильська Василина	
ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	70
Химич Ірина	
ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ.....	72
<u>СЕКЦІЯ 5</u>	
<u>Інновації у глобальній біржовій сфері та банківській діяльності</u>	
Колінець Леся, Радинський Сергій	
ІНВЕСТИВАННЯ У ГАЛУЗІ FİNTECH.....	75
<u>СЕКЦІЯ 6</u>	
<u>Страховий ринок України – каталізатор чи стримувач прогресивних змін у вітчизняній економічній системі?</u>	
Гой Віта	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ.....	78
Тимошик Наталія	
ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	80
<u>СЕКЦІЯ 7</u>	
<u>Економічно ефективна торгівля: розуміння суті та сучасні підходи до її ведення</u>	
Гула Інна	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ.....	82
Трішкіна Ніна	
ТОРГІВЛЯ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ.....	84
<u>СЕКЦІЯ 8</u>	
<u>Майбутнє конкурентоспроможності: розумне управління, розумні території, розумний бізнес</u>	
Бугасва Марія, Рубан Валентина	
КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	87
Василюк Юлія	
ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА – ШАНС ДЛЯ УКРАЇНИ.....	89
Данько Тарас, Ширяєва Наталія	
СТРАТЕГІЧНИЙ ФОРСАЙТ В МУЛЬТИНАЦІОНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЯХ.....	91
Долик Катерина	
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	92

Домбровська Олена, Погойда Владислав ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІСТ МАЙБУТНЬОГО В УКРАЇНІ.....	94
Кошкалда Ірина, Князь Олександр РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	97
Мариненко Наталія, Рудюк Ірина КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА	99
Нагорняк Ірина СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	100
Панухник Олена ВІРУС РЕЦЕСІЇ ПЕРЕПИСУЄ СЦЕНАРІЙ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	102
Федотова Яна КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ВАЖЛИВА, ЯК НІКОЛИ.....	104
<u>ІІІ МІЖНАРОДНИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ</u> <u>«КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ОЧИМА МОЛОДІ»</u>	
Базар Уляна СКЛАДОВІ МАРКЕТИНГУ СФЕРИ ПОСЛУГ	107
Бригоцька Олександра ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ З МЕТОЮ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	109
Бурка Олександр ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА – ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО.....	111
Галичак Назар СИСТЕМА «РОЗУМНИЙ БУДИНОК» ЯК СПОСІБ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ.....	113
Гнатюк Олена ВПЛИВ ІКТ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ.....	115
Гой Віта РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	117
Гула Інна ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК СПОСІБ ЗМЕНШИТИ ТА ЗУПИНИТИ НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ.....	119
Гусейнова Ірина СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	121
Деркач Надія ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА –ПОРЯТУНОК ЛЮДСТВА.....	123
Довгань Арсен ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ.....	125
Дочак Тетяна ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ.....	127
Закутій Христина ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	129
Івасик Катерина ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ВАЖЛИВИЙ КРОК ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	131
Кулизька Таїса, Мельник Інна ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	133
Луцко Зоряна ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СФЕРІ ФІНАНСІВ.....	135
Матейчик Микола ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА.....	137
Машута Іванна МІСЦЕВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	139
Могильська Василина ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК.....	141
Могильська Василина ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ АУТСОРСИНГУ ТА РЕЦИКЛІНГУ	143
Нікуліна Юлія, Яковченко Григорій ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА – ЗАПОРУКА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	145

Репуло Євген СПРОЩЕННЯ СИСТЕМИ РОЗМИТНЕННЯ АВТОМОБІЛІВ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	147
Тустановський Андрій ПРОБЛЕМИ ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА ЕФЕКТИВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	149
Харітонова Діана ВЗАЄМОДІЯ ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ ТА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	151
Харітонова Діана ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	153
Шкільник Ірина НОВА ЕКОНОМІЧНА РЕАЛЬНОСТЬ: ЕРА ОН-ЛАЙН.....	155
Nykolyshyn Victoria EXPIERENCE OF DEVELOPMENT COUNTRIES IN THE IMPLEMENTATION OF THE GREEN ECONOMY PRINCIPLES: EXAMPLE FOR UKRAINE.....	158

СЕКЦІЯ 1
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ МІКРО-, МЕЗО- І
МАКРОРІВНЯ: КОНФЛІКТ ТРАДИЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЙ 21 СТОЛІТТЯ

УДК 338.439

Артеменко Людмила
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м.Тернопіль, Україна
Liudmyla Artemenko
PhD (Economics), Docent
Associate Professor Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ МОМЕНТИ
FOOD SECURITY ISSUES IN UKRAINE

Питання продовольчої безпеки – ключовий сегмент в концепціях національної безпеки країн світу, оскільки можливості здійснення незалежної державної політики виникають лише за умови гарантування забезпечення населення продовольством. Науковці національну продовольчу безпеку розглядають, як гарантовану здатність держави до самозабезпечення базовими продуктами, їх економічну та фізичну доступність, задоволення потреб населення продуктами харчування в необхідних обсягах, асортименті, якості та на рівні, який забезпечує здоров'я та розвиток кожного громадянина [1].

Методика оцінювання рівня продовольчої безпеки в Україні включає в себе визначення таких індикаторів та їх граничних значень:

1. Добова енергетична цінність раціону (не менше 2500 ккал на добу), серед яких продукти тваринного походження мають становити 55%. Статистичні дані свідчать про те, що тільки на 29% середньодобовий раціон українців забезпечується за рахунок споживання такої продукції, а саме: молочної та м'ясної.

2. Достатність споживання у розрізі основних видів продуктів харчування (співвідношення між фактичним споживанням окремого продукту та його раціональною нормою). Певні соціальні групи населення внаслідок низької платоспроможності не забезпечують харчування відповідно до потреб організму майже за всіма видами продовольства, за винятком олії, картоплі та хлібопродуктів. За останні роки відбулися суттєві зміни у споживчій поведінці населення, яке перейшло до режиму економії на продуктах харчування внаслідок переорієнтації родинних бюджетів на оплату ЖКП, що свідчить як про незбалансоване харчування, так і про зниження рівня й якості життя.

3. Економічна доступність продовольства (частка витрат на харчування у структурі сукупних витрат домогосподарств). Така оцінка є в першу чергу функцією доходів населення. Українці на продовольчі товари витрачають близько 50 % бюджету (пороговий ступінь показника – 60%). Також індикатором слугує – частка населення, яке проживає за глобальною межею бідності, навіть за умови надання субсидій та різних видів соціальної допомоги (за даними Світового банку 25%) [2].

4. Достатність запасів зерна у державних ресурсах (співвідношення між обсягами продовольчого зерна у державному резерві та обсягами внутрішнього споживання

населенням хлібопродуктів). Даний індикатор менший на 8 % від граничного критерію для зазначеного показника (17 %), що має відповідати 60 дням споживання.

5. Диференціація вартості харчування за соціальними групами (відношення витрат на харчування 20% домогосподарств із найвищими доходами та 20% із найнижчими). В Україні упродовж останніх років коефіцієнт диференціації вартості харчування за соціальними групами був високим і по деяких продуктах становив більше 2,0.

6. Ємність внутрішнього ринку. Цей показник використовують для складання балансів попиту і пропозиції та визначення продовольчої незалежності за окремими групами продуктів.

7. Продовольча незалежність за окремим продуктом (співвідношення між обсягами імпорту та ємністю його внутрішнього ринку). Граничним критерієм для такого показника вважається його 30% рівень. Загалом можна стверджувати, що в Україні продовольча незалежність забезпечена практично за всіма видами продовольства за рахунок вітчизняного виробництва.

Водночас по трьох групах продовольства частка імпорту традиційно перевищує встановлений граничний критерій. Найвищий рівень імпортозалежності існує по групі «риба і рибопродукти» (більше 70%). Окрім того, перевищення граничного критерію по групі «олії рослинні» обумовлено імпортом тропічних олій (пальмова та кокосова), які широко використовуються вітчизняними виробниками харчової промисловості. Імпорт по групі «плоди та ягоди» пов'язаний із ввезенням екзотичних плодів, вирощування яких не властиве для України (цитрусові, банани, тощо).

Із 2012 року за ініціативи журналу «The Economist» розраховується Глобальний індекс продовольчої безпеки, який включає в себе значно ширше коло показників, ніж вітчизняна методика. Із 2017 року він був доповнений таким індикатором, як природні ресурси та їх стійкість. Зміна методології підрахунку пов'язана із процесами глобального потепління та несприятливими погодними умовами. Протягом 2013-2019 рр. Україна втратила 29 позицій і опустилася із 47-го на 76-е місце в Глобальному індексі продовольчої безпеки серед 113 країн світу. Згідно з даними індексу сильними позиціями держави є такі показники, як: безпека продуктів харчування, низький рівень втрат продовольства, наявність відповідних приміщень для зберігання врожаю. Найбільш суттєві виклики становлять: високий рівень корупції, низький рівень ВВП на душу населення, проблемність доступу до дешевих кредитів, відсутність харчових стандартів, низький обсяг фінансування наукових досліджень в аграрному секторі, слабка дорожня та портова інфраструктура.

Отже, склалася парадоксальна ситуація: рівень самозабезпечення в Україні за більшістю харчових продуктів достатній, держава займає перше місце у світі серед виробників соняшникової олії, входить до лідерів на світовому ринку продовольства за окремими товарними групами, таких як: мед (3 місце), ячмінь, кукурудза (4 місце), пшениця (5 місце), соя (7 місце) [3]; за оцінками науковців країна спроможна «нагодувати» близько 100–150 млн. осіб [4]. І, не зважаючи на наявний ресурсний потенціал, спостерігається від'ємна динаміка позиції в Глобальному індексі продовольчої безпеки. Така ситуація свідчить про те, що зниження попиту внаслідок скорочення платоспроможності населення може, в кінцевому результаті, призвести до зменшення пропозиції, зростання вартості виробництва у поєднанні із відсутністю мотиваційного механізму підприємців займатися аграрним сектором.

Аналіз рівня продовольчої безпеки України засвідчив, що каталізатором позитивних змін повинна виступити держава з метою підтримки товаровиробників та реалізації активної соціальної політики. Тобто, проблемні моменти можуть бути усунені шляхом стимулювання сільськогосподарських підприємств нарощувати виробництво продукції, підвищувати її якість із одночасним зростанням реальних доходів населення та запобігання їх надмірній диференціації. Саме такі важливі «непродовольчі» чинники повинні сприяти зміцненню забезпечення родинної та національної продовольчої безпеки.

Перелік використаних джерел:

1. Ільяшенко, В.А. Продовольча безпека, як складова державної агропродовольчої політики України / В.А. Ільяшенко // Економіка та держава. – № 6. – 2008. – С. 99-101.
2. Poverty and shared prosperity 2018. International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank. URL : <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30418/9781464813306.pdf>
3. Агробізнес України. Звіт за 2018 рік. URL : <https://agribusinessinukraine.com/>.
4. Котикова О. І. Індикація економічного стану сільськогосподарського землекористування в Україні / О. І. Котикова // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2015. Вип. 2 (83). Т. 1. – С. 25–34.

УДК 336

Криницька Ірина

студентка групи ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Левицький Віталій

доктор історичних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Iryna Krynytska

student of the group PFm-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Vitalii Levytskyi

Doctor of Sciences (History), Docent

Associate Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПОБУДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ THE SYSTEM OF COMPETITIVENESS MANAGEMENT CREATION OF THE DOMESTIC PRODUCTION ENTERPRISES

Конкурентоспроможність сучасних виробничих підприємств є надзвичайно нестійкою характеристикою, адже та сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів впливів, що порушують рівновагу на ринку, не дозволяє довгий час без вдосконалень утримуватися на бажаному їй рівні. Тому питання економічної та фінансової стійкості підприємств, утримання достатнього рівня відповідності нормативним значенням, побудови ефективної системи управління конкурентоспроможністю та інші чинники діяльності бізнес-структур перебувають в «полі зору» як підприємців-практиків, так і науковців.

Особливо гостро загрози падіння рівня конкурентоспроможності постають перед вітчизняними виробничими підприємствами, які відчувають значний тиск не тільки на внутрішньому ринку від прямих конкурентів, а й перебувають під потужним конкурентним тиском суб'єктів зовнішніх ринків.

Глобальність товарних ринків настільки нівелювала кордони та обмеження на переміщення товарів між державами, що сьогодні варто в якості конкурентних сил та конкурентного ринку розглядати увесь глобальний економічний простір.

Науковці пропонують наступний перелік принципів управління рівнем конкурентоспроможності підприємства: системності, цілісності; структуризації; збалансованості; справедливості; обмеженої раціональності; множинності; розвитку; безперервності; забезпечення привабливості посад; залучення; достовірності інформації; попередження; відповідності у часі та просторі [1].

Ці принципи повинні бути застосовані одночасно та одновекторно. Варто зосередитися на системності заходів, що може використовувати підприємство для зростання рівня конкурентоспроможності, адже епізодичність або слабка взаємоузгодженість дій може не тільки не дозволити досягнути найкращого бажаного результату, а навіть навпаки – погіршити ситуацію.

Обов'язковим елементом системи управління конкурентоспроможністю виробничого підприємства є розробка механізму оцінювання ефективності проведених дій, адже без переведення у кількісні виміри досягнутих ефектів неможливо достовірно обґрунтувати необхідність або доцільність їхнього проведення. Звичайно, система оцінок може суттєво відрізнятись між підприємствами різних галузей, розмірів, стратегічних пріоритетів. Проте, спільним залишається те, що набір ключових індикаторів повинен вміщувати як показники фінансової «якості» результатів діяльності підприємства, так і оцінки ринкової частки, потенціалів до зростання.

Перелік використаних джерел:

1. Гавриш О. А. Принципи управління рівнем конкурентоспроможності підприємств / О. А. Гавриш, А. Д. Кухарук // Ефективна економіка. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_6

УДК 336.05

Левицький Віталій

доктор історичних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Vitalii Levytskyi

Doctor of Sciences (History), Docent
Associate Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ І ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ THE PROBLEMS OF ECONOMIC GROWTH AND ECONOMIC CURRENT DEVELOPMENT

Дослідження проблеми економічного зростання і економічного розвитку можна знайти в теоретичних розробках вчених-економістів різних часів і напрямків. До того ж, практично впродовж усього часу становлення економічної науки поняття «розвиток» було синонімом поняття «економічне зростання». Проблеми економічного зростання займають центральне місце в економічних дослідженнях різних наукових напрямків. Економічне зростання є показником результативності функціонування національної економіки, одним з найважливіших завдань сталого розвитку і підвищення рівня життя населення, а дослідження його сутності має значний еволюційний шлях [1, с. 10].

Економічне зростання і економічний розвиток – це неперервне зростання масштабів споживання природних ресурсів, що обумовлено постійним розвитком продуктивних сил

суспільного виробництва. Внаслідок науково-технічного прогресу, за останні 100 років темпи споживання різко зросли – у виробництво залучено стільки ресурсів, скільки за всі попередні тисячоліття. На сьогодні зростання економіки становить майже 3% на рік (для порівняння: темпи зростання продуктивності живої речовини менше 1% на рік). На початку XXI ст. річний випуск у світі дорівнює загальному обсягу виробленого Європою продукту за всю її історію. Небезпечність такого становища полягає у тому, що такі темпи природокористування вже в середині XXI ст. спричинити критичну ситуацію щодо забезпечення цивілізації природними ресурсами. Проблеми економічного зростання займають на сьогодні центральне місце в економічних дискусіях і обговореннях, що ведуться представниками різних урядів [1, с. 12–13].

На даному трансформаційному етапі розвитку світогосподарської системи, в умовах невизначеності та нестійкості функціонування, ключовим інструментарієм забезпечення результативності реалізації економічної стратегії в державі є: формування відповідного типу політики модернізації економіки на рівні регіонів на засадах реалізації соціетальних принципів до визначення напрямів структурно-динамічних змін; використання принципів розбудови регіональних соціально-економічних систем (РСЕС), застосування яких забезпечує розробку й визначення специфічного комплексу модернізаційних заходів щодо реалізації функцій регіональними корелянтами в контексті генерування сприятливих умов задля цілеспрямованого загальноекономічного зростання з урахуванням трансформаційних змін на коригування до цільових орієнтирів фазової траєкторії еволюції певного державного утворення.

Сучасні інституційні перетворення в державі характеризуються потребою в нагальному провадженні адміністративної реформи, політики реструктуризації продуктивних сил в органічному взаємозв'язку з політичною і територіальною трансформаціями чинної системи управління розвитком регіональних соціально-економічних систем та необхідним внутрішнім регулюванням процесів збалансованого розвитку з метою покращення якості життя населення, тобто узгодженого підпорядкування. При цьому актуальність і нагальність використання цього управлінського інструменту, імовірно, сприятиме наближенню національних умов загальноекономічного зростання і покращенню рівня та якості життя населення до усталених концепцій і доміант сталого розвитку відповідно до стандартів ЄС за умови реалізації соціетальних принципів модернізації регіональних соціально-економічних систем [3, с. 48–49].

В остаточно сформованій на початку XXI ст. глобальній моделі економічного розвитку посилюються загрози, обумовлені наростанням суперечностей глобалізації, нагромадженням скепсису відносно переваг останньої в суспільствах як розвинутих країн, так і країн з економіками, що розвиваються. Незважаючи на триваючу дію чотирьох ключових тенденцій, – транснаціоналізації національних економік та посилення їх взаємозалежності; посилення регіональних та субрегіональних інтеграційних процесів; соціалізації світової економіки та формуванні глобального інституціонального середовища економічної діяльності, сучасна модель глобального економічного розвитку, очевидно, себе вичерпала.

Глобальний простір перебуває в постійному русі, трансформації, що стосується його як гео економічної, так і геополітичної складових. Нагромадження суперечностей глобалізації, вкрай нерівномірний розподіл її наслідків та вигод призводять до міжрегіональних протистоянь в площині не лише економічного, соціального розвитку, але цивілізаційних, культурно-ціннісних. За умов звуження ресурсних можливостей глобального розвитку та посилення міжкраїнових асиметрій, спостерігається лише посилення частоти та сили таких протистоянь. Технологічні нововведення повсякчас змінюють як зміст та форми, та і середовище міжнародного бізнесу. Сучасні транспортні засоби мінімізують логістичні витрати та посилюють географічну мобільність, зростання мережевих систем, гіперпідключеність до них як посилюють персональну цифрову залежність, так і формують обриси нової технологічної моделі світу [2, с. 25–26].

Отже, кожному суспільству властиві базові цінності, які при визначенні шляхів соціально-економічного і політичного розвитку не можуть бути предметом компромісів чи політичних торгів. Найважливіші з таких цінностей – це державність, добробут населення та національна безпека.

Перелік використаних джерел:

1. Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія / В. С. Загорський. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.
2. Петкова Л. О. Тренди глобального економічного розвитку в контексті країн із зростаючими ринками // Сучасні виклики розвитку світової економіки: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. 261 с.
3. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с.

УДК 339:9

Подвірна Тетяна
кандидат економічних наук
старший викладач кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Tetiana Podvirna
PhD in Economics
Senior Lecturer of of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ FEATURES OF DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION

З часу появи перших економічних інтеграційних об'єднань, укладених в економічних цілях, у 1950-1960-і рр. міжнародна економічна інтеграція (МЕІ) як один із напрямів глобалізації сильно змінилася та набула нових особливостей. Глобалізація та інтеграція мають одну і ту ж економічну природу, виступаючи, по суті, тенденціями розвитку ринкової системи у світових масштабах.

Особливості розвитку міжнародної економічної інтеграції:

По-перше, зросла кількість діючих регіональних інтеграційних угод. Практично всі держави за рідкісним винятком є учасниками одного або декількох угод про міжнародну інтеграцію. Зростання пов'язане з розвитком мереж міжнародного виробництва і, як наслідок, з необхідністю поєднувати зусилля країн у регулюванні і адаптації їх інтернаціоналізованих національних економік до глобалізації з лібералізацією торгівлі країн, що розвиваються, реформами і зростанням в країнах Азії і Латинської Америки, що зумовило їх готовність до інтеграції.

Країни, що розвиваються вступають у асиметричні угоди, щоб залучити іноземний капітал і технології, отримати доступ на ринки розвинених країн, продемонструвати іноземним партнерам та інвесторам прихильність лібералізації та демократії, стабілізувати економіку та закріпити реформи у міжнародних угодах (у зовнішньоторговельній,

конкурентній, інвестиційній політиках, держзакупівлі, технічному регулюванню, захисту прав ОІВ). Для цього країни йдуть на надмірне відкривання економіки у стосунках з більш розвиненим партнером, переслідуючи свої інтереси.

По-друге, зросла частка угод за участю країн, що розвиваються - до приблизно 30%, особливо в Латинській Америці, Східній Азії та Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР). Відбувається те, що приєднуються у процес інтеграції нові країни в міру дозрівання їх до необхідних економічних, політичних і правових кондицій. Для цього реалізується дві стратегії:

- «інтеграція + розвиток» - інтеграція ринків доповнюється заходами по їх розвитку, наприклад на ринку фінансових послуг, ОІВ, в сфері спільної конкурентної, валютної, промислової, аграрної політики;

- «лібералізація + стимулювання» - поєднання лібералізації взаємної торгівлі товарами, послугами, міграційними факторами із заходами по їх розвитку: інтеграція та створення інфраструктури ринків, стимулювання виробничої та науково-технічної кооперації, поліпшення бізнес-клімату, скорочення податкової конкуренції, гармонізація технічного регулювання.

Поєднання інтеграції з реформами, закріпленими на рівні міжнародних зобов'язань, робить «дозрівання» швидшим, готуючи ґрунт для поглиблення інтеграції, знижуючи ризик невиконання зобов'язань по реформам, зменшуючи невизначеність економічної політики, поліпшуючи бізнес-клімат.

По-третє, не дивлячись на переважання частки угод по товарам - 70%, дифференціюються об'єкти інтеграції - послуги, інвестиції, трудова міграція, державні закупівлі, технічне регулювання. Це пов'язано з поглибленням інтеграції в режимі «СОТ-плюс» в надії прискорити багатосторонню лібералізацію на регіональному рівні.

Частка угод по послугах становить 30% і зростає: раніше укладені договори по товарах (ЗВТ і МЗ) доповнюються договорами про ЗВТ по послугах. Це пов'язано з розвитком міжнародної торгівлі послугами. На відміну від угод по товарам, серед яких переважають внутрішньорегіональні та багатосторонні, в угодах по послугах домінують міжрегіональні та двосторонні у співвідношенні приблизно два до одного. Все пояснюється специфікою торгівлі послугами: на відміну від торгівлі товарами вона не завжди залежить від географічної близькості країн та наявності загальних кордонів, це важливо тільки для одного з чотирьох способів постачання - транскордонної торгівлі послугами.

По-четверти, диференціюються суб'єкти, які ініціюють та стимулюють інтеграцію - від урядів та міжнародних організацій (інтеграція зверху) до неурядових суб'єктам мікрорівня (інтеграція знизу): ТНК і МНК, альянси, мережі, кластери, некомерційні організації. Змінюється роль корпорацій в ході інтеграції: від них вимагається не тільки адаптація до змін, максимізація вигод та мінімізація витрат лібералізації, а й участь через бізнес-асоціації, торгово-промислові палати, консультативні ради у процесі переговорів по інтеграційним угодами, в прийнятті рішень по інтеграційної політиці на всіх етапах.

По-п'яте, інтеграція локалізується в трьох регіонах: Американському (центр в США), Європейському (центр в ЄС) і Азіатсько-Тихоокеанському (поліцентричний регіон, за сфери впливу в якому сперечаються США, Японія, Китай, Гонконг та ін.). АТР більш активно підключився після азіатського кризи 1997 р. Ці регіони вже пов'язані міжрегіональними двосторонніми угодами та переговорами за новими угодами: транстихоокеанський стратегічне економічне партнерство - ТТП (країни НАФТА, Японія, Нова Зеландія, Австралія, ряд країн, що розвиваються без Китаю і Росії).

Отже, період кінця ХХ - початку ХХІ століть ознаменувався зростанням попиту на інтеграцію, масштабним розширенням ЄС, розвитком регіонального інтеграційного співробітництва в Північній і Південній Америці, Південно-Східної Азії і Африці, на пострадянському просторі. Одночасно з кількісними змінами в інтеграційному процесі відбувалися і суттєві якісні зрушення, призвели за собою модифікацію умов, принципів, мотивації, форм інтегрування країн. Ці зміни привели до появи нових тенденцій розвитку

міжнародної економічної інтеграції: розширення і поглиблення інтеграційного співробітництва; ускладнення змісту інтеграційних угод; зміни суб'єктної структури інтеграційних груп; виникненню проміжних форм інтегрування, в цілому відображає загальну закономірність різношвидкісної і різнорівневої інтеграції.

Перелік використаних джерел:

1. Гордеева Т. Ф. Інтенсивність міжнародної торгівлі як індикатор ступеня міжнародної торговельної інтеграції. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. Вип. 27(1), С. 27–32.

2. Подвірна Т.В. Розвиток інтеграційного співробітництва кінця ХХ- початку ХХІ ст. / Т.В. Подвірна// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Соціально-економічні аспекти розвитку економіки», 27-28 квітня 2017 року.—Т.: ТНТУ, 2017.— С. 175–177.

3. Подвірна Т. В. Світовий конкурентний простір в умовах інтеграції / Подвірна Тетяна // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах“, 22-24 вересня 2016 року — Т. : Крок, 2016 — С. 165-167.

УДК: 657:338.2

Псьота Вікторія

аспірант кафедри обліку і аудиту

Державного університету «Житомирська політехніка»

викладач облікових дисциплін

Новоград-Волинського промислово-економічного технікуму

м. Житомир, Україна

Науковий керівник: Чижевська Людмила

професор кафедри обліку і аудиту

Державного університету «Житомирська політехніка»

м. Житомир, Україна

Viktoriia Psota

Postgraduate Student of the Department of Accounting and Auditing

State University "Zhytomyr Polytechnic"

teacher of accounting disciplines

of Novograd-Volynsky industrial economycal technical college

Zhytomyr, Ukraine

Scientific supervisor: Lyudmyla Chyzhevska

Professor of Department of Accounting and Auditing

of State University "Zhytomyr Polytechnic"

Zhytomyr, Ukraine

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ПУБЛІЧНІ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

TRANSFORMATION OF STATE PURCHASES IN PUBLIC: UKRAINIAN REALITIES

Інтеграція та гармонізація національних економік у світовому господарстві є логічним та невідворотнім процесом. Імплементация публічних закупівель за стандартами ЄС в Україні почалась ухваленням стратегії ще у 2007 році, яка задала загальний напрям реформування бухгалтерського обліку у державному секторі. Реалізація цього проекту була розрахована на період 2007–2015 років, але з поважних причин впровадження реформи

декілька разів відкладали. Наприкінці 2016 року було прийнято стратегію щодо модернізації бухгалтерського обліку у державному секторі на 2016–2018 роки, підтвердивши тим самим невідворотність реформи.

Логічним результатом цього процесу стало схвалення Верховною Радою нового Закону України «Про публічні закупівлі» 15 грудня 2015 року, на основі якого відбувся поступовий перехід на проведення закупівель з паперового на електронний режим починаючи з 1 квітня 2016 року. Метою прийняття Закону є забезпечення ефективного і прозорого здійснення процедури закупівлі, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявів корупції та розвиток добросовісної конкуренції. Нововведення, що відбуваються в Україні потребує нових підходів щодо розуміння та трактування поняття «публічні закупівлі».

Значні обсяги публічних закупівель свідчать, що за допомогою публічних закупівель можна створювати ринки товарів, робіт та послуг, впливати на споживання та витрати, стимулювати впровадження нових технологій та інновацій. Державний сектор посідає в економіці значне місце і охоплює три основні сфери: управління, фінанси і підприємництво, які держава, виступаючи політичним суб'єктом, використовує для регулювання економіки.

Основними функціями державного сектору економіки є: забезпечення функціонування діяльності малорентабельних підприємств та які є важливими для відтворення економіки країни; підтримка та оздоровлення окремих галузей економіки; сприяння науково-технічному процесу; зміцнення позицій та просування національної економіки на світовому ринку; збереження природних ресурсів України.

Метою реформувань було розробка та введення в дію прозорої нормативно-правової бази для здійснення державних закупівель, створення ефективної інфраструктури та забезпечення підзвітності органів виконавчої влади у використанні бюджетних коштів. Після схвалення Закону України «Про публічні закупівлі» 25 грудня 2015 року відбувся поступовий перехід державних закупівель в публічні.

Термін «державні закупівлі», використовується в національному законодавстві у нормативних актах, що втратили чинність і трактувалися як «...придбання товарів, робіт і послуг за державні кошти у порядку, встановленому Законом».

Національне законодавство досить обмежено трактує термін «державні закупівлі». Вітчизняні науковці вже не раз звертали на це увагу. До прикладу Науменко С.М. [1] пропонує визначення державних закупівель як «...систему замовлення державними органами товарів (робіт, послуг) необхідних для повноцінної реалізації програм розвитку та економічного зростання держави, за завчасно оголошеними умовами конкурсу, які передбачають виконання визначених умов на принципах добросовісної конкуренції серед учасників торгів з метою забезпечення ефективності та максимальної економії грошових коштів для їх замовника.

Визначення публічних закупівель, що надається у Законі України «Про публічні закупівлі» також не розкриває сутності закупівель: «...придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому Законом». В.М. Новаковець [2] пропонує проваджувати в правове поле й практику поряд з терміном «державні закупівлі» поняття «публічні закупівлі». На мою думку, поняття державні закупівлі та публічні закупівлі хоча і ототожнюються у науковій літературі, несуть різне смислове значення.

По-перше, при здійсненні державних закупівель в основу лягає твердження, що закупівлю здійснює держава, а при публічних – орган публічної адміністрації. По-друге, державна закупівля здійснюється за кошт держави, а в основі публічних закупівель є використання коштів платників податків, оскільки в суспільстві з розвинутою демократією поняття державних коштів не існує, є кошти платників податків. Відповідно можна виділити і третю відмінність: здійснення публічних закупівель в інтересах громадян, тоді як державні – в інтересах держави. І на останок, контроль процесу державних закупівель здійснює держава, а у моніторингу публічних закупівель мають право брати участь усі зацікавлені особи, у тому числі, як фізичні особи, так і громадські організації.

Відмінність між державними і публічними закупівлями зумовлена сприйняттям суспільством ролі і завдання держави. Відповідно до цього виділяється два світоглядних підходи до визначення державних та публічних закупівель. Якщо в основі першого передбачається закупівля товарів і послуг для потреб держави, то інший заснований на інтересах платників податків. В розвинутих демократичних країнах ці поняття ототожнюються, що засновано на правах громадян знати на що витрачаються кошти, які сплачуються ними у вигляді податків та на праві бути впевненим, що вони використовуються максимально ефективно з користю для суспільства. Тому реформа, що відбувається в Україні у сфері державних закупівель має перетворити державні закупівлі у публічні, що мають ґрунтуватися на принципах добросовісної конкуренції, максимальної економії коштів та ефективності їх використання, відкритості та прозорості, запобіганню корупційним діям та зловживанням.

Враховуючи все зазначене, пропоную трактувати публічні закупівлі як процес закупівлі товарів, робіт і послуг з метою забезпечення основних функцій держави на умовах відкритості, прозорості, добросовісної конкуренції та недискримінації учасників з максимальною економією та ефективністю використання коштів платників податків. Реформація ще не закінчена. Невизначені питання потребують особливої уваги науковців, вивчення досвіду інших країн та аналізу результатів діяльності вже проведених реформ з метою їх удосконалення.

Перелік використаних джерел:

1. Науменко С. М. Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації [Електронний ресурс] / С. М. Науменко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/view/36419>.
2. Новаковець В.М. Фінансово-правовий механізм регулювання державних закупівель: автореферат. Дис.. канд. юрид. наук.: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Державний науково-дослідний інститут МВС України. – К.2012. – 20 с.

Фармега Юрій

студент групи ПФМ-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Винник Тетяна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Yurii Farmeha

student of group PFm-51
Tenopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Tetiana Vynnyk

PhD (Economics), Docent
Associate Professor Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ДО ПИТАННЯ ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ TO THE ISSUE OF DEMONOPOLIZATION OF MUNICIPAL ENTERPRISES

Комунальні підприємства (фр. commune – «група») є частиною місцевого господарювання, основною функцією яких є належне забезпечення функціонування інфраструктури місцевості, у якій вони знаходяться. Комунальні підприємства в Україні функціонують на правових засадах, визначених Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», Господарським кодексом України та іншими законодавчими актами [5].

Поняття «комунальне підприємство», насамперед, визначає форму власності. Власником комунальних підприємств є територіальна громада. Разом з державною, комунальна – це форма публічної власності. Згідно закону «Про місцеве самоврядування в Україні», право комунальної власності – це право територіальної громади володіти, доцільно, економічно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування. Територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження [4].

Загалом в Україні функціонує 14156 комунальних підприємств (станом на 1.03.2020) [1], з них приблизно 20% – природні монополії (це, переважно, підприємства інфраструктури – ТЕС, водоканали, постачальники природного газу, транспортні підприємства), решта працюють на конкурентних ринках. Однак така конкуренція викривлена бюджетними асигнуваннями з причини нерентабельної господарської діяльності переважної більшості комунальних підприємств та наявністю корупційних ризиків [2].

Побуває думка, що такі системи як централізоване водопостачання та водовідведення, централізоване опалення і постачання гарячої води, мають власні специфічні риси, які

роблять демонополізацію на ринках цих послуг недоцільною. Тобто виробництво, яке стало монополічним з природних причин, не може стати конкурентним шляхом створення для цього лише штучних умов. Навпроти, такі дії здатні привести до зростання тарифів та зниження рівня суспільного благополуччя [3]. Разом з тим, більшість європейських країн ще декілька десятиліть тому передали комунальні підприємства, зокрема природні монополії, у приватну власність. Цікавим є досвід Великої Британії. У англійській моделі активи комунального підприємства викупляються приватною компанією, яка їх модернізує та реконструює. Приватизуючи об'єкти, уряд Англії, з одного боку, намагався досягти росту ефективності функціонування підприємств, а з іншого, поповнити бюджет від продажу об'єктів. В період з 1987 до 1992 відбулась приватизація об'єктів водопостачання та електроенергетики, яка, разом з тим, передбачала нові інституційні умови функціонування таких господарюючих суб'єктів – по-перше, створення дієвих органів регулювання – Комісії з водопостачання та Комісії з електропостачання, по-друге, продаж таких активів відбувався через фондовий ринок за цінами, нижчими від реальних з метою залучення до участі максимальної кількості приватних інвесторів. Розуміючи, що розвиток конкуренції у такій галузі малоймовірний, проводилися політика так званої «конкуренції порівняння», при якій порівнювалась діяльність різних операторів ринку для визначення того, хто з них працює найбільш ефективно. Оскільки підприємства водопостачання та водовідведення є природними монополіями, керівництво Великобританії створило Управління водного господарства для здійснення нагляду і регулювання у даній сфері діяльності, а також Національне річне управління та Інспекцію з контролю за якістю питної води для забезпечення дотримання законодавства з охорони навколишнього середовища.

У цілому, досвід Англії є позитивним – підвищився рівень обслуговування споживачів та покращилася якість води. Щодо тарифів на воду, то вони встановлюються Управлінням водного господарства (при цьому їх щорічне підвищення обмежується індексом роздрібних цін і коефіцієнтом К, значення якого залежить від оцінки активів та вартості капіталу підприємства, що дозволяє ефективним компаніям отримувати дохід у розмірі, достатньому для фінансування діяльності, запобігаючи при цьому марнотратству) [3].

Вважаємо, що реформування комунальної сфери, зокрема передача комунальних підприємств ефективному власнику, сприятиме підвищенню їх прибутковості та забезпеченню належного виконання покладених на них функцій.

Перелік використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Комунальні підприємства: продати чи залишити? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ces.org.ua/utility-companies/>
3. Кучеренко В.Р. Стратегії розвитку комунального сектору міського господарства [Електронний ресурс] / Кучеренко В.Р., Дзезик С.С. та ін. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/>
4. Поняття комунальної власності. Історія формування комунальної власності в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ipo.org.ua>
5. Рубльов В.В. Особливості управління комунальними підприємствами у сучасних умовах [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/2_2017/12.pdf

Щеглюк Світлана

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
старший науковий співробітник відділу просторового розвитку
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. Долішнього НАН України»
м. Львів, Україна

Svitlana Shchegliuk

PhD (Economics), Associate Professor
Senior Research Fellow, Spatial Development Department
SI «M. I. Dolishniy Institute of Regional Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine»
Lviv, Ukraine

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНИ GLOBALIZATION CHALLENGES OF ECONOMY DEVELOPMENT OF UKRAINIAN CITIES

У ХХІ ст. світова економіка демонструє новий етап розвитку міст, який можна назвати переосмисленням ролі міст та урбанізацією, оскільки більше половини населення вже проживає у містах з тенденцією до збільшення, а економіка 600 провідних міст акумулює також понад 50 % ВВП світу [1, с. 48]. Міста, формуючи центри впливу, стають продуцентами нових сенсів, ідей та рішень. Вітчизняна економіка водночас втягнута у глобалізаційні процеси та внутрішні траєкторії урбанізації характеризується певними особливостями як розвитку міст, так і структурними трансформаціями їх господарств. Важливим науковим завданням є оцінка сучасних глобалізаційних викликів прогресивному розвитку міст, визначення панівних тенденцій у трансформації структури економіки міст, оскільки така послідовність забезпечить вирішення проблем, які постали перед містами України. Структуроформуючими компонентами та чинниками економічного відтворення міського середовища у постіндустріальній економіці визнаються інновації, людський капітал, комфортні умови проживання населення та місця прикладання праці. До глобалізаційних викликів, які стоять перед сучасними містами відносимо: домінуючу урбанізацію (збільшення міського населення), досягнення Цілей сталого розвитку 2030, кліматична криза, поляризація розвитку, бідність та зростання захворювань.

У центрі нашого дослідження перебувають структурно-економічні трансформації у містах обласного значення (МОЗ) Західного регіону України (у складі Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської, Рівненської та Чернівецької областей). Таких міст налічується 34 і вони є неоднорідними за своїми характеристиками: демографічними, адміністративними, функціональними тощо. Так, лише місто Львів за новими стандартами ДБН Б.2.2-12:2019 відноситься до крупних (значних) міст (з чисельністю населення понад 500 тис. осіб до 800 тис. осіб), м. Івано-Франківськ та Чернівці належать до великих міст (від 250 до 500 тис. осіб), 12 міст є середніми (понад 50 до 250 тис. осіб), а понад половину міст знаходяться у когорті малих (до 50 тис. осіб). За адміністративними функціями чотири міста – обласні центри, 19 – районні центри, 11 – центри міських об'єднаних міських територіальних громад (станом на 2018 р.); за економічними функціями міста є полі- та монофункційними (з домінуючими промисловими, рекреаційними функціями).

На тлі глобалізаційного виклику, що стосується зростання міських мешканців, в Україні даний тренд не є таким однозначним та повсюдним. Глобалізаційні виклики поєднуються з локальними трендами, так, поряд з вітчизняною депопуляцією зростання міського населення стосується великих міст та міст із зростаючою економічною базою.

Протягом 2012-2018 рр. демографічна ситуація в містах була нестабільною, зростання чисельності населення було зафіксовано лише у семи містах: Івано-Франківську, Чернівцях, Тернополі, Луцьку, Вараші та Яремче, у інших містах спостерігається зменшення населення, причому майже у всіх малих містах (рис. 1).

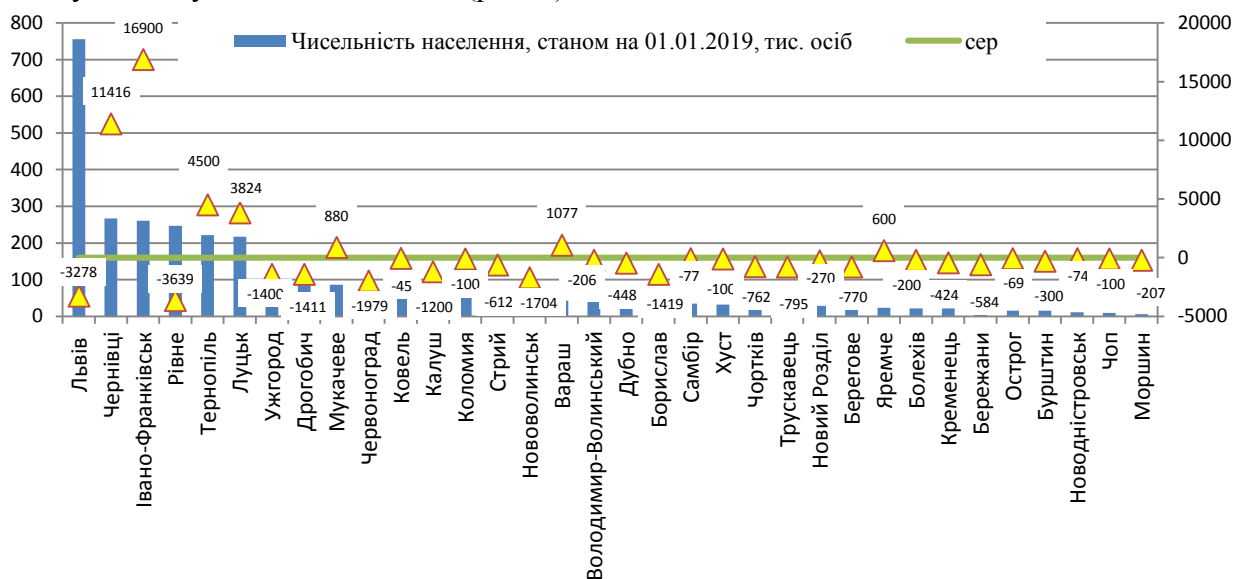

Рис. 1 Розподіл міст обласного значення Західного регіону України за чисельністю населення та абсолютним приростом/скороченням населення за період 2012-2018 рр. (права шкала – особи, ліва шкала – тис. осіб)

Джерело: побудовано за даними Головних управлінь статистики областей Західного регіону України.

Отже, сучасними викликами, які формуються на різних рівнях організації впливу – глобальному, національному, регіональному та локальному, є: глобалізація, прискорена урбанізація, досягнення Цілей сталого розвитку 2030, кліматичні зміни, депопуляція населення України, урбіцид на Сході України та реформування місцевого самоврядування з утворенням нових адміністративних одиниць – об’єднаних територіальних громад та ін. (рис. 2).

Зазначимо, що на кожний сформований виклик повинна бути відповідна реакція, оскільки нехтування ним може призвести до загострення соціально-економічної ситуації в містах та підвищення бар’єрів для здійснення якісних структурних трансформацій. Вагоме значення слід відвести пошуку адекватних інструментів реагування на виклики та розробку механізмів мінімізації їх впливу шляхом впровадження цілісної структурної політики на рівні держави з пріоритетами на рівні міст, до формування яких залучити всіх стейкхолерів: місцеву владу, населення та бізнес.

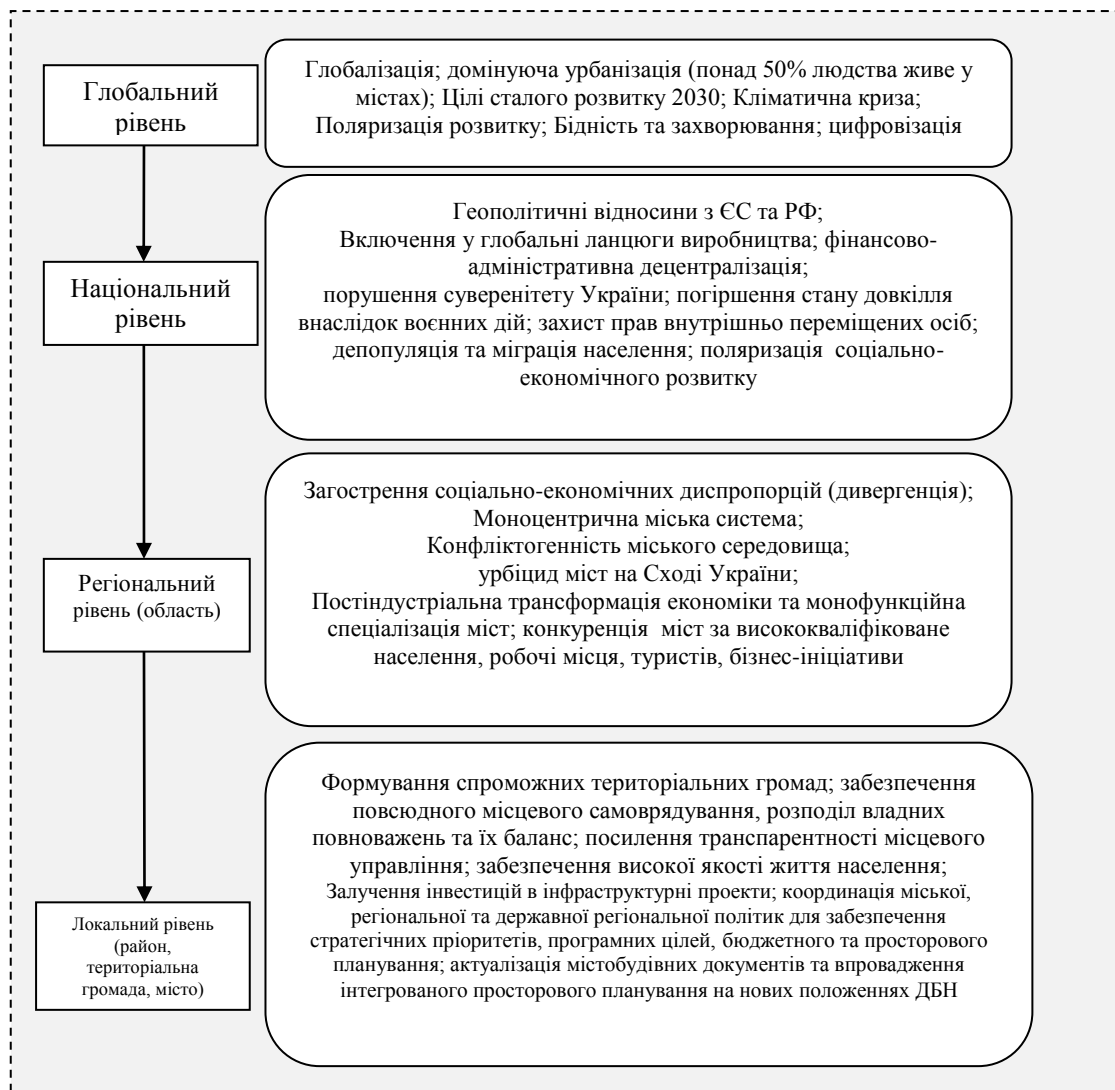

Рис. 2 Виклики перед економіки міст України в умовах постіндустріалізації
Джерело: складено автором

Перелік використаних джерел:

1. Підгрушній Г. Урбогенез в Україні: визначальні чинники, особливості прояву та основні етапи. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017, С. 48-64.

Nataliia Marynenko

Doctor of Sciences (Economics), Full Professor
Professor of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

Iryna Kramar

Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor
Professor of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

Halyna Tsikh

PhD (Economics), Associate Professor
Dean of the Faculty of Economics and Management
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

IT OUTSOURCING CONTRIBUTION TO THE UKRAINE'S ECONOMY

*“In order to build an innovation-driven nation we need to educate our people well, and to provide them enough resources and incentives to chase their dreams”
Chandrajit Banerjee (The Global Innovation Index, 2014)*

The drastic labour migration makes an impact on the country's economy in terms of the Gross Domestic Product (GDP) losses etc. The importance of the IT industry development and necessity for talented IT professionals to stay and work in the country in particular, are proven by the significant impact of this sphere on the domestic economy.

According to the survey carried out by the largest Ukrainian developer community DOU.ua [1] for finding out the reasons for “relocation” of Ukrainian IT-professionals, only 11% respondents said they were traveling for career prospects. The main reasons for relocating are the possibility of calm and safe life for myself and my family (32%) and there are no prospects to stay (25%). Thus, the quality of institutions within the country and perspectives of the company development are key reasons to leave. Among the possible reasons for return, the first place belongs to the significant improvement in the country (63%), and second – to the family circumstances (39%), followed by the end of the anti-terroristic operation in the East of Ukraine and an interesting proposal from a professional point of view.

Reasons for working in tech are as follows: interest in technologies (78 %), high salaries (63 %), professional growth prospects (54 %), flexible work schedule (42 %), possibility to move abroad (29 %), open-minded colleagues (25%) and it happened accidentally (11 %) [2].

IT outsourcing enables companies-outsourcers to quickly set up smooth running of IT systems, determine the required quality of service, involve highly skilled professionals in solving problems, significantly reduce the risk of losing important data, optimize costs and make them more predictable, focus the company's resources on its core business.

As to the world arena for outsourcing services, Asia continues to dominate the 2019 annual Global Services Location Index at a regional level [3]. The US and also perform well. Latin America remains a strong contender, with Brazil, Mexico, and Colombia taking 9th, 11th, and 13th place, respectively. Central and Eastern Europe countries, however, have shifted in their Index performance. While less established locations such as the Baltic States, Ukraine (20th position) and Russia are pulling ahead, the more prominent Czech Republic, Poland, and Hungary show large declines in the ranking due, in part, to rising costs. It should be also noted that Ukraine holds 43rd position in Education [4] among 148 nations and one Special Administrative Region of China, Hong Kong – ahead of India, China, Indonesia, Mexico, Brazil, Chile as popular outsourcing destinations.

The US remains Ukraine's largest partner for joint R&D activities (around 45 % of the companies involved), followed by Great Britain, Canada, Cyprus, Germany, the Netherlands, Ireland, Israel, Norway, Sweden, Switzerland [5; 6].

Ukrainian software development companies are primarily serving such industries as data management (26 %), telecom (19 %), cloud (18 %), gaming and e-commerce (16 % each), media (12 %), finance (12 %), healthcare (8.0 %), travel (6 %), retail (6 %), security (5 %) [7].

A. Pavliv, the CEO of N-iX and chairman of the Lviv IT cluster supervisory board, considers that the growing presence of Ukraine in the Global Outsourcing 100 list is explained by the fact that more and more foreign IT companies are opening their centers here [8]. Microsoft, Samsung, ABBY, Huawei, Aricent, Boeing, Ericsson, Huawei, Oracle, Siemens and Teleperformance etc. have chosen Ukraine as one of their R&D facilities location [9; 10].

The share of the information and communications technology (ICT) industry in the Ukrainian economy is 3.9% of GDP as of 2018 (Table 1).

Table 1

Ukraine's GDP and ICT

Year	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
GDP, mln. UAH	1079346	1299991	1404669	1465198	1586915	1988544	2385367	2983882	3560596
ICT, mln. UAH	33011	38390	43379	48372	52724	72596	89268	110296	138828

Source: [11]

Dynamics of the Ukraine's total exports of goods and services, service exports, ICT service exports (3rd place in total exports) in 2010-2017 according to the World Bank data is presented in Figure 1.

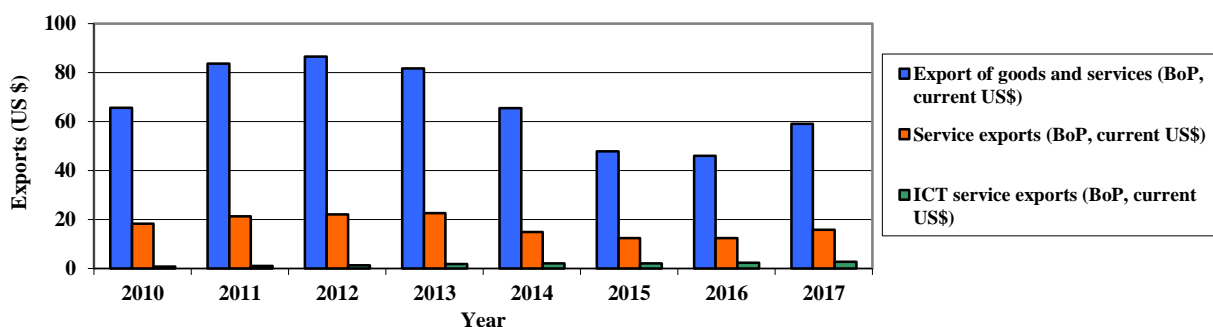

Figure 1. Total exports of goods and services, Service exports, Information and communications technology service exports in Ukraine in 2010-2017* (Balance of Payments, current US dollars)

*Most recent data for ICT service exports are available for 2017 as of March, 2020

Source: [13; 14; 15]

The IT ecosystem in Ukraine is multifaceted and dynamic and is composed of IT clusters (currently 17), business associations and innovation centres [6]. The talent pool in Ukraine was 185 thous. IT specialists in 2018 [12] and in 2019 it accounts for 200 thous. ones.

In the Ukraine, 27 % of IT professionals are 1 or 2 years experienced, 14% – less than a year. Another 29 % have been working in the industry for 3-5 years, 17 % – for 6-10 years. The amount of those who are more than 10 years experienced accounts for 14 %. Men account for 76 %, and women – for 24 %. The age of IT professionals is distributed as follows: less than 20 years old – 8 %, 21-25 years – 32 %, 26-30 years – as well, 31-35 years – 18 %, 36-40 years – 7 %, above 40 years – only 3 % of total amount. The average age of programmers (women and men) almost doesn't differ: juniors are 23, middles – 26, seniors – 30 years old. Architects are the oldest being averagly 32 years old [2].

Given the high salaries of programmers, the vast majority of companies are forced to use a scheme with PEs, otherwise they simply will not be able to hire and retain good (expensive)

specialists taking into account the tax burden arising when hiring employees compared to simplified tax regime.

The model of contracting with private entrepreneurs (PEs) is very advantageous because it significantly reduces the tax burden on companies and enables them to be competitive in the international market, provides rapid growth of the industry as a whole. This simplified income tax rate is in contrast to a very high tax burden of more than 40% when working as a salaried employee (split between the employer and employee: 22% as USC, 18% as personal income tax (PIT), 1.5 % as a Military fee (MF)). Such taxation option is very favorable as foreign companies are reducing their tax burden by contracting with PEs and also save costs associated with incorporating and maintaining a local company [16; 17].

The importance of payroll tax issues for the IT industry is demonstrated by the structure of taxes paid by companies, where the largest share, which increases each year, belongs to the PIT (Table 2).

Table 2

Structure of taxes paid by IT companies in total tax payments, in percentage

Tax type Year	Personal income tax, PIT (standard tax rate is 18%)	Corporate income tax, CIT (standard tax rate is 18%)	Value added tax, VAT (standard tax rate is 20%)	Other taxes, %
2013	29	21	45	5
2014	36	21	36	7
2015	41	22	32	5
2016	42	22	30	6
2017	47	16	32	5

Source: [6]

The amount of revenues to the state budget from PIT per IT worker was almost 4 times higher than the national average. Because the practice of contracting with PEs in the industry is widely used, the amount of a single tax paid by one active entrepreneur was also taken into account. However, its volume also turned out to be 3.4 times higher than the volume of PIT per 1 employee. Salary accounts for 80-85 % of business expenses, up to 7 % of them are for office rentals and up to 5 % – for taxes. Given this structure, the stability and predictability of payroll taxes is of great importance for the IT companies [6; 7; 18; 19; 20; 21].

The single tax paid by PEs belongs in full to local budgets at the place of registration, while only 75 % of PITs are distributed among local budgets of different levels and as to the CIT, 90 % of it is distributed to the state budget. Therefore, IT workers contribute to local budgets and regional development.

In September of 2019 the former Prime Minister of Ukraine O. Honcharuk proposed to establish a Human Capital Development Fund – IT Creative, the funds from which were planned to be spent on scholarships for talented students, grants for young scientists and the creation of educational infrastructure. However, the generation of revenues for it had to be due to the introduction of a new tax (1% in 2020, 2 % – in 2021, 3 % – in 2022, 4 % – in 2023, 5 % – in 2024) to be paid not by companies, but by PEs working in the industry. Additionally such PEs were to pay doubled USC and 1.5 % of MF [17].

Another survey has been conducted by the DOU.ua a bit earlier than the idea with IT Creative arose for finding out the reaction of IT professionals to the possible tax increase. According to [22] 48 % of those who do not support the tax increase or have not decided on their opinion (or 37% of all respondents) would look for opportunities to relocate if the tax does increase; 14 % of those who do not support the tax increase or have not decided on their opinion (11 % of all respondents) would definitely move to another country. Kyiv (which hosts almost 40 % of all Ukrainian IT professionals) is ranked at the end of The Economist Liveability Index [23], so why should a programmer live in Kyiv if he/she may be paid almost the same salary while working in Krakow or Berlin, but having much more comfortable living conditions?

M. Ishchenko, the founder of the Ukrainian community of developers DOU.ua, commenting on this, pointed out that instead of solving these problems, we are offered to leave everything as it is for another 10 years by raising the single tax rate. He continues by saying that for the growth of the IT industry, the most effective way is to reform the whole country, not it [24].

A survey on the quality of IT education in Ukrainian HEIs, conducted by DOU.ua among IT graduates [25] testified that, despite the fact that the training program (curriculum) is still the weakest aspect of Ukrainian higher education, most IT professionals (69 %) recommend getting high school degree in Ukraine, while emphasizing on the need and importance of self-education.

Relatively low costs and high quality of jobs performed, high level of Ukraine's IT specialists professionalism, the highest among neighboring countries share of technical and mathematical specialties are the determinants of Ukrainian IT industry success and popularity.

One of the key issues remaining for the further IT industry's successful development are fiscal policy and the possibility to have preferential conditions for the IT industry development in particular. The largest companies-developers operating in Ukraine aim to get rid of the Ukraine's image of purely outsourcing country, the main competitive advantage of which is cheap labor. Reorientation of Ukrainian IT companies to product development is one of perspectives for industry to grow and to take leading positions in the world market for IT services as well as to positively impact Ukraine's image at international arena as an innovative country.

References

1. Ishchenko, Maxym (2016) *Relocation Survey Results: Go if You Make Me Interested* [Online]. Available at: <https://dou.ua/lenta/articles/relocation-2016/>(in Russian)
2. DOU (2019) *Ukrainian IT Specialist Portrait 2019* [Online]. Available at: <https://dou.ua/lenta/articles/portrait-2019/>
3. The 2019 A.T. Kearney Global Services Location Index (2019) *Digital Resonance: the New Factor Impacting Location Attractiveness* [Online]. Available at: <https://www.atkearney.com/digital-transformation/gqli/2019-full-report>
4. *Legatum Prosperity Index* (2018) [Online]. Available at: <https://www.prosperity.com/rankings>
5. IT Ukraine (2016) *IT Services and Software R & D in Europe's Rising Tech Nation. From A to Z* [Online]. Available at: http://www.uadn.net/files/ukraine_it.pdf
6. Shelest, Oleksandr & Kutovyi, Yaroslav & Samokhodskiy, Ihor (2019) *Development of the Ukrainian IT. Analytical report* [Online]. Available at: https://ko.com.ua/files/u125/Ukrainian_IT_Industry_Report_UKR.pdf
7. Ukraine. The country that codes. IT Industry in Ukraine (2019) *Market Report* [Online]. Available at: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/new-nix.com/uploads/2019/09/26/Software_development_in_Ukraine_2019_2020_IT_industry_market_report.pdf
8. Karpenko, Olha (2018) *18 IT Companies with Offices in Ukraine are in the Top 100 of the Best Outsourcers in the World at Once* [Online]. Available at: <https://ain.ua/2018/02/20/18-it-kompanij-v-top-100-luchshix-outsorserov-mira/> (in Russian)
9. *Tech Ecosystem Guide to Ukraine* (2019) [Online]. Available at: https://data.unit.city/tech-guide/Tech_Ecosystem_Guide_To_Ukraine_En-1.1.pdf
10. *Ukraine is One of the Leading Countries in the Field of IT Outsourcing* (2019) [Online]. Available at <https://business.ua/business/4970-ukraina-uviiishla-do-kola-krain-lideriv-u-sferi-itoutsorsynhu> (in Ukrainian).
11. State Statistics Service of Ukraine (2019). *Gross Domestic Product by Production Method and Gross Value Added by Type of Economic Activity (Data exclude the temporarily occupied territory of the Autonomous Republic of Crimea, the city of Sevastopol and 2014 – a part of temporarily occupied territories in the Donetsk and Luhansk regions)* [Online]. Available at: https://ukrstat.org/en/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/vtr_e.htm

12. *State of European Tech* (2018) [Online]. Available at: <https://2018.stateofeuropeantech.com/chapter/europes-got-talent/article/people-power/>
13. The World Bank (2019) *Exports of Goods and Services (BoP, current US\$) – Ukraine* [Online]. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.GSR.GNFS.CD?locations=UA>
14. The World Bank (2019) *Service Exports (BoP, current US\$) – Ukraine* [Online]. Available at: https://data.worldbank.org/indicator/BX.GSR.NFSV.CD?locations=UA&most_recent_year_desc=false
15. The World Bank (2019) *ICT Service Exports (BoP, current US\$) – Ukraine* [Online]. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.GSR.CCIS.CD?locations=UA>
16. Contact Ukraine. *Opening an IT Company in Ukraine. IT Outsourcing to Ukraine* [Online]. Available at: <https://www.contactukraine.com/it/opening-it-company-in-ukraine>
17. Karpus, Vadym (2019) *The Government Proposes to Introduce a New Tax for PEs Working in the IT Sphere. The Money Will Go to the Human Capital Development Fund* [Online]. Available at: <https://itc.ua/news/pravitelstvo-predlagaet-vvesti-novyj-nalog-dlya-flp-rabotayushhih-v-it-sfere-dengi-pojdut-v-fond-razvitiya-chelovecheskogo-kapitala/>
18. *State Fiscal Service of Ukraine* (2019) [Online]. Available at: <http://sfs.gov.ua>
19. IT Ukraine Association (2019) *Export of computer services and taxes* [Online]. Available at: <https://itukraine.org.ua/obsyag-splachenix-it-industrieyu-podatkiv-zris-majzhe-na-tretinu.html>
20. *The Price of the State* (2019) [Online]. Available at: <http://cost.ua/budget/revenue/#1>
21. *Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine* (2019) [Online]. Available at: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
22. Ippolitova, Iryna (2019) *IT Professionals Against Tax Increase for PEs. Results of the Survey* [Online]. Available at: <https://dou.ua/lenta/articles/it-fop-and-new-taxes/> (in Ukrainian).
23. The Economist (2019) *The Global Liveability Index 2019* [Online]. Available at: <https://www.eiu.com/topic/liveability>
24. Ishchenko, Maksym (2019) *Conservation of Problems Instead of Reform. What is Wrong with the Initiative of the Cabinet of Ministers* [Online]. Available at: https://dou.ua/lenta/columns/why-government-initiatives-are-not-strategy/?from=fp_top1m_also
25. Ippolitova, Iryna (2019) *Higher Educational Establishments Ranking: Mohylianka Has a Competitor for First place, and KPI is Outside the Top 10* [Online]. Available at: <https://dou.ua/lenta/articles/ukrainian-universities-2019/> (in Ukrainian).

СЕКЦІЯ 2
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДЕРЖАВИ, БІЗНЕСУ, НАУКИ, ОСВІТИ В
УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

УДК 338

Бажанова Наталія
кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Natalia Bazhanova
PhD (Economics)
senior lecturer Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ – ПРІОРИТЕТНИЙ ВЕКТОР ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ
ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ
THE TOURIST INDUSTRY AS A PRIORITY VECTOR FOR STRENGTHENING
THE ECONOMY IN UKRAINE

Туристична галузь в усіх країнах має надзвичайно важливе значення. Докладне дослідження даної проблематики, дасть можливість зробити певні висновки на майбутнє. Створення якісного конкурентоспроможного туристичного продукту дозволить країні просуватись у різних напрямках, основним з яких є соціально-економічний розвиток.

Сьогодні, туристична галузь в Україні стоїть на шляху розвитку. Безліч стратегічних проектів спрямовані на піднесення соціально-економічного рівня держави. Природно-кліматичні умови, історична спадщина, національні традиції дають великі можливості для державного управління та бізнесу, в напрямку розвитку та просування країни на міжнародний ринок.

Проблемами розвитку туристичної галузі займаються ряд вчених. Французькі науковці Р. Ланкар та Р. Олле вважають, що важливою складовою в управлінні туристичною галуззю є туристичний маркетинг. За допомогою розроблених методів і прийомів, можна досліджувати, робити аналіз та вирішувати поставлені завдання. Такі вчені, як О. В. Мальська, О. В. Шершньов, А. Виноградарська досліджують проблеми, що стосуються стратегії розвитку туризму. Проте аналіз публікацій, присвячених проблемам та розвитку туристичної галузі, дозволяють зробити висновок, що це питання є малодослідженим.

Пропозиції туристичних послуг мають бути зорієнтовані на споживача, а можливості підприємства повинні узгоджуватись з вимогами ринку. Ресурси та потенціал, якими володіє країна не використовуються повною мірою, або неналежним чином. Низький рівень наданих послуг, реклама про туристичний продукт не дають можливості бути конкурентоспроможними на міжнародному ринку.

Розвиток туристичної галузі в країнах є одною з найважливіших галузей народного господарства, а також основним джерелом доходів. Це у свою чергу сприяє підвищенню життєвого рівня населення, розвитку інфраструктури, зміцнює міжнародні економічні, політичні, культурні зв'язки.

Перелік використаних джерел:

1. Маргіта Н. О. Інтегральна оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіонів України / Н. О. Маргіта, М. В. Маргіта // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2017. – Т.22, Вип. 9 (62). – С. 87-91.

2. Родащук Г. Ю. Місце та роль транспортної складової в економічному розвитку сільських територій / Г. Ю. Родащук, С. Д. Скуртол // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2018. – № 1. – С. 31-38.

3. Хринюк О. С. Оцінка факторів конкурентоспроможності підприємства / О. С. Хринюк, О. В. Ткач // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2017. – Вип. 19. – С. 242-252.

УДК 334.021

Блавіцька Вікторія

студентка

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

Viktoriia Blavitska

student

Ternopil National Economic University

Ternopil, Ukraine

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ
ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE RESTAURANT BUSINESS IN
THE DIGITAL ECONOMY**

Підприємства, які надають послуги, відіграють важливу роль у житті кожної людини. Сьогодні саме ресторанний бізнес є найбільш затребуваним та перспективним. У 2019 році об'єми даного ринку були оцінені приблизно в 1,15 млрд. дол. США [3]. Проте з розвитком цифрової економіки та високим рівнем конкуренції, кожен заклад громадського харчування повинен все частіше і частіше впроваджувати різноманітні інновації.

Найпоширенішим нововведенням стало використання різноманітних платформ автоматизації ресторану, таких як Poster. Це хмарні системи, які дозволяють створити віртуальну карту залу, приймати і контролювати замовлення, приймати оплату, друкувати чеки, створювати базу даних клієнтів.

Великої популярності у світі також набувають сайти доставки з усіх ресторанів обраного міста. Найпопулярнішим сайтом в Україні та Європі є UberEats, де клієнт має можливість обрати будь-яку страву з будь-якого ресторану та отримати за все замовлення один чек. Загалом співпраця з такими сайтами допоможе ресторану збільшити не лише число клієнтів, а й прибуток.

Також актуальним трендом є Android- та Ios-додатки. Вони дають змогу компанії не лише збільшити кількість покупців, а й підвищити лояльність постійних клієнтів. Сьогодні 64% користувачів мобільних пристроїв у світі здійснюють покупки через мобільні додатки. Так, наприклад, додаток компанії «McDonald's» дає можливість клієнтам дізнатись ціни, акції та новини, а також знайти найближчий до користувача заклад цієї мережі. А додаток кав'ярні-конкурента Green Caffè Nero дозволяє клієнтам легко заплатити за каву, просто скануючи свій телефон. За це вони отримують певні знижки та акції, на кшталт, безкоштовної 10-ї кави.

Розповсюдження цифрових технологій трансформувало також маркетингові підходи до продажів послуг. Тому для більшої впізнаваності бренду, ресторани використовують таргетингову рекламу в соціальних мережах. Таргетингова реклама дозволяє чітко виокремити певний сегмент, який найбільш зацікавлений у певному товарі чи наданні послуги.

Отже, для успішного функціонування на ринку послуг громадського харчування, надзвичайно важливим є створення якісно нових конкурентних переваг на основі цифрових

технологій. Саме поєднання різноманітних сучасних інструментів (онлайн-маркетинг, реклама, виробничий процес, доставка їжі) сприяє підвищенню лояльності клієнтів, підвищенню конкурентоспроможності та ефективності діяльності закладу.

Перелік використаних джерел:

1. Даниленко О.В, Зоценко Л.М, Братіцел М.Л. Пріоритети розвитку цифрових технологій у ресторанному бізнесі (foodtech) в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2019. № 2. С. 95-101.
2. Кукліна Т. С. Управління якістю обслуговування у закладах ресторанного господарства. *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України*. 2019. С. 72-75.
3. Сокирник І.В. Формування та реалізація стратегій підприємств ресторанного господарства в умовах цифрової трансформації економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 3. С. 165-171.
4. Автоматизація ресторану, кафе та магазину на планшеті Poster. URL: <https://joinposter.com/ua>
5. Uber Eats. URL: <https://www.ubereats.com/ru-UA/>

УДК 338.2

Красицький Петро
студент групи ППМ-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Крамар Ірина
доктор економічних наук
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Petro Krasyskyi
Student of group PPM-51
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Iryna Kramar
Doctor of Science (in Economics)
Professor, Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

УКРАЇНА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА UKRAINE UNDER CONDITIONS OF SOCIETY DIGITALIZATION

*«Ключова мета цифровізації України – досягнення цифрової трансформації наявних та створення нових галузей економіки...Такий приріст є можливим лише тоді, коли ідеї, дії, ініціативи та програми, які стосуються цифровізації, будуть інтегровані в національні, регіональні, галузеві стратегії і програми розвитку»
(З монографії Олександра Вишневецького та В'ячеслава Ляшенка
«Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку»)*

У період з серпня по вересень 2019 року Інтернет Асоціацією України було ініційовано проведення дослідження, яке виконане дослідницьким холдингом «Factum Group Ukraine» на тему: «Проникнення інтернету в Україні». Згідно з цим дослідженням, кількість користувачів інтернету зросла від 12% у 2004 році до 71% у 2019 році. З огляду на ці дані,

можна зробити висновок, що з кожним роком кількість користувачів інтернету невідмінно зростає. Це відкриває можливості для ведення бізнесу в мережі, впровадження дистанційного навчання, накопичення інформації та миттєвий обмін нею для науки та освіти, а також нові системи для контролю державних процесів зі сторони користувачів. Варто зазначити, що користувачі все більше надають перевагу використанню різноманітних сервісів як для покупок, оплати комунальних платежів, так і для здобуття освіти та ведення підприємницької діяльності.

Для бізнесу цифровізація є життєво необхідною, оскільки дає можливість розширити ринок збуту. Також, вона спрощує ведення документації та подання звітностей в державні служби, що зменшує затрати часу та мінімізує корупційну складову, підвищує ефективність виробництв, організацію бізнесу та логістики. Цифровізація надає можливість малим та середнім підприємствам створювати нові продукти та швидко виводити їх на ринок нарівні з великими компаніями, шляхом залучення інвестицій на краудфандингових платформах. Цифрова трансформація зумовлює появу нових унікальних систем і процесів, що складають їх нову ціннісну сутність (наприклад, Uber, Airbnb, цифровий банкінг тощо). Не менш важливою є автоматизація бізнес-процесів, що стала можливою завдяки цифровізації, зокрема: управління персоналом, електронний документообіг, планування і відстежування результатів діяльності, бухгалтерський, управлінський облік, податкову і бухгалтерську звітність [1].

Цікавим аспектом цифровізації в галузі освіти та науки є «вільний доступ» до наукових публікацій, що дозволяє усім користувачам інтернету мати можливість ознайомитися із результатами передових наукових досліджень у відповідних сферах. Рух на підтримку «вільного доступу» виник у результаті активних дискусій з даного питання, що велися світовою спільнотою останні 15 років. На сьогодні учасники наукової комунікації відчули необхідність вільного доступу не лише до опублікованих результатів досліджень, а й наукових даних, цитувань, обчислювальної інфраструктури, що стало можливим завдяки цифровізації.

Особливостями цифровізації державного сектору є гнучкість, мобільність, створення нових робочих місць, а саме – «цифрових», заощадження часу на прийняття рішень та виконання завдань, збільшення ефективності шляхом економії бюджетних коштів на процесах державного управління тощо. Окрім того, вона значно збільшує можливість громадян контролювати владу та державу завдяки вільному доступу до інформації. При цьому варто зазначити, що важливим кроком у трансформації сектору державного управління є використання хмарних технологій, основною перевагою яких виступає можливість для державних установ зменшити обсяг інвестицій у побудову власної, часто надлишкової інформаційно-комунікаційної інфраструктури за рахунок оплати лише за її використання відповідно до поточного попиту.

Невід'ємною частиною цифровізації є також технології блокчейн, що забезпечують надзвичайно високий рівень захисту інформації, надаючи змогу створювати децентралізовані та захищені системи. Використання блокчейну у державному секторі допоможе проводити вибори в Україні через мережу, використовуючи е-ідентифікацію, що в свою чергу, збільшить загальну кількість людей, що беруть участь у голосуванні, та зменшить витрати на організацію самого виборчого процесу [2]. Дана практика успішно застосовується в Європі, зокрема, в Естонії, котра стала першою країною світу, де було проведено електронні вибори. Таким чином, впровадження блокчейн є надзвичайно перспективним для України і в майбутньому дасть змогу проводити е-референдуми, е-голосування, е-урядування тощо.

Отже, ефективно використовуючи власний потенціал та можливості, Україна має чимало перспектив у впровадженні цифрових технологій у різних сферах життєдіяльності суспільства, зокрема, бізнесу, освіти та державного сектору управління.

Перелік використаних джерел:

1. Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. №67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>
2. «Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний – 2020)». ГС «ХАЙ-ТЕК ОФІС УКРАЇНА», 2016. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>

УДК 334

Маркович Ірина

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м.Тернопіль, Україна

Iryna Markovych

PhD (Economics), Docent

Associate Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluje National Technical University

Ternopil, Ukraine

ЗАКОНОДАВЧІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

LEGISLATIVE BASIS FOR PUBLIC INFORMATION FORMATION AND USE

Інформація, яка формується у вигляді баз «великих» даних, підлягає обробці та використанні набуває все більшого значення як в державному управлінні, так і в підвищенні рівня ефективності функціонування бізнес-структур.

Згідно Закону України «Про доступ до публічної інформації» [1], публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом.

У квітні 2015 року Закон України «Про доступ до публічної інформації» [1] був доповнений статтею 101, що містить поняття «публічна інформація у формі відкритих даних». «Публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизовану обробку електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання. Розпорядники інформації зобов'язані надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати і регулярно оновлювати її на єдиному державному вебпорталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах».

Основними джерелами публічної інформації є наступні:

- реєстри, які формуються на надаються користувачам державними структурами;
- реєстри, які формуються бізнес-структурами, приватними особами;
- інформаційно-аналітичні ресурси;
- інші.

Із використанням публічної інформації в роботі можна досягти високого рівня статистичної та аналітичної достовірності, що поєднується із мінімізацією витрат на збір базису досліджень. Важливим залишається питання повноти, адекватності та правдивості тієї інформації, яка все частіше з'являється у відкритому доступі.

Перелік використаних джерел:

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. No 2939-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

УДК 330.341.1

Мизак Зоряна

студентка групи ПФс-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Дячун Ольга

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Zoriana Myzak

student of the group PFs-31

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Olga Diachun

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ І НЕДОЛІКИ HIGHER EDUCATION IN UKRAINE: PROSPECTS AND DISADVANTAGES

Сучасне суспільство і державу важко уявити без належної уваги до освіти та науки, які є вагомим рушієм суспільного прогресу та економічних, соціальних і правових зрушень. Основними чинниками, що впливають на рівень та якість життя громадян є освіта та наука. Тому багато держав світу рухаються шляхом удосконалення та розвитку вище зазначених чинників, у тому числі вищої освіти.

Із розвитком вищої освіти тісно пов'язаний стан молодіжної політики у державі, у тому числі доступ молоді до вищої освіти. Ефективна молодіжна політика у державі, у тому числі доступ молоді до вищої освіти. Ефективна молодіжна політика, на наше переконання, це: високий рівень життя у державі; доступ молоді до середньої та вищої освіти, охорони здоров'я, ринку праці та інших сфер життя; розвиток фізичної культури та спорту; доступ молоді до організації бізнесу.

З проголошенням незалежності Українською державою було закладено початок розбудови національної вищої освіти. Увага молодій державі до освіти мала цілком закономірний характер як до складової освіченості населення, можливих потенційних реформ. Доречно зазначити, що за радянської доби на теренах України було організовано провідні освітні та наукові центри. Вони стали флагманами розвитку освіти та науки. Також протягом періоду незалежності відроджуються та розвиваються старі освітні та наукові центри. Однак, незважаючи на те, що протягом усього періоду незалежності в Україні активно формувались та розвивались ЗВО, вони не стали продуктивним рушієм економічних, соціальних та правових реформ. Головним чином це пов'язано з тим, що держава не стимулювала розвиток якісних, інноваційних, дослідницьких освітніх центрів, не долучала їх до очевидних та закономірних реформацій. Це ж стосується результатів дисертаційних, монографічних досліджень, які сьогодні не затребувані для реформ, водночас наука продовжує бути у «немилості» у суспільства і держави. ЗВО розвивалися та

розвиваються без урахування потреб суспільства та держави. На відміну від провідних демократій світу, де освіта і наука перебувають у полі зору державних політик та стратегій, в Україні такий підхід відсутній.

Незважаючи на те, що останнім часом лунає критика щодо кількості ЗВО, видається, що це питання є суперечливим. Держава у цій ситуації мала б звертати більше уваги підвищенню вимог до якості освіти, мотивації ЗВО, студентів та викладачів.

Варто зазначити, що протягом 1993-2006 рр. в Україні проходило введення різних незалежних форм оцінювання вступників до ЗВО. У 2006 р. відбулося впровадження зовнішнього незалежного оцінювання (далі – ЗНО) у системі загальної середньої освіти. Безумовно, ЗНО стало вагомим кроком проти корупції в освіті, організації рівних умов вступу до ЗВО. Але комплексна реформа вищої освіти неможлива без якісної та системної реформи середньої освіти.

Великі надії на якісне та систематичне реформування вищої освіти є невід’ємною частиною Закону України «Про вищу освіту» 01.07.2014 р. Хоч він позитивно та конструктивно спрямований, проте він не став законодавчим поштовхом якісних реформ. Водночас нововведення у вищій освіті, покликані розвивати її у міжнародному напрямі, дали поштовх певній тенденції. Тому доцільним стало звернути увагу на основні проблеми. По-перше, вища освіта не є цілком доступною, особливо для молоді, учасників АТО, осіб з інвалідністю тощо. Організації та проведення ЗНО ідуть паралельно з дотриманням основоположних прав людини, освітніх потреб окремих категорій соціально вразливих груп населення. Незовсім переконливими видаються запровадження ЗНО до вступу на навчання за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб на магістратуру. Талановита молодь переважно вибирає зарубіжну вищу освіту через перспективу гнучких правил вступу, освітній процес, можливість працевлаштування в інших країнах. Тому доречно можна сказати, що наша держава фактично є спонсором вищої освіти в Польщі, Чехії, Словаччині тощо. По-друге, законодавство не мотивує модернізацію розвитку ЗВО, партнерства з бізнесом, роботодавцями, владними інституціями, запровадження гнучких методик викладання, вступ у міжнародну освітню спільноту. По-третє, сучасна вища освіта мотивує студентів до належного навчання аби отримати глибокі знання. Модель проведення лекцій та семінарів потребує суттєвих змін на користь практичних занять, де домінуватимуть практичні завдання, лабораторні роботи, стажування тощо. По-четверте, відсутність мотивації викладачів.

При цьому завданнями суспільства та держави – повернення авторитету вищої освіти як рушійної сили якісної і системної реформи.

Основними напрямками реформування вищої освіти є забезпечення розвитку інклюзивної вищої освіти, реальної самостійності, незалежності ЗВО, посилення механізмів їх фінансового забезпечення, стимулювання інвестицій в освіту та науку; забезпечення більш ефективних та дієвих правил проведення ЗНО; звільнення від ЗНО осіб з інвалідністю першої та другої груп, учасників АТО, їхніх дітей, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, осіб, які навчаються за власні кошти (кошти фізичних та юридичних осіб), натомість запровадити співбесіду; посилення у вищій освіті рівня вивчення української мови та іноземних мов, правничих наук, наук про права людини, військової підготовки та стимулювання розвитку фізичної культури та спорту; мотивування ЗНЗ запроваджувати гнучкі та дистанційні форми навчання для людей з особливими освітніми потребами, у тому числі для людей з інвалідністю; перегляд кваліфікаційних вимог з питань знання викладачами іноземних мов (рівень B2), запровадження адекватного перехідного періоду (до семи або десяти років); мотивування активного вивчення науково-педагогічними працівниками іноземних мов дистанційно; перегляд вимог щодо баз Scopus, Web of Science та, відповідно, розширення переліку наукометричних баз для публікацій науково-педагогічних працівників, доручення уряду, МОН забезпечити їх доступність; розробка якісних та системних змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо реального доступу до вищої освіти з урахуванням позиції експертів, науковців, вчених, та позиції наукових шкіл.

Перелік використаної літератури:

1. Перспективи реформування вищої освіти в Україні: основні напрями. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9930/1/57.pd>

УДК 338.2

Мишишин Андрій

студент групи ПФс-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Нагорняк Ірина

старший викладач

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Andrii Myshchyslyn

student of the group PFs-31

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Iryna Nahornyak

Senior Lecturer

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ MODERN TECHNOLOGIES: IMPACT ON THE ECONOMY OF THE COUNTRY

Індустрія програмної продукції найбільший економічний сектор, який не потребує для свого розвитку великих затрат, так як машинобудування, металургія, хімічна промисловість чи інші галузі. З кожним роком вклад ІТ в економіку України зростає шаленими темпами, в майбутньому вплив ІТ буде тільки збільшуватись в економіці і в суспільстві в цілому. Розвиток ІТ в стислий термін дасть змогу збільшити ВВП країни, забезпечити валютні надходження до української казни.

Сьогодні потреба людини у використанні обчислювальної техніки та автоматизованих програмних забезпечень обумовлена ускладненням роботи сучасної людини. Важливою сферою використання інформаційних технологій є бізнес. Бізнес це сфера людської діяльності за допомогою якої людина отримує прибуток. Людина повинна володіти певними вміннями і знаннями, та певними особистістими характеристиками для просування у цій сфері. Однак підприємницьких вмінь не достатньо щоб вести бізнес діяльність впевнено. Помічником який збереже сили, час, та нерви можуть бути інформаційні технології. Інформатизація бізнесу призводить до його продуктивного і динамічного розвитку завдяки можливості зберігання і перенесення даних в електронному вигляді.

Основні автоматизовані інформаційні системи, що сприяють розвитку сучасного бізнесу

- системи для ведення бухгалтерського обліку;
- міжнародні системи взаємодії;
- користувацькі інтернет системи, що містять інформацію про діяльність організації;
- системи безпеки та захисту інформації;
- ЕВР системи (Enterprise Resource Planning, планування ресурсів підприємства).

1. Системи для ведення бух. Обліку були створені для управління господарською діяльністю підприємства, будучи інструментом зв'язку між діяльністю та особою яка приймає

рішення. Система для ведення бух. обліку пов'язана з функціями планування, аналізу, контролю.

- інформація про майбутній прибуток і потреби в ресурсах;
- інформація про доходи і витрати;
- аналіз досягнення мети функціонування організації.

2. Технологія взаємозв'язку значно полегшують передавання досвіду, інформації, технологій, оскільки зберігається секретність даних.

3. Інтернет-ресурси, що надають користувачам доступ до інформації про діяльність певного підприємства.

Інформатизація соціальної та економічної сфери дозволяє як підприємствам, так і її потенційним клієнтам здійснювати взаємозв'язок у віртуальному просторі: організації мають можливість розміщувати інформацію про свої товари і послуги, клієнти - здійснювати передплату або замовлення, ознайомлення з прейскурантом, особливостями обслуговування в даній організації. До того ж, вільне висловлювання думок попередніх клієнтів організації в Інтернеті дозволяє зорієнтуватися і вносити деякі корективи в діяльність організації самим представникам підприємства, а також само прийняти вірне рішення майбутньому клієнтові.

Захист інформації від зловмисників, конкурентів, несумлінних партнерів – це зворотній бік інформатизації підприємницької діяльності. Щоб забезпечити себе важливо звертати увагу на те як передається інформація і яким чином вона зберігається.

4. Суть роботи ERP системи полягає в тому, що вона має необхідну інформацію про підприємство та підприємницьку діяльність, для прийняття рішень. В основі цієї системи є інформація про поточний стан справ, фінанси, товари та матеріали, незавершене виробництво. Ця інформація формується в процесі роботи підрозділів (відділів постачання, збуту, виробництва, маркетингу), результати якої «зберігаються» у вигляді транзакцій в системі та служать основою для аналізу ситуації і прийняття рішень в процесі управління ресурсами» [3]. Говорячи про ERP-системі, варто мати на увазі «оперативність» і «цілісність» – це і є основною причиною, яка змушує керівників підприємств купувати дане ПО, мати можливість своєчасно «поглянути» на будь-який бізнес-процес.

За один рік сфера технологій зростає на 30 %-40 % зростання. У Білорусії ІТ- сектор зростає на 100% вже протягом 5 років. Український ринок оцінюється у 2 млрд. доларів і є одним з найшвидше зростаючим у світі. Україна славиться не тільки своїми компаніями, а й висококваліфікованими робітниками

В Україні на даний час присутні всі передумови для успішного розвитку ІТ технологій: високий рівень висококваліфікованих фахівців, підтримка зі сторони країн світових лідерів зі сторони уряду країни.

Отже, розвиток бізнесу любого розміру залежить від взаємодії людини з інформаційними системами, оскільки саме рівень інформатизації підвищує конкурентноспроможність підприємства. Застосування ІТ в бізнесі призводить до більшого прибутку галузі. Наданні рекомендацій щодо впровадження певних кроків до розширення ІТ-ринку дозволять розвиватися та зростати інформаційній індустрії та економіки України в цілому. Інформаційна автоматизація сьогодні відіграє таку ж роль, як «промислова революція» на початку 19 століття в Англії, тому проведений аналіз різновидів інформаційних систем дозволить встановити певний їх вплив на сучасний бізнес та визначити ефективність цих систем, а саме мати чітке уявлення про матеріальні вигоди й втрати від їх придбання та використання в бізнес-процесах.

Перелік використаних джерел:

1. Журнал "Твій номер" №7 / 2014
2. Competing in a digital world: Four lessons from the software industry/Hugo Sarrazin and Johnson Sikes/ McKinsey & Company/ February 2013. URL: www.mckinseyquarterly.com
3. «Експерт». – 2009. – №11 (650). – 23 березня.

4. «Секрет Фирмы». – 2008. – № 38 (270). – 29 вересня.
5. Войтко С.В. Управління розвитком наукомістких підприємств: [моногр.] / Войтко С. В.; НТУУ “Київ. політехн. ін-т”. – К.: НТУУ “КПІ”, 2012. – 277 с.
6. Гуськова Л.Б. Про побудову автоматизованого робочого місця менеджера / Успіхи сучасного природознавства, - К.: Либідь, 2012. – 480 с.
7. Кравець О.Я. Особливості програмного проектування комутаційних підсистем у складі розподілених систем оперативного оповіщення та моніторингу / О.Ю. Макаров, С.А. Олейникова, В.М. Пітолін, О.Н. Чопоров// Системи управління та інформаційні технології. – К. – 2013. – 520 с.
8. Литвин А. Є. Тенденції розвитку світового ринку інформаційних технологій / А. Є. Литвин // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – К. 2011. – Вип. 2. – С. 132–137.
9. Hamilton, Scott. Maximizing your ERP system: a practical guide for managers. — McGrawHill, 2003. – 392 с.
10. Українська ІТ-галузь в цифрах. . URL: <http://startupline.com.ua/2015/10/12/ukrainian-it-info/>
11. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: [підруч.] / Федулова Л.І. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
12. Чайковська М. П. Стратегії розвитку ІТ-ринку в умовах фінансової кризи / М. П. Чайковська // Вісник соціально-економічних досліджень. К.:– 2009. – № 35. – С. 132-138.

УДК 330.341.1

Одайський Олександр
студент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Нагорняк Ірина
старший викладач

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Oleksandr Odaiskyi
Student

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Iryna Nahorniak
Senior Lecturer

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ ДЕРЖАВИ INFORMATION TECHNOLOGIES AND THEIR IMPACT ON SOCIAL AND ECONOMIC PROCESSES OF THE STATE

Щодня людина отримує величезні об'єми інформації. Кожен сприймає її, аналізує та черпає щось для себе. Інформація може бути корисною і також може не нести ніякого посилення. Сьогодні жодну галузь неможливо уявити без інформаційних технологій, які спрощують людську працю, допомагають в повсякденних операціях, та до яких ми вже звикли настільки, що навіть не помічаємо, як часто їх використовуємо. Саме те, що технології зручні в використанні і зумовлює їх постійний рух та розвиток, що важливо для подальшого прогресу. Історичними чинниками зумовлено, що в одних частинах світу населення пристосоване до розвитку технологій краще та використовує їх потенціал активніше, а в інших – гірше.

Чимало вітчизняних та іноземних науковців присвятили свої численні праці розгляду теми впливу інформаційних технологій на населення, бізнес, виробництво, державу тощо. Проте, оскільки технології продовжують розвиватися та все глибше впроваджуються у кожен сферу нашого життя, необхідно дослідити їх місце в сучасній Україні.

Станом на сьогодні жодний процес в сфері економіки не обходиться без використання ІКТ.

Завдяки цьому важливому елементу ми можемо побачити безперервну та результативну роботу у кожній галузі. Розвитку ІКТ сприяє постійний попит, спричинений впровадженням новітнього інформаційного продукту та оновленням застарілих засобів. В Україні це можна помітити на прикладі впровадження додатку «Дія» («Держава і я»), доступного для кожного громадянина України та створеного, щоб оцифрувати та спростити повсякденне життя українців. Тут зберігаються електронні документи, дані про людину з реєстрів, є можливість отримання окремих адміністративних послуг у вашому смартфоні позачергово та безперешкодно.

Саме тому, аналіз стану та пошук проблем сучасного сектору ІКТ сьогодні є важливим, як ніколи раніше, адже саме завдяки таким речам відбувається розвиток суспільства, який підкріплюється цілеспрямованою політикою держави та допомагає здійснювати реформи у всіх галузях. І справді, держава грає дуже велику роль в цьому питанні, адже саме держава має змогу залучати кадри, виділяти достатньо фінансів, врегульовувати всі законно-правові питання пов'язані з розвитком ІКТ і як результат – контролювати суспільство, та процеси які в ньому відбуваються.

Попри те, існує і декілька проблем на тлі інформаційної політики України, а саме: недосконалість нормативно-правової бази, необхідної для регулювання відносин в суспільстві в сфері інформаційних технологій, відсутність єдиного напрямку в політиці держави щодо розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, необумовленість відповідальності за скоєні правопорушення в інформаційній сфері тощо. Також, важливо забезпечити виконання конституційних прав громадян, які повинні мати змогу вільно отримувати та використовувати необхідну інформацію.

Тому, сучасну Україну ще не можна віднести до незалежних інформаційно країн, адже, хоч основні принципи вже закріплені на законодавчому рівні, створено і ухвалено багато програм і планів, варто вказати на їх різне спрямування.

Постійний розвиток економіки вимагає безупинного оновлення інформаційних технологій. Інтеграція в європейське і глобальне інформаційне суспільство тягне за собою проблеми технологічного, соціального, економічного, політичного та правового напрямів для України, адже всі ці сфери ще недостатньо розвинені.

Основним поняттям в цьому питанні є обмін інформацією, а саме, розширення доступу до інформації, її поділ та віддача. Тому, Україна повинна активізувати розумовий та науковий потенціал для забезпечення своєї національно-інформаційної безпеки, але, звісно, це відгалуження також вимагає постійного фінансування, що створює ще одну проблему для країни.

Отже, розгляд теми впливу ІКТ на державні процеси дозволяє побачити систему явищ, визначити проблеми та дізнатися, чим вони зумовлені.

Цей сектор має велике значення для суспільства та держави, тому вирішення основних проблем допоможе значно прискорити розвиток та інтеграцію ІКТ в Україні.

Перелік використаних джерел:

1. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України. – К., 1992. – № 48. – Ст. 650. - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

Петручок Юрій

студент

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Винник Тетяна

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Yurii Petruchok

student

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Tetiana Vynnyk

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НЕВІДВОРОТНИЙ ПРОЦЕС НА ШЛЯХУ ДО
ПОТУЖНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
DIGITALIZATION AS THE INDEPENDENT PROCESS ON THE WAY
TO THE POWERFUL ECONOMY OF UKRAINE**

Майже усі економісти світу згодні з тим, що цифрові технології ставатимуть все більш важливими для виробничих процесів. Тому не дивно, що глобальний тренд цифрової світової економіки сьогодні вступає в активну фазу свого розвитку. Провідні країни світу масово почали розвивати в державних програмах розробки цифрових технологій, у сфері економіки в тому числі.

Сучасна енциклопедія інформатики та технологій цифровізацію трактує як "інтеграцію цифрових технологій у повсякденне життя суспільства шляхом оцифровки всього, що можна оцифрувати. Цифровізація означає комп'ютеризацію систем і робочих місць для більшої легкості та доступності"[1].

У 2015 році, в Анталії на саміті групи G-20 було вперше було висунуто питання цифрової економіки. З цього часу у висвітленні цієї теми відбувся прорив, вона з'явилась на вустах у топових політиків та дипломатів світу.

Звіт 2019 року компанії "Manpower Group" показує, що на 26% більше прибутку від конкуренції та на 12% вищу ринкову оцінку досягають компанії, які здійснюють цифрову трансформацію [2]. Велике значення цифровізації можемо спостерігати особливо по американському ринку. Минулого року американські компанії оцифрували рекордну кількість процесів. Дешеві та гнучкі машини можна використовувати майже в усіх сегментах економіки [3].

Цифровізація української економіки поки що не досягла рівня топ-країн. На сьогодні існує два сценарії розвитку цифрової економіки в Україні. Перший – це інерційний сценарій, який передбачає продовження минулих тенденцій, тобто віднесення цифровізації до неперіоритетних завдань. У такому випадку українська економіка залишатиметься неефективною, буде й надалі тривати трудова міграція. В перспективі 10-12 років економіка України зростатиме в середньому на 2,8%, що буде значно нижче рівня світової економіки

Другий сценарій є набагато перспективнішим. Це цільовий сценарій, який передбачає відродження української економіки протягом 5-10 років і досягнення у 2030 році номінального ВВП України 1 трлн.дол.США [4]. Цифрові технології здатні збільшувати ефективність бізнесу та економіки.

Як ми бачимо, для успіху потрібно дотримуватися виключно другого сценарію. Але без чіткої позиції держави реалізація цього плану стане неможливою. Тому вже зараз потрібно спрямовувати уряд та населення до повної трансформації української економіки у сторону цифровізації, яка повинна стати ключем до успішної економіки нашої країни.

Так що ж принесе цифровізація державі, підприємцю і звичайному громадянину? Якщо ж говорити про державу, то в першу чергу, як вже зазначалося вище, з'явиться новий стимул до зростання ВВП, рівень шахрайства у сфері послуг державних органів влади буде мінімізований, знизиться рівень тіньової економіки, значно підвищиться інформаційна ефективність у взаємодії держави з підприємництвом та населенням. За рахунок такої відкритості, значно зміцниться довіра населення до державних органів влади. Якщо ж говорити про підприємництво, то за рахунок цифровізації бізнес процесів спостерігатиметься зростання продуктивності праці, підвищиться ефективність управління; підприємці матимуть можливість простішого доступу до світових ринків і значно розширяться канали реалізації продукції. Суспільство у свою чергу від цифровізації отримає полегшений доступ до послуг державних органів влади, оперативнішим стане обмін даними між членами суспільства, та прискориться доступ до інформації [5]. Вже сьогодні можемо спостерігати широке застосування додатку для смартфона «Дія», де на сьогоднішній день доступне водійське посвідчення та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу. Метою держави протягом трьох років є оцифрування всіх державних послуг.

Через збільшення продуктивності праці, цифровізація може реально запустити українську економіку і забезпечити її зростання на 10-12% на рік. Буде створено від 11% у 2021 році, до 95% у 2030 році додаткового ВВП на рік, завдяки виходу великої частки ВВП з «тіні». Надходження в бюджет до 2030 року збільшаться на 240 млрд.дол., буде створено 700 тис. нових робочих місць, з'явиться сприятливе середовище для залучення інвестицій міжнародних компаній, завдяки автоматизації буде можливість зменшити чисельність державного апарату. Найбільший економічний ефект від цифрової трансформації відчують такі галузі, як енергетика, машинобудування, сільське господарство, охорона здоров'я, державне управління, освіта, сфера послуг [6].

Таким чином, роздумувати про доцільність цифровізації є недоречно. Цифровізуючи елементи своєї діяльності, тим самим відмовившись від паперових процесів суб'єкти господарювання можуть значно виграти як у часі виконання тих чи інших процесів, так і в фінансових затратах на них. Адже саме оцифрування економіки дозволить значно підвищити продуктивність функціонування нашої держави в цілому, та йти в ногу з усім глобалізованим цифровим світом.

Перелік використаних джерел:

1. Mehdi Khosrow-Pour. Encyclopedia of Information Science and Technology, Fourth Edition (10 Volumes). IGI Global, June, 2017. — 8104 p
2. Електронний ресурс. URL: <https://manpowergroup.ua/>
3. Електронний ресурс. URL: <https://www.reuters.com/>
4. Економічна стратегія України 2030Е. URL: <https://strategy.uifuture.org/>
5. Економіка та держава №11/2018, М.В.Руденко «Цифровізація економіки: нові можливості та перспективи».
6. Український інститут майбутнього. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/>

Присяжнюк Таїсія
викладач економічних дисциплін
ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж»
м. Могилів-Подільський, Україна
Taisia Prsyazhnyuk
teacher economic disciplines
Mogilev-Podolskyi assembly-economical college
Mogilev-Podolskyi, Ukraine

**ВПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ НА ІНТЕГРАЦІЮ
ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ В СВІТОВИЙ ПРОСТІР**
**THE INFLUENCE OF AUTOMATION OF BUDGET CALCULATIONS ON THE
INTEGRATION OF DOMESTIC BUSINESS IN THE WORLD SPACE**

Багато вітчизняних підприємств сьогодення використовують у своїй діяльності такі моделі ведення бізнесу, які дають змогу підвищувати конкурентоспроможність підприємства, а також брати участь у реалізації закордонних проектів, які носять зазвичай інноваційний характер. Часто для реалізації того чи іншого проекту вітчизняному бізнесу потрібно стояти на рівні з іноземними компаніями, які будуть працювати у партнерстві з ними. На даний час підприємницький успіх компаній у міжнародних проектах лежить в основі інтеграційних процесів для налагодження довгострокової співпраці. Також мова може йти й про отримання Гранту Єврокомісії, але є низка труднощів, з якими зіштовхуються бажаючі, наприклад – ввійти до партнерського консорціуму з партнерськими організаціями державного та недержавного сектора, дослідницькими організаціями, підприємствами малого та середнього бізнесу.

Вихід на міжнародну співпрацю – крок до розвитку як важливий елемент не лише у співпраці а й окремого суб'єкта міжнародного ринку. Для успішної інтеграції потрібно звикнути до відкритої економіки та відкритості у всій діяльності, на перше місце виходить конкурентоспроможність, платіжоспроможність і відсутність податкового боргу, що для міжнародних компаній є «триома китами» для перевірки доброчесності. Так, для отримання офіційного документа про відсутність заборгованості перед бюджетом в он-лайн режимі можна подати запит, на який можна через електронну переписку отримати довідку, що містить інформацію щодо відсутності заборгованості за податковими та іншими платежами до бюджету. Довідка формується автоматично за даними інформаційних систем ДФС. Системою перевіряється наявність боргу як за основним, так і за неосновним місцем обліку. За наявності у платника податкового боргу, навіть у розмірі 1 копійки, автоматично буде сформовано відмову у наданні довідки [1]. Вітчизняні суб'єкти господарювання не звикли до такої «чесності», саме тому будь-яке правопорушення, що було чи буде допущено випадково чи через неухважність може призвести до «зриву» контракту.

При цьому залишається актуальним питання інтеграційних процесів, які дали б змогу підприємствам адаптуватися до сучасних умов відкритої економіки.

До прикладу слід відкрити можливості електронного кабінету платника податків, який прив'язується до кожного суб'єкта господарювання для відображення інформації про нарахування та сплату податків, вхідні та вихідні листи, звітна документація, також можливість передачі звітності через відкрите вікно подання та ін.

Якщо говорити про фізичну особу, яка відповідно працює і отримує дохід і зобов'язання декларувати свої доходи через НАЗК, відкритість електронного кабінету стає в пригоді, адже всі доходи, які отримано даною фізичною особою за попередній рік або відповідний період часу зафіксовані та можуть бути отримані у формі довідки «Відомості з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про суми виплачених доходів та

утриманих податків – відповідь на запит в електронному вигляді» - в середньому через 5-10 хвилин, залежно від пори і напевне завантаженості сервера можна отримати дану довідку у відповідь на «Запит щодо отримання відомостей з Державного реєстру фізичних осіб платників податків про суми/джерела виплачених доходів та утриманих податків в електронному вигляді». Особисті дані щодо відповідей для спостереження – лютий 2018 року – час очікування відповіді становив – 22 хв, 2019 рік – 1 година – 11 хв, 2020 рік - 5 хв. Звичайно дані генеруються автоматично з сформованих квартальних звітів 1 ДФ, що подаються окремо за кожен квартал (податковий період) протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітної квартилу [2]. І добре те, що у відображенні інформації про нараховані доходи та податки помилки бути не може, так як дані беруться з офіційної звітності, але людський фактор присутній на попередньому етапі обробки при заповненні даних звітів, тому 1 жовтня 2012 року [2] при створенні порталу електронних послуг Пенсійного Фонду для перенесення всіх даних та узагальнення їх виникли помилки, які автоматизація відфільтрувала та заставила власників змінити дані за минулі роки надсиланням уточнюючих звітів. Така система надає громадянам можливість зручно і оперативно взаємодіяти з органами ПФУ, Податкової інспекції, дистанційно отримувати послуги, які раніше вимагали особистого звернення та процедури очікування, а іноді людський фактор заставляв звертатись повторно для уточнення чи отримання точних даних.

На даний час дві гілки зв'язків будь-якого підприємства чи організації з державними структурами вже є кроком до поліпшення інтеграційних процесів в Україні, як країні потенційних можливостей для бізнесу. Останнім часом гарною бізнес-ідеєю стає створення інтернет-магазинів, які спочатку стають «пробою пера» і при правильній організації розвитку можуть рости неймовірними темпами. Адже сьогодні пошук будь-якого товару, найчастіше, починається з пошукового рядка браузера. Саме тому створення нішового інтернет-магазину – це можливість побудувати надійний та успішний бізнес з нуля. Перевагою є і те, що інтернет-магазин можна запускати з мінімальними вкладеннями, а в деяких нішах конкуренція незначна. Так, наприклад, онлайн ринок України переповнений пропозиціями різноманітної електроніки, одягу і косметики. За останні кілька років близько десятка великих магазинів міцно закріпилися в пошуковій видачі в кожній з цих ніш. Час вимагає динамічних змін і щоб ці зміни були не лише в межах своєї країни а виходили за межі потрібно йти на зближення з партнерами.

У відношенні держави зроблено багато для забезпечення прозорості та чесності, проте вітчизняний бізнес, а особливо малий та середній ще не дійшов до рівня тієї вихованості щоб не обманювати. Кожен має в своєму запасі арсенал юридичних недоліків законодавства що дозволяє трактувати ту чи іншу ситуацію на свою користь, а ті організації що показують на рівень довіри як для держави так і для партнерів, - без проблем вийшли на міжнародний рівень і отримують гідну винагороду за свою чесність.

Держава в особі Державної аудиторської служби слідкує за державними закупівлями, запобігання проявам корупції, очищення влади та інше, щодо приватного сектору, - такими повноваженнями не наділена будь-яка інша служба, саме тому жорсткі рамки об'єктивної конкуренції на відкритому міжнародному ринку відсіюють не добросовісного учасника, проте це відбувається ціною авторитету всієї держави, що є занадто високою ціною.

Тому автоматизація деяких процесів сплати та нарахування податків у державі сприяє інтеграції вітчизняного та іноземного учасника ринку.

Перелік використаних джерел:

1. Довідка про відсутність заборгованості URL <https://www.kmu.gov.ua/service/dovidka-pro-vidsutnist-zaborgovanosti> (дата звернення 09.03.2020р.)
2. Заповнення форми № 1ДФ: основні правила та нюанси URL <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/8600/119786> (дата звернення 09.03.2020р.)

СЕКЦІЯ 3

РОЛЬ ТА ПОТЕНЦІАЛ ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНО СТІЙКОЇ ДЕРЖАВИ

УДК 336

Величко Максим

студент групи ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Панухник Олена

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Maksym Velychko

student of the group PFm-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Head of the Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ

FINANCIAL SUSTAINABILITY OF THE ENTERPRISE AS THE BASIS OF ITS EFFECTIVE DEVELOPMENT

Одним із основних критеріїв ефективності діяльності підприємства на ринку є конкурентоспроможність його продукції, фінансова та економічна стійкість, здатність до повної реалізації потенціалу до розвитку і т.д.

В умовах сучасного економічного простору все більшої ваги набуває ідентифікація ключових тих конкурентних переваг, за рахунок яких підприємство може бути успішним на ринку та активно розвиватися. Слід розуміти, що достатній рівень фінансової стійкості є як основою використання можливостей підприємства, так і її наслідком. Тобто, розширюючи обсяги реалізації, нарощуючи економічну стійкість, суб'єкт господарювання там самим посилює і фінансову стійкість.

Неврегульований фінансовий стан доволі часто є причиною падіння усіх показників ефективності, тому менеджменту підприємства необхідно враховувати як вимоги ринку, так і особливості функціонування та внутрішнього середовища організації.

Аналітики володіють досить широким арсеналом методичного інструментарію розрахунку рівня фінансової стійкості підприємства, який, зокрема, враховує наявність власних обігових коштів, показники наявності та якості власних і довгострокових позикових коштів, загальний обсяг джерел формування запасів і забезпечення витрат і т.д.

Що стосується власне фінансових показників, які визначають рівень фінансової стійкості підприємства, до них вже традиційно відносяться наступні: коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт структури довгострокових вкладень, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт структури

позикового капіталу, коефіцієнт співвідношення позикових та власників коштів, коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами, показник фінансового левериджу.

Управління фінансовою стійкістю підприємства є доволі складним постійним завданням, яке вимагає вирішення таких ключових проблем: збалансування обсягів фінансування підприємства, отриманого із різних джерел, з метою недопущення формування стійкої залежності від якогось з них; максимізація фінансової віддачі від інвестованих коштів; формування оптимальної структури балансу підприємства та ін.

Також для оцінювання рівня фінансової стійкості можна використовувати методику формування рейтингів. У цілому можна виділити такі основні етапи методики комплексної зрівняльної рейтингової оцінки фінансової стійкості підприємств [1, с. 19]:

- 1) збір й аналітична обробка вихідної інформації за певний період;
- 2) обґрунтування системи показників, що використовуються для рейтингової оцінки фінансової стійкості;
- 3) розрахунок підсумкового показника рейтингової оцінки;
- 4) класифікація (ранжирування) підприємств щодо рейтингу.

Отже, на фінансову стійкість підприємства можуть впливати численні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування організації, проте, обґрунтована сформована ефективна система управління фінансовою стійкістю повинна мінімізувати негативні наслідки проявів ризиків та дозволити підприємству використати усі можливості до зростання.

Перелік використаних джерел:

1. Брік С.В., Нещерет А.В. Проблеми фінансової стійкості підприємства та шляхи їх вирішення. *Економічні студії*. 4(26) грудень 2019, С. 17-20

УДК 330.341:332.8

Винник Тетяна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
м. Тернопіль, Україна

Tetiana Vynnyk

PhD (Economics)

Associate Professor of Economics and Finance Department

Tenopil Ivan Puluji National Technical University

Ternopil, Ukraine

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ЗАБУДОВНИКІВ SOME ASPECTS OF INNOVATION ACTIVITY OF BUILDERS

У сучасній економіці інновації є основою цивілізаційного розвитку і забезпечення високих соціальних стандартів громадян. Відтак економічний поступ неможливий без науково-технічних або технологічних інновацій, впровадження яких докорінно змінює структуру економіки та сприяє динамічному розвитку як окремих господарюючих суб'єктів, так і країни загалом. Оскільки будівництво є однією із провідних та найважливіших видів економічної діяльності - це детермінанта нарощування виробничого потенціалу на новій технічній основі, спорудженні підприємств, житла, об'єктів соціально-культурного призначення тощо [1], – то значна частина інновацій повинна втілюватися саме у будівельному виробництві.

В Україні, після деякого спаду у 2014 році, сфера будівництва продовжує активно розвиватися. За даними Державної служби статистики України, в обсягах будівництва в

Україні за останні роки зберігаються позитивні тенденції. Так, у 2013 р. будівельними підприємствами України виконано будівельних робіт на суму 58586,2 млн. грн., у 2014 р. – 51108,7 млн. грн., у 2015 р. – 57515 млн. грн., у 2016 р. – 73726,9 млн. грн., у 2017 р. – 105862,8 млн. грн. Індекс будівельної продукції в 2014 р. порівняно з 2013 р. становив 87,25%, у 2015 р. порівняно з 2014 р. – 112,5%, у 2016 р. порівняно з 2015 р. – 128,1%, у 2017 р. порівняно з 2016 р. – 143,6% [2]. Проте тривогу викликає зниження рейтингу нашої держави у глобальному індексі інновацій (Україна у 2018 опустилася на 75 місце, що є найгіршим результатом за останні п'ять років (2017 – 50 місце, 2016 – 56 місце, у 2015 р. – 64 місце, у 2014 – 63 місце серед 126 країн світу) [3].

Щодо впровадження й використання інновацій у виробничому процесі, то у 2015 р. підприємствами будівельної сфери не подано жодної заявки на винаходи. У 2016-2017 рр. відбулося деяке відновлення заявок на винаходи у сфері будівництва та невелике зростання частки патентів на винаходи у сфері будівництва до 0,12% і 0,14% відповідно (табл. 1).

Таблиця 1

Частка заявок і патентів на винаходи підприємств будівельної сфери у загальній кількості заявок (національні заявники-юридичні особи) за 2013-2017 рр., %

№ п/п	Показники	Роки				
		2013	2014	2015	2016	2017
1	Заявки на винаходи	0,06	0,07	-	0,33	0,08
2	Патенти на винаходи	0,26	0,09	-	0,12	0,14
3	Заявки на винаходи (згідно технічного напрямку)	5,04	5,01	4,97	5,37	4,50
4	Патенти на винаходи (згідно технічного напрямку)	6,14	5,35	5,21	4,07	4,90

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Стосовно технічного напрямку, то, починаючи із 2013 р., питома вага заявок на винаходи поступово зменшувалась і у 2015 р. становила лише 4,97%. У 2016-2017 рр. відбулося деяке зростання частки заявок на винаходи у сфері будівництва до 5,37% і 4,5% відповідно. Аналогічна ситуація відбулась із частками патентів на винаходи (згідно технічного напрямку). Так, протягом 2013-2015 рр. їх частка постійно скорочувалась у середньому щорічно на 0,75%. У 2016 р. відбулося подальше скорочення частки патентів на винаходи у сфері будівництва (згідно технічного напрямку), аж на 1,14%, а у 2017 р. – її деяке зростання (на 0,83%). Також у 2016-2017 рр. відбулося деяке зростання частки заявок на корисні моделі у сфері будівництва до 0,11% і 0,12% відповідно. Щодо патентів на корисні моделі, то у 2015 р. їх частка зросла удвічі (0,06%) у порівнянні із попереднім роком. У 2016-2017 рр. відбулося зростання частки патентів на корисні моделі у сфері будівництва до 0,07% і 0,09% відповідно (табл. 2).

Таблиця 2

Частка заявок і патентів на корисні моделі підприємств будівельної сфери у загальній кількості заявок (національні заявники-юридичні особи) за 2014-2017 рр., %

№ пп	Показники	Роки			
		2014	2015	2016	2017
1	Заявки на корисні моделі	0,07	0,02	0,11	0,12
2	Патенти на корисні моделі	0,03	0,06	0,07	0,09
3	Заявки на корисні моделі (згідно технічного напрямку)	4,77	4,82	4,56	4,86
4	Патенти на корисні моделі (згідно технічного напрямку)	5,52	4,79	4,83	4,97

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Статистичні дані свідчать, що за останні роки галузь будівництва в Україні активізувалася, однак інноваційна активність забудовників знаходиться на доволі низькому рівні, що є негативним аспектом, адже досягнення конкурентних переваг на будівельному ринку можливе, насамперед, за рахунок впровадження інноваційних розробок.

Перелік використаних джерел:

1. Винник Т.М. Інвестиційна привабливість будівельної галузі [Електронний ресурс] – Режим доступу: –<http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/1122/1/Винник%20Т..pdf>;
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>;
3. Global innovation index [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>.

УДК 658

Голич Наталія

аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Nataliia Holych

Postgraduate student of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Науковий керівник: Панухник Олена

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Scientific Supervisor: Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Head of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

АДАПТАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ ADAPTATION AS A FACTOR FOR THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTERPRISES

Працюючи в умовах значної конкуренції, малому бізнесу постійно доводиться адаптуватись до змін у зовнішньому середовищі, отримуючи нові знання як із зовнішніх, так і з внутрішніх джерел. По своїй суті, адаптивність закладена ще з самого початку в малому бізнесі. Адже головною перевагою такого виду підприємницької діяльності є набагато більша гнучкість, ніж великих підприємств, швидка реакція на зміни в попиті, вміння «вловити» потреби, які виникають у споживачів та відреагувати негайною мобілізацією своїх ресурсів та можливостей. Адаптація виступає як засіб нівелювання дії негативних чинників впливу середовища на ефективність діяльності підприємств малого бізнесу.

Поняття адаптації є досить новим і не повною мірою зрозумілим для вітчизняних підприємств. З врахуванням ринкового характеру економічних відносин, підприємства малого бізнесу досягають конкурентоспроможності у тому випадку, якщо їхня політика діяльності здатна своєчасно ідентифікувати, реагувати та використовувати імпульси, що надходять із зовнішнього середовища. Процеси взаємодії малого бізнесу з чинниками середовища є постійними та охоплюють усі сфери його діяльності.

Загалом, адаптація підприємств малого бізнесу неможлива без дотримання певних основних принципів. Такими принципами, насамперед, є соціальна і практична значущість, економічна доцільність, екологічна безпека, необоротність, оптимальність, системність, комплексність, результативність, ефективність, гнучкість, цілеспрямованість, стратегічна орієнтація, варіативність, ієрархічність, контрольованість, відповідальність, всебічний розвиток і самоорганізація.

Значення адаптації для забезпечення життєздатності та розвитку підприємств важко переоцінити. Так, один з найвидатніших теоретиків маркетингу Ф. Котлер зазначає, що «...суб'єкти ринку мають приділяти пильну увагу тенденціям та особливостям розвитку факторів зовнішнього середовища та своєчасно пристосовувати до них стратегії» [1], наголошуючи, таким чином, на адаптації як на факторі досягнення успіху підприємства на ринку. Враховуючи швидкість змін середовища, посилення глобалізаційних процесів, наукові пошуки у сфері адаптації сьогодні надзвичайно швидко актуалізуються, що підтверджується активізацією досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців у даній сфері.

Перелік використаних джерел:

1. Kotler P. Marketing Management / P. Kotler, K. L. Keller. – 14th ed. – Pearson Education Limited, 2012. – 817 p.

УДК 339.138

Дячун Ольга

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Olga Dyachun

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОДАЖАМИ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ FEATURES OF SALES MANAGEMENT IN FOREIGN MARKETS

Сучасний етап економічного розвитку характеризується виходом національних виробництв на зарубіжні ринки. Обмеження рамок діяльності вітчизняних компаній лише межами внутрішнього ринку не дозволяє їм повністю розкрити свої виробничі і маркетингові можливості. Більше того, вихід на зовнішні ринки змушує національні підприємства переглядати свої бізнес-стратегії впроваджувати нові технологічні процеси, підвищувати якість товарів. В іншому випадку, вони не можуть бути достатньо конкурентоспроможними. Отже, вихід на зовнішні ринки – це процес, з одного боку, необхідний, а, з іншого боку – закономірний. В цих умовах постає питання щодо підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств на зарубіжних ринках. Одним із таких шляхів є покращення управління продажами. Звичайно, принципи і методи управління продажами на вітчизняних і зарубіжних ринках практично не відрізняються. Однак в діяльності зарубіжних ринків є певні особливості, які суттєво впливають на зміст управління продажами. Вони в кінцевому підсумку визначають той результат, якого вітчизняна фірма досягне на зарубіжному ринку.

Успішний вихід підприємств на зовнішні ринки в рівній мірі як і на внутрішні ринки вимагає здійснення відповідного управління продажами. Проте внутрішні і зовнішні ринки між собою в певній мірі різняться. Ці відмінності впливають на зміст управління продажами

на зовнішніх ринках, надають йому певних особливостей. Вітчизняні підприємці, здійснюючи експорт своїх товарів, повинні їх добре знати і уміло використовувати у своїй збутовій діяльності.

До основних таких особливостей управління продажем товарів на зовнішніх ринках, як ми вважаємо, можна віднести: -використання системи управління стосунками з глобальними клієнтами (УСГК); -використання відповідних і організаційних управлінських структур в міжнародних продажах; -врахування психологічних чинників, які визначають особливості поведінки потенційних іноземних покупців під час проведення перемовин щодо купівлі-продажу товарів; -врахування маркетингового культурного середовища країни – імпортера; -наявність чи відсутність в країнах-імпортерах власних аналогічних товарів; -вплив ціноутворення та тарифних бар'єрів.

Отже, однією із особливостей управління продажем товарів на зарубіжних ринках є використання системи управління стосунками з глобальними клієнтами. Основу цієї системи складає єдина (окрема) для кожного глобального споживача стратегічна взаємодія. Вона забезпечується відповідними підрозділами продавця (виробника), а також її представниками, що знаходяться в різних країнах. Сутність системи УСГК можна звести до наступного: - комплексне розуміння покупця, його запитів, незалежно від територіального місцезнаходження; -забезпечення узгодженості і організації продажу товарів по всьому ланцюгу поставок виробів всім покупцям різних країн; -орієнтація програм продажу не на країну, а на конкретного споживача.

Досить поширеною практикою в управлінні продажем товарів на зарубіжних ринках є використання послуг іноземних посередників, які знаходяться на території держав-імпортерів. В доповнення до здійснення оптового (через агентів чи дистриб'юторів) або роздрібного (через дилерів) продажу ці посередники надають вітчизняному виробнику (продавцю) і інші послуги (збір і надання маркетингової інформації, рекламування товарів, проведення ремонту товарів та інші). В ряді випадків в країнах, в які експортуються товари, можуть створюватися власні торгові представництва. Вони здійснюють продаж товарів через місцевих дистриб'юторів або дилерів чи безпосередньо споживачами. Для вітчизняної фірми створення за кордоном, власних торгових представництв забезпечує як мінімум три переваги: -краще контролювання власної збутової діяльності; -успішне просування на ринку своїх товарів; -більш оперативніше регулювання процесу продажу товарів.

Важливою особливістю, що впливає на зміст управління продажем на зарубіжних ринках є психологічні характеристики іноземних партнерів, з якими проводяться перемовини. Вітчизняному партнерові їх треба добре знати. Нехтування ними досить часто може в такій же мірі негативно впливати на результат кінцевого продажу, як і споживчі властивості товару.

Знання психологічного портрета іноземного партнера забезпечує українському підприємцю ряд переваг в процесі ведення з ним ділових перемовин: -дозволяє уникати несприятливих ситуацій; -викликає позитивні емоції у партнера; -зростає довіра до вітчизняного партнера з боку іноземного бізнесмена; -слугує потужним інструментом спрямування дій іноземного партнера в потрібне русло.

Ефективне управління продажем тісно пов'язане з мовним фактором. При проведенні перемовин з продажу товарів експортер повинен користуватись мовою країни-імпортера. Показовим тут є висловлювання колишнього канцлера Німеччини В.Бранта. Він сказав, якщо я збираюся продавати Вам, я буду говорити з Вами англійською мовою, але якщо ви хочете продавати мені, то «dann musst du Deutsch sprechen» («тоді ви повинні говорити німецькою мовою»).

Особливі небезпеки становлять переклади різних текстів. Наприклад, якщо в фірмовій назві використовується англійська мова, то її переклад на іншу мову, то її переклад на іншу мову може інколи звучати некоректно, або навіть і не вимовлятися (в алфавітах деяких країн відсутні певні букви).

Важливим фактором, який треба враховувати в управлінні міжнародним продажом, є звичаї в країнах-імпортерах. Дотримання експортером звичаїв свого партнера, перебуваючи в його країні, забезпечує ряд переваг в процесі ведення перемовин про продаж: викликає з боку іноземця повагу до себе; сприяє створенню атмосфери дружелюбності між сторонами; підвищує рівень довіри і відвертості під час розмови.

Таким чином, важливим напрямом діяльності вітчизняних підприємств є продаж своїх товарів на зарубіжних ринках. Успішне його здійснення вимагає знати особливості управління ним. Такими особливостями є використання системи управління стосунками з глобальними клієнтами, використання адекватних організаційних структур в міжнародних продажах, врахування психологічних факторів, які впливають на поведінку іноземного партнера в процесі ділових перемовин, прийняття до уваги маркетингового культурного середовища країни-імпортера, ціни та тарифні бар'єри. Знання цих особливостей та їх врахування менеджерами з продажу забезпечать досягнення експортером поставлених цілей на зовнішніх ринках.

УДК 334.021

Катрусяк Христина

студентка групи ППм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Тимошик Наталія

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Khrystyna Katrusiak

student of the group PPM-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nataliia Tymoshyk

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ENSURING THE EFFICIENCY OF ENTERPRISE ACTIVITIES IN MODERN CONDITIONS

Останніми роками у зв'язку з підвищенням цін на ресурси, загостренням конкурентної боротьби стало активно використовуватися поняття управління ефективністю виробництва. Дослідження доводять, що промислові підприємства, які серйозно ставляться до управління прибутковістю, досягають зниження витрат на ресурси майже на третину. Проблема забезпечення ефективності підприємства у теперішніх умовах розвитку економіки набуває особливої актуальності, оскільки наслідки неправильно обраної стратегії і тактичної діяльності підприємства в умовах висококонкурентного середовища стають критичними та загрожують його існуванню.

У сучасній науці вирішення проблем, що впливають на ефективність діяльності підприємства пропонується такими дослідниками як Г. Жулай [1], В. Ніколаєнко [2], Т. Косянчук [3], І. Левчак [4] та ін. В роботах даних вчених набули подальшого розвитку науково-теоретичні підходи до визначення сутності ефективності діяльності підприємства та

особливості управління ефективністю. Проте, переважна більшість дослідників лишає поза увагою взаємозв'язок між забезпеченням ефективності діяльності підприємства та наявними концепціями господарювання, що спричинює в подальших оціночних підходах порушення методологічного та змістовного характеру.

Наявність органічного зв'язку між економічною ситуацією в державі та рівнем прибутковості потребує підвищення ефективності використання виробничого потенціалу підприємства. Промислові підприємства України функціонують в складних умовах господарювання. Тому вони, розробляючи управлінські рішення, повинні спрямовувати свої дії на укріплення фінансово-майнового стану та формування стратегічного потенціалу, здатного адаптуватися до несприятливих факторів зовнішнього середовища. Незважаючи на різноманіття факторів за сферами діяльності підприємства, в основі ефективного управління діяльністю лежить індивідуальний набір факторів, які повинні бути в полі зору менеджменту підприємства, оскільки під впливом тих або інших факторів формується виробничий потенціал, а він повинен бути вчасно реалізований для підвищення конкурентоспроможності й стійкого соціально-економічного розвитку підприємства, а якщо ні, то ріст потенціалу характеризує зниження ефективності керування підприємством. Єдність принципів основ організації виробництва дає змогу виділити фактори ефективності за такими основними сферами діяльності підприємства, як економічна, виробнича, організаційна, соціальна, екологічна й правова. Особливістю систематизації факторів ефективності є те, що вони розглядаються у взаємозв'язку з факторами, характерними для ринкової економіки: попит та пропозиція на продукцію й ресурси, доступ до ринку ресурсів і нових технологій.

Єдність принципів основ організації виробництва дає змогу також визначити фактори ефективності у виробничій сфері підприємства, такі як структура промислового виробництва; завантаження виробничих потужностей; ступінь фізичного й морального зношування основних фондів; матеріалоємність виробництва; технологічна трудомісткість виробництва; впровадження прогресивних технологічних процесів; використання менш ресурсомістких матеріалів; зниження всіх видів втрат виробництва; укрупнення одиничних потужностей і реалізація інших способів концентрації виробництва; рівень електрифікації промислового виробництва; технологічне комбінування виробництва. Фактори цієї сфери діяльності є визначальними під час формування й реалізації програм щодо економії витрат підприємства.

З метою підвищення ефективності формування стратегії підприємства проаналізуємо фактори зовнішнього та внутрішнього оточення. Так, фактори зовнішнього впливу доцільно поділяти на фактори макросередовища (економічні, політичні фактори та фактори державного регулювання), галузевого та конкурентного оточення підприємства. Фактори внутрішнього впливу націлені на визначення ступеня відповідності майбутньої стратегії розвитку промислового підприємства і досягнення стратегічних цілей згідно з кожним функціональним напрямом діяльності: загального управління, економіки та фінансів, дослідження та технологічних розробок, виробництва, маркетингу та збуту, управління персоналом.

Виокремлення та оцінка факторів зовнішнього середовища та внутрішнього впливу дають змогу визначити процес управління ефективністю підприємства, обґрунтувати організаційно-економічні передумови розробки стратегії діяльності. Управління ефективністю роботи підприємства передбачає урахування основних положень теорії максимізації прибутку. При цьому як орієнтир розглядається прибуток середній для галузі або той прибуток, що об'єктивно задовольняє власників.

Аналіз теорії й практики управління ефективністю підприємства та узагальнення викладеного матеріалу дав змогу зробити такі висновки. Назріла необхідність розробки сучасних теоретико-методологічних підходів управління результативністю діяльності підприємств в теперішніх умовах господарювання. Ці питання не тільки становлять науковий інтерес, але й мають прикладне значення. Нова концепція керування ефективністю підприємства необхідна як продовження вчення про ефективний розвиток економіки

промислового виробництва в рамках нової промислової політики, оскільки зовнішнє середовище сьогодні змінюється швидко, що створює більші труднощі для тактичної й стратегічної оцінки політики підприємства. Ключова ідея нової концепції керування ефективністю полягає в тому, щоб забезпечувати стійкий соціально-економічний розвиток промислового підприємства.

Перелік використаних джерел:

1. Жулай Г.С. Управління ефективністю діяльності підприємства як важлива складова успішного ведення бізнесу / Г.С. Жулай // Вісник КНУТД. Серія «Економічні науки». – 2015. – № 3 (87). – С. 73–80.
2. Николаєнко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. 2016. №6. С. 180–191.

УДК 336

Константиук Наталія

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя
м.Тернопіль, Україна

Nataliia Konstantiuk

PhD (Economics), Associate Professor

Associate Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

БАЗОВІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА BASIC ASPECTS OF EFFICIENT MANAGEMENT OF CORPORATE FINANCE

Успішний соціально-економічний розвиток України в сучасних умовах можливий лише за умови ефективного функціонування суб'єктів господарювання, яке залежить від наявності фінансових ресурсів. Завдяки достатньому фінансовому забезпеченню господарської діяльності, а також правильному вибору підприємством способів та джерел мобілізації фінансових ресурсів і визначенню оптимальних напрямків їх використання досягається зростання доходів та покращення фінансових результатів. Відтак, успіх підприємницької діяльності знаходиться в безпосередній залежності від стану організації фінансових ресурсів підприємства. Сьогодні українські підприємства часто обмежені у виборі фінансових ресурсів через їх недоступність, при цьому власні джерела коштів, як правило, використовуються не завжди ефективно. Окреслена проблема зумовлює наявність в економіці нашої держави значної кількості збиткових, малорентабельних або неплатоспроможних підприємств.

Фінансові ресурси є важливим елементом національної економіки, тому ефективність управління ними забезпечує конкурентоспроможність окремих суб'єктів господарювання на основі впровадження новітніх моделей, прийомів і технологій, диверсифікації й розширення товарного портфелю, забезпечення умов для стратегічного розвитку. Відтак ефективне управління фінансовими ресурсами є важливим чинником відновлення прибутковості й фінансової спроможності як на мікро-, так і макrorівні.

Основною метою управління фінансами на рівні підприємства є одержання максимальної вигоди від вкладених фінансових ресурсів. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

підтримка ліквідності на належному рівні, тобто своєчасне виконання поточних зобов'язань підприємства за рахунок оборотних активів;

зростання рентабельності власного капіталу, зокрема збільшення прибутку на кожен вкладений гривня;

забезпечення фінансовими ресурсами процесів розширеного відтворення.

Важливим у процесі управління фінансовими ресурсами є визначення потреби в оборотних коштах, яка забезпечувала б мінімально необхідні розміри незавершеного виробництва, виробничих запасів, залишків готової продукції для забезпечення оптимального перебігу виробничого процесу. Управління фінансовими ресурсами підприємства охоплює й фінансове забезпечення капітальних вкладень на реконструкцію, технічне переобладнання та розширення, для чого визначають власні джерела фінансування капітальних вкладень (амортизаційні відрахування і чистий прибуток) та залучені кошти (від емісії цінних паперів та кредитів).

Управління фінансами підприємств також включає формування, розподіл та використання прибутку. В сучасних умовах структура фінансів підприємств має забезпечити поєднання власних і позикових джерел фінансування, сприятливе для зростання рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості, зниження фінансових ризиків. Зростання частки власних фінансових ресурсів і самофінансування – це найкращий метод досягнення підприємством зазначених завдань.

У процесі управління фінансовими ресурсами підприємства базовими виступають такі завдання: визначення обсягу наявних фінансових ресурсів; обґрунтування оптимальних розмірів грошових ресурсів, їх розподіл і використання з урахуванням потреб підприємства, економічної доцільності видатків, впливу їх на кінцеві результати господарської діяльності; контроль за раціональним використанням ресурсів, виробничих фондів, виконанням планових завдань, безперервністю розрахунків, підвищенням рентабельності виробництва; організація своєчасних розрахунків з контрагентами, аналізу фінансової діяльності підприємства.

Отже, ринкові відносини сьогодні зумовлюють необхідність максимально ефективного управління фінансовими ресурсами, що, у свою чергу, суттєво залежить від обґрунтованості застосовуваних методів управління. Завданнями розробки та реалізації ефективною системи управління фінансами підприємства є досягнення стратегічних та тактичних цілей його діяльності на основі оптимізації структури капіталу та забезпечення фінансової стійкості, максимізації прибутку та підвищення ринкової вартості підприємства.

Перелік використаних джерел:

1. Винник Т., Константюк Н. Інноваційна активність забудовників в контексті сталого розвитку // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2019. – Вип. 2 (21). – С. 62-74.

2. Константюк Н.І. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства з метою оптимізації структури капіталу / Константюк Наталія, Дзодз Ірина // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах», 22-24 вересня 2016 року – Т.: Крок, 2016 – С. 83-85.

Константиук Наталія
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя
м.Тернопіль, Україна

Скалецька Марія
студентка групи ПФМ-51
Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя
м.Тернопіль, Україна

Nataliia Konstantiuk
PhD (Economics), Associate Professor
Associate Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Mariia Skaletska
student gr. PFm-51
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

**ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ
THE IMPORTANCE OF EFFECTIVE FORMATION AND USE OF FINANCIAL
RESOURCES AT ENTERPRISE**

В умовах сучасної економіки важливим чинником ефективного функціонування підприємства є достатній обсяг фінансових ресурсів та раціональне їх використання, що є одним із найголовніших показників його конкурентоспроможності. Управління фінансовими ресурсами визначає ефективність діяльності суб'єктів господарювання в ринковому середовищі, їх фінансову стабільність та потенціал розвитку. На практиці це відображається у створенні такої системи управління фінансовими ресурсами на підприємстві, яка б забезпечувала ефективний процес виробництва та реалізації продукції, а також можливості для подальшого розвитку і виходу на нові ринки. Фінансові ресурси є матеріальним втіленням фінансових відносин на рівні господарюючих суб'єктів, до них належать усі грошові фонди та частина грошових коштів, яка використовується підприємством у не фондovій формі. Здатність виконувати функцію платіжного засобу та рівень ліквідності активів є визначальними ознаками належності їх до складу фінансових ресурсів.

Обсяг виробництва, технічна, трудова, матеріальна забезпеченість підприємства, його соціально-економічний розвиток залежать від величини, складу та структури фінансових ресурсів. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання використовуються для придбання основних засобів, нематеріальних активів, виробничих запасів, на виплату заробітної плати, сплату податків, орендної плати, страхових платежів тощо.

На формування й використання фінансових ресурсів підприємства впливають різноманітні внутрішні та зовнішні чинники.

До внутрішніх чинників належать: рівень фінансової структури підприємства; забезпечення зв'язку збутової стратегії з виробничою; якість організації управління фінансовими ресурсами; вибір сегментів ринку згідно з виробничими можливостями; якість фінансового та управлінського обліку; здійснення цінової політики, виходячи із затрат на виробництво, пошук шляхів їх зниження; налагодження роботи з посередницькими організаціями; загальна оцінка ефективності функціонування виробництва та узгодження її із фінансовим планом підприємства.

Зовнішні фактори, котрі впливають на формування й використання фінансових ресурсів підприємства включають: зростання цін на ресурси; зміна політичного курсу влади; нововведення в правове поле; рівень розвитку фінансового ринку; стан економіки в цілому, інфляційні процеси в економіці.

Разом з тим, підприємства мають внутрішні резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів: тривалі господарські зв'язки; удосконалення системи розрахунків; раціональна організація продажів; систематичний контроль за оборотністю коштів. Проте стратегічним завданням на перспективу має стати удосконалення системи фінансового забезпечення суб'єктів господарювання через поліпшення його структури, в якій домінує значення повинні зайняти власні джерела формування фінансових ресурсів.

Процес формування фінансових ресурсів підприємства, який є складовою системи управління його ефективністю, повинен базуватися на таких принципах:

- системності (дає змогу управляти фінансовими ресурсами з урахуванням чинників зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування);
- інтегрованості (управління фінансовими ресурсами в комплексі з іншими ресурсами – матеріальними, трудовими та інформаційними);
- комплексності (забезпечує розробку та прийняття таких управлінських рішень, що впливають на ефективність діяльності підприємства);
- синергії (забезпечує узгодженість усіх операцій та сприяє виникненню більшого економічного ефекту);
- адаптивності (створює умови для управління фінансовими ресурсами в межах гнучкої системи пристосування до змін ринкового середовища);
- динамічності (забезпечує встановлення достатньої швидкості руху фінансових ресурсів між усіма підсистемами підприємства);
- науковості (визначає необхідність застосування наукового аналізу та впровадження нових підходів до управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання).

Основним завданням для ефективного фінансового менеджменту має стати оптимальний вибір стратегії формування та використання фінансових ресурсів підприємства, яка б забезпечувала рентабельність, платоспроможність, зниження загрози фінансових ризиків та підвищення фінансового потенціалу. При цьому слід обирати оптимальне співвідношення зовнішніх та внутрішніх фінансових ресурсів.

Отже, фінансові ресурси підприємства формуються під час його заснування, утворюються за рахунок власних та прирівняних до них коштів, мобілізуються на фінансовому ринку тощо. Фінансові ресурси, що формуються на рівні підприємств, забезпечують можливість здійснення виробництва продукції, формування оборотних коштів, створення фондів економічного стимулювання, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансово-кредитною системою, постачальниками та працівниками тощо. У процесі функціонування підприємства фінансові ресурси мають властивість трансформуватися у матеріальні, трудові ресурси, які є невід'ємними частинами процесу виробництва. Практично на кожному підприємстві є проблеми формування фінансових ресурсів. Основними джерелами формування фінансових ресурсів є власні та позичкові кошти. Ці кошти як формують структуру фінансових ресурсів, фінансують активи, так і виступають зобов'язаннями перед контрагентами (державою, фізичними, юридичними особами). Для досягнення максимальних результатів фінансово-господарської діяльності необхідно обрати оптимальну структуру фінансових ресурсів (структуру власного і позичкового капіталів), це є одним із головних завдань фінансового менеджменту.

Перелік використаних джерел:

1. Винник Т., Константюк Н. Інноваційна активність забудовників в контексті сталого розвитку // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2019. – Вип. 2 (21). – С. 62-74.
2. Константюк Н. І. Основні аспекти управління активами підприємства / Константюк Наталія, Когут Ірина//Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування

механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах», 22-24 вересня 2016 р. – Т.: Крок, 2016. – С. 85-87.

УДК 657.6: 658: 33

Мазуренко Оксана
кандидат економічних наук
старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Oksana Mazurenok
PhD (Economics)
senior lecturer departments of accounting and auditing
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

КОНЦЕПЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО АУДИТУ ЯК ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ CONCEPTION OF EFFECTIVE AUDIT AS MORTGAGE OF ECONOMIC FIRMNESS OF ENTERPRISES

На сьогоднішній день існує багато шляхів виходу підприємства з кризи, одним із яких є своєчасне проведення аудиту на підприємстві. Процес кризи на підприємстві накладає певні обмеження у пошуку та реалізації заходів по її подоланню. Основним чинником виступає відсутність фінансових ресурсів для подолання кризових ситуацій. Проявом негативної тенденції функціонування суб'єкта господарювання є відсутність коштів, заборгованість по зарплаті, які потребують прийняття швидких рішень із мінімальними ризиками та максимальною ефективністю. Проведення ефективного аудиту як одного із антикризових заходів дасть можливість підприємству ще один шанс відновити свою діяльність, уникнувши банкрутства. Для забезпечення ефективного впровадження аудиту необхідно чітко виділити найбільш вагомі критерії оцінки ефективності даних заходів. Для оцінки ефективності проведення аудиту на вітчизняних підприємствах в умовах кризи такими критеріями є прибутковість вкладених інвестицій, рентабельність основних засобів, ефективність використання робочої сили, ліквідність активів та організація управління підприємством.

На рис. 1 представлена схема концепції проведення ефективного аудиту вітчизняного підприємства в умовах кризи. На першому етапі варто чітко сформулювати мету та цілі, що мають бути досягнуті при проведенні аудиту. На другому етапі слід зазначити ключові завдання, що мають бути вирішені в ході проведення аудиту. На третьому етапі необхідно з'ясувати умови функціонування об'єкта дослідження, оскільки підприємство знаходиться в стані кризи, то існують причини і наслідки даної ситуації. До причин виникнення кризових явищ можна віднести інфляційні процеси в державі; недосконалу інвестиційну політику підприємства; застарілу науково-технічну базу; відсутність коштів; випуск неконкурентоздатної продукції; низький рівень кваліфікації кадрового забезпечення та інші. Що стосується наслідків кризового стану, в якому знаходиться підприємство, то тут слід відмітити відсутність коштів, низький технологічний, технічний та людський потенціал підприємства для його розвитку тощо. Для кращого представлення застосування аудиту на підприємстві подамо концепцію проведення ефективного аудиту на вітчизняних підприємствах в умовах кризи (рис. 1).

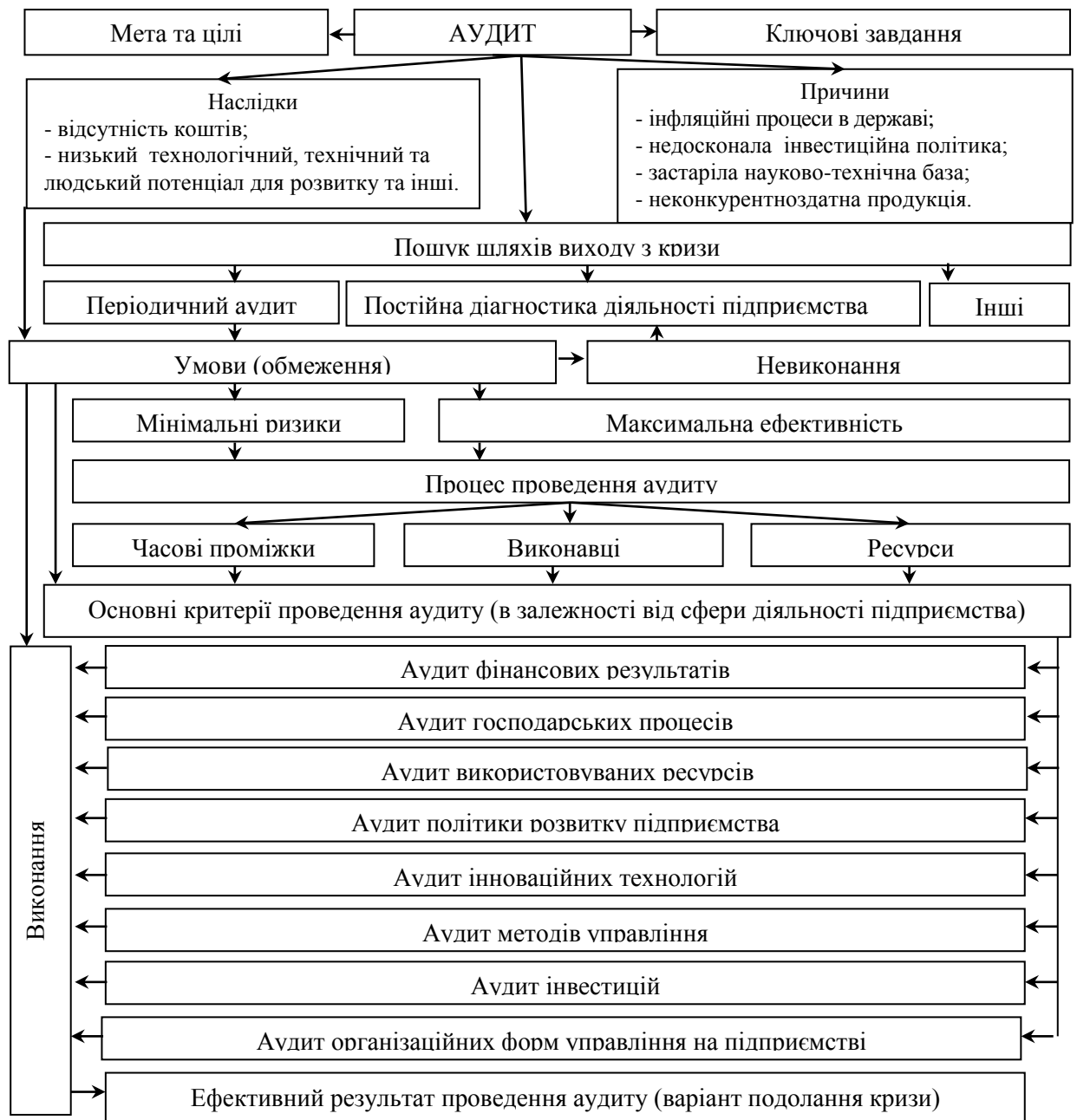

Рис. 1 Концепція проведення ефективного аудиту на підприємствах в умовах кризи
Примітка: розроблено автором

Варто зауважити, що ряд чинників у діяльності підприємств можуть виступати одночасно причинами і наслідками появи кризової ситуації.

Органи управління підприємством користуються послугами аудиторів як додатковим ресурсом, що дасть їм змогу здійснювати функції управління підприємством. Виходячи із цього, можна визначити основні завдання внутрішнього аудиту в сучасних умовах [1]: 1. оцінка відповідності наявним правилам і процедурам; 2. оцінка ефективності елементів системи внутрішнього контролю; 3. сприяння керівництву підприємства в удосконаленні бізнес-процесів; 4. допомога менеджменту в реалізації прийнятної стратегії бізнесу. Прийняття рішення про створення внутрішньої аудиторської служби на підприємстві покладається на власника та найвище керівництво компанії. Проведення аудиту допомагає встановити достовірність інформації, відображеної у звітності, виявити наявні відхилення облікових даних від фактичних, що сприяє поліпшенню ефективності процесів аналізу, прогнозування і планування, а отже, й роботи підприємства у цілому [2].

У процесі проведення аудиту з метою пошуку оптимального варіанту проведення аудиторської перевірки діяльності суб'єкта господарювання в структурі цілісної стратегії розвитку підприємства необхідно враховувати такі чинники як: конкретизація часу на підготовку та реалізацію проектних рішень; зазначення відповідальних осіб за проведення конкретних сегментів аудиторської перевірки. На нашу думку, аудит на підприємстві потрібно розглядати як комплексне поняття, до якого належать усі властивості функціонування підприємства, а ефективність проведення аудиту необхідно оцінювати за подальшими змінами у діяльності підприємств. Враховуючи основні концептуальні підходи, що представлені вище, можливо розробити стратегію ефективного проведення аудиту на вітчизняних підприємствах в умовах кризи.

Перелік використаних джерел:

1. Каменська Т. Основні напрями діяльності внутрішнього аудиту в системі управління. Бухгалтерський облік і аудит. 2010. № 7. С. 40–43.
2. Сподарик В. Внутрішній аудит: проблеми, методика та організація. Економічний аналіз. 2010. № 6. С. 503–505.

УДК 338.3

Малинич Ганна

кандидат економічних наук

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Олеся Чайнюк

студент ЦППО

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Hanna Malynych

PhD (Economics)

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Olesia Chainiuk

student CRPE

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

РИНОК ЗАМОРОЖЕНИХ ЯГІД В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ FROZEN FRUIT MARKET IN UKRAINE: STATE, PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Вітчизняний ринок заморожених продуктів, незважаючи на стрімкі темпи росту, перебуває на стадії становлення та характеризується національними особливостями розвитку, які проявляються у його товарній структурі. Зокрема, понад 90% заморожених продуктів представлено м'ясними напівфабрикатами, а сегмент ринку заморожених ягід становить незначну питому вагу та вважається відносно новим. Його поява обумовлена поступальним розвитком аграрного сектору, який залишається одним з найприбутковіших видів бізнесу в нашій країні, зростаючим попитом на даний вид продукції закордоном, а також висока рентабельність, що стимулює агровиробників диверсифікувати виробництво.

Сьогодні експорт заморожених ягід посідає друге місце за розміром експортної виручки в плодоовочевому секторі України, після волоських горіхів. У 2018 році виручка від експорту заморожених ягід становила 117 млн.дол.США та зросла на 28%, а за 2017-2018

роки темп приросту виручки становив 54%. Загальний експорт заморожених ягід і фруктів у 2018 році становив 47,8 тис. тонн.

Ягода вирощена в Україні за своїми властивостями характеризується натуральним та солодким смаком, а її собівартість є нижчою в порівнянні з європейськими виробниками, що підвищує попит на неї та робить її конкурентоспроможною на світовому ринку.

Провідними виробниками заморожених ягід в Україні, що використовують технологію швидкого заморожування харчових продуктів (Individual Quick Freezing) є ПАТ «Житомирський маслозавод» ТМ «Рудь», ТОВ «Роздольне», ТОВ «Сіріус - Агро», ТОВ Тернопільський завод швидкозаморожених продуктів ТМ «Сім-сім», ТМ «Шеф-Кухар» ТМ «Хуторок», ПрАТ «Фрутіка», Леополіс-Агро, ТОВ «Українська Ягода» та ін. [4].

Найвищий попит імпортерів на заморожені ягоди вітчизняного виробництва припадає на полуницю, малину, чорницю, ожину, лохину. Зокрема, експорт замороженої полуниці зріс у 6 разів, а малини – у 1,5 рази, а інших заморожених ягід, переважно лохини й дикоростучої чорниці, – на 42%. Найбільше заморожені ягоди вітчизняного виробництва користуються попитом у США, Литві, Франції, Польщі та Нідерландах, а конкурентами є виробники Іспанії, Сербії, Білорусії, Чехії [1].

На думку експертів, ринок заморожених ягід з використанням технології IQF характеризується високим потенціалом розвитку, зокрема до 2026 р очікуються його зростання до 14,8 млрд.дол.США, тобто середньорічні темпи зростання складуть близько 6,5%, а лідером серед ягід буде лохина [4].

Конкурентними перевагами вітчизняних виробників заморожених ягід є: сприятливі кліматичні умови, що забезпечують високу якість продукції; географічна локалізація та логістика; низькі витрати на ресурси, що формують собівартість продукції.

Перешкодами подальшого розвитку ринку заморожених ягід в Україні є: невідповідність стандартів якості продукції офіційним вимогам Європейського Союзу; відсутність великих організованих кооперативів з вирощування ягід та недостатні виробничі потужності для заморожування свіжих ягід [2].

Перелік використаних джерел:

1. Дубровик-Рохова Алла (2019). Заморожені ягоди – гарний бізнес. День. №70. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/zamorozheni-yagody-garnyy-biznes>
2. Назаренко Юлія (2019). 2 головних причини, що заважають Україні наростити експорт свіжих ягід. URL: <https://landlord.ua/news/2-holovnykh-prychyny-shcho-zavazhaiut-ukraini-narostytu-eksport-svizhykh-iahid/>
3. Халайджі В.В. (2015). Заморожені продукти в Україні (ринок, тенденції, упаковка). Упаковка. 2015. № 4. С.14-16
4. Шуба Людмила. Огляд ринку заморожених і свіжих ягід в Україні. URL: <https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/obzor-rynka-po-jagodam.html>

Сульженко Роман
студент групи ППс-31
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Roman Sulzhenko
Student of group PP -31
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Науковий керівник: Бажанова Наталія
кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Scientific supervisor: Natalia Bazhanova
PhD (Economics)
Associate Professor Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ INCREASING THE EFFICIENCY OF STATE REGULATION MECHANISMS FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES

На даний момент є важливим сприяти розвитку малого підприємництва в Україні, оскільки країна з перехідною економікою, а підприємництво є джерелом постійного економічного зростання, постачальником товарів і послуг, забезпечує зайнятість населення. Зараз спостерігається не на надто позитивне становище малого бізнесу в Україні.

Багато проблем, що стосуються управління малими та середніми підприємствами є не достатньо дослідженими. Проте, вивченням даної проблематики займалися такі зарубіжні вчені, як Е. Андерсон, П. Друкер, М. Мескон, А. Фейгенбаум, Дж. Харінгтон. Також, значний науковий внесок до досліджень щодо підвищення ефективності механізмів державного регулювання зроблено українськими вченими: Л. Антоною, В. Бакуменком, Н. Бондарчуком, Л. Васильєвою, С. Домбровською, І. Драганом, В. Ємельяновим, Л. Івашовою, , І. Приходьком, К. Романенком, С. Серьогіним, В. Сиченком, Н. Шевченком.

В Україні 90% зареєстрованих підприємств малі підприємства, їх частка у ВВП складає близько 13% для прикладу в країнах ЄС середній показник біля 60%). Саме малі підприємства надають ринковій економіці необхідної гнучкості, оперативно реагуючи на зміну ринкової кон'юнктури. Крім цього, бізнес мобілізує значні фінансові та виробничі ресурси населення. Основним гальмом розвитку бізнесу є: недосконале законодавство, податковий тиск, що у свою чергу провокує тіньову економіку, слабка державна підтримка малих підприємств; відсутність дієвих механізмів державної політики, недосконала система обліку та звітності, слабка підготовка кадрів та їх перекваліфікація для підприємств.

Є і позитивні моменти, з 1 лютого 2020 р. урядом впроваджено програму "Доступні кредити 5-7-9%" для малого та середнього бізнесу, що передбачає видачу кредитів у розмірі до 1,5 мільйона гривень терміном на 5 років під 5, 7 або 9% річних. Дані кошти мають піти на створення нового, або розширення вже існуючого бізнесу.

Отже, варто зазначити, що для розвитку малого підприємництва необхідно створити відповідну нормативно-правову базу, впровадити спрощену систему бухгалтерського обліку та звітності малих підприємств, створити єдину систему реєстрації та легалізації суб'єктів підприємництва

Перелік використаних джерел:

1. Семенчук А. О. Створення конкурентоспроможної системи бізнес-процесів на підприємстві / А. О. Семенчук // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2017. – Т.22, Вип. 9 (62). – С. 50-53.
2. Скупейко В. В. Дослідження функціональних зв'язків конкурентоспроможності на мезо- і макрорівні / В. В. Скупейко // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2017. – Т.22, Вип. 9 (62). – С. 54-57.

УДК 334.7:657.1

Царук Василь

кандидат економічних наук
докторант кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

Vasyl Tsaruk

PhD (Economics)

doctoral student of Department Accounting, Economic
and Legal Support for Agroindustrial Business
Ternopil National Economic University
Ternopil, Ukraine

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ЗАСОБУ ВИРІШЕННЯ АГЕНТСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ В КОРПОРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ

THEORETICAL PREMISES FOR DEVELOPMENT OF ACCOUNTING AS A MEANS OF SOLVING AGENCY PROBLEM IN CORPORATE GOVERNANCE

У контексті подолання агентської проблеми облікова система має подвійну природу, оскільки є одночасно є і джерелом необхідної інформації, а також засобом досягнення цілей та інтересів агентів. Так, з одного боку, система бухгалтерського обліку виступає основним інформаційним джерелом, яке дозволяє принципалам слідкувати за ефективністю функціонування агентів в рамках делегованих ним повноважень. Однак, з іншого боку система бухгалтерського обліку є однією з причин виникнення інформаційної асиметрії в корпоративних структурах (агенти є більш обізнаними стосовно того, яким чином реалізується облікова політика і як це впливає на результати діяльності корпоративної структури), існування якої є передумовою для здійснення агентами опортуністичної поведінки.

Після корпоративного скандалу з корпорацією «Енрон» дослідницька група, створена Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAC), провела дослідження причин зловживань у даній компанії та у інших подібних 26 компаніях, у яких були виявлені проблеми з системою корпоративного управління, акцентуючи увагу на облікових аспектах даної проблематики.

Як відмічають Х. Столови, М. Лебас і Й. Дінг, дана дослідницька група виявила наступні джерела ймовірних причин порушення правдивого та справедливого подання облікової інформації: 1) роль виконавчого директора (домінуюча, харизматична, що не піддається запереченням) та відсутність чіткої стратегії; 2) роль ради директорів (нездатність оспорювати чи керувати генеральним директором через дружелюбність або через наявність зв'язків з ним або іншими менеджерами); 3) виконавчі плани винагороди (неефективні програми стимулювання чи бонусів, надмірно агресивні цілі, що ведуть до управління прибутками для одержання бонусів); 4) етика, культура і тон вищого керівництва (погані етичні стандарти веред вищого керівництва, повільне реагування на труднощі в реалізації

стратегії, особливо в частині злиття і поглинання); 5) внутрішній аудит (слабкий внутрішній аудит з використання активів і ресурсів, включаючи людські ресурси) [1, с. 627-628].

Аналіз вищенаведених причин дозволяє констатувати, що всі вони пов'язані з обліковою системою підприємства, і стосуються таких негативних явищ: 1) неефективність контролю діяльності агентів з боку принципалів на основі використання облікової інформації; 2) недостатнє використання облікової інформації при розробці механізмів додаткового стимулювання та винагородження агентів; 3) недотримання етичних принципів при реалізації облікової політики в корпоративних структурах; 4) неефективність системи внутрішнього аудиту та аудиту ефективності використання ресурсів корпоративних структур.

Загалом інтеграція вищенаведених негативних явищ призводить до поширення в корпоративних структурах різноманітних інструментів креативного обліку, використання яких не дозволяє забезпечувати правдиве і справедливе представлення облікової інформації в корпоративній звітності. Саме тому Р. М. Бушман та Е. Дж. Сміт у своїй науковій праці, присвяченій ролі облікової інформації в корпоративному управлінні, приходять до висновку, що така інформація виконує регулюючу функцію, оскільки оприлюднення зовнішньої фінансової звітності використовується в механізмах контролю (як внутрішнього, так і зовнішнього), що сприяють ефективному управлінню корпоративними структурами [2, с. 238].

Р. Ф. Бруханський на основі застосування концепції інжинірингового обліку пропонує методика ведення стратегічного фінансового обліку, результатом якої є побудова похідного гіпотетичного стратегічного балансового звіту як основного обліково-інформаційного джерела для прийняття стратегічних управлінських рішень. Запропонована методика складається з шести основних етапів: 1) побудова бухгалтерських агрегатів (агрегація об'єктів обліку); 2) розробка структурованого плану рахунків; 3) здійснення коригуючих записів і складання скоригованого балансу; 4) здійснення інжинірингових облікових записів; 5) здійснення стратегічних облікових записів; 6) здійснення гіпотетичних записів та складання похідного гіпотетичного стратегічного балансового звіту [3, с. 19-26].

Наприклад, на думку А. Вагенхофера, для вирішення агентської проблеми найбільше значення мають достовірність облікової інформації, яка робить облікову інформацію цінною для укладення договорів, та агрегація облікової інформації, оскільки всі ключові заходи щодо мінімізації наслідків агентської проблеми здійснюються лише на основі використання агрегованої облікової інформації [4, с. 349].

Таким чином, належне регулювання та організація системи бухгалтерського обліку в корпоративних структурах є одним із інструментів за допомогою яких можуть бути мінімізовані як можливості виникнення, так і наслідки прояву агентської проблеми. Тому з позиції розвитку механізмів підвищення ефективності корпоративного управління важливого значення набуває не лише удосконалення порядку представлення повної, прозорої та достовірної інформації в фінансовій звітності (порядку її формування на основі використання інструментів облікової політики, креативного обліку, порядку її представлення та візуалізації в бухгалтерській звітності), а також і удосконалення механізмів додаткового розкриття облікової інформації, необхідної для прийняття специфічних корпоративних рішень (в примітках до фінансової звітності, в звітах, що одночасно включають фінансову та нефінансову інформацію (звіт про управління, інтегрована звітність) тощо.

Для мінімізації наслідків виникнення агентської проблеми в системі корпоративного управління необхідним є удосконалення облікової системи корпоративної структури за наступними напрямками: по-перше, підвищення прозорості облікової інформації, яка використовується принципалами для аналізу ефективності діяльності агентів; по-друге, формування облікової інформації про агентські витрати корпоративних структур; по-третє, розвиток бухгалтерського обліку в корпоративних структурах в напрямі зменшення інформаційної асиметрії між агентами та принципалами; по-четверте, розвиток бухобліку в корпоративних структурах в напрямі усунення можливості здійснення опортуністичної

поведінки агентами; по-п'яте, усунення бухгалтерського опортунізму в корпоративних структурах при реалізації облікової політики і професійних суджень бухгалтерами.

Перелік використаних джерел:

1. Stolowy H. Financial accounting and reporting. A global perspective. 4th ed. / H. Stolowy, M.J. Lebas, Y. Ding. – Cengage Learning, 2013. – 666 p.
2. Bushman R.M. Financial accounting information and corporate governance / R.M. Bushman, A.J. Smith // Journal of Accounting and Economics. – 2001. Vol. 32. – P. 237–333.
3. Бруханський Р. Ф. Методика ведення стратегічного фінансового обліку на підприємствах: інжиніринговий аспект. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 8. С. 18-28.
4. Wagenhofer A. Agency theory: usefulness and implications for financial accounting / A. Wagenhofer // The Routledge companion to financial accounting theory. Ed. by S. Jones. – Routledge, 2015, P. 341-365.

УДК 336

Чуй Юрій

студент групи ПШм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Панухник Олена

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Yuriy Chuy

student of the group PPM-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Head of the Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ INTRODUCTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES TO THE MANAGEMENT OF A TRADE ENTERPRISE

На сьогодні, швидкий розвиток новітніх технологій та його вплив на економічний розвиток України зумовлюють введення інновацій в усі сфери економічної діяльності.

На сучасному етапі розвитку України, триматися на певному рівні та ефективно розвиватися можуть тільки ті підприємства, які добре організовані, ефективно стежать за персоналом та запроваджують інновації у свою діяльність.

Проаналізувавши наукову літературу щодо даної проблематики, можна зрозуміти, що є велика кількість різноманітних досліджень у цій сфері. Удосконалення розвитку інноваційної діяльності підприємств торгівлі не можливо без сучасних досягнень науки та техніки, втілених у нові технології, засоби комунікації, продукти, нові види послуг, нові методи технічного та організаційного управління [1].

Так, Іжевський В. В. вважає, що інновацією в торгівлі є кінцевий результат інноваційної діяльності. Виступає вона у вигляді удосконаленого організаційно-

управлінського та торгово-технологічного процесу, метою якої є досягнення економічного та соціального ефекту [2].

Колодяжна І. В. трактує інновації як «впровадження нових або значно змінених послуг і способів їх надання чи впровадження нових або значно змінених товарів (у випадку, коли інновація в послугах може привести до впровадження нових товарів)» [3].

Інновацію в торгівлі розглядають в основному з позиції торгового об'єкта, коли не зосереджується увага саме на споживачеві продукції.

Кожне окреме підприємство для себе обирає індивідуальний шлях інноваційного розвитку залежно обраної стратегії, внутрішніх можливостей та окреслених цілей. Тому, виникає необхідність обов'язково враховувати тенденції та програми розвитку економіки держави та окремих сфер економічної діяльності. Саме через це, інновації в торгівлі поділяє на напрями залежно від характеру інновацій і чинників стимулювання їх розвитку: - базові інновації; - економічні інновації; - продуктові; - ринкові та стратегічні; - організаційні та техніко-економічні; - соціальні [4].

Є такі форми торгівлі: електронна, мережева, торгівля у вигляді прямих продажів, дистанційна торгівля. У даний час саме мережа Інтернет використовується у торгівлі широко. Тому будь-яке торговельне підприємство може створити Інтернет-магазин, завести електронний каталог та свою власну візитну картку. Більшість торгових підприємств вводять нові зміни та швидко реагують на навколишнє середовище.

Найбільш ефективним засобом для вдосконалення розвитку інноваційної діяльності підприємств може стати інноваційна активність самих підприємств, зміна законодавства на підтримку малого бізнесу в галузі стимулювання нововведень у вигляді інвестиції з коштів бюджету, підтримка нових творчих ідей.

Інновації – це не відкриття чогось нового для усього світу, вони можуть стати новими саме для споживача. Природа інновацій залежить від технологічної складності, від пропозицій технологій на ринку і попиту на нові та вже існуючі товари [5].

Виходячи з вищевикладеного, можна сказати, що роздрібну торгівлю чекають ще більш кардинальні зміни, пов'язані з новітніми технологіями. Інновації допоможуть підвищити ефективність процесу продажу, оптимізувати витрати та збільшити конкурентоспроможність організації.

Перелік використаних джерел:

1. Ващенко Н. Сутність інновацій торговельного підприємства. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2014. №1 (28). С. 369-381.
2. Іжевський В. В. Інноваційний розвиток роздрібно торгівлі та ресторанного господарства у ринковому середовищі: дис. кандидата економічних наук: 08.00.04 / Львів. 2011. 189 с.
3. Колодяжна І. В. Проблеми і перспективи розвитку інноваційної діяльності торговельних підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 5. С. 53-56.
4. Торговля, комерція, підприємництво : збірник наукових праць / редакц. кол.: Апопій В. В., Дайновський Ю. А., Скибінський С. В. та ін. Львів: Львівська комерційна академія, 2011. Вип. 12. 144 с.
5. Лігоненко Л. І. Інноваційний вектор розвитку торгівлі в Україні. *Товари і ринки*. 2011. № 1. С. 69-81.

СЕКЦІЯ 4

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ

УДК 330.341.2

Віниковецька Жанна
викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
Вінницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
м.Вінниця, Україна

Тимошенко Наталія
кандидат економічних наук, спеціаліст першої категорії
Вінницький торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
м.Вінниця, Україна

Zhanna Vinkovetska
teacher-methodologist, specialist of the highest category
Vinnytsia College of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics
Vinnitsa, Ukraine

Natalia Tymoshenko
Candidate of Economic Sciences, specialist of the first category
Vinnytsia College of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics
Vinnitsa, Ukraine

ГЛОБАЛЬНІ ФІНАНСОВОГО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ В ДЗЕРКАЛІ СТАТИСТИКИ

GLOBAL FINANCIAL AND ECONOMIC CHALLENGES AND UKRAINIAN REALITIES IN THE MIRROR OF STATISTICS

Глобальна економіка сильно залежить від «ефекту метелика», коли змах крила комахи на одному континенті може викликати землетрус на іншому. Епідемія коронавірусу через, яку світова економіка вже втратила 9 млн. дол., може розпочати глобальну фінансову кризу.

Україна не зможе стояти осторонь від глобальних економічних проблем. Втрачає в ціні нафта, це найбільше падіння з 1991 р. Світові ціни впали на третину, постраждає транспортна галузь, туризм і перевезення.

Потенційно для України першою кризою стане ситуація на митниці буде обмежено видачу товару, який надходить до країни.

Другою кризою, що охопить увесь світ, стане зниження цін на енергоресурси, недорогочінні метали, зернові культури тощо.

Третя проблема – зміна інвестиційних настроїв у світі. Якщо позиція китайського юаню займала більшу частину у світових резервах, у міжнародних розрахунках, то наразі ці процеси можуть призупинитися. Адже частина Китаю у світовій економіці складає 18–20%.

Для України вигідні високі ціни на зернові та метали, а також низькі ціни на енергоносії, оскільки руду та метали ми експортуємо, а нафту – імпортуємо.

Вирівняти і так не просту економічну ситуацію в Україні, де вперше з 2016 р. скорочувався ВВП, покликаний новий уряд.

Яким же є стан речей в державі на сьогодні:

- тільки 2/3 українців (60%) працюються, тоді як 40% жителів України не працюють. Кількість безробітних зросла на 300 тис. осіб;

- в Україні працюють 7 млн. осіб, а пенсіонерів – 11 млн. осіб. Середня пенсія на 1 січня 2020 року – 3082,98 грн., до 40% населення живе за межею бідності;

- хоча з 1 січня 2020 р. мінімальна заробітна плата зросла на 550 грн. – до 4723 грн., після сплати податків вона складає 3802 грн. Прожитковий мінімум не змінився і склав 2227 грн. Для порівняння: у Нігерії мінімальна заробітна плата – 74 дол., в Узбекистані – 21 дол., Іспанії – 1163 дол., США – 1119 дол. За 2019 р. заборгованість зі зарплати склала 3 млрд. грн.;

- вартість споживчого кошика порівняно з 2019 р. збільшилась на 4,9% і склала 1599 грн.;

- незважаючи на те, що українці витрачають на оплату комунальних послуг значну частину свого сімейного доходу (38%), особливо в опалювальний період, все ж найбільшою статтею витрат сімейних бюджетів є витрати на харчування. Українці витрачають на харчування в середньому 42–43% сукупного сімейного доходу. Для порівняння: в Австралії – 7%, в Великобританії – 7,3%, Нідерландах – 8,6%;

- дефіцит державного бюджету – 32 млрд. грн. За 2019 р. на 90 млрд. грн. недоотримано доходів бюджету. У січні 2020 р. бюджет недовиконано на 30%, у лютому 2020 р. бюджет виконано на 93,7%, недоотримано майже 5% доходів;

- промислове виробництво скоротилося на 5%;

- в Україні лише 46 тис. фермерських господарств, в той час як у Польщі – більше 2 мільйонів;

- здійснюється розпродаж державних підприємств: 961 об'єкт заплановано на приватизацію. У ТОП – 10 державних компаній з найбільшим показником чистого прибутку станом на 1 січня 2020 р. входять: «Нафтогаз України» – 24,26 млрд. грн., «Укренерго» – 1,76 млрд. грн., «Укргідроенерго» – 1,19 млрд. грн., «Енергоатом» – 1,11 млрд. грн., «Укрзалізниця» – 1,07 млрд. грн., «Адміністрація морських портів України» – 853,6 млн. грн., аеропорт «Бориспіль» – 792,5 млн. грн., «Укрпошта» - 475 млн. грн., «Укрінтеренерго» – 370,6 млн. грн., «Антонов» – 369,9 млн. грн.[4];

- економічне зростання лише формальне;

- бізнес не має кредитних ресурсів;

- кредити 2015 р. вже подорожчали вище номіналу. Україні не списали частину боргу, а просто відклали його виплату. Парадокс у тому, що чим успішніше розвиватиметься економіка, тим більше Україна заплатить за боргами;

- за рік курс змінився з 28 до 23,5 грн. за дол. Причина – продаж ОВДП нерезидентам. За рік портфель ОВДП, які знаходяться у власності нерезидентів, зріс у 5 разів: з 20 млрд. грн. до більш ніж 100 млрд. грн.. НБУ та Мінфін накинули на шию української економіки петлю у вигляді високої процентної ставки та атипового зміцнення гривні;

- катастрофічне погіршення платіжного балансу;

- протягом багатьох років в Україні існують проблеми у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів; Частка власних податкових надходжень до місцевих бюджетів усе ще залишається малою. Хоча питома вага місцевих податків і зборів у податкових надходженнях, наприклад, бюджету Вінницької міської об'єднаної територіальної громади у 2019 р. порівняно з 2018 р. зросла на 17,0%;

- за розрахунками Мінсоцполітики, до 2028 р. в Україні тільки 45% 60-річних людей зможуть вийти на пенсію вчасно;

Однак, незважаючи на вище викладене, в Україні спостерігається позитивні процеси та зрушення, що дозволяє дивитися у майбутнє зі стриманим оптимізмом. І хоча надії на значне економічне зростання тануть через епідемію корона вірусу в світі збитки можуть сягнути 2,7 трлн. дол. й в Україні зокрема, все ж слід зазначити й акцентувати увагу на такі аспекти:

- Україна посідає 1-е місце з експорту олії – 60% світового ринку, кукурудзи та входить до ТОП – 5 країн експортерів курятини;

- державний борг України скоротився з 384,3 млрд. грн. до 83,5 млрд. грн.;

- за лютий 2020 р. міжнародні резерви України зросли на 0,3 млрд. дол., резерви НБУ перевищували 25 млрд. дол.;

- залишок коштів на єдиному Казначейському рахунку зріс на 5,1 млрд. грн.;

- середня заробітна плата в Україні за 2019 р. зросла на 16,3%;

- НБУ обіцяє знизити облікову ставку до 7,5-8% до кінці 2020 р.;

- у 2020 р. пайовий внесок для житлового будівництва знижено з 4% до 2%, а у 2021 р. впаде до 0%;

- українці можуть скористатися Програмою доступних кредитів під 5–7–9%. У Верховній Раді хочуть підтримати створення Фонду часткового гарантування кредитів. Ці дві Програми можуть стати двигуном для економіки, планується й повне впровадження у квітні 2020 р.;

- мають бути створені умови для розвитку малого, середнього та великого бізнесу, промисловості, мінімізації корупційних ризиків, прозорої податкової системи, ефективної роботи реального сектору економіки, просування української промисловості на міжнародні ринки. Це має бути зроблено у стислі строки;

- вдале розміщення ОВДП та зниження доходності по них сприятиме поліпшенню економічної ситуації;

- Україні потрібно припинити жити за рахунок запозичень і розвивати власну економіку. Пріоритетом діяльності Уряду є Програма розширеного фінансування МВФ. Але сьогодні Україна потребує нового формату співробітництва, користь з якого змогли отримати Грузія, Молдова, Словачія, Південна Корея і Туреччина.

Наслідки глобальної фінансової кризи та епідемії коронавірусу для економіки держави будуть менш відчутними за врахування вищевказаних аспектів.

Перелік використаних джерел:

1. Литовченко І. Л. Трансформація ринку в сучасних умовах переказу до цифрової економіки. Економіка України, 2020, №1 (698), С. 36-47, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.15407/economyukr.20.20.01.036>

2. Барановський О. І. Індикатори фінансової безпеки фондового ринку. Фінанси України, 2016, №5 (246), с. 57-81

3. Дані Державної Казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/monitoring-nadhodzhen-do-byudzhativ-ta-fondiv> ;

4. Повідомлення про публічне представлення інформації про виконання бюджету Вінницької міської об'єднаної територіальної громади за 2019 рік. Вінницька газета 2020, №9 (3471), с. 4-10, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vin-gazeta.net

5. Дані Інституту статистичних досліджень та економіки знань НІУ ВШЕ.

6. Дані фінансово порталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.com.ua

7. Дані Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Крупка Андрій
кандидат економічних наук
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Andrii Krupka
Ph.D (Economics)
Ternopil Ivan Puluj National Technical University

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА: ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ **WORLD FINANCIAL CRISIS: BACKGROUND AND CONSEQUENCES**

Глобалізація економічних процесів досягла свого апогею в останні кілька років. Взаємодія національних економік дозволяє залучати додаткові фінансові ресурси та стимулює інвестиційні процеси. Водночас, підвищується вразливість економіки до зовнішніх негативних чинників та ускладнюється проведення незалежної монетарної політики державою.

Розвиток міжнародної біржової торгівлі найбільш яскраво ілюструє глобалізаційні процеси в фінансовій та інвестиційній сферах. На біржових площадках здійснюються мільярдні операції щодня, значна частина яких не має матеріального підкріплення. Спекулятивний капітал взаємодіючи з реальною економікою поглинає фінансові ринки та сприяє виникненню криз. В останні три десятиліття було кілька відчутних криз в фінансовому секторі, серед яких, звичайно, можна виділити фінансову кризу 2008 року, яка завдала відчутного впливу абсолютно усім національним економікам в світі.

Отже, біржовий ринок як ланка фінансової системи, з одного боку, відчуває на собі всі негативні явища в економіці, а з іншого - є найважливішим індикатором макроекономічних процесів.

Сьогодні світова економіка входить в нову глобальну фінансову кризу. Поки що зниження індексів на фондових ринках не набуло катастрофічного характеру, проте тенденції невтішні. Справжня фінансова криза спалахне тоді, коли корпорації та уряди почнуть масово оголошувати дефолти за виплатами, підприємства будуть закриватися, рівень безробіття зростатиме, а споживання знижуватиметься.

Економічна криза прогнозувалася аналітиками давно і передбачалося, що вона перевершить за масштабами попередню кризу 2008 року. Були передумови до виникнення кризи в 2014, 2016 та 2019 роках, однак ринок уникнув спаду і продовжував стрімкий розвиток. Проте більшість аналітиків, все ж наполягали на неминучості настання масштабної фінансової кризи, яка обвалить індекси до гранично низьких величин, знецінить нерухомість вдвічі, суттєво збільшить рівень безробіття тощо.

Головною причиною майбутнього обвалу аналітики називали штучне роздування ринку акцій, в який за останнє десятиліття було спрямовано спекулянтами більше ніж 5,1 трильйонів доларів. Для порівняння - ця сума втричі перевищує обсяг готівкових доларів, що знаходяться на даний час в обігу [1].

Застереження, з якими виступали аналітики, були засновані на науково-обґрунтованих підставах. Одним з найбільш відомих в середовищі фінансових інвесторів індикаторів ринкової привабливості акцій як об'єкта інвестицій служить «Показник Шиллера». Це величина відношення ціни акції до доходу, який вона забезпечує. Вважається, що нормальна величина цього відношення становить приблизно 16 пунктів. Це означає, що за рахунок отриманих дивідендів інвестор окупить вкладення в акцію за 16 років. Якщо індикатор становить меншу величину, то з позицій довготермінового володіння акції інвестування вважається ще більш привабливим. Але у спекулянтів інші критерії і чим вищий «Показник Шиллера», тим більша можливість виграшу від спекулятивних операцій. Тенденція до зростання зазначеного показника спостерігається в останні роки на ринку акцій США, де індикатор в 2018 році становив 31 пункт [1].

Пояснюючи причини своєї тривоги, аналітики вказують, що «Показник Шиллера» тільки три рази перевищував величину 25 пунктів, і це було 1929, 1999 і 2007 року, тобто в часи початку біржових криз.

Інший показник, який наводять аналітики, це «Показник Баффета», який використовує відомий мільярдер Уорен Баффет для прийняття своїх інвестиційних рішень. «Показник Баффета» розраховується як відношення величини капіталізації, тобто поточної вартості ринку акцій до величини валового внутрішнього продукту на даний момент. Вважається, що якщо цей індикатор перевищує рівень 100%, це вказує на перегрів ринку акцій і має призвести до неминучого його «падіння» в найближчий час.

Проведені розрахунки показали, що з величини приблизно у 30-32% ВВП, на початку 1980-х років, індикатор Баффета ріс майже безперервно і досяг 151,3% на початку 2000 р., після чого пішла смуга волатильності, коли падіння змінювалося зростанням і новим падінням до рівня близько 60% в 2010 р, з відновленням росту в 2018 р до величини 140% ВВП. Виходить, що з урахуванням минулого досвіду, слід очікувати зниження вартості акцій і відповідного «падіння» ринку [2].

Окрім суто економічних передумов до появи кризи пов'язаних з «перегрівом економіки», є низка інших чинників суспільно-політичного характеру. Військові конфлікти, політична напруженість у відносинах передових держав світу також сприяла нагнітання ситуації. Найпотужнішим сигналом для економіки стали обвали індексів на Нью-Йоркській фондовій біржі 9 березня 2020 року. Таким чином ринок відреагував на значне падіння цін на нафту викликане відмовою Росії підписувати угоду з ОПЕК про зниження обсягів видобування.

Проте, найважливішим чинником, який провокує фінансову кризу на сьогоднішньому етапі стала пандемія викликана вірусною інфекцією COVID-19. Карантинні заходи, які впроваджуються в багатьох країнах світу знижують ділову активність і підсилюють паніку на світових ринках. Ускладнюється ситуація неможливістю прогнозування розвитку подій із поширенням пандемії.

Один із провідних світових постачальників фінансової інформації для професійних учасників фінансових ринків компанія «Bloomberg» спрогнозувала можливі наслідки для світової економіки. На думку аналітиків, можливі кілька варіантів розвитку подій, згідно з якими світова економіка у 2020 році може втратити близько 3 % ВВП або 2,7 трлн дол. [3].

В цьому аспекті важливим чинником буде впровадження антикризових заходів урядами країн. Найімовірніше буде впроваджуватися політика «дешевих грошей» шляхом зниження облікових ставок та норм резервування центральними банками. Для підтримання рівноваги в економічній сфері будуть здійснюватися прямі вливання з боку держави в банківський сектор, а вимушена лібералізація податкового законодавства призведе до зниження податкового навантаження на період кризи у всіх секторах економіки. В свою чергу, такі дії призведуть до секвестрування бюджетних видатків на всіх рівнях.

Найвідчутнішими наслідками фінансової кризи завжди стає зростання інфляції та рівня безробіття. В умовах, які склалися передбачити наслідки надзвичайно складно, що актуалізує подальші дослідження сутності фінансових криз та шляхів виходу із рецесії.

Перелік використаних джерел:

1. Белоусов О. О. В США сильны ожидания финансового кризиса / О. О. Белоусов. // Школа науки. – 2018. – №7. – С. 3–7.
2. Как инвестировать в стиле Уоррена Баффета: секретная «формула» мастера [Електронний ресурс] // Invest. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://365-invest.com/kak-investirovat-v-stile-uorrena-baffeta/>.
3. Coronavirus Could Cost the Global Economy \$2.7 Trillion. Here's How [Електронний ресурс] // Bloomberg. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bloomberg.com/graphics/2020-coronavirus-pandemic-global-economic-risk/>.

Пастух Марія

Студентка групи ППм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Мариненко Наталія Юріївна

Доктор економічних наук, професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Mariia Pastukh

Student of the group PPM-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nataliia Marynenko

Doctor of Sciences (Economics), Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА THE ESSENCE OF THE ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY

Питання формування та забезпечення економічної безпеки підприємств є надзвичайно актуальним в сучасних турбулентних умовах ведення господарської діяльності. Мінливість факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ та їх значний вплив на діяльність суб'єктів господарювання, вимагають від керівництва уміння швидко адаптуватись до нових умов. Побудову адаптивної системи забезпечення економічної безпеки підприємств необхідною також вважають вітчизняні вчені Б.М. Андрушків, Л. Я. Малюта, О.Б. Погайдак [1].

Забезпечення стійкого рівня світової економічної безпеки є можливим тоді, коли підприємства уміють проявляти реакцію на потенційні загрози, підтримувати стійкий рівень своєї діяльності та сформуванню особисту економічну безпеку.

На сьогодні існує значна кількість підходів до способів покращення роботи підприємств, зокрема і їх економічної безпеки. Так, Т. Гладченко пояснює економічну безпеку підприємства як захист основних важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, підготовки якої відбувається адміністрацією й колективом підприємства способом запровадження системи заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного й соціально-психологічного характеру [2]. Щодо управління економічною безпекою підприємства, то О. М. Ляшенко вважає його процесом узгодження інтересів та протистояння загрозам [3].

О. Сосновська та М. Житар також вважають, що економічна безпека підприємства полягає у забезпеченні умов для його ефективного функціонування та стратегічного розвитку в умовах впливу загроз різноманітного характеру [4]. На думку Г. Козаченко та Ю. Погорелова, методологія виявлення та подолання загроз належить до проблемного поля економічної безпекології [5].

Економічна безпека підприємства – це співвідношення в часі та просторі економічних інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, що діють за межами підприємницької діяльності [6].

Під «системою економічної безпеки підприємства» мають на увазі комплекс керованих організаційних, економічних, правових тощо процесів, явищ та дій, що у сукупності та взаємозалежності регулюються, координуються та скеровуються на захист об'єктів безпеки підприємства з метою забезпечення їхньої захищеності [7]. Варто відзначити, що дослідження проблем економічної безпеки як окремої наукової галузі мають

комплексно охоплювати методологію всіх наукових галузей, що містять проблематику безпеки [8].

Поняття «економічна безпека підприємства» є комплексним та містить такі елементи, як захист від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, втілення заходів (у т.ч. превентивних) і сукупність інструментів, що дають змогу забезпечити його успішну, ефективну й конкурентоспроможну діяльність.

Перелік використаних джерел:

1. Андрушків, Б. М., Малюта, Л. Я., Погайдак, О. Б. (2016) Адаптивна структурно-компонентна модель забезпечення економічної безпеки підприємства. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», Том 25, № 2. С. 42-50.
2. Гладченко, Т. (2000) Индикаторы экономической безопасности предпринимательской деятельности. Донецьк: ДонГАУ «Менеджер», № 12. С. 111–113.
3. Ляшенко, О. М. (2011) Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 400 с.
4. Сосновська, О. О., Житар, М. О. (2018) Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. Облік і фінанси, № 3 (81). С. 124-132.
5. Козаченко, Г. В., Погорелов, Ю. С. (2015) Про деякі проблеми у сучасній економічній безпекології. Управління проектами та розвиток виробництва, № 3(55). С. 6–18.
6. Козаченко, Г., Пономарьов, В. (2001) Економічна безпека підприємств: сутність і передумови формування. Теорія та практика управління у трансформаційний період: Зб. наук. праць. Донецьк: ІЕП НАН України, Т. 3. С. 3–7.
7. Ілляшенко, О. В. (2014) Механізм функціонування системи економічної безпеки підприємства: підхід до побудови. Економіка. Менеджмент. Підприємництво, № 26(1). С. 160–168.
8. Сороківська, О.А. (2015) Особливості формування теоретичних засад економічної безпеки підприємств малого бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/101.pdf>

Семчишин Євгенія
викладач економічних дисциплін
Технічний коледж
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Могильська Васирина
студентка 3 курсу
Технічного коледжу
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Yevheniia Semchyshyn
teacher of the highest category,
Technical College
of Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Vasylyna Mogylska
3 year student
Technical College
of Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

**ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА
FINANCIAL CONTROLLING AS A BASIC TOOL FOR MANAGING FINANCIAL
RESOURCES OF ENTERPRISES**

Успіх будь-якої підприємницької діяльності знаходиться в безпосередній залежності від стану організації фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та вибору стратегії їх використання. Проблема в дієвому контролі зумовлена потребою забезпечення відповідного формування та розумного використання фінансових ресурсів для реалізації поставленої мети. На сьогоднішній час визнано, що є потреба у розвитку системи фінансового контролінгу. Покращення фінансової системи в Україні може бути запорукою результативного функціонування держави в цілому.

Неоднозначність обґрунтування науковцями сутності фінансового контролінгу зумовлена ускладненням облікових, управлінських функцій, розподілом їх у часі та є доволі дискусійною категорією.

Фінансовим контролінгом вважається функціональна система контролю, планування, аналізу та інформаційного забезпечення управління підприємством[1]. Служби які займаються фінансовим контролінгом не можуть приймати рішення, вони лише здійснюють підготовку, підтримку і безпосередній контроль для реалізації.

Сучасний контроль є складним і може включати в себе багато частин, які охоплюють більшість сфер діяльності виробничих установ: менеджмент, маркетинг, фінанси, виробничі процеси.

Головні фактори результативності бізнесу:

- 1) зовнішні, включаючи споживача, товар і ринок;
- 2) внутрішні, в тому числі процеси, ресурси і праця.

Основні принципи фінансового контролінгу [2]:

- 1) спрямованість системи фінансового контролю на забезпечення фінансових стратегій виробництва;
- 2) велика кількість функцій контролінгу;
- 3) простота, гнучкість та своєчасність побудови системи;

4) принцип цільової спрямованості визначає напрямок фінансової системи завчасно встановленим цілям;

Принципи управління при фінансовому контролінгу:

- інтеграція з комплексною системою управління компанією;
- системність організації та управління фінансовими засобами;
- можливість альтернативних рішень;
- вироблення стратегії правління, що дозволяє прораховувати наслідки прийнятих рішень.

Контролінг забезпечує виконання таких функцій:

- 1) узгодження діяльності управління;
- 2) інформаційна підтримка для ухвалення рішення;
- 3) організація інформаційної системи керування підприємством;
- 4) забезпечення доцільності управлінського процесу.

Основою складання фінансових планів є цілі на довгостроковий період, які визначаються керівництвом. Оцінюючи можливий обсяг продукції, що реалізується, служба фінансового контролінгу розробляє річні плани (бюджети) загалом по організації і по окремих структурних підрозділах. Фінансове планування може бути дійсно вагомим чинником у розвитку підприємства лише у разі запровадження ефективного контролюючого механізму для моніторингу виконання фінансового плану.

З цією метою фінансовий контролінг на підприємстві доцільно впроваджувати такими послідовними кроками:

- проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- ухвалення рішення про створення служби фінансового контролінгу на підприємстві;
- формування бюджету для запровадження фінансового контролінгу;
- формування стратегічних та оперативних цілей щодо виробництва, фінансів та інвестицій;
- розробка та обґрунтування методів та інструментаріїв фінансового контролінгу для конкретного підприємства;
- вироблення чіткої системи інформаційних потоків та їх достовірності;
- оцінка результативності функціонування служби контролінгу;
- коригування діяльності служби фінансового контролінгу для забезпечення ефективного управління стійким розвитком підприємства.

Таким чином, стійкий розвиток економіки в Україні вимагає розробки та використання нестандартних підходів в системному управлінні підприємствами та умов їх функціонування. Фінансовий контролінг покликаний забезпечити процес аналізу, моніторингу, планування, контролю за рухом фінансових коштів підприємства, своєчасного виявлення вузьких місць у процесі його діяльності та їх усунення.

Перелік використаних джерел:

1. Бердар М.М. Фінансовий контролінг як складова системи управління стійким розвитком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 18. С. 33-37.
2. Папп В.В., Бошота Н.В. Фінансовий контролінг як основа ефективного управління фінансами підприємства. *Молодий вчений*. 2014. № 11 (14). С. 90-92.

Химич Ірина
кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Iryna Khymych
PhD (Economics)
Associate Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ EVALUATION OF BANKING SECTOR ACTIVITY

Протягом 2019 року банківська сфера почала поступово виходити зі стану рецесії. Даному процесу посприяло ряд певних причин, в першу чергу, це відносна стабілізація, яка відбулася в сфері фінансових ресурсів. Другою причиною стала поверненість довіри громадян до діяльності банків. Адже, в часи діджиталізації, банківськими послугами користуються всі, це значно спрощує життя, скорочує часові витрати, а також мінімізує можливості втрати.

В таблиці 1 представлено ТОП-10 банків [2], які є лідерами протягом 2019 року щодо відображення стійкості до стресів установи на основі забезпечення можливості лояльності вкладників фінансових ресурсів.

Отже, як видно з наведених даних трійку лідерів протягом 2019 року становлять такі банки як:

1) Райффайзен Банк Аваль із показником в загальну рейтингу – 4,84 пункти; показником стресостійкості – 4,7 пунктів; результатом щодо лояльності вкладників – 5 пунктів; оцінкою аналітиків – 4,82 пункти; та 5 позицією в ренкінгу, що стосується депозитів фізичних осіб;

2) Укрсиббанк, загальний рейтинг якого дорівнював 4,62 пункти; результат стресостійкості був на рівні 4,3 пунктів; показник лояльності вкладників банку мав 5 пунктів; оцінка аналітиків склала 4,64 пункти; результат в загальному ренкінгу за депозитами фізичних осіб становив 8 позицію;

3) Креді Агріколь Банк, показник в загальному рейтингу якого склав 4,59 пунктів; значення стресостійкості дорівнювало 4,8 пунктам; лояльність вкладників була на рівні 4,3 пунктів; результат оцінки аналітиків мав 4,73 пункти; розташування на 13 позиції в ренкінгу за депозитами фізичних осіб.

Таблиця 1

Топ-10 банків щодо стресостійкості протягом 2019 року, пункти

№ з/п	Назва банку	Загальний рейтинг	Стресо-стійкість	Лояльність вкладників	Оцінка аналітиків	Місце в ренкінгу за депозитами фізичних осіб
1	<i>Райффайзен Банк Аваль</i>	4,84	4,7	5	4,82	5
2	<i>Укрсиббанк</i>	4,62	4,3	5	4,64	8
3	<i>Креді Агріколь Банк</i>	4,59	4,8	4,3	4,73	13
4	<i>ОТП Банк</i>	4,45	4,1	4,8	4,56	9
5	<i>Прокредит Банк</i>	4,18	3,9	4,3	4,56	15
6	<i>Укргазбанк</i>	4,12	3,8	4,4	4,38	4
7	<i>Приватбанк</i>	4,11	3,8	4,4	4,29	1
8	<i>Кредобанк</i>	4,06	3,7	4,2	4,56	14
9	<i>Ощадбанк</i>	3,94	3,2	4,7	4,2	2
10	<i>ПУМБ</i>	3,90	3,4	4,6	3,84	7

Високими результатами щодо забезпечення стресостійкості за 2019 рік в даному рейтингу відзначилися й ОТП Банк, Прокредит Банк, Укргазбанк, Приватбанк, Кредобанк, Ощадбанк, ПУМБ тощо.

Крім цього поряд із успішними банківськими установами, протягом 2019 року було виявлено ряд, так званих, проблемних банків [2]. До числа банків, які протягом 2019 року – початку 2020 року виявилися неплатоспроможними, відносяться наступні: Авант-банк, Автокразбанк, Аксіома Банк, Актабанк, Актив-банк, Артем-банк, Банк Богуслав, Банк Золоті Ворота, Банк Київ об'єднаний з Укргазбанком, Банк Михайлівський, Банк Морський, Банк Національний кредит, Банк Софіївський, Банк Столичний, Банк Траст, Банк Форум, Банк Юнісон, БГ Банк, Брокбізнесбанк, ВАБ Банк, Вектор Банк, Велес, Східно-промисловий банк, Всеукраїнський банк розвитку, ВТБ Банк, Гефест, Міський Комерційний Банк, Держзембанк, Грін Банк, Даніель, Дельта Банк, Демарк, Діамантбанк, Євробанк, Єврогазбанк, Західкомбанк, Земельний банк, Златобанк, Імексбанк, Інвестбанк, Інвестиційно-трастовий Банк, Інпромбанк, Інтеграл-банк, Інтербанк, ІнтерКредитБанк, Камбіо Банк, Капітал, Київська Русь, КласикБанк, Контракт, Кредитпромбанк, КСГ Банк, Легбанк, Меліор Банк, Меркурій, Надра, Народний капітал, Національні інвестиції, Новий, Омега Банк, Петрокоммерц-Україна, Південкомбанк, Платинум Банк, Порто-Франко, Прайм-Банк, Преміум, Промекономбанк, ПроФін Банк, Радикал Банк, Реал Банк, Родовід банк, Смартбанк, Стандарт, Старокиївський банк, Союз, Таврика, Терра Банк, ТК Кредит, Укоопспілка, Укрбізнесбанк, Укргазпромбанк, Укрінбанк, Укркомунбанк, Унікомбанк, УПБ, УФС Банк, Фідобанк, Фінанс Банк, Фінансова ініціатива, Фінанси і Кредит, Фінбанк, Фінексбанк, Фінростбанк, Фортуна-Банк, Чорноморський банк розвитку та реконструкції, Експобанк, Енергобанк, Ерде Банк, Хрещатик, Юніон Стандарт Банк.

Як можна зрозуміти, представлений перелік банків відображає поступову їхню ліквідацію на основі виявленого банкрутства.

Вартим уваги є представлення Топ-10 найуспішніших банків за величиною активів (табл. 2) [1].

Таблиця 2

Топ-10 банків за величиною активів станом на початок 2020 року, тис. грн.

№ з/п	Назва банку	Загальна сума активів	В т. ч. у валюті
1	<i>Приватбанк</i>	230953162	34809119
2	<i>Ощадбанк</i>	220722796	86294255
3	<i>Укресимбанк</i>	168366915	98738652
4	<i>Укргазбанк</i>	65709939	28167028
5	<i>Райффайзен Банк Аваль</i>	60912278	13407058
6	<i>Укрсиббанк</i>	42320985	17876534
7	<i>ПУМБ</i>	42258187	18577524
8	<i>Сбербанк РФ</i>	40200973	33084825
9	<i>Альфа-Банк</i>	37601759	21654402
10	<i>Укрсоцбанк</i>	35164594	14586510

Отже, до одних із найнадійніших банків України початку 2020 року віднесено наступні: Приватбанк із загальною сумою активів на 230953162 тис. грн.; Ощадбанк, сума активів якого складає 220722796 тис. грн. та Укресимбанк з активами в розмірі 168366915 тис. грн.

Проте, з кінця 2019 року на міжнародному просторі виник досить негативний чинник – «чорний лебідь», пов'язаний із епідеміологічною ситуацією, що викликав початок нової світової фінансової кризи. Тому, необхідно розуміти, що «вижити» в таких умовах зможуть справді найстійкіші та найнадійніші банки як в Україні, так і на міжнародному рівні. Також, варто розуміти і те, що успішна діяльність та статус кожного з банків є поняттями дуже індивідуальними. Адже, може бути і така ситуація, що за даних умов спроможними зберегти свої позиції зможуть банківські установи з середнім рівнем власної успішності.

Перелік використаних джерел:

1. Рейтинг надійних банків України 2020: веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>.
2. Рейтинг стійкості банків за підсумками 4 кварталу 2019 року: веб-сайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/>.

СЕКЦІЯ 5 ІННОВАЦІЇ У ГЛОБАЛЬНІЙ БІРЖОВІЙ СФЕРІ ТА БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 336:004.738.5

Колінець Леся

доктор економічних наук, доцент кафедри
міжнародної економіки Тернопільського національного
економічного університету

Радинський Сергій

кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів Тернопільського
національного технічного університету імені Івана Пулюя

Lesya Kolinets

Doctor of Economics, Professor of the International
Economic Department, Ternopil National Economic University
Ternopil, Ukraine

Serghiy Radynskyy

Ph.D. (Economics)

Associate Professor of Economics and Finance Department

Ternopil National Technical University Ivan Puluj

Ternopil, Ukraine

ІНВЕСТУВАННЯ У ГАЛУЗІ FINTECH INVESTMENT IN THE FINTECH INDUSTRY

Сучасні умови інтернаціоналізації бізнес-процесів, глобалізації фінансових ринків та сфер суспільної діяльності диктують необхідність формування нових напрямів розвитку суб'єктів господарювання. Кризові явища та фінансові потрясіння орієнтують фінансові установи адаптуватися до нових глобальних вимірів та нових віх розвитку економічних відносин, в основі яких лежать інноваційні продукти, нові методи та системи. Однією із них є Fintech, котра являє собою значну цінність для поширення фінансових послуг та продуктів у нові сфери та серед різних сегментів населення.

Концепт Fintech вже став традиційним, адже в його основі лежить нове сприйняття економічних процесів, при чому його основними рушійними силами стали наявність мобільного Інтернету та поширення смартфонів із додатками, розвиток соціальних мереж, необхідність спрощення та зменшення періоду обслуговування, функціонування у форматі «24/7», а з іншого боку посткризова втрата довіри клієнтів до банківських установ та незадоволеність банківськими послугами. Дані позитивні виміри та негативні прояви сформували нішу, котра, в тому числі, створює вагомні засади для розвитку Fintech, а також визначає значні можливості інвестування даних процесів. Fintech-компанії вже становлять загрозу для традиційних гравців, тобто банків [1]. Звіт відомого рейтингового агентства The Pulse of Fintech підтверджує дану точку зору, адже у 2018 році було інвестовано у розвиток інфраструктури Fintech близько 120 млрд.\$ (2590 укладених угод), у першій половині 2019 року даний показник становив 38 млрд.\$ (962 укладені угоди) [4].

Значний обсяг інвестиційних надходжень у сфері Fintech отримали такі сектори, як грошові перекази та платежі, кредитування та банківські технології, фінансове планування, страхування та ін. Серед глобальних трендів сфери Fintech слід зазначити мобільні фінансові послуги, управління фінансами та рахунками, грошові перекази, роботи-консультанти, страхові технології, краудфандинг, P2P кредитування, блокчейн та криптовалюти.

Досліджуючи світові тенденції інвестування у сфері Fintech необхідно відмітити, що

венчурні інвестори залишаються зацікавленими у фінансуванні Fintech стартапів. Найбільшого розвитку інструментарій Fintech досягнув у США де обсяг венчурного інвестування за першу половину 2019 року склав 21,1 млрд.\$. Обсяг угод американських Fintech компаній із залученням венчурного капіталу продовжив зростати переважно за **рахунок відродження інвестицій з боку «бізнес-ангелів», «посівних» інвестицій та угод венчурного фінансування, що укладалися на ранніх стадіях.** Інвестори швидко вкладали кошти у стартапи у нових підгалузях Fintech, які щойно з'явилися, включаючи регтех та інвестиційний банкінг. Паралельно вони продовжували інвестувати у зрілі компанії на пізніх стадіях, такі як Robinhood, чия угода на суму 363 млн. \$. була однією з найбільших угод VC за перше півріччя 2018 року.

В Європейському Союзі обсяг сукупних інвестицій у інструменти Fintech сягнув 26 млрд. \$. лише за першу половину 2019 року, зазначеному сприяло укладення чотирьох великих угод із участю відомих компаній WorldPay, Nets, iZettle, IRIS. Незважаючи на можливі занепокоєння з приводу Brexit, Велика Британія є лідером у вкладанні коштів у галузь Fintech в Європі, інвестувавши \$16,1 млрд і здійснивши п'ять з топ-10 угод у цьому регіоні.

На азійському ринку інвестування у Fintech склали 16,8 млрд.\$ за рахунок укладеної угоди Ant Financial, за рахунок значного обсягу венчурного фінансування Серії C на суму \$14 млрд за участю зазначеної компанії. Якщо не брати до уваги цю мега-угоду, в Азії були здійснені й інші значні інвестиції в галузі Fintech, включаючи щоквартальне збільшення обсягів інвестицій в Індії, Австралії та Сінгапурі. Блокчейн та ШІ, а також регуляторні та страхові технології, залишалися ключовими пріоритетними напрямками для Fintech інвесторів в Азії [2].

В Україні активна фаза інвестування у Fintech мала місце у 2017-2018 рр. коли на ринку України з'явилося одразу 60 компаній (Finmap, Ring, Hotline finance, LiteGo та ін.) [3]. Розвиток вітчизняного Fintech ринку активно підтримується низкою різноманітних ініціатив та заходів Національного банку України. НБУ затверджено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року (Постанова №391 від 18.06.2017), що передбачає низку ініціатив: курс на безготівкову економіку 2020; перехід на стандарти ISO20022; обмін документами у електронному форматі з використанням електронного підпису; скасування штампів, печаток та паперових копій; зберігання документів в електронному форматі; віддалена ідентифікація особи; можливість замовлення фінансових послуг онлайн; електронне візування сканкопій та підпис касових документів; можливість використання системи Bank ID для дистанційної ідентифікації клієнтів банків; захист прав користувачів фінансових послуг; підвищення фінансової грамотності населення; нові правила для стимулювання ліцензування нових гравців у секторі платежів.

Багато зі створених в Україні Fintech-компаній націлені на загальний європейський ринок. Відбувається експорт інтелектуального ресурсу до інших країн. Але, в позитивному плані, формується інфраструктура, необхідна для розвитку стартап-середовища, у вигляді акселераторів та інкубаторів. Проте задля стимулювання зростання нових проектів необхідно ще пройти серйозний шлях створення правильних умов для ведення бізнесу в країні - це стосується як регуляторного середовища та змін у законодавстві, так і політики оподаткування для інноваційних компаній, а також простоти та прозорості у створенні стартапів.

Перелік використаних джерел:

1. Гриньков Д. Фінтех-революція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://business.ua/finances/5684-fintekh-revolyuutsiya>
2. Світові інвестиції в Fintech досягли \$58 млрд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nachasi.com/2018/08/08/svitovi-investytsiyi-v-finteh-dosyagly-58-milyardiv-dolariv/>

3. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог (проект USAID «Трансформація фінансового сектору») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf
4. The Pulse of Fintech 31 July 2019. Biannual global analysis of investment in Fintech [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2019/07/pulse-of-fintech-h1-2019.pdf>

СЕКЦІЯ 6

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ – КАТАЛІЗАТОР ЧИ СТРИМУВАЧ ПРОГРЕСИВНИХ ЗМІН У ВІТЧИЗНЯНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ?

УДК 368

Гой Віта
студентка групи ПФ-31
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Науковий керівник: Химич Ірина
кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Vita Hoi
student of group PF-31
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine
Scientific supervisor: Iryna Khymych
Ph. D. (Economics)
Associate Professor at the Department of Economic and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

CURRENT SITUATION AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF LIFE INSURANCE IN UKRAINE

Сьогодні страхування життя є один з найбільш сильних інструментів вирішення соціальних проблем, а також потужним джерелом інвестицій в українську економіку.

В Україні страхування життя не є особливо популярним видом страхування. Серед ряду факторів, що пояснюють низький рівень страхування життя в Україні, головними є: відсутність вільних коштів у громадян, недовіра до страхових компаній та держави, а також недостатня проінформованість про можливість заощадження коштів та особисту захищеність від несприятливих випадків у майбутньому. Проте, за останні декілька років даний показник демонструє тенденції до збільшення кількості застрахованих.

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2019 р. дорівнювала 234, у тому числі СК «life» – 23 компанії, СК «non-life» – 211 компаній (станом на 30.09.2018 р. – 285 компаній, у тому числі СК «life» – 31 компанія, СК «non-life» – 254 компанії). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, зокрема, за дев'ять місяців 2019 року, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, кількість компаній зменшилася на 51, або на 18 % [1].

Страхування життя – це необхідний інструмент для кожної людини, адже він одночасно забезпечує фінансовий захист від непередбачуваних подій, а також допомагає накопичити капітал, що особливо стане в нагоді на пенсії.

Страхування життя є універсальним інструментом для вирішення багатьох соціальних проблем. Основна мета страхування життя – накопичити кошти для фінансової впевненості, тому таке страхування називається ще накопичувальним. Даний вид страхування значно відрізняється від інших ризикових видів страхування, тим що кошти людині виплачуються –

як у випадку смерті застрахованої особи, так і у випадку дожиття особи до дати визначеної договором.

Необхідно відзначити, що історично першою формою особистого страхування вважається страхування життя на випадок смерті застрахованої особи, проте з часом коло видів страхування життя розширювалось, а сьогодні воно охоплює широкий спектр форм і видів [1, с. 420].

Сьогодні, існує три види страхування життя – накопичувальне, ризикове і змішане, кожен з яких має свої особливості. Особливість ризикового страхування – страхові виплати проводяться у випадку смерті або втрати працездатності. накопичувальне страхування передбачає виплату страхової суми при дожитті застрахованої особи до певного віку. Якщо застрахований помер, страхові виплати сплачуються спадкоємцям. Змішане поєднує ознаки двох попередніх видів страхування.

Основними проблемами у сфері страхування життя є: нестабільність політичної ситуації, відсутність гарантій збереження вкладених коштів; низькі доходи населення, недовіра населення до страхових компаній; економічна криза; інфляція, нестабільність національної грошової одиниці; відсутність вільних грошових коштів у фізичних та юридичних осіб; недосконала законодавча база; низька страхова культура населення; відсутність підтримки держави щодо даного виду діяльності.

Для покращення функціонування страхування життя в Україні необхідно:

- зміцнення стабільності та надійності страховиків;
- державне регулювання і нагляд за тарифною політикою страховиків;
- вдосконалення правових основ діяльності учасників страхового ринку;
- формування напрямків і підходів до здійснення як добровільних, так і обов'язкових видів страхування з урахуванням регіональних потреб;
- створення сприятливого податкового режиму в цілях стимулювання розвитку страхової галузі.

Саме страховий ринок є гарантією фінансового та соціального захисту населення. Одним з найважливіших факторів підвищення інвестиційного потенціалу ринку є зростання частки страхування життя, що забезпечує можливість довгострокових вкладень.

Отже, український ринок страхування життя зараз проходить стадію переродження та удосконалення і в майбутньому на нього чекають хороші перспективи. Страхування життя завжди розглядалося як вигідне вкладення грошей закордоном, але зараз ця думка повільно приходить і до нас.

Перелік використаних джерел:

1. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення. URL: <https://finpost.com.ua/news/9866>
2. Базилевич В.Д. Страхування / за ред. В.Д. Базилевич. Київ : Знання, 2008. 1019 с.

Тимошик Наталія
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м.Тернопіль, Україна
Nataliia Tymoshyk
PhD (Economics), Docent
Associate Professor at the Department of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ OPTIMIZING FINANCIAL RISKS OF INSURANCE COMPANIES

Проблема управління фінансовими ризиками на ринку існувала завжди, а особливо актуальною є в теперішній час. В першу чергу виникають питання активності роботи страхових компаній, які тимчасово призупинили свою роботу на час карантинних заходів, запроваджених в Україні. Саме тому, важливо виробити механізм ефективного управління ризиками та іншими ситуаційними чинниками, які порушують стабільність функціонування суб'єктів господарювання і цілої економічної системи держави.

Вітчизняні науковці внесли значний вклад в дослідження понятійного апарату управління ризиками, здійснили обґрунтування складових системи управління фінансовими ризиками. Поряд з цим, існує потреба у висвітленні цих питань з огляду на конкретний період часу.

Фінансовий ризик - це ймовірність появи непередбачуваних втрат (зниження прибутку, втрата частини доходу або всього капіталу) в ситуації невизначеності діяльності підприємства[1]. Визначення фінансового ризику змінюються залежно від виду діяльності суб'єкта господарювання та сфери виникнення. Так, у страховому бізнесі найчастіше фінансовий ризик тлумачиться як невиконання страхувальником або його контрагентом з певних причин своїх договірних зобов'язань згідно укладених між ними угод (недоставання продукції, придбаної за попередньою оплатою, невиконання договірних зобов'язань безпосередньо контрагентами страхувальника, невчасна або повна відсутність оплати страхувальнику за поставлену продукцію та ін.)

З іншої сторони, невиконання умов угоди може бути спричинене банкрутством контрагента страхувальника, неспроможністю вчасно і в повному обсязі виконати роботи, надати певні послуги, а також аварії, пожежа, катастрофи.

Наведені тлумачення стверджують, що фінансовий ризик спричинює появу негативних наслідків. Зокрема, втрати доходу, прибутку, майна, капіталу підприємства.

Водночас, слід мати на увазі, що фінансовий ризик дає можливість отримати також і позитивні результати. Нехтування цією специфікою фінансового ризику неможливе, оскільки це не дасть змоги розробити дієву та адекватну систему фінансового ризик-менеджменту на підприємстві. Сама система ризик-менеджменту побудована на принципах уникнення та запобігання фінансових ризиків може призвести до спаду ефективності діяльності самого підприємства.

Страхові організації проводять аналіз фінансових ризиків специфічними і загальними методами. Специфічні - заходи раннього реагування, андеррайтинг, внутрішній аудит та стрес-тестування.

Заходи раннього реагування базуються на порівнянні фактичних показників діяльності страхової організації (активів, дохідності, ліквідності, страхових резервів, перестраховання) з нормативними, визначеними Нацкомфінпослуг. Дані узагальнюються і надається оцінювання діяльності страховиків. Такі результати сприяють виявленню

критичних місць, які загрожують діяльності організації. Разом з тим, появляються додаткові можливості для покращення своїх фінансових показників або коригування цілої системи управління ризиками в страхових компаніях.

Андерайтинг – процес аналізу конкретного фінансового ризику, його вимір за спеціальною шкалою. Найчастіше це ризик недостатності страхового фонду.

Внутрішній аудит дозволяє своєчасно встановити недостатність страхового фонду із-за нерационального управління доходами та видатками.

Стрес-тестування сприяє оцінюванню ризиків страхової компанії при зміні параметрів та їх вплив на фінансову стійкість.

При управлінні фінансовими ризиками компанії потрібно мати не тільки прогноз появи ризикових ситуацій, але й план поетапних дій у випадку їх прояву. Такий план реалізується шляхом вироблення та прийняття рішень з забезпечення протидії фінансовим ризикам організації. Переважно це відбувається під кінець процесу управління ризиками і тому отриманий результат від реалізації плану дій суттєво впливає на подальшу діяльність страховика.

З наведеного можна стверджувати, що система управління фінансовими ризиками страховика має бути орієнтована на мінімізацію ризиків, тобто комплексу засобів і методів зниження втрат. До основних методів нейтралізації фінансових ризиків доцільно віднести:

- перерозподіл ризиків – партнерам передається та частина фінансових ризиків, які вони можуть в більшій мірі нейтралізувати та зменшити негативні наслідки;
- андерайтинг – оцінювання ризику в кожному конкретному випадку при взятті ризику на страхування із конкретизацією індивідуальних підходів до страхувальника;
- диверсифікація – це уникнення концентрації на одній групі ризику. Запроваджується шляхом залучення нових інвестиційних програм, розширення портфеля цінних паперів, валютного портфеля, а також урізноманітнення видів фінансової роботи [2];
- обмеження розміру ризику - запровадження системи мінімізації величини ризиків власного утримання, зменшення величини страхових премій, окупності страхових договорів, рівня кваліфікації андерайтерів та актуаріїв, зниження середньої збитковості прийнятих страхових ризиків;
- резервування передбачає відрахування коштів до резервних фондів згідно із стандартами ЄС, а також ефективне використання заощаджень фонду, спрямованих на нейтралізацію ризиків страхування;
- хеджування – використання системи зниження негативних наслідків зміни цінового діапазону, використовуючи форвардні операції.

В кінцевому підсумку здійснюється оцінювання отриманих результатів, тобто, обчислюють показники, що визначають частоту страхових випадків і питому вагу виплачених страхових відшкодувань у загальній величині страхової суми.

Таким чином, система управління ризиками страхових компаній стикається з одним із найважчих завдань обґрунтування причинно-наслідкового зв'язку фінансового ризику. Ефективне застосування на практиці системи контролю над фінансовими ризиками потребує комплексного підходу існуючих методів та наукових напрацювань при оцінці ризику перед взяттям його на страхування.

Перелік використаних джерел:

1. Алескерова Ю.В., Сідак О.С. Управління капіталом страхових компаній. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 18. С. 300–306.
2. Пічко Р.С. Концептуально-правові аспекти страхування права інтелектуальної власності : монографія. Дніпро : Журфонд, 2019. 216 с.
3. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sectoru_ua.pdf.

СЕКЦІЯ 7

ЕКОНОМІЧНО ЕФЕКТИВНА ТОРГІВЛЯ: РОЗУМІННЯ СУТІ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ ВЕДЕННЯ

УДК 339

Гула Інна
студентка групи ПФ-31
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Химич Ірина
кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Inna Hula
student of group PF-31
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Iryna Khymych
Ph. D. (Economics)
Associate Professor at the Department of Economic and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF UKRAINIAN ELECTRONIC COMMERCE

Аналіз економічної ситуації країни зараз важко розглядати без технологічних аспектів розвитку. Особливу увагу доцільно приділити Інтернету, а саме розвитку електронної торгівлі, яка сьогодні займає вагоме місце. Без сумніву, глобалізація процесу розвитку електронної торгівлі має перспективу здійснювати значний вплив на міжнародну торгівлю. Датою появи електронної торгівлі вважають 11 серпня 1994 року, а першою платформою, де була проведена торговельна операція, є сайт NetMarket-американська платформа для роздрібно торгівлі.

Електронна торгівля являє собою організацію торгових операцій з купівлі-продажу товарів, послуг, використовуючи електронні телекомунікаційні мережі та фінансово-економічні інструменти. Головними ознаками електронної комерції є такі: віртуальність, інтерактивність, глобальність, динамічність, ефективність.

З кожним роком кількість операцій на електронних платформах збільшується. Це можна простежити за допомогою діаграми.

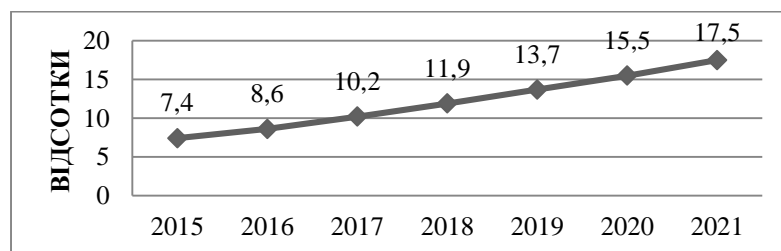

Рис. 1 Зростання електронної торгівлі у світі у відносному значенні, 2014-2018 рр., %* з прогнозним значенням до 2021 р. [1]

Вплив трьох найсуттєвіших чинників дає поштовх до активного розвитку електронної торгівлі. Перший зумовлений лібералізацією торгівлі та процесами глобалізації всієї економіки. Тобто ми спостерігаємо вільне переміщення товарів, капіталу, різноманітних новітніх технологій між різними країнами. Другим чинником вважають розширення можливостей Інтернету. Постійне оновлення механізмів торгівлі, зручність використання, надійність та універсальність. Третім чинником є легкість, доступність та швидкість здійснення торгових операцій в Інтернеті.

До головних переваг електронної торгівлі належать: швидкий доступ до інформації про продукти та послуги, скорочення виробничих витрат, витрат, пов'язаних з обміном інформацією, скорочення циклу виробництва та продажу, швидкість реагування на запити споживачів, швидкість проведення розрахунків, полегшення взаємодії між банками та підприємцями, між підприємцями та споживачами. До того варто зазначити, що електронна торгівля сприяє модернізації маркетингу, освіти, логістики, аудиту. Доцільно й відмітити, що розвиваються нові види діяльності, такі як аутсортинг та фрілансерство, що у свою чергу створює нові робочі місця та дає реальні можливості для заробітку [2].

Основними недоліками електронної комерції є шахрайство в торгівлі, крадіжки через електронні ресурси, загрози завдання збитків хакерами, перебої у поставленні товарів, складний процес повернення чи обміну товару, відмінність валютних систем різних країн, недостатність правового регулювання. Важливою проблемою залишається захист персональних даних під час проведення електронних торговельних операцій, умови яких мають чітко регламентуватись законом. В багатьох країнах світу створенні установи, які регулюють процеси електронної торгівлі: збереження конфіденційної інформації про клієнтів, поширення інтернет-реклами, застосування інших маркетингових інструментів. Для прикладу в США такими установами є Федеральна комісія з торгівлі й Рада зі стандартів безпеки платіжних карток. [3] В Україні електронні торговельні операції здійснюють відповідно до Закону України «Про електронну комерцію», де описані головні права та обов'язки суб'єктів діяльності в цих межах.

У 2015 році на конференції ООН Україна посіла 58 місце з 130 країн за умовами розвитку електронної торгівлі. У 2016 році близько 36% користувачів Інтернету здійснили покупки онлайн, а загальна кількість інтернет-споживачів склала 3,7 мільйона[4].

Онлайн-торгівля є досить динамічним явищем та стійким, оскільки є одним з сегментів, які зараз активно розвиваються, не зважаючи на кризи. Однак варто зазначити, що великі обсяги електронних операцій викликають певне занепокоєння урядів країн. Як правило, для людей, які створюють бізнес в Інтернеті, питання оподаткування не є найважливішим. Саме торгівля в Інтернеті дає змогу здійснювати операції, які в традиційній торгівлі супроводжуються проблемами в оподаткуванні. У більшості випадків підприємці намагаються обминати сплату податків, якщо транзакції здійснюються через пряму електронну пошту між продавцем і покупцем. Оскільки потенційні платники податків здійснюють перекази коштів онлайн, ідентифікувати їх важко, зважаючи на анонімність та швидкість проведення операцій. А це у свою чергу є підставою для уникнення сплати податків, що позбавляє бюджет країни джерела надходжень.

Можна стверджувати, що електронна комерція зараз розвивається швидкими темпами. Хоча в Україні вона знаходиться на початкових етапах, вже показує високі темпи зростання. Сьогодні важливо розв'язати питання, які стримують її розвиток, а саме створити законодавче підґрунтя, прозору податкову систему, що перетворить її на стабільне джерело надходжень до бюджету країни.

Перелік використаних джерел:

1. Clement J. Worldwide e-commerce share of retail sales 2015-2023 [Електронний ресурс] / J. Clement // Statista. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.statista.com/statistics/534123/ecommerce-share-of-retail-sales-worldwide/>.

2. Bruno Moriset. E-Business and e-Commerce [Електронний ресурс] / Bruno Moriset // Jean Moulin Lyon 3 University – Lyon – France. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01764594/document>

3. Khurana A. Advantages of E-commerce Over Traditional Retail [Електронний ресурс] / Ajeet Khurana // Basics. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.thebalancesmb.com/advantagesof-ecommerce-1141610>

4. Клюка А. Исследование рынка электронной коммерции в Украине [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ain.ua/2013/04/11/120835>

УДК 658.84:004.738.5

Тришкіна Ніна

кандидат економічних наук, доцент
викладач Хмельницького торговельно-економічного коледжу
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Хмельницький, Україна

Nina Trishkina

PhD (Economics)

Lecturer at Khmelnytsky College of Commerce and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics
Khmelnytsky, Ukraine

ТОРГІВЛЯ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ TRADE THROUGH THE INTERNET

Правові відносини у сфері електронної комерції регулює Закон України «Про електронну комерцію» [1]. Цей Закон є, по суті, єдиним нормативним актом, що регламентує особливості саме інтернет-торгівлі. Законодавство України у сфері електронної комерції ґрунтується на Конституції України і складається із Цивільного і Господарського кодексів України, законів України «Про захист прав споживачів», «Про рекламу», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про телекомунікації», «Про електронний цифровий підпис», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про захист персональних даних», міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Закону «Про електронну комерцію» та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до них.

Електронна торгівля – це господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем.

Основними принципами у сфері електронної торгівлі є:

- свобода провадження підприємницької діяльності з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем;
- свобода вибору контрагента, електронних засобів, видів та форм діяльності;
- свобода конкуренції та забезпечення її сумлінності;
- свобода вчинення електронних правочинів;
- рівність і охорона прав учасників відносин у сфері електронної комерції;
- дотримання вимог законодавства, правил професійної етики, повага до прав, свобод, законних інтересів учасників відносин у сфері електронної комерції;
- забезпечення належної якості товарів, робіт та послуг, що реалізуються у сфері електронної комерції;

- однаковість юридичної сили електронних правочинів та правочинів, укладених в іншій формі, передбаченій законодавством;
- забезпечення доступу до інформації всіх учасників відносин у сфері електронної комерції;
- доступність комерційних електронних повідомлень та можливість обмеження їх надходження;
- дотримання законодавства про державну мову.

Згідно з Методичними основами № 396 клас 47.91 включає роздрібну торгівлю за допомогою компаній поштового замовлення або мережі Інтернет, тобто діяльність із роздрібною торгівлі, де покупець здійснює свій вибір, ґрунтуючись на рекламних оголошеннях, каталогах, інформації веб-сайтів чи будь-якій іншій рекламній продукції, та здійснює замовлення поштою, телефоном або через мережу Інтернет (зазвичай за допомогою спеціальних засобів, розміщених на веб-сайті). Товар, що купується, може бути або безпосередньо завантажений з інтернет-сайту, або доставлений покупцеві.

Цей клас включає:

- роздрібну торгівлю будь-якими товарами за допомогою компаній поштового замовлення;
- роздрібну торгівлю будь-якими товарами в мережі Інтернет;
- пряму торгівлю за допомогою телебачення, радіо та за телефоном;
- діяльність з роздрібною торгівлі інтернет-аукціонів.

Згідно з ч. 1 ст. 7 Закону «Про електронну торгівлю» продавець товарів, робіт, послуг в електронній комерції під час своєї діяльності та в разі поширення комерційного електронного повідомлення зобов'язаний забезпечити прямий, простий, стабільний доступ інших учасників відносин у сфері електронної комерції до такої інформації:

- повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи – підприємця;
- місцезнаходження юридичної особи або місце реєстрації та місце фактичного проживання фізичної особи – підприємця;
- адреса електронної пошти та/або адреса інтернет-магазину;
- ідентифікаційний код для юридичної особи або реєстраційний номер облікової картки платника податків для фізичної особи – підприємця, або серія та номер паспорта для фізичної особи – підприємця, яка через свої релігійні переконання відмовилася від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків і має відмітку в паспорті;
- відомості про ліцензію (серія, номер, строк дії та дата видачі), якщо господарська діяльність підлягає ліцензуванню;
- відомості про включення податків у розрахунок вартості товару, роботи, послуги (зокрема це стосується ПДВ та акцизного податку);
- у разі доставки товару – інформація про вартість доставки;
- інші відомості, що відповідно до законодавства підлягають оприлюдненню.

Почувець товарів, робіт, послуг у сфері електронної комерції, який приймає (акцептує) пропозицію іншої сторони щодо укладення електронного договору, зобов'язаний повідомити про себе інформацію, необхідну для його укладення (ч. 2 ст. 8 Закону «Про електронну торгівлю»).

За нормами ч. 1 ст. 10 Закону «Про електронну торгівлю» електронні правочини вчиняються на основі відповідних пропозицій (оферти).

При цьому комерційні електронні повідомлення поширюються лише на підставі згоди на отримання таких повідомлень, наданої особою, якій такі повідомлення адресовано (ч. 2 ст. 10 Закону «Про електронну торгівлю»). Таке повідомлення може надсилатися особі без її згоди лише за умови, що вона може відмовитися від подальшого отримання таких повідомлень. Вимоги до змісту комерційного електронного повідомлення наведено в ч. 4 ст. 10 Закону «Про електронну торгівлю».

Пропозиція укласти електронний договір (оферта) має містити істотні умови, передбачені законодавством для відповідного договору, і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною в разі її прийняття (ч. 1 ст. 11 Закону «Про електронну торгівлю»). Таку пропозицію може бути зроблено шляхом (ч. 4 ст. 11 Закону «Про електронну торгівлю»):

- надсилання комерційного електронного повідомлення;
- розміщення пропозиції (оферти) у мережі Інтернет;
- розміщення пропозиції (оферти) в інших інформаційно-телекомунікаційних системах.

Електронний договір укладається шляхом пропозиції його укласти (оферти) однією стороною та його прийняття (акцепту) другою стороною. Інформацію, що вказується в електронному договорі, наведено в ч. 2 ст. 11 Закону «Про електронну торгівлю».

Електронний договір вважається укладеним з моменту отримання особою, яка направила пропозицію укласти такий договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції (ч. 3 ст. 11 Закону «Про електронну торгівлю»).

Перелік використаних джерел:

1. Про електронну комерцію. Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150675.html

СЕКЦІЯ 8
МАЙБУТНЄ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ: РОЗУМНЕ
УПРАВЛІННЯ, РОЗУМНІ ТЕРИТОРІЇ, РОЗУМНИЙ БІЗНЕС

УДК 005.35

Бугаєва Марія

кандидат економічних наук

доцент кафедри економіки та підприємництва

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Рубан Валентина

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри соціальної медицини і організації охорони здоров'я

Донецький національний медичний університет

м. Кропивницький, Україна

Mariia Buhaieva

Phd (Economics)

Associate Professor of Economics and Entrepreneurship Department

Central Ukrainian National Technical University

Kropyvnytskyi, Ukraine

Valentyna Ruban

Phd (Economics), Docent

Associate Professor of Social Medicine and Health Care Organization Department

Donetsk National Medical University

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE ENTERPRISE IN THE
IMPLEMENTATION OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY
STRATEGY

У сучасних умовах корпоративна соціальна відповідальність все частіше розглядається не тільки як добросовісне, підтримане суспільством ведення бізнесу, але й як спосіб створення доданої вартості і підвищення економічної ефективності. Ефективне управління соціальною відповідальністю проявляється у формуванні виробничих, економічних і соціальних цілей підприємства, сприянні їх досягнення, забезпеченні економічного зростання.

Завданням управління соціальною відповідальністю є забезпечення в коротко- і довгострокових ринкових періодах виробництва ефективного виконання необхідних функцій всіх партнерів бізнесу. Роль процесу управління соціальною відповідальністю, як технології управлінської діяльності, полягає в забезпеченні ефективної реалізації поставлених цілей регулювання діяльності підприємства. Переваги підприємств від реалізації соціально-корпоративних проектів ми розподілили на економічні, суспільно-організаційні, соціальні.

При реалізації підприємством соціальних стратегій постає питання балансу двох показників - ефективності для суспільства: соціального ефекту (внесок підприємства у вирішення соціальної проблеми) і вигоди для підприємства: впливу на основну діяльність (економічний ефект (дохід) від реалізації стратегії). Можна виділити три основні показники оцінки вигоди для підприємства, пов'язаних з їх участю в соціальних програмах: 1) окупності інвестицій, спрямованих на соціальні програми; 2) ефективності благодійної допомоги та інших соціальних стратегій порівняно з ефективністю реклами, стимулювання продажу тощо; 3) процесу реалізації соціальних стратегій.

Економічні переваги підприємства від реалізації соціально-корпоративних проектів проявляються в наступному: 1) підприємство, орієнтоване на соціально відповідальну поведінку, як правило, є лідером у своїй галузі і досягає більшого успіху, ніж те, яке ставить перед собою виключно фінансові цілі; 2) вартість акцій підприємства з високим рівнем залученням персоналу в добровільні програми в середньому виростає швидше в порівняно з середнім зростанням по галузі; 3) чистий прибуток підприємства з низьким рівнем корпоративного волонтерства та рентабельність його операційного прибутку нижчий, ніж у підприємства з високим рівнем корпоративного волонтерства; 4) більше половини споживачів у всьому світі надають перевагу користуванню послугами підприємств, що мають гарну репутацію в певній сфері; 5) 75 % інвесторів визнають, що аспекти діяльності компаній в області соціальної відповідальності є важливими при прийнятті рішень щодо інвестування; 6) збільшення обсягу продажу та частки ринку відбувається внаслідок масової підтримки населенням саме тих підприємств, які постійно публічно дотримуються КСВ; 7) оптимізація операційних процесів та зменшення виробничих витрат як певний зиск від імплементації КСВ.

Щодо суспільно-організаційних переваг, то соціально відповідальна поведінка підприємства виникає, як відповідь на певні очікування суспільства та є відображенням певної ділової та громадської позиції. Як показує світова практика, завдяки участі співробітників у волонтерських програмах продуктивність праці підвищується на 20-28 %.

Найскладніше питання для підприємства - це залучення та утримання кваліфікованих робітників. Все більше молодих спеціалістів обирають соціально відповідального роботодавця. Співробітники, що залучені в соціальні проекти, впливають на формування ринку та лояльність клієнтів.

Говорячи про конкурентні переваги для підприємства, варто також згадати, що впровадження стратегії з КСВ має також певні переваги для суспільства і для держави загалом (рис. 1).

Важливою конкурентною перевагою вітчизняних підприємств є впровадження та реалізація дієвої стратегії корпоративної соціальної відповідальності, що уможливить задоволення соціальних потреб різних соціальних груп та держави в цілому. Оскільки успіх та досягнення позитивних результатів функціонування вітчизняних підприємств в умовах ринкового середовища все більше визначається не лише економічними факторами, але й соціальними.

Рис. 1 Переваги від впровадження підприємством КСВ для суспільства та держави

Отже, конкурентні переваги для підприємства, що запроваджують принципи сталого розвитку в свою повсякденну діяльність, можуть досягатись за рахунок наступних складових: правильного визначення пріоритетів та напрямів розвитку з урахуванням їх соціальної орієнтації; своєчасної діагностики проблем та реалізації заходів щодо їх вирішення; зменшення виробничих витрат за рахунок впровадження сучасних досягнень логістики, підвищення ефективності використання ресурсів та зменшення відходів; використання пільг, передбачених законодавством для соціально відповідальних підприємств; отримання переваг під час взаємодії з іншими виробничими та фінансовими організаціями; зменшення ризиків щодо втрати чи недоотримання прибутку внаслідок штрафних санкцій або заборони діяльності; підвищення інвестиційної привабливості підприємства; збільшення сегмента ринку завдяки обізнаності та бажанню споживачів користуватися продукцією підприємства; оптимізації страхових витрат.

Перелік використаних джерел:

1. Віхляєва С.І. Шляхи оптимізації управлінських рішень підприємства в умовах ризику та невизначеності / С.І. Віхляєва / Вісник НТУ «ХП». - 2013. - № 67, (1040). - С. 143-147
2. Грішнова О.А. Соціальна відповідальність у контексті подолання системної кризи в Україні / О.А. Грішнова // Демографія та соціальна економіка. - 2011. - № 1. - С. 39-46.
3. Дейч М.Є. Становлення та розвиток багаторівневої системи соціальної відповідальності: управлінський аспект : [моногр.] / М.Є. Дейч. - Донецьк: ІЕП НАНУ, 2014 - 352 с.
4. Колот А. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів / А. Колот // Економічна теорія. - 2013. - № 4. - С. 5-26.
5. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: [моногр.] / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.] ; ред. А.М. Колот. - К.: КНЕУ, 2012. – 501 с.

УДК 338.2

Василюк Юлія

студентка групи ПФ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Нагорняк Ірина

старший викладач кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Yulia Vasilyuk

student of the group PF-31

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Iryna Nahorniak

Senior Lecturer of the Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА – ШАНС ДЛЯ УКРАЇНИ GREEN ECONOMY – A CHANCE FOR UKRAINE

Питання економіки України турбує кожного українця. За часи Незалежності було безліч ударів по її стабільності. Кожного разу коли до влади приходив новий президент,

країна переживала важкий стрес, тому що кожен приходив до влади зі своєю програмою і впроваджував нові реформи. Щоб покращити фінансовий стан кожного громадянина і, загалом, всієї країни, нам потрібно обрати найкращі альтернативи для піднесення економіки.

Україна пережила кризу у 2008 році і засвідчила, що економіка країни потребує значної модернізації. Чергового удару економіка зазнала у 2014 році через агресію Росії. Постановою Кабінету Міністрів України схвалено прогноз економічного та соціального розвитку України на 2020-2022 роки. Документ визначає можливі сценарії розвитку української економіки та шляхи їх реалізації. Сценарії сформовані на основі розвитку вітчизняної економіки за 2016-2018 роки. Піднесення економіки планується за рахунок розвитку бізнесу та залучення інвесторів.

Протягом останніх років вітчизняна економіка страждала від різних факторів: кризи, війна на Сході, вибори президентів, кредити, вступ до ЄС, еміграція населення – усе це дало вплив на загальний стан країни. Найбільше ж страждає економіка.

Щоб не допустити дефолту України, необхідно терміново знайти шляхи розвитку. На нашу думку, у нашій країні перспективно розвивати «зелену економіку». Зелена економіка – це економіка, яка підвищує добробут людей і забезпечує соціальну справедливість, а також істотно знижує ризики для довкілля [1].

Перехід на «зелену економіку» передбачає комплексні зміни у всіх секторах економіки. Первинний сектор, який охоплює сільське господарство, рибальство, лісову та добувну промисловість, вимагає найбільш радикальних змін, оскільки саме тут створюються продукти для задоволення первинних потреб людства.

Вторинний сектор економіки, який охоплює промисловість та будівництво, найбільше потребує раціонального використання енергоресурсів. У контексті переходу на «зелену економіку» промисловість країни вимагає глибокої технологічної модернізації, оскільки виробничі потужності є базою для створення машин, устаткування та обладнання, які дозволяють очистити виробництво та ефективно використовувати обмежені ресурси. До того ж «озеленення» економіки передбачає активізацію галузі з переробки відходів.

Третинний сектор є тією з'єднувальною ланкою між первинним і вторинним секторами, яка забезпечує реалізацію концепції «зеленої економіки». Такий сектор є ніби системою галузей виробництва та видів діяльності, які пов'язані з наданням послуг як населенню, так і бізнесу. Саме ця сфера охоплює проведення комплексних науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок, створення бізнес-планів і програм, розробку енергоефективних технологій, які здатні забезпечити якісні зрушення у напрямку озеленення первинного та вторинного секторів. Створення екоінновацій дозволить удосконалити виробничі процеси, ефективно організувати бізнес за рахунок економії ресурсів, а також удосконалити комерціалізацію та впровадження чистих технологій [2].

Аналіз шляхів озеленення трьох основних секторів економіки підтверджує необхідність розробки комплексної державної стратегії переходу на «зелену економіку». Сьогодні в Україні розробляються та реалізуються лише окремі її аспекти.

Збільшення кількості відновлюваних джерел енергії гарантує енергетичну незалежність для країн. Отримання енергії «зеленим» шляхом дозволить Україні стати енергетично незалежною від Росії, що дуже важливо на сьогоднішній час. Також, модернізація енергетики запобігає виникненню перевитрат енергії та забезпечує ефективне використання природних ресурсів.

Проаналізувавши інформацію про загальний стан економіки України та можливих шляхів її покращення, ми дійшли висновку, що:

1. Для нашої країни вкрай необхідно розвивати альтернативні джерела енергетики, що допоможе стати енергонезалежними.
2. Дотримання курсу «зеленої економіки» допоможе розширити частку екологічного сільського господарства.
3. Введення та розвиток такої програми залучить більшу частку населення до прийняття політичних рішень та підвищить прозорість економіки.

Перелік використаних джерел:

1. «Зелена економіка»: можливості для України [Електронний ресурс] / Я.П.Квач, К.В.Фірсова, О.Г.Борісов. – 2015. - №6. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/12.pdf>
2. Прушківська Е.В. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект БІЗНЕСІНФОРМ [Електронний ресурс] / Е.В. Прушківська, Ю.О. Шевченко. – 2013. – № 3. – Режим доступу : http://business-inform.net/pdf/2013/3_0/186_191.pdf.

УДК 334.726:339.92

Данько Тарас

кандидат економічних наук, доцент
професор кафедри міжнародного бізнесу та фінансів
Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”
м. Харків, Україна

Ширяєва Наталія

кандидат технічних наук, доцент
доцент кафедри міжнародного бізнесу та фінансів
Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”
м. Харків, Україна

Taras Danko

PhD (Economics)

Docent, Professor of International Business and Finance Department
National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”
Kharkiv, Ukraine

Natalia Shyriaieva

PhD (Dynamics and Strength of Machines)

Docent, Associate Professor of International Business and Finance Department
National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”
Kharkiv, Ukraine

СТРАТЕГІЧНИЙ ФОРСАЙТ В МУЛЬТИНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЯХ STRATEGIC FORESIGHT IN MULTINATIONAL CORPORATIONS

Останнім часом в світі спостерігається зростання наукового інтересу до проблем застосування стратегічного форсайту в сфері управління міжнародним бізнесом [1]. Слід зазначити, що в першу чергу впровадження стратегічного форсайту є притаманним діяльності більш успішних МНК [2]. Зауважимо, що аналіз публікацій з питань форсайту на рівні управління підприємствами дозволяє визнати синонімічним поняттю стратегічного форсайту поняття корпоративного форсайту [3]. Іншими словами, в контексті стратегічного форсайту в МНК ці два поняття часто розглядаються взаємозамінними.

На сьогоднішній момент системне використання стратегічного форсайту на корпоративному рівні задокументовано в таких компаніях як Audi, BASF, Cisco, Daimler, Deutsche Bank, Deutsche Telekom, EIT Digital, France Telecom, General Electric, KPMG, Pepsi, Shell, Siemens та SNCF [4]. Як бачимо, переважна кількість цих компаній є МНК. З огляду на це можна стверджувати, що носіями найбільш повних та всебічних практик стратегічного форсайту в бізнесі є МНК. Таку закономірність можна пояснити тим, що саме діяльність найбільших за розмірами компаній в умовах надскладного міжнародного середовища може залишатися ефективною та конкурентоспроможною в довгостроковій перспективі лише за умови їхньої інституалізованої здатності орієнтації на майбутнє. В той же час потребує

подальшого дослідження питання які саме форми та практики стратегічного форсайту, що застосовується успішними МНК, можуть бути запозиченими для менших за розмірами компаній міжнародного бізнесу, наскільки вони враховують саме особливості міжнародного ділового середовища, а також якої адаптації вони потребують для ширшого розповсюдження в міжнародному бізнесі.

Перелік використаних джерел:

1. Данько Т. В. Еволюція наукових засад міжнародного бізнесу / Т. В. Данько // Проблеми економіки. – 2019. – No. 3 (41). – С. 109–115.
2. Rohrbeck R. Benchmarking report: strategic foresight in multinational companies / R. Rohrbeck, S. Mahdjour, S. Knab, T. Frese. – Rochester, NY: Social Science Research Network, 2009. - 38 p.
3. Rohrbeck R. Corporate foresight: an emerging field with a rich tradition / R. Rohrbeck, C. Battistella, E. Huizingh // Technological Forecasting and Social Change. – 2015. – Vol. 101. – P. 1–9.
4. Corporate foresight [Електронний ресурс] // Wikipedia [сайт]. - Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Corporate_foresight (Дата звернення: 18.03.2020).

УДК 334.021

Долик Катерина

студентка групи ППм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Маркович Ірина

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економік та фінансів

м. Тернопіль, Україна

KaterynaDolyk

student of group PPM-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Scientific supervisor: Iryna Markovych

Ph. D. (Economics)

Associate Professor at the Department of Economic and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

ECONOMIC SECURITY OF THE REGION AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES

У ринкових умовах господарювання підприємство, як відкрита система, функціонує у досить конкурентному зовнішньому середовищі, яке характеризується нестабільністю та постійною динамікою. Це середовище дає настанови щодо швидкого адаптування до нових умов, потребує знань законів розвитку і пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, враховуючи чинники невизначеності та нестійкості економічного середовища.

Успіх реалізації намічених структурних зрушень в соціально-економічному середовищі держави напряму залежить від об'єктивних тенденцій розвитку регіонів. Делегування багатьох управлінських та аналітичних функцій, надання розширених

можливостей щодо стимулювання та регулювання економічних відносин накладає нові зобов'язання на регіональну політику, особливо в частині забезпечення економічної безпеки.

Політика забезпечення економічної безпеки в регіональному контексті має свою специфіку. Історично Україна успадкувала систему, яка тяжіє до централізованого управління та регулювання економічними процесами в регіоні. Однак на даному етапі розвитку, коли мають місце серйозні структурні зрушення в економічній, технологічній, ресурсній, інформаційній, інфраструктурній, демографічній та інших сферах виникає потреба реформування механізмів формування основ безпеки.

Проблемам економічної безпеки присвячені праці таких вітчизняних науковців, як: А. Градов, Н. Капустін, Д. Ковальов В. Мунтіян, Т. Сухорукова, О. Полушкін, О. Судакова та інших, в яких увага більш зосереджена на глобальному, міжнародному, національному рівнях економічної безпеки. Результати досліджень проблем управління економічної безпеки окремих регіонів знайшли відображення в роботах Н. Гук, К. Єфремова, В. Пономаренка, В. Ткаченко та багатьох ін.

Слід враховувати, що Ковальов Д., Сухорукова Т. та Градов А. розглядають конкурентоспроможність як прямий наслідок міцної економічної безпеки підприємства, яка є одним з вагомих чинників стійкої ринкової позиції підприємства – дозволяє її утримувати протягом певного часу.

Поняття «економічна безпека регіону» це – це здатність регіональної економіки функціонувати в режимі розширеного відтворення, тобто стійкого економічного зростання, максимально забезпечувати прийнятні умови життя та розвитку особистості для більшості населення.

Економічну безпеку також можна визначити як стан економічної системи, який характеризується належним розвитком економічних, організаційних, соціальних та правових відносин, що забезпечує ефективне та результативне використання всіх доступних ресурсів, при якому гарантується стабільність функціонування та розвиток.

Складовими економічної безпеки на регіональному рівні є:

- фінансова, що характеризується стійкістю фінансової та регіональної бюджетної системи, здатністю забезпечити соціально-економічну стабільність і розвиток регіону;
- реструктуризація регіонального ринку праці – галузевою регіональною спеціалізацією, зміною потреби у фахівцях відповідної кваліфікації, рівнем безробіття, системою завдань і функцій, що реалізуються спеціалістами;
- виробнича, яка характеризується наявністю ресурсної бази, умовами, що забезпечують інтеграційні процеси, сформованістю системи відтворення з урахування спеціалізації регіону;
- екологічна – її порушення проявляються в перевищенні допустимих норм забруднення довкілля, у великих витратах на ліквідацію наслідків техногенних катастроф.

Економічна безпека регіону традиційно розглядається в рамках економічної безпеки держави. Справді, якщо розглядати економічну систему регіону, як складову державної економічної системи, то можна дійти до висновку, що інтеграція в загальну структуру досягається шляхом узгоджених дій органів державної влади, створенням єдиного економічного та правового простору.

Можливості регіону забезпечувати економічну безпеку реалізуються через створення дієвої регіональної політики, в основі якої лежить ґрунтовний аналіз доступного ресурсного потенціалу території. Ефективність регіональної політики залежатиме від адекватної оцінки рівня ресурсного забезпечення і існуючого механізму управління наявним ресурсним потенціалом, як основного чинника соціально-економічного розвитку регіону.

На сьогоднішній день, до основних загроз, актуальних для усіх областей України можна віднести: зниження рівня життя, безробіття та зубожіння населення; негативні демографічні зміни; відсталість технологічної бази; високу енергоємність; високу собівартість виробництва; високий рівень залежності економіки від імпорتنих енергоносіїв.

Підсумувавши вище сказане, слід зазначити, що конкурентоспроможність підприємства є основою забезпечення економічної безпеки і є запорукою її міцного формування, що дозволяє підприємству утримувати стійкі позиції на ринку. Також слід розуміти, що забезпечення економічної безпеки залежить від забезпечення кожної зі складових, основною з яких є фінансова. Не менш важливим є той факт, що найповніше проблема взаємозв'язку зазначених понять розкривається через використання сучасних методів управління, а саме процесного підходу на підприємстві. Та, незважаючи на це, нерозкритим залишається питання оцінки рівня економічної безпеки підприємства в контексті його конкурентоспроможності, яке буде направлено на подальший розгляд і дослідження.

Перелік використаних джерел:

1.Кобилатова М.Ф. Регіональні пріоритети підвищення економічної безпеки в умовах глобалізації: дис.канд.економ.наук: 08.00.05/ Кобилатова Марина Федорівна.– Ставрополь.– 2013.–205с.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>

3. Судакова О. І. Формування системи управління економічною безпекою підприємництва / О. І. Судакова // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – в 9-ох т. – Том VIII. – Дніпропетровськ : ДНУ. – 2012. – Вип. 231. – С. 1652-1661.

4. Оцінювання конкурентоспроможності регіонів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.competitiveukraine.org/upload/reports/rozdil5_ukr.pdf

5. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. / В. І. Мунтіян – К., 1999. – 462 с.

УДК 631.15

Домбровська Олена

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
м. Харків, Україна

Погойда Владислав

старший викладач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
м. Харків, Україна

Olena Dombrovska

PhD (Economics), Docent

Associate Professor at the Department of Land Resources Management and Cadastre
Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchayev
Kharkiv, Ukraine

Vladislav Pogoida

Senior Lecturer at the Department of Land Resources Management and Cadastre
Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchayev
Kharkiv, Ukraine

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІСТ МАЙБУТНЬОГО В УКРАЇНІ TENDENCIES FOR THE DEVELOPMENT OF TOWN CITY IN UKRAINE

Протягом останніх 35 років під егідою ООН відбулася низка конференцій та самітів, присвячених глобальним проблемам суспільства. Результатом роботи конференцій та самітів

ООН стали рекомендації для країн світу, які отримали практичне втілення в Декларації тисячоліття та інших документах. Ціла низка міжнародних організацій постійно досліджує глобальні проблеми суспільства і оцінює силу їх впливу і вірогідність настання. Глобалізація відводить регіонам якісно нову роль в економіці, висуваючи перед ними нові завдання щодо утримання якомога вищих показників конкурентоспроможності на національному і міжнародному рівнях.

Сучасні міста виступають як двигуни економічного зростання, мають переваги у регіональних і національних економіках. Вони здатні виконувати різні функції, бо мають кращі, порівняно з сільськими поселеннями, інфраструктуру та можливості надання якісних послуг та пов'язаних з ними творчих і високотехнологічних процесів виробництва. Сьогодні місто – це високошвидкісний комунікаційний вузол із потужною інфраструктурою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Завдяки усім цим факторам останнім часом стало соціально-економічне зростання на чолі з містами було визначено пріоритетним у національних політиках багатьох країн.

Протягом останніх десятиліть взаємопов'язані аспекти міського розвитку почали розглядатися під загальним поняттям «розумні» сталі міста (Smart Sustainable Cities). Урбанізація, поширення екологічної обізнаності та занепокоєння станом навколишнього середовища, швидкий технологічний та інноваційний розвиток – разом визначили нагальну потребу переосмислення того, як потрібно управляти «розумними» сталими містами [1, с. 26].

За своїм змістом, «розумне» місто є злагодженою системою технологій та інновацій, які використовуються для взаємодії з державними органами та отримання адміністративних послуг, у транспортній мережі та дорожньому русі, енергетиці та водопостачанні, охороні здоров'я, житлі. Спільна мета будь-якого «розумного» міста – приносити користь його жителям, забезпечувати енергоефективність та економічність.

В Європейському Союзі місто вважається драйвером розумного (розвиток економіки, заснованої на знаннях та інноваціях), сталого (сприяння більш ефективному використанню ресурсів, екологічно чистій і конкурентоспроможній економіці) та інклюзивного (сприяння високому рівню зайнятості, що забезпечує економічну, соціальну та територіальну згуртованість) розвитку. Завдяки високій щільності населення в містах зосереджено значний потенціал креативності та інновацій, енергозбереження, екологічності, соціокультурного різноманіття [2, с. 25]. Європейське місто майбутнього об'єднує три ключові концепції: «розумного міста» (smart city) – низьковуглецеві і безвідходні міста з розумними інформаційними потоками; «зеленого міста» (green city) – екологічно чисті, кліматично пружні й компактні міста; «інклюзивного міста» (inclusive city) – підтримка фізичної та економічної регенерації населення міста для подолання бідності й побудови справедливого суспільства. Наразі домінуючою є концепція «розумного міста», тоді як інші вважаються складовими першої. Прикладами міст, де реалізуються технології Smart Sustainable Cities є Сингапур, Лондон, Сеул, Берлін, Токіо. В цих містах технології стали невід'ємною частиною міського життя.

Дослідники з Juniper Research, британської аналітичної компанії, підраховали: справді «розумне» місто має потенціал повернути кожній людині 125 годин щорічно. Аналітики пояснюють, що досягти цього можна шляхом впровадження інтернет технологій та пов'язаних послуг у чотирьох ключових сферах: транспорт, охорона здоров'я, громадська безпека й отримання державних послуг. Майже три доби (70 годин) людина втрачає щорічно під час використання транспорту. Проте «розумна» система, яка включає і систему паркування, і мобільний зв'язок, і відкриту базу даних щодо заторів або коротких шляхів з пункту А до пункту Б, дозволяє зберегти 60 годин [3].

Україна не стала винятком у глобальному прагненні стати частиною «смарт-світу». «Розумними» містами прагнуть стати Львів, Дніпро, Харків, Одеса, Київ.

Харків – сучасний промисловий, науковий, освітній, торговий, туристичний, культурний центр східної України та транспортно-логістичний вузол Північно-Східної

Європи. Місто займає зручне транспортногеографічне положення на перетині міжнародних шляхів «північ-південь» і «захід-схід». Розвиненість дорожньо-транспортної інфраструктури і близькість меж індустріально-розвинених регіонів України визначають економічну і логістичну привабливість міста. Помірна відстань (900–1200 км) до західних кордонів України (Польща, Угорщина) сприяє розвитку торгово-транспортних зв'язків з європейськими країнами.

У місті Харків до основних елементів концепції «розумне місто» можна віднести: геоінформаційна система управління міським господарством; інтерактивні карти (можна знайти всі дані про комунальне майно, генеральні плани міст, правила забудови, правила розвитку територій, інформацію про земельні ресурси, плани комунікацій, вартість земельних ділянок); єдина мапа звернень громадян онлайн, де доступні дані про звернення громадян, ремонти, аварії; карта рекламних конструкцій з можливістю замовити оренду онлайн; мобільний додаток «Активний харків'янин» для проведення онлайн голосування з різних питань життя міста: розвитку інфраструктури, озеленення, парковок та ін.

Подальша реалізація Стратегії розвитку «розумного» міста Харкова повинна здійснюватися через державні і міські цільові програми у багатьох секторах управління містом: це і транспорт, і енергетика, і охорона здоров'я, і будівництво, і суспільне життя.

Незважаючи на підтримку з боку місцевої влади й різноманітних організацій, очевидно, що українські міста лише на старті свого марафону до статусу «розумне місто». Такі перешкоди як час, фінанси, спеціалісти уповільнюють цей процес. Якщо в розпорядженні буде достатнє фінансування, сприятливий інвестиційний клімат та, що дуже важливо, високий професіоналізм співробітників, які займаються смарт-рішеннями, то така комплексна взаємодія елементів розвитку міста забезпечить ефективність впровадження концепції «розумне місто». Тим не менш, уже сьогодні в Україні відбуваються зміни і запозичується інноваційний досвід.

Перелік використаних джерел:

1. Корепанов О.С. Методологічні засади статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні [Текст]: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.10 / О. С. Корепанов; Держ. служба статистики України, Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. - Київ, 2018.- 638 с.

2. Стратегія розвитку міста Харкова до 2020 року. URL: <https://www.city.kharkov.ua/assets/files/docs/zakon/strategy2411.pdf>.

3. Третяк Я. Галузі майбутнього: «розумні» міста та будинки. URL: <https://mind.ua/publications/20188390-galuzi-majbutnogo-rozumni-mista-ta-budinki>.

4. Платформа розвитку міст. Smart-інновації українських міст. URL: <http://urbanua.org/dosvid/ukrayinski-pryklady/34>.

Кошкалда Ірина

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва
м. Харків, Україна

Князь Олександр

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва
м. Харків, Україна

Iryna Koshkald

Doctor of Economic Sciences, Professor
Head of the Department of Land Administration and Cadastre
Dokuchayev Kharkiv National Agrarian University
Kharkiv, Ukraine

Oleksandr Kniaz

PhD (Economics), Docent
Associate Professor of the Department of Land Administration and Cadastre
Dokuchayev Kharkiv National Agrarian University
Kharkiv, Ukraine

**РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ В
УМОВАХ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
THE ROLE OF AGRICULTURAL BUSINESS ENTITY IN THE CONDITIONS OF
CREATING OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES**

До початку набуття Україною статусу незалежної держави сільськогосподарські господарюючі суб'єкти мали порівняно добре розвинуту виробничу й соціальну базу, яка забезпечувала в перше чергу трудову зайнятість населення та дозволяла утримувати сільську соціальну інфраструктуру.

Після реформування аграрного сектору економіки майно сільськогосподарських господарюючих суб'єктів було приватизовано, шляхом передачі у приватну власність їх членам. Об'єкти соціальної сфери села, які перебували на утриманні підприємств, до приватизації не залучалися, а були передані до сільських рад на їх утримання. Здебільшого сільські ради не мали достатньо коштів на забезпечення діяльності цих об'єктів, більша частина яких припинила функціонування, а решта не повністю відповідала своєму призначенню.

Одним із шляхів вирішення даної проблеми може бути сприяння створенню об'єднаних територіальних громад (ОТГ) при умові стабільної роботи сільськогосподарського господарюючого суб'єкта, розташованого на її території.

На сьогодні, сільськогосподарські господарюючі суб'єкти розпоряджаються власним майном або майном одержаним в оренду і їхня діяльність, в основному, зосереджена на виробництві сільськогосподарської продукції. А отже, об'єкти соціальної сфери, здебільшого, залишаються поза увагою, що зумовлює низький рівень розвитку сільських територій і як наслідок непривабливість їх для проживання. Сільськогосподарські господарюючі суб'єкти впливають на розвиток територіальної громади де вони зареєстровані, оскільки їх ефективна діяльність передбачає створення робочих місць та наповнення бюджету ОТГ. В даному контексті важливо зазначити, що основними цілями ОТГ є зміцнення економічних можливостей громади і підвищення якості життя її мешканців.

З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 ОТГ. До складу цих ОТГ увійшло більше 4000 колишніх місцевих рад. 9 млн людей проживають на території ОТГ. Місцеві бюджети

за останні роки зросли на 165,4 млрд грн: з 68,6 млрд в 2014 р. до 234 млрд грн в 2018 р. У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів [1]. А тому для сприяння ефективному об'єднанню територіальних громад необхідно запроваджувати правильну науково обґрунтовану державну політику.

Зарубіжні дослідники проводять порівняльний аналіз двох моделей – сільськогосподарської та моделі розвитку сільських територій [2]. У першій моделі, сільськогосподарській, головну роль відіграють працівники сільського господарства. Від їх активності залежить життєздатність сільських територій і сільське господарство як головна функція села. Друга модель, розвитку сільських територій, значно розширена: в ній представлено різні функції сільських територій.

Класична концепція політики розвитку сільських територій, яка була поширена в післявоєнній Європі, мала вигляд моделі «зверху вниз» (екзогенна), на основі індустріалізації, економії від масштабу і концентрації [3]. Головним завданням політики «зверху вниз» було подолання сільських відмінностей шляхом модернізації інфраструктури. Згодом ця модель була піддана критиці, оскільки вона залежить від субсидій і програмних рішень віддалених державних установ. Замість цього підходу багато хто виступав за підхід «знизу вгору» (ендогенний), заснований на припущенні, що конкретні ресурси територій – природні, людські та культурні – відіграють ключову роль в його розвитку.

Модель «знизу вгору» в основному стосується мобілізації місцевих ресурсів та активів. Основні положення цієї політики сільського розвитку спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності сільських територій та раціональне використання наявних ресурсів за рахунок інвестицій причому за участі всіх рівнів влади та різних місцевих зацікавлених сторін (державні, приватні, благодійні). Варто зазначити, що дана модель враховує всі складові сталого розвитку, а саме: економічну, екологічну та соціальну.

З огляду на вище викладене, можна зробити висновок, що вирішення проблеми розвитку сільських територій передбачає поєднання роботи всіх рівнів влади. Звичайно самі по собі ОТГ не можуть бути запорукою розвитку сільських територій проте вони є однією із досить важливих ланок системи управління сталим розвитком на селі. Наявний потенціал сільських територій здатний забезпечити формування нових, в тому числі несільськогосподарських, видів економічної діяльності, зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення як її якості, так і процесів виробництва.

Успішний розвиток сільськогосподарських господарюючих суб'єктів на території ОТГ передбачає наповнення бюджету громади. Як наслідок, буде: проводитися фінансування заходів спрямованих на соціальний розвиток ОТГ, модернізацію та покращення виробничої інфраструктури; забезпечення створення нових робочих місць. Результатом такої співпраці буде сформована стратегія оптимізації та економії енергоресурсів, зниження рівня безробіття в ОТГ та збільшення кількості діючих і новостворених сільськогосподарських господарюючих суб'єктів, що позитивно вплине на подальший розвиток об'єднаних територіальних громад. Також буде розвиватися інфраструктура та поліпшуватися благоустрій територій, буде підвищуватися рівень надання послуг населенню та диверсифікація виробництва відповідно до потреб ринку тощо.

Перелік використаних джерел:

1. Децентралізація дає можливості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/about>
2. Baldock D., Dwyer J., Lowe P., Petersen J.-E., Ward N. The nature of rural development: towards a sustainable integrated rural Policy in Europe. 2001. URL: http://assets.wwf.org.uk/downloads/nord_report_europe01.pdf
3. Колесников В.І. Модель державної політики розвитку сільських територій України в умовах євроінтеграційних процесів // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки», 2015. – Випуск 11. – Частина 1. – С.111-114.

Мариненко Наталія

доктор економічних наук, професор
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Рудюк Ірина

студентка групи ППм-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Nataliia Marynenko

Doctor of Sciences (Economics)
Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Iryna Rudiuk

student of the group PPM-51
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE ENTERPRISE

Сучасні умови господарювання характеризуються значною конкуренцією між виробниками/продавцями щодо завоювання та утримання ринків збуту. Для уможливлення цих результатів, суб'єкту господарювання необхідно бути конкурентоспроможним, ідентифікувати свої переваги, які забезпечують успіх на ринку та стійкість розвитку, а також швидко реагувати на зміни у середовищі функціонування.

Дослідження конкурентоспроможності є частиною аналізу ринку конкурентів, при якій збирають загальну інформацію про підприємство, конкурентну ситуацію тощо.

Конкурентні переваги – це наявність в організації якої-небудь унікальної, ексклюзивної цінності, що дає їй переваги перед конкурентами [1], а також сукупність факторів, що дають змогу посідати та утримувати кращі конкурентні позиції на ринку.

Виокремлюють такі критерії оцінки конкурентних переваг [2]: потенціал ринку, ресурсне забезпечення, тривалість використання, якість ресурсів, наявність інновацій, наявність ділової репутації, ефективність донесення інформації до споживача, відповідність до обраної конкурентної стратегії. Конкурентні переваги передбачають наявність у підприємства певних ресурсів, які диференціюють його із конкурентами.

Конкурентні переваги не лише впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства, але й є джерелом розширення можливостей зі зниження витрат, гнучкості реагування на попит, покращення якості, впровадження інновацій, що є передумовами формування і розвитку дієвої системи управління конкурентними перевагами [3].

Важливим елементом також є поняття конкурентних стратегій. Послідовність розроблення конкурентної стратегії містить такі пункти: визначення прийнятної стратегії; розробка стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства; забезпечення використання підстратегій поведінки; реалізація [4].

Вибір власної, оптимальної стратегії є важливим елементом роботи підприємства, який ґрунтується, у тому числі, і на конкурентних перевагах. У даному контексті М. Портер [5] ідентифікує та пояснює три основні стратегії: лідерство за витратами (продаж товару за нижчими цінами за рахунок скорочення витрат на рекламу); диференціація (покращення якості, обслуговування, модифікація існуючого товару, дизайну); фокусування (звуження спеціалізації: певна група покупців, група товару тощо).

Наявність конкурентних переваг, унікальної цінності для споживача дасть змогу господарюючому суб'єкту досягнути поставлених цілей, перемогти суперників, завоювати ринок та забезпечити тривалий успіх на ньому.

Перелік використаних джерел:

1. Бондаренко, С. М., Лісовський, М. Ю. (2017) Конкурентні переваги – унікальні особливості сучасних підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету, Випуск 15, частина 1. С. 42-45.
2. Безтелесна, Л., Чигир, Н. (2004) Механізм забезпечення сталої конкурентоспроможності великого промислового підприємства. Економіст, № 12. С. 40-44.
3. Троян, А. В. (2013) Класифікація та можливості досягнення конкурентних переваг підприємством [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D:/Download/efek_2013_11_53.pdf
4. Дуброва, О.С. (2010) Процес розробки та реалізації конкурентної стратегії підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=274>
5. Портер, М. (2020) Конкурентна стратегія. Техніки аналізу галузей і конкурентів; Пер. с англ. К.: «Наш формат», 2020. 424 с.

УДК 338.242.2

Нагорняк Ірина

старший викладач кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м.Тернопіль, Україна

Iryna Nahorniak

Senior Lecturer Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University
Ternopil, Ukraine

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА SYSTEMIC APPROACH TO ENTERPRISE COMPETITIVENESS MANAGEMENT

Проблема підвищення конкурентоспроможності активно обговорюється на Всесвітніх економічних форумах, в міжнародних фінансових і економічних організаціях, в парламентах, урядах провідних країн світу, в наукових та університетських колах. Видана велика кількість наукових праць зарубіжних вчених.

Проблема підвищення конкурентоспроможності, в різноманітності її аспектів відображає практично всі сторони життя суспільства.

Конкурентоспроможність представляє собою складну комплексну концепцію, яка аналізувалася багатьма дослідниками на основі різноманітних підходів. Основні з них розглядають конкурентоспроможність з наступних позицій:

- конкурентоспроможність з точки зору продуктивності. Так, М. Портер [1] визначав конкурентоспроможність на рівні організації як зростання її продуктивності, яке виявляється у зниженні витрат або диференціації продуктів, що дозволяє встановлювати преміальні ціни на товари підприємства.

- конкурентоспроможність у взаємозв'язку з результатами діяльності окремих одиниць бізнесу. Зокрема, Б. Скотт визначав конкурентоспроможність як засіб підвищення доходів організації та забезпечення необхідного рівня інвестицій для підтримки цієї тенденції у майбутньому [2]. Р. Пейс та Е. Стефан запропонували більш комплексне визначення, висловивши думку про те, що конкурентоспроможність виявляється у

спроможності організації забезпечувати захист своїх інвестицій в обраній сфері підприємництва, отримувати прибуток від інвестицій та забезпечувати робочі місця в майбутньому [3].

Варто зазначити, що більшість наукових досліджень наголошує на пріоритетності поняття конкурентоспроможності продукції (товару). Не заперечуючи такий підхід, все ж важливо зауважити, що товар є результатом господарської діяльності підприємства. У процесі виробництва продукції власне й закладаються ті якісні параметри товару, які формують його споживчу цінність на ринку відповідно до його вимог. Вивчаючи обставини зовнішнього середовища та оцінюючи власні можливості, підприємство вибирає стратегію просування та збуту, створюючи умови для її успішної реалізації. Також важливо враховувати, що вивчення конкурентоспроможності на макрорівні (галузі, регіону, країни) проводиться лише через дослідження економічної діяльності підприємств відповідного типу. Тому можна зробити висновок про важливість забезпечення конкурентоспроможності підприємства як найбільш важливої з позицій мікро- та макроекономіки.

У стратегічному плані конкурентні позиції підприємства базуються на таких основних компонентах макро- і мікрорівня, як національні фактори, конкурентні умови галузі, а також ресурси самого підприємства (фінансові, сировинні, енергетичні, трудові, інтелектуальні та ін.), які трансформуються в процесі управління у продукти або послуги.

Системний підхід до управління є одним з найбільш важливих. Важливість застосування системного підходу до управління конкурентоспроможністю пояснюється, передусім, багатогранністю цієї складної економічної категорії та великою кількістю чинників, які на неї впливають, і впливає на підставі логічного закону достатніх підстав із таких логічних причин:

- управління конкурентоспроможністю передбачає різні види діяльності;
- ефективність управління конкурентоспроможністю досягається усіма видами менеджменту (виробничим, фінансовим та інформаційним менеджментом, маркетингом);

повнота управління конкурентоспроможністю забезпечується здійсненням відповідних управлінських заходів на різних адміністративно-господарських рівнях;

управління конкурентоспроможністю на різних рівнях скеровується на різні об'єкти;

управління конкурентоспроможністю здійснюється на різних стадіях життєвого циклу продукції, а отже, в різних підрозділах підприємства, роботу яких необхідно чітко координувати.

Саме конкурентні переваги, сформовані як системна характеристика діяльності сучасного підприємства може слугувати фундаментом міцних конкурентних позицій підприємства, визначати характер стратегії його розвитку, а також об'єктом стратегічного управління. Загалом основна мета управління конкурентоспроможністю підприємства полягає у формуванні набору інструментів та механізмів, реалізація яких на системній основі дасть можливість розвивати усі складові ресурсного потенціалу, дія яких забезпечить ефективну діяльність та стійкий розвиток підприємства в умовах самих різноманітних зміни ключових чинників внутрішнього та зовнішнього середовища.

Основними проблемами, які перешкоджають успішній реалізації конкурентних переваг українських підприємств, є передусім техніко-технологічна відсталість компаній і наявність несприятливого бізнес-клімату в українській державі.

Важливим аспектом конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародних ринках є позиціонування України в міжнародних рейтингах. Так, за оцінкою Всесвітнього економічного форуму (GCI), Україна у 2019 році втратила дві позиції, опустившись із 83 місця на 85. Найближчі сусіди України в рейтингу – Шрі-Ланка (84 місце) та Молдова (86 місце). Серед основних причин погіршення рейтингу нашої держави – регрес у сфері розвитку фінансових систем, де позиція погіршилася на 19 пунктів, до 136 місця, та в сфері охорони здоров'я – на 9 пунктів, до 101 місця. Відбулося незначне погіршення показників макроекономічної стабільності – з 131-го на 133 місце та інноваційної

спроможності – з 58 на 60 місце. Необхідно зазначити, що це найгірший рівень України в рейтингу GCI за останні 7 років. Аналогічне місце країна займала в 2016 році, тоді вона поступилася 79-ю сходинкою в 2015 році, при цьому в 2012-му була на 73-й. Також потрібно зауважити, що серед республік колишнього СРСР, які представлені в рейтингу, гірше України перебувають лише три країни – Молдова (86 місце), Киргизія (96 місце) та Таджикистан (104 місце) [4].

Така оцінка України за міжнародними рейтингами свідчить про низький рівень конкурентоспроможності нашої держави на світових ринках, що спричиняє певну недовіру до вітчизняних підприємств з боку іноземних контрагентів. Саме тому проблема конкурентоспроможності підприємства виходить за межі безпосередньо менеджменту та стосується загальних системних процесів у економіці країни.

Конкурентоспроможність підприємств загалом формує конкурентоспроможність країни. Сьогодні Україна є однією з найменш конкурентоздатних країн, тому стає очевидним, що проблема підвищення конкурентоспроможності як вітчизняних товарів і послуг, так і економіки України в цілому, сьогодні виходить на перший план.

Перелік використаних джерел:

1. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. И.В. Квасюка и др.; под ред. В.Д. Щеткина. — М.: Международные отношения, 1993. — 896 с.
2. Scott W. US Competitiveness and the World Economy / W. Scott, G. Lodge. — Boston: Harvard Business School Press, 1985. — 642 p.
3. Пейс Р., Стефан Э. Парадигмы конкурентоспособности / Пер. с англ. под ред. Н.Я. Петракова. — М.: Экономика, 1995. — 234 с.

УДК 332

Панухник Олена

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Head of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Pulyk National Technical University
Ternopil, Ukraine

ВІРУС РЕЦЕСІЇ ПЕРЕПИСУЄ СЦЕНАРІЙ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ THE RECESSION VIRUS CHANGES DEVELOPMENT SCENARIOS OF TERRITORIAL AND ECONOMIC SYSTEMS OF REGIONS OF UKRAINE

Як науковці, так і представники владних структур одноставні в думці про необхідність посилення ролі територіально-господарських систем регіонів, розширення їх прав і можливостей у різних сферах політики. Водночас, недооцінюється дуже важливий фактор – глобалізація світогосподарських процесів. Наприклад, сучасні транснаціональні корпорації на даний час сконцентрували в своїх руках у 4-5 разів більше грошових ресурсів, ніж їх мають усі національні банки, разом узяті. Необхідно враховувати міжнародні фактори руху капіталу та умови інвестиційної привабливості, адже ізольовано регіони зростати не будуть, а сподівання на допомогу загальноукраїнського бюджету марні. Згідно чинного законодавства, зовнішні запозичення мають право робити тільки міські ради, виконавчі

комітети рад тих міст, чисельність населення яких становить понад 800 тисяч чоловік. Таких міст в Україні небагато, крім того, потребує прийняття закон про механізми здійснення цих запозичень та їх повернення. Відтак, сподіватися на те, що проблеми місцевого та регіонального розвитку можна вирішити за рахунок зовнішніх запозичень, дуже необачно – муніципальні цінні папери можуть бути джерелом тільки для покриття дефіциту бюджету розвитку.

Дослідниками окреслено такі основні проблеми в економічному розвитку регіонів України, що не відповідають певним чином сучасним світогосподарським процесам:

- продовжують зберігатися тенденції щодо посилення міжрегіональної соціально-економічної диференціації, поглиблення структурних диспропорцій та ресурсно-відтворювальних дисбалансів в економіці регіонів;

- існуючі форми організації влади як у центрі, так і на регіональному та місцевому рівнях, малоєфективні та непридатні для динамічного реформування економічних процесів, що відбуваються сьогодні на окремих територіях;

- при реорганізації управлінської вертикалі влади необхідним є глибинне оновлення форм і методів управління. Необхідна радикальна заміна адміністративних розподільчих функцій влади на економіко-соціальні, скеровані на виконання зобов'язань перед громадянами;

- регіоналізація соціально-економічного розвитку та адміністративна реформа на місцевому рівні не повинні зводитися до нового перерозподілу владних повноважень чи чергової кадрової перестановки;

- проблема полягає не тільки в недосконалій державній регіональній політиці та відсутності механізмів її реалізації, а й у недостатній економічній активності місцевих органів виконавчої влади та місцевих органів самоврядування;

- у край низьким залишається професійний рівень чиновників регіональних влад у сфері вирішення економічних проблем;

- для розвитку регіонів недостатньо використовуються регіональні ресурси, зокрема, не враховуються такі потужні регіональні ресурси, необхідні для сприяння регіональному розвитку на конкретній території, як людський капітал і соціальна інфраструктура;

- нинішні місцеві податки і збори не можуть створити реальної фінансової бази для місцевого і регіонального розвитку;

- місцеві органи влади дуже мало залучають приватний сектор та неурядові організації до вирішення місцевих і регіональних проблем, хоча саме ці сектори можуть стати реальними партнерами влади місцевого рівня в наданні суспільних послуг;

- недостатньо використовуються внутрішні інвестиційні ресурси населення; не використовуються механізми концесійних договорів, недосконалою залишається амортизаційна політика на рівні підприємств;

- не існує чіткого визначення поняття “регіон України”, як і чіткого поділу на регіони – проте, досі існує поділ на області [1].

Досліджуючи проблеми розвитку регіонів, регіональної політики, доцільно приділити увагу й тому, що мова йде не тільки про внутрішню вітчизняну регіональну політику, а й про зовнішню, яка пов'язана з процесами глобалізації та інтеграції на рівні субрегіональних формувань. На сьогодні в світі на субрегіональному рівні відбувається активізація процесів подальшого розвитку інтеграції, однак життя вносить свої корективи.

Сьогодні настав особливий час. Епідемія COVID-19 – це вірус рецесії, що спровокував зміни трендів у світовій економіці, стало зрозуміло про початок економічної кризи. Зростання глобальної економіки в 2020 році однозначно буде меншим, ніж минулого року через епідемію коронавірусу, зниження цін на нафту та обмеження торгівлі і пересувань, однак це залежатиме, в першу чергу, він міжнародної взаємодії у відповіді на цей виклик.

Ще наприкінці лютого 2020 року Всесвітній економічний форум (World Economic Forum), враховуючи масштабний вплив епідемії COVID-19 на економіку Китаю, зробив

аналіз можливих збитків для глобальної економіки з урахуванням того, що багато компаній і країн залежать від «самопочуття» цієї азійської країни [2].

Наприкінці березня 2020 року ці прогнози можна вважати занадто оптимістичними з огляду на щоденне погіршення епідеміологічної ситуації в усьому світі. Однак головне питання в тому, що буде після закінчення епідемії? В якій ситуації опиниться світ і Україна, зокрема? Зрозуміло, що різке зростання безробіття та обмеження діяльності багатьох бізнес-структур (переважно тих, що орієнтовані на надання послуг) однозначно неминучі. Тому для економіки – це дуже сильний шок і величезний виклик для окремих її територій.

Є велике сподівання, що дана екстренеординарна ситуація стане початком великих змін не лише на глобальному, а й національному та регіональному рівнях – змін більше позитивних, глибоко обміркованих і науково обґрунтованих.

Перелік використаних джерел:

1. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети України (Серія «Проблеми регіонального розвитку») / наук. ред. В. С. Кравців. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 157 с.
2. The Global Risks Report 2020. World Economic Forum (Davos-Klosters, Switzerland, 21-24 January 2020). URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020>
3. Зростання безробіття та обмеження діяльності будь-якого бізнесу – про вплив коронавірусу на економіку України. URL: <https://prm.ua/zrostannya-bezrobittya-i-obmezhennya-diyalnosti-bud-yakogo-biznesu-fursa-pro-vpliv-koronavirusu-na-ekonomiku-ukrayini/>

УДК 65.011.1

Федотова Яна

кандидат економічних наук

доцент кафедри фінансового забезпечення військ

Військового інституту

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Yana Fedotova

Ph.D. (Econ.)

Associate Professor of the Department of financial support of troops

Military Institute

of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kyiv, Ukraine

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ВАЖЛИВА, ЯК НІКОЛИ CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS IS IMPORTANT AS NEVER

Репутація підприємств у сучасних умовах все більше залежить не лише від якості продукції, що виробляється, прибутковості діяльності, але й від активності підприємств у вирішенні проблем місцевого значення (проблем муніципальних систем), яка реалізується через соціально відповідальну діяльність.

В якості важливого напрямку розвитку підприємства доцільно виокремлювати розвиток корпоративної соціально відповідальної діяльності підприємства, елементами якого мають бути: захист довкілля, співпраця з місцевими громадами і місцевими органами державної влади, етизація роботи працівників, соціально відповідальне інвестування.

24 січня 2020 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року – документ, згідно якого:

1. **Уперше надано єдине нормативне визначення КСВ в Україні:** корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) – це відповідальна поведінка компаній за вплив їх рішень і дій на суспільство, навколишнє природне середовище..., яке враховує очікування компаній та суспільства; відповідає законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність компанії.

Таким чином, надане офіційне визнання соціальної відповідальності, що дозволяє суб'єктам бізнесу здійснювати відповідну діяльність у правовому полі [1].

2. **Прийняття Концепції допомагає підвищити рівень знань про КСВ** серед споживачів, громадських організацій, територіальних громад, і бізнесу – це сприятиме впровадженню КСВ більшою кількістю компаній. Станом на 01.01.2020 року, тільки 24 % компаній мають бюджет на КСВ і тільки 12 % мають систему вимірювання показників ефективності КСВ.

3. **Підвищиться якість КСВ-проектів компаній** завдяки створенню державою інформаційних матеріалів або формуванню різноманітних ініціатив, що сприятимуть КСВ. Наприклад, створення Коаліції компаній для працевлаштування молоді.

4. **Україна виконає взяті на себе зобов'язання, надані міжнародним організаціям, з прийняття Концепції** (ООН, ОЕСР), що «покращить імідж України та продемонструє її прагнення застосовувати міжнародні стандарти ведення соціально відповідального бізнесу» (зазначено в Концепції).

5. **Держава вперше прописала вигоди від впровадження КСВ**, і надала відповідь на питання від бізнесу «навіщо КСВ компанії». За думкою держави, КСВ сприятиме наданню компаніям «можливості покращити ділову репутацію на міжнародних ринках..., а в довгостроковій перспективі – покращити репутацію та імідж держави» (зазначено в Концепції).

6. **Концепція створює стимули для компаній до впровадження КСВ, як-то:** конкурс на кращі КСВ практики, поширення досвіду та практик компаній, які впроваджують КСВ [2].

Таким чином, офіційне визнання соціальної відповідальності в правовому полі (до цього жоден офіційний документ не містив посилання на КСВ), дозволило державі надіслати меседж до бізнесу про те, що соціальна відповідальність важлива, і розробляється план заходів, на який можуть бути спрямовані кошти державного бюджету.

Пандемія COVID-19 внесла свої жорсткі корективи в діяльність бізнес-структур: керівництво багатьох країн намагаються полегшити життя підприємцям, щоб вони могли зберегти свій бізнес та планувати життя після пандемії.

Першим кроком з боку Уряду нашої держави стало позачергове засідання парламенту України 17 березня 2020 року, яке ухвалило низку законів, де викладені першочергові антикризові вимоги. На нашу думку, на фоні зупинення ділової активності, девальвації національної валюти, зростання безробіття, погіршення прогнозів щодо зростання ВВП, Уряд та Верховна Рада України повинні запропонувати бізнесу ще більш кардинальні заходи щодо їх підтримки. Адже, саме роботодавці мають стати прикладом відповідальної поведінки, запобігаючи поширенню коронавірусу та забезпечуючи життєдіяльність економіки і суспільства в складних умовах сьогодення.

За цих особливих та неймовірно складних обставин бізнес не втратив розуміння КСВ, вона отримала особливі прояви, які ще стануть об'єктом досліджень багатьох науковців з новітньої історії економіки.

Перелік використаних джерел:

1. Про схвалення концепції реалізації державної політики у сфері розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету

Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 66-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-p>

2. Саприкіна М. Навіщо бізнесу підтримка держави в розвитку соціальних проєктів / Марина Саприкіна. URL: <https://blog.liga.net/user/msaprykina/article/35798>

III МІЖНАРОДНИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ «КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ОЧИМА МОЛОДІ»

УДК 658(06)

Базар Уляна
група 3-М-10/9

ДВНЗ «Тернопільський коледж харчових технологій і торгівлі»
Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Березівська Надія
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

ДВНЗ «Тернопільський коледж харчових технологій і торгівлі»
Тернопіль, Україна

Uliana Bazar
group 3-M-10/9

State Higher Education Institution «Ternopil College of Food Technology and Trade»
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nadiya Berezivska
specialist of the highest qualification category

State Higher Education Establishment «Ternopil College of Food Technology and Trade»
Ternopil, Ukraine

СКЛАДОВІ МАРКЕТИНГУ СФЕРИ ПОСЛУГ WAREHOUSE MARKETING SERVICES

Послуга – це результат безпосередньої взаємодії виконавця та споживача для задоволення потреб останнього. За визначенням, запропонованим Ф. Котлером, послуга – це будь-яка діяльність, яку одна сторона може запропонувати іншій; невлівима дія, що не приводить до володіння чим-небудь. Її надання може бути пов'язане з матеріальним продуктом. Також Ф. Котлер пропонує наступне визначення послуги, більш широке: послуга (service) – це будь-яка діяльність або благо, яке одна сторона може запропонувати іншій. Послуга є невлівимою й не приводить до володіння власністю (до передачі власності).

Сучасні моделі маркетингу послуг базуються на припущенні про те, що їх виробництво і споживання відбуваються одночасно, що зумовлює якість надання послуг, а навички та знання персоналу забезпечують успішний розвиток підприємства сфери послуг. У цьому аспекті перспективним стає створення в маркетинговій системі підсистеми контролю якості послуг. Однак процеси виробництва і споживання не завжди одночасні і невлівимі, що необхідно враховувати у процесі реалізації механізму управління розвитком сфери послуг, оскільки неможливо без певних обмежень створити єдину модель маркетингу.

Основні фактори впливу маркетингової системи на розвиток сфери послуг, напрямки державного регулювання розвитку даної галузі народного господарства зумовлюють необхідність адекватних перетворень у стратегічному плануванні, а також розробленні тактичних заходів для функціонування даної системи, перетворення проблемних елементів у перспективні, що спричинить за собою підвищення ефективності не тільки сфери послуг, але і підвищить ефективність управління господарською системою в цілому [1].

Застосування маркетингових технологій надає можливість підприємствам забезпечити продажі на цільовому сегменті за рахунок глибокого розуміння потреб споживачів, успішно конкурувати з іншими підприємствами завдяки кращому розумінню тенденцій розвитку ринку, підвищити прибутковість або завоювати більшу частку ринку в залежності від визначених цілей. Знання маркетингових технологій дозволяє вести бізнес більш впевнено, з меншими ризиками [2].

В умовах розвитку сервісної конкуренції виникає необхідність нової організаційної логіки підприємництва в порівнянні з індустріальним суспільством. Послуги стають джерелом конкурентної переваги незалежно від того, де вони виявляються: у промисловості або в традиційній сфері послуг [3].

На відміну від класичного, товарного, маркетингу, де діє лише 2 складові маркетингу – внутрішній і зовнішній – у маркетингу сфери послуг наявні 3 складові – внутрішній, зовнішній та інтерактивний маркетинг.

Внутрішній маркетинг пов'язаний із взаємовідносинами та взаємодією керівництва фірми і її персоналу.

Зовнішній маркетинг пов'язаний із взаємодією фірми в цілому та її клієнтів (споживачів).

Інтерактивний маркетинг демонструє взаємовідносини та взаємодію персоналу фірми та клієнтів (споживачів) фірми. Від ефективності інтерактивного маркетингу в значній мірі залежить успіх фірми-виробника послуг. Наявність цього виду маркетингу викликано особливостями послуги, особливо її невіддільністю від джерела.

Перераховані вище види маркетингу сфери послуг запропонував Ф. Котлер у своїй "Трикутній моделі маркетингу послуг".

Специфічні риси послуги та наявність трьох видів маркетингу сфери послуг породжують необхідність додаткових елементів маркетинг-міксу сфери послуг. Якщо в комплексі маркетингу товарів наявні 4 елементи (4 Р), то для сфери послуг з'являються три додаткові елементи, і маркетинг-мікс прийнято називати "7 Р" (рис. 1).

Коротко охарактеризуємо елементи "7 Р".

Product (продукт) – продуктова політика (у класичному випадку прийнято казати "товарна політика"). Тобто прийняття рішень про розроблення самої послуги, сукупності її характеристик, як основних, так і додаткових.

Price (ціна) – цінова політика.

Place (місце продажу) – політика розповсюдження. Мета – зробити товар (послугу) якомога доступнішим для купівлі споживачем, максимізувати обсяги продажів та забезпечити оптимальний розподіл збуту по усіх споживчих сегментах та географічних регіонах.

Promotion (просування) – політика просування.

Process (процес) – безпосередньо процес надання послуги.

People (люди) – цю складову можна умовно розбити на дві складові: персонал та споживачі. Оскільки послуги невіддільні від джерела, і час їх виробництва та купівлі співпадає, обов'язковим є врахування людського фактору.

Physical evidence (матеріальне середовище) – матеріальна (фізична) обстановка, у якій надається послуга (кольорова та світлова гама, інтер'єр, охайність приміщення, музичний супровід тощо) [4, с. 5-12].

Отже, об'єктивно потреби бізнесу у сфері послуг відображаються через різноманіття маркетингових завдань. Робота з розроблення маркетингової системи, аналізу ринкових можливостей, відбору цільових ринків вимагає наявності системи управління з орієнтацією на маркетинг, яка виконує функції управління інформацією, планування, організації маркетингової діяльності та маркетингового контролю.

Перелік використаних джерел[^]

1. Пілюшенко В. Л., Аракелова І. О. Стратегія інноваційного управління сферою послуг на основі маркетингового підходу / В. Л. Пілюшенко, І. О. Аракелова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. № 4. – С. 133-140.

2. Маркетингові технології підприємств в сучасному науково-технічному середовищі. – Матеріали VII Регіональної науково-практичної Інтернет-конференції молодих вчених та студентів. – Тернопіль, ТНТУ, 2017. – 137 с.

3. Еволюція маркетингу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://pidruchniki.com/82263/marketing/evolyutsiya_marketingu
4. Ткачук С.В. Маркетинг послуг [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студ. галузі знань 0305 "Економіка і підприємництво" напряму підготовки 6.030507 "Маркетинг" денної та заочної форм навч. / С.В. Ткачук. – К.: НУХТ, 2015. – 119 с.

УДК 338.24

Бригоцька Олександра
студентка групи О-372
Новоград-Волинського промислово-економічного технікуму
м. Новоград-Волинський, Україна
Науковий керівник: Псьота Вікторія
викладач Новоград-Волинського промислово-економічного технікуму
м. Новоград-Волинський, Україна
Olexandra Brigotska
O-372 student of Novograd-Volynsky industrial economycal technical college
Novograd-Volynsky, Ukraine
Scientific supervisor: Viktoriia Psota
teacher of Novograd-Volynsky industrial economycal technical college
Novograd-Volynsky, Ukraine

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ З МЕТОЮ
СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
STATE REGULATION OF SMALL BUSINESS IN ORDER TO STIMULATE THE
ECONOMY OF UKRAINE**

Інтеграційні процеси та глобалізація економіки призводять до змін не лише в соціальному секторі, а й суттєво впливають на галузі народного господарства через які здійснюється реалізація підприємницького потенціалу у різних формах. Цей процес прийнято у світовій практиці відносити до такої економічної категорії, як бізнес, який в свою чергу має прямий вплив на рівень розвитку економіки та є невід'ємною складовою ринкової економіки. До того ж це одна із складових елементів механізму підвищення рівня зайнятості населення та його соціально-економічного благополуччя, мова йде про малий та середній бізнес. Оскільки Україна має чітко сформовані цілі щодо євроінтеграції, розвиток її економіки повинен бути орієнтованим на розробку нових інструментів підвищення економічних показників держави. Стимулювання та створення сприятливого економічного середовища для розвитку бізнесу, а саме малого та середнього, є фундаментальними інструментами розвитку ринкової економіки орієнтованої на забезпечення соціально-економічного благополуччя населення.

Питання бізнесу, як інструменту стимулювання розвитку економіки, порушувалося у наукових працях вітчизняних та світових науковців. При цьому важливе місце займає дослідження проблем та перспектив розвитку малого бізнесу, що яскраво висвітлене у наукових працях таких вчених, як М. Смірнов, А. Івантер і Е. Акерман. Науковці висвітлили проблеми інтеграції малого бізнесу в економіку та напрямки стимулювання розвитку малого бізнесу в умовах трансформації економіки, які є актуальними і на сьогодні.

Зі здобуттям Україною незалежності ряд науковців та економістів досліджували проблеми та перспективи розвитку бізнесу, займалися пошуком стратегій, що ведуть до стійких ринкових та фінансових результатів, зокрема цим проблемам були присвячені праці таких вчених: Буряк Л.Д., Кириченко О.А. та Виговська В.В. Зазначені науковці розглянули

особливості становлення малого бізнесу в Україні та перспективи його розвитку в умовах глобалізації економіки.

Метою дослідження є виявлення особливостей урядового регулювання бізнесу, а саме малого, визначення його впливу на розвиток економіки, пошук альтернативних заходів для стимулювання розвитку підприємницької діяльності та виклад власних суджень щодо впровадження нових інструментів розвитку бізнесу, як визначального елемента розвитку ринкової економіки, розкриття способів реалізації та результатів запланованих заходів.

Основними та найбільш пріоритетними інструментами розвитку економіки в сучасних умовах глобалізації та інтеграції є розробка заходів щодо стабілізації бізнес-клімату та реформування системи державного регулювання підприємницької діяльності. На сьогодні органи державного регулювання приділяють недостатньо уваги для розвитку сфери бізнесу. В даній категорії виділяють ряд проблем, які потребують негайного вирішення, а саме: монополізація сфери виробництва, що призводить до згорання малого бізнесу, яке у свою чергу проявляється скороченням конкуренції; низька ефективність державної підтримки малого підприємництва; низька якість кредитування середнього та малого бізнесу; податкове навантаження на середніх та малих виробників.

За даними опитування 58% підприємців вважають, що держава заважає і обмежує можливості для бізнесу, 28% підприємців вважають державу загрозою для бізнесу, і тільки 14% називають державу партнером для бізнесу. Всі ці недоліки призводять до уповільнення розвитку національної економіки за міжнародними стандартами та критеріями і роблять її непривабливою для іноземних інвесторів. Вдосконалення урядового регулювання підприємницької діяльності необхідне для компенсації зазначених недоліків та впровадженню ефективних перетворень для поліпшення бізнес-клімату.

Зокрема проблема податкового навантаження може бути вирішена шляхом запровадження податкових пільг для новостворених підприємств та відновлення застосування податкових «канікул», що дасть змогу «новачкам» у бізнесі зайняти певну конкурентну позицію на ринку та час і вивільнені ресурси для створення конкурентних переваг.

Необхідно передбачити ряд заходів щодо прискорення модернізації підприємницького сектору. Зокрема пропонується спростити доступ суб'єктів підприємницької діяльності до інноваційних технологій шляхом скорочення ввізного мита на високотехнологічне обладнання, що сприятиме залуженню іноземних інвестицій в модернізацію національного бізнесу та призведе до позитивного економічного ефекту: прискорення темпів виробництва та поліпшення якості вітчизняних товарів, що підвищить їх конкурентоспроможність на зовнішніх ринках.

Посилення антимонопольної діяльності держави створить нові тенденції у стабілізації бізнес-клімату та призведе до підвищення ринкової конкуренції внаслідок появи нових суб'єктів бізнесу, в результаті економіка отримає соціально орієнтований розвиток ринку. Зокрема запровадження таких заходів, як застосування штрафних санкцій, примусовий поділ монопольних суб'єктів підприємницької діяльності, контроль за дотримання добросовісної конкуренції.

Кредитування суб'єктів малого підприємництва за заниженими відсотками дасть змогу залучати фінансові ресурси для розвитку та вдосконалення бізнесу без значних втрат для нього.

Кадрова підготовка громадян, які займаються підприємницькою діяльністю за допомогою проведення спеціальних фахових курсів та тренінгів щодо особливостей ефективного ведення бізнесу, захоплення та посилення конкурентних позицій на ринку та шляхів виходу на світові ринки, підвищить якість підприємницької діяльності та призведе до посилення позицій національної економіки та світовому рівні.

Запровадження ефективних перетворень стосовно розвитку бізнесу, як інструментів стимулювання розвитку економіки, призведе до підвищення як економічних так і соціальних показників розвитку держави. Зокрема створення потужної та дієвої бази для розвитку

малого підприємництва призведе до розширення національного бізнесу та посилення конкуренції. Дана тенденція у свою чергу призведе до поліпшення якості продукції та виходу на світовий ринок, що закріпить репутацію України у міжнародному співтоваристві не лише як експортера сировина та матеріалів, а й як виробника високоякісних та конкурентоспроможних товарів. Експорт готової продукції, а не сировини дасть змогу збільшити доходи бюджету та поліпшити соціально-економічний стан держави у зв'язку із використанням праці громадян та зменшить відтік кадрів за кордон. Заходи спрямовані на розвиток бізнесу призведуть до подальшого розвитку національної економіки та залучення іноземних інвестицій для її вдосконалення, модернізації та подальших перетворень орієнтованих на міжнародні стандарти.

УДК 330

Бурка Олександр
група 3-ФБСС

Тернопільський кооперативний торговельно-економічний коледж
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Малинич Ганна
кандидат економічних наук

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Oleksander Burka

Student of the group 3-ФБСС

Ternopil College of Cooperative Trade and Economics
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Hanna Malynych
Ph.D. (Economics)

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА – ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО **REMOTE EDUCATION – FUTURE EDUCATION**

Одним із найважливіших компонентів життя людини є освіта. Значення освіти в сучасних умовах постійно зростає, і тому вона не обмежується лише періодом навчання в школі чи ЗВО. Світ не стоїть на місці, розвиваються технології, з'являються нові винаходи, і, відповідно, нові можливості, тому мейнстрімом сьогодення стала «неперервна освіта». Все частіше ми чуємо «освіта протягом усього життя», «continuing education», «adult education», «lifelong learning». Важливою умовою для життя в суспільстві є швидка адаптація до нової інформації. Сучасне суспільство вимагає тримати мозок в тонусі, адже поки ми його тренуємо, доти є молодими. Але навчатися протягом всього життя необхідно не тільки для нас. Оскільки наші погляди на світ формуються в сім'ї, то «lifelong learning» потрібне для того, щоб діти легше сприймали інноваційну інформацію. В цьому випадку дорослі будуть мати базові знання з потрібного сектору, які допоможуть засвоювати нову інформацію як щось загальноприйняте і вже відоме.

Розвиток і зміна суспільства дозволила виокремити типи поколінь, що формувалися під впливом зовнішнього середовища, зокрема науково-технічного прогресу, та мають спільні риси. Сьогодні споживачами освітніх послуг у університетах є покоління Z. Хто вони – покоління Z? Вже в перший рік свого життя «Зетки» вміють зменшувати-збільшувати екран, у два – використовувати камеру, а в три навіть користуватися соцмережами. Їм не потрібно сидіти в бібліотеці і годинами шукати необхідний матеріал, все вже є під рукою – у смартфоні. Одна з характерних рис покоління Z полягає в тому, що вони створюють і

активно користуються діджитальними об'єктами – цифровими версіями реальних об'єктів. Це навчило їх набагато швидше обробляти інформацію, порівняно із представниками попередніх поколінь. Покоління Z – це діти цифрового суспільства.

Занурення в цифрову реальність спричинило появу специфічної мови. Сучасні підлітки навчилися замінювати емоції смайлами, гіфками і т.д. Такий стиль розмови, використання смайлів і скорочень можуть призвести до проблем із нормальним формулюванням думки.

Слабкими місцями покоління Z є формування «кліпового» мислення (здатність сприймати і переробляти інформацію лише маленькими порціями), з яким значно знижується здатність до аналізу та концентрації уваги. Тривалість уваги скоротилася до 8 секунд, тобто їм важко зосереджуватися на чомусь довгий час. Через великий обсяг інформації в Інтернеті мозок сучасних здобувачів знань адаптувався до необхідності дуже швидко оцінювати і просіювати велику кількість даних. Це може призвести до поверхневого підходу до аналізу і, відповідно, до прийняття непродуманих рішень. У покоління Z велика вірогідність поступового зниження якості пам'яті, адже всю інформацію, яку нам потрібно запам'ятати, ми занотовуємо чи зберігаємо на електронних пристроях.

Підлітки стали мультизадачними. Вони здатні швидко адаптуватися до нових умов. Тому методи навчання, які підходили для попередніх поколінь зараз неактуальні. Мозок, що звик до швидкого і постійного потоку і опрацюванню інформації починає нудьгувати, коли її замало і вона подається дуже повільно. Це і є причиною того, що концентрація уваги скоротилася, а також розбіжностей поглядів викладачів і здобувачів освіти.

Оскільки, наше покоління активно використовує соцмережі, то потреби до подання інформації змінилися. Набагато цікавіше розглядати яскраві картинки і короткі заголовки, ніж слухати довгі й монотонні лекції, а спостерігати за хімічними, фізичними та біологічними експериментами цікавіше через відео, ніж прочитавши про них в книзі. Однозначно можемо стверджувати, що традиційні методи навчання сьогодні не працюють, не тому що є неефективними, а тому що в аудиторіях інше покоління.

За останніх два тижні ми зіткнулися з проблемою, яка повністю змінила наш життєвий ритм. Бізнес демонструє зниження активності, а освіта продовжує працювати, завдяки її гнучкості, можливості швидкої адаптації до ситуації, яка для інших галузей може стати кризовою або призвести до банкрутства.

ЗМІ майорять заголовками про дистанційне навчання, про його переваги та недоліки. Акції платформи для відеоконференцій Zoom Video Communications Inc. впродовж третього тижня березня 2020 року зросли на 40% через підвищений попит. Тільки покоління Z почувається комфортно, сидячи у монітора ноутбука або у іншому гаджеті, що дозволяє ефективно забезпечити освітній процес і почувати себе вільними, зберегти власну індивідуальність, креативність, яку вони так високо цінують.

Дистанційна форма навчання від самого початку передбачає більш гнучкий підхід і може включати в себе значно більший обсяг матеріалу, а головне – освітні відеоматеріали можна зупинити, повернути, переглянути повторно, що неможливо зробити сидячи в аудиторії. Все це допомагає здобувачу освіти на дистанційній формі краще опанувати матеріал, обрати зручний для себе час та продемонструвати найкращі результати.

Дистанційне навчання передбачає самостійне опрацювання інформації. Однією з основних проблем покоління Z є коротка концентрація уваги, однак, якщо «Зетки» вважають що-небудь гідним своєї уваги, то вони прикладатимуть максимум зусиль щоб бути обізнаними у цій сфері. Дистанційна освіта, на жаль, знижує рівень соціалізації, хоча сучасне покоління успішно спілкується у Instagram, Snapchat, Twitter, Whatsapp.

Світовим трендом в освітній галузі є технологічні зрушення у сфері навчальних технологій. Всесвітньовідомі університети здійснюють розробку онлайн-навчальних платформ та поширення масових відкритих онлайн-курсів (Massive Open Online Courses). Сьогодні МООС вважають рушійною силою, що здатна зруйнувати підвалини традиційної вищої освіти за рахунок розширення доступу до освітніх джерел та зменшення вартості

навчання. Вперше масові онлайн-курси опинилися в центрі уваги в 2011 році. При цьому, згідно з дослідженнями в середньому в світі 15% їх слухачів успішно завершують навчання. За словами українських онлайн-освітян, в Україні ця цифра вища. Відносно високий показник пояснюється тим, що аудиторія – люди з чітко визначеною мотивацією. Отже, дистанційна освіта створює багато можливостей для тих, хто здатен до власної самоорганізації.

Важливим соціальним аспектом дистанційної освіти є доступ до неї людей з обмеженими фізичними властивостями, а також можливість здобуття освіти від провідних університетів світу за символічну плату та сидячи вдома.

Удосконалюватися – значить мінятися, бути досконалим – означає змінюватися часто. Прийшов час для змін в освіті, які не будуть зворотніми.

УДК 62-503.5

Галичак Назар

студент групи ET-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Мариненко Наталія

Доктор економічних наук, професор кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Тернопіль, Україна

Nazar Halychak

Student of the group ET-21

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nataliia Marynenko

Doctor of Sciences (Economics), Professor of Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

СИСТЕМА «РОЗУМНИЙ БУДИНОК» ЯК СПОСІБ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ THE «SMART HOUSE» SYSTEM AS A METHOD OF ENERGY SAVING

Сьогодні енергозбереження, спрямоване на зменшення споживання енергії (зокрема, найдорожчого її виду – тепла), є питанням глобального масштабу, яке стає можливим завдяки імплементації інноваційних рішень. Однією з сучасних енергозберігаючих систем є «Розумний будинок» (smart home, smart house, intelligent building, digital home [1]), який додатково забезпечує економію теплової та електричної енергії за рахунок використання автоматизованої системи управління всіма технічними пристроями в будівлі [2].

«Розумний будинок» – це система управління, яка забезпечує узгоджену роботу всіх інженерних систем в будинку [3]. Така система є багатофункціональною, а власне набір функцій програмують залежно від бажань та можливостей замовника.

При її встановленні, кожен користувач отримує можливість задавати параметри власного індивідуального середовища (світло, температура повітря, звук і т.д.), у т.ч. порядок роботи системи; здійснювати управління необхідною системою (освітлення, клімат, тощо); отримувати доступ до інформації про стан всіх систем життєзабезпечення будинку (перебуваючи всередині нього або віддалено) [4].

«Розумний будинок» стежить за: мікрокліматом (опаленням: радіатори та тепла підлога, вентиляцією, кондиціонуванням, зволоженням/осушенням повітря, додатковими зонами: басейн, газони, зимовий сад), системою освітлення (природне, штучне, світлодинаміка) та економії електроенергії; управлінням побутовими приладами (сценарії

вмикання/вимикання обладнання, управління окремими розетками або їх групами, побутовою технікою, кнопка «Я пішов/Я вдома»); системою безпеки (відеоспостереженням, доступом в приміщення, пожежною сигналізацією, захистом від витoku води та газу, тривожні кнопки, імітація присутності господарів вдома); системами мультимедіа (домашній кінотеатр, мультирум, медіасервер) тощо [5; 6]. Управління таким будинком може бути сенсорним (за допомогою сенсорних панелей), віддаленим (через Internet, універсальний бездротовий пульт керування, що працює з системою через Wi-Fi), голосовим [7].

Отже, знизити енергоспоживання, заощадити кошти на оплату різних видів енергії, дбаючи про раціональне використання ресурсів і навколишнє середовище, можна за допомогою описаної вище системи, впровадження якої стає все популярнішим, адже забезпечує ще й комфорт і безпеку власників.

Перелік використаних джерел:

1. Розумний дім [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://wiki.tntu.edu.ua/Розумний_дім
2. Забезпечення економії енергії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://proeksp.com.ua/забезпечення-економії-енергії/?lang=uk>
3. Наскільки розумний «Будинок з інтелектом»? Світло, кліматконтроль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arhiv-statey.pp.ua/index.php?newsid=6008>
4. Дуднік А. С. Застосування датчиків вимірювання механічних величин в комп'ютерній мережі «Розумний дім» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://imt.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/11/ZASTOSUVANNYA-DATCHYKIV-VYMYRYUVANNYA-MEHANICHNYH-VELYCHYN-V-KOMP-YUTERNIJ-MEREZHNI-ROZUMNYJ-DIM_.pdf
5. Полякова О. В. (2016) Класифікація функціональних складових елементів системи інтелектуального керування середовищем при проектуванні житла. Вісник КНУТД, №4 (100). С. 133–141.
6. Проект «Розумний будинок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.nure.info/blog/180-proekt-rozumnyj-budynok.html>
7. Дужак І.О. (2013) «Розумний будинок». Автоматизація технологічних і бізнес-процесів, № 13,14. С. 31–33.

Гнатюк Олена

група 31-БО

Любешівський технічний коледж Луцького НТУ

Любешів, Україна

Науковий керівник: Матюк Людмила

викладач вищої категорії

Любешівський технічний коледж Луцького НТУ

Любешів, Україна

Elena Hnatyuk

31-BO of group

Liubeshiv technical college Lutsk national technical university

Lyubeshiv, Ukraine

Scientific supervisor: Liudmila Matiuk

teacher of the highest category

Liubeshiv technical college Lutsk national technical university

Lyubeshiv, Ukraine

ВПЛИВ ІКТ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ ICT IMPACT ON COUNTRY'S ECONOMIC DEVELOPMENT

Інформаційно-комунікаційні технології в сучасну епоху постіндустріального суспільства відіграють ключову роль для зростання людського капіталу країни. У сфері послуг ІКТ також займають провідні позиції в контексті методів їх поставки. Однак, залишається нерозглянутим питання, як в цілому ІКТ впливають на економіку країни, зокрема на добробут суспільства, який позитивний ефект отримує бізнес – середовище, державний сектор та сфера домогосподарств за умов постійного оновлення ІКТ та моментального їх впровадження у відповідні процеси, а отже й тема даної роботи є актуальною

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в умовах сучасного динамічного розвитку глобальної інформаційної інфраструктури відіграють ключову роль у зростанні соціально-економічного та бізнес-середовища будь-якої країни, позитивно впливають на швидке налагодження зв'язків у сферах торгівлі, фінансів, транспортування, сприяють активному співробітництву країн з впливовими міжнародними організаціями.

Завдяки впровадженню останніх досягнень ІКТ у бізнес – середовище відбувається збільшення продуктивності праці робітників, перш за все завдяки підвищенню мобільності та дистанційному доступу до продуктивних систем (ERP), прискорюються та спрощуються внутрішні та зовнішні комунікації; створюються нові можливості для автоматизації бізнес-процесів, в тому числі завдяки впровадженню системи електронного документообігу, CRM. Крім того виникають нові ринки дистанційних послуг, наприклад, медичне обслуговування, освіта, охорона та безпека, створюються додатки до різних сучасних електронних пристроїв. На базі ІКТ та завдяки швидкому доступу до мережі Інтернет виникають нові формати взаємодії бізнесу із клієнтами. Все це безумовно збільшує можливості, динаміку та ефективність бізнес-середовища [1].

Саме розвиток ІКТ сприяв виникненню такого нового сегменту в сфері торгівлі, як електронна комерція, що наразі стрімко зростає та сприяє створенню новітніх торговельних онлайн - площадок для спрощення пошуку контрагентів та швидкого взаємозв'язку із ними. Розширюються ринки збуту, виникають абсолютно нові товари та послуги, націлені на задоволення потреб все ширшого кола споживачів, прискорюються здійснення торговельних операцій.

Роль ІКТ у сучасних умовах має величезне значення і у фінансіалізації [2] країни. Миттєві грошові перекази між банками різних країн світу, величезні телекомунікаційні

системи розрахунків, що функціонують на рівні держав (наприклад, системи SWIFT та TARGET) та відслідковують рух коштів, електронні розрахунки, належне функціонування бірж, банківських установ, різних фондів – все це забезпечується відповідною інформаційно-комунікаційною інфраструктурою.

Являючись результатом досягнень сучасного науково-технологічного прогресу, ІКТ, в свою чергу, обумовлюють його подальший розвиток. Вони все більше інтегруються у сферу науки як невід’ємні технічні складові більш глибокого та детального аналізу сучасних явищ та процесів. Завдяки ІКТ відкриваються нові галузі в науці та техніці та відбувається органічна синергія класичних оплотів наукової школи. ІКТ сприяють вільному доступу до інформації, а отже роблять її більш зрозумілою. Завдяки ІКТ величезні масиви даних можуть не тільки швидко передаватись у різні куточки землі, але й швидко оброблятися, оновлюватися та сприяти створенню новітніх видів життєво необхідної продукції. В свою чергу такі тренди обумовлюють нарощування не тільки технологічної, але й економічної (а отже, й політичної) могутності держави-винахідника.

Безумовно, сучасні ІКТ формують людський капітал країни, що являється основою для створення «інформаційного суспільства». Останніми трендами залучення ІКТ у повсякденне життя людства являється презентація сучасних освітніх програм у вільному доступі в глобальній Інтернет мережі. Це дозволяє різним верствам населення з різним рівнем достатку залучитись до освітніх процесів, оволодіти новими знаннями, вміннями та навичками, підвищити власний професіоналізм із максимальною користю для особистого трудового життя та мінімальними витратами. Це вказує на те, що ІКТ можуть запропонувати країнам з різним рівнем економічного розвитку безпрецедентні можливості для зміни системи освіти, більш раціонального спрямування політичних програм та їх швидку імплементацію, розширити спектр можливостей як для бізнес-структур, так і для фізичних осіб з різним рівнем достатку.

Деякі країни розглядають ІКТ як основний стимул для заохочення їх соціально-економічного розвитку. Завдяки ІКТ, з одного боку, вони зможуть швидко надолужити економічний розрив із світовими лідерами і отримувати величезну віддачу від створення додаткових матеріальних благ та робочих місць для висококваліфікованих робітників. З іншого боку, деякі країни розглядають розвиток і використання ІКТ в їх економіці та суспільстві як ключову компоненту їх національної стратегії з метою поліпшення рівня життя населення, збільшення рівня знань та посилення власної міжнародної конкурентоспроможності [3].

Згідно сучасних тенденцій в інвестуванні, як зазначалось вище, ІКТ надають навіть найменш розвиненим країнам можливості перетворення їх економік-аутсайдерів на інформаційні та високотехнологічні, тобто на ті, що спеціалізуються на продукції і з високою доданою вартістю, і які можуть конкурувати з передовими економіками на світовому ринку. Варто звернути увагу на те, що технологічні інновації сприяли глобалізації шляхом надання інфраструктури для встановлення транссвітових зв'язків. Революція, яка відбувається у сфері інформаційних і комунікаційних технологій була і наразі залишається центральною і рушійною силою глобалізації сьогодення.

Отже, як представлено вище, ІКТ має величезний вплив як для стрімкого соціально-економічного розвитку країни, так і для її повного занепаду.

Інформаційно-комунікаційні технології стали основним рушієм економічного розвитку будь-якої держави в сучасному глобальному світі. Завдяки розвитку ІКТ інтенсивно зростають майже всі сфери економіки, спрощуються та прискорюються виробничі та бізнес-процеси, стрімко акумулюються та миттєво обробляються величезні масиви інформації, що дає можливість створювати та розвивати нові галузі як в економіці, так і в науці та техніці. ІКТ спрощують доступ користувачів до новітніх баз даних, що дає можливість останнім оволодіти новими знаннями та навичками, підвищити власний професіоналізм. ІКТ залучають додаткові інвестиції навіть за умов розгортання фінансових кризових процесів.

Перелік використаних джерел:

1. Князев К. 3G – пришествие: что меняется в нашей жизни [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.liga.net/projects>
2. Радзівська С.О. Глобальні економічні процеси та Україна / С.О. Радзівська//Міжнародна економічна політика. – 2014. – №1 (20). – С.80-104
3. Офіційний сайт Міжнародного союзу електров'язку [Електронний ресурс]. – Режим-доступу: <http://www.itu.int/en/ITU>

УДК 336

Гой Віта

студентка факультету економіки та менеджменту
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Химич Ірина

кандидат економічних наук, доцент
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Тернопіль, Україна

Vita Hoi

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Student of the Faculty Economics and Management
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Iryna Khymych

Ph.D, Associate Professor
Ternopil Ivan Puluj National Technical University.
Student of the Faculty Economics and Management
Ternopil, Ukraine

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ INTERNET-BANKING ROLE IN THE DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET

Розвиток сучасних інформаційних технологій сприяє появі нових фінансових послуг, однією з таких є інтернет-банкінг. Така послуга дає можливість банкам економити значні суми коштів на обслуговуванні, а клієнтам – можливість користуватися послугами через мережу Інтернет і не відвідувати відділення банків.

Інтернет-банкінг – це один з видів дистанційного банківського обслуговування, завдяки якому доступ до рахунків та операцій за рахунками забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера, який підключений до Інтернету, а також який має стандартний браузер [1].

Зазвичай, інтернет-банкінгу надає такі основні можливості:

- інформація про залишки на рахунках;
- оплата комунальних та інших платежів;
- відкриття депозитів;
- грошові перекази;
- оформлення страхівок;
- консультації спеціалістів банку в режимі online;
- встановлення і зміна кредитних лімітів, лімітів для зняття готівки та покупок;
- блокування та розблокування карток;

- внутрішньобанківські та міжбанківські платежі на рахунки фізичних і юридичних осіб;
- інші послуги.

Даний різновид віддаленого банкінгу є найбільш прогресивним, зручним та перспективним. Клієнт може отримати багато послуг банку через інтернет, що дає конкурентні переваги банкам, які використовують інтернет-банкінг.

До головних переваг інтернет-банкінгу відносять мінімізацію витрат на обслуговування (зменшення собівартості послуг), економію часу; зручність та оперативність; доступність та контрольованість.

Принциповою перевагою є відсутність прив'язки клієнта до конкретного робочого місця чи програмного забезпечення. Майже з будь-якої частини світу клієнт має доступ до інформації про стан своїх рахунків у різних банках, маючи тільки комп'ютер або смартфон та підключення до Інтернету.

Новим прикладом інтернет-банкінгу є monobank. Monobank – це перший мобільний банк в Україні. Він випускає кредитні картки для клієнтів, керування картковим рахунком здійснюється виключно через мобільний додаток. Monobank не має відділень і працює виключно на мобільних пристроях [2].

Проте також є певні недоліки такого виду банкінгу, наприклад, необхідність додаткових витрат на підтримку платформи, а також наявність помилок в роботі системи, що можуть призвести до втрати коштів.

Існування інтернет-банкінгу надає нові можливості вчинення шахрайських дій. Існує загроза порушення банківської таємниці внаслідок несанкціонованого доступу, а також можливість втрати даних через кібератаки. Інтернет-банкінг сприяє зменшенню кількості робочих місць і зростанню кількості звільнень працівників.

В Україні також проблемним аспектом є консервативність, необізнаність та страх клієнтів, а також недостатня кількість користувачів мережі Інтернет в сільських населених пунктах та її нерівномірне покриття. Інтернет-банкінгом зазвичай користується молодь та люди середньої вікової категорії. Люди старшого і похилого віку віддають перевагу традиційнішим методам використання банківських послуг.

Існують певні відмінності в функціонуванні інтернет-банкінгу в Україні та в інших країнах. Основна з них полягає у різних методах залучення клієнтів.

Особливістю функціонування Інтернет-банкінгу у розвинених країнах є значно нижчі відсоткові ставки по кредитах і вищі по депозитах. Це стає можливим через зменшення витрат на обслуговування. Українські банки використовують іншу політику залучення клієнтів – вони зменшують або взагалі скасовують комісійні відрахування на обслуговування тих операцій, які можна провести за допомогою Інтернет-банкінгу [3].

Не зважаючи на стабільне зростання популярності Інтернету, рівень користування дистанційним банкінгом залишається доволі низьким, хоча і помітно зростає. Також помітно зростає кількість банків, які використовують його в своїй діяльності, але не всі вони мають достатній перелік електронних послуг, який зміг би задовольнити потреби користувача.

Отже, інтернет-банкінг є перспективною системою обслуговування на ринку України. В такий спосіб клієнти банків можуть отримати майже весь спектр послуг, які доступні безпосередньо через відділення, система зручна для багатьох клієнтів, враховуючи сучасний ритм життя.

Перелік використаних джерел:

1. Руда О. Інтернет-банкінг – базовий інструмент на ринку фінансових послуг. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. 2015. Вип. 12. Ч. 2. С. 185–188.
2. Офіційний сайт monobank Universal Bank ПАТ «Універсал Банк» [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.monobank.com.ua/about>.

3. Огієнко В. І., Луняков О. В., Лісняк О. Ю. Інтернет-банкінг як перспективний напрям розвитку ринку фінансових послуг. Електронний журнал «Ефективна економіка» № 6. 2012.

УДК 338

Гула Інна

студентка факультету економіки та менеджменту
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Артеменко Людмила

кандидат економічних наук, доцент
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Тернопіль, Україна

Inna Hula

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University.
Student of the Faculty Economics and Management
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Liudmyla Artemenko

Ph.D, Associate Professor
Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University
Student of the Faculty Economics and Management
Ternopil, Ukraine

**ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК СПОСІБ ЗМЕНШИТИ ТА ЗУПИНИТИ
НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ
ECOLOGY OF THE ECONOMY AS A WAY TO REDUCE AND STOP THE
NEGATIVE IMPACT OF GLOBAL WARMING ON THE WORLD ECONOMY**

Новини про глобальне потепління сьогодні для кожного стали буденністю. Щодня з телевізійних екранів нам говорять про зміни клімату, підвищення температури повітря, повідомляють про нові стихійні лиха, які забирають людські життя і спустошують землі. Учені в журналі *The Anthropocene* зазначають, що саме людська діяльність, використання техніки, розвиток металургії та підприємств енергетики призводить до швидких темпів зміни клімату, що стають причиною того, що Земля змінює своє «обличчя». Головною причиною глобального потепління є викиди газів в атмосферу, а саме CO₂, внаслідок спалювання органічного палива сучасними автомобілями, металургійними заводами та енергетичними підприємствами. Парниковий ефект, який виникає через надмірну кількість газів у повітрі і спричиняє те, що ми називаємо глобальним потеплінням. Чим це загрожує людству? Такі зміни клімату у першу чергу викликають різноманітні катаклізми: урагани, повені, цунамі, землетруси і посухи, а танення льодовиків призведе до виявлення всіх слабких місць земної кори, які можуть спричинити нові непередбачувані надзвичайні ситуації. В загальному за останні 50 років температура землі збільшилась на 1,1 градус.

У контексті проблеми взаємовідносин людини і навколишнього середовища економічна теорія утвердила нову екологічну парадигму, в основі якої розглядається розвиток економіки та суспільства з врахуванням необхідності збереження екосистем, створення задовільних умов для існування людства та його подальшого розвитку. На сьогодні всі наковці світу, міжнародні організації (ООН, ОЕСР) утверджують необхідність провадження «зеленої» економіки, яка має гармонізувати стосунки між людиною та природою, трансформувати стару економічну систему, яка могла б призупинити природні зміни, що негативно впливають на економіку всього світу.

Зміни клімату, які щороку стають більш відчутними без всякого сумніву завдають шкоди світовій економіці. Глобальне потепління викликає зміни економічної географії, а саме змінюються зони вирощування сільськогосподарських культур, відбувається зміщення берегової лінії. З економічної точки зору, саме сільське господарство зазнає найбільшого впливу від глобального потепління. Через зміну температури Землі території, де вирощують сучасні культури можуть стати непридатними для їх культивування; більшість диких тварин будуть змушені шукати нові більш придатні умови для проживання.

Зміна берегової лінії призведе до міграції населення, що зробить промислово-розвинені регіони непридатні для функціонування. У містах, які розташовані на узбережжі, виникне необхідність споруджувати греблі та інші системи для керування водними ресурсами. Такі вже створені в Франції та Нідерландах. Міграційні процеси, які виникають через наслідки глобального потепління вже сьогодні створюють політичні конфлікти, які негативно впливатимуть на економічні системи країн та міжнародні відносини.

8 жовтня 2018 року провідними науковцями світу, у тому числі і українськими, було представлено комплексний звіт про наслідки глобального потепління [1]. Згідно з ним, глобальне потепління щорічно завдає збитків країнам світу на суму 2,4 трильйонів доларів, це складає 2,5 % світового ВВП. В основному це пояснюється зменшенням продуктивності праці населення, яке викликане неспроможністю виконувати ряд робіт, як у сільськогосподарському так і в промисловому секторі. За даними видання Independent, через зниження продуктивності праці у 43 країнах світу відбулось зниження ВВП. В основному це країни Азії, а саме Індія, Китай, Малайзія, Таїланд [2].

Науковці вказують на необхідність зменшення викидів газів до 2035 року на 45%, щоб оминати найгірший сценарій розвитку світу. Тому саме зараз необхідно будувати нові підходи до введення бізнесу та функціонування економічних систем. Орієнтири «зеленої» економіки базуються на проведенні політичних реформ, спрямованих на екологізацію економіки, впровадження та реалізацію проектів для удосконалення технологій ефективного використання природних ресурсів та більш чистого виробництва. Під екологізацією розуміють процес проведення послідовних та обов'язкових змін, пов'язаних з впровадженням нових управлінських, юридичних та технологічних рішень, які спрямовані на ефективне використання природних ресурсів з одночасною мінімізацією негативних наслідків для довкілля. Екологізація природокористування дасть змогу удосконалити взаємозв'язок між виробничим сектором та навколишнім середовищем. Заходи екологізації у сфері природокористування підвищать екологічний ефект, що припадає на одиницю виробленої продукції. Це у свою чергу дасть змогу подолати глобальні, регіональні та локальні екологічні загрози.

Важливим кроком у подоланні негативних наслідків глобального потепління, зупинення процесів зміни клімату є екологізація економічних систем, що посилює екологічну спрямованість економічних систем. Це проявляється у встановленні нової економічної та екологічної культури, формування нормативно-правової бази, впровадження екологічної відповідальності, що спрямоване на покращення зв'язку «людина-економіка-екологія». Важливо зазначити, що екологізація економіки веде за собою не просто штрафи, санкції чи обмеження, вона передбачає докорінні зміни в системі введенні бізнесової діяльності, в тому числі запровадження нових механізмів у металургійній галузі, енергетичній та машинобудівній.

Перелік використаних джерел:

1. Global Warming of 1.5 °C [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.ipcc.ch/sr15/>
2. Global warming set to cost the world economy £1.5 trillion by 2030 as it becomes too hot to work [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.independent.co.uk/environment/global-warming-climate-change-economic-effects-jobs-too-hot-to-work-india-china-a7143406.html>

Гусейнова Ірина
студентка групи О-372
Новоград-Волинського промислово-економічного технікуму
Новоград-Волинський, Україна
Науковий керівник: Псьота Вікторія
викладач Новоград-Волинського промислово-економічного технікуму
Новоград-Волинський, Україна
Iryna Huseinova
O-372 student of Novograd-Volynsky industrial economycal technical college
Novograd-Volynsky, Ukraine
Scientific supervisor: Viktoriia Psota
teacher of Novograd-Volynsky industrial economycal technical college
Novograd-Volynsky, Ukraine

**СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
COOPERATION OF THE STATE AND BUSINESS AS THE BASIC TOOL OF
ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE**

Підприємництво в Україні відіграє важливу роль в розвитку економіки, тому що є головним важелем у ринковій економіці та створює умови для конкуренції. Одним з головних джерел надходження державного бюджету України є сплата частини прибутку суб'єктами підприємницької діяльності у вигляді податку на прибуток та єдиного податку. Тому для України важливе значення має розвиток бізнесу. Стимулюванню розвитку бізнесу мають сприяти і держава, і суб'єкти підприємницької діяльності.

В Україні суб'єктів підприємницької діяльності поділяють на великі, середні та малі. За даними Державної служби статистики України, у 2018 році в країні зареєстровані 446 суб'єктів великого підприємства, 16476 суб'єктів середнього підприємства та найбільша частина суб'єктів малого підприємства, яка становить 1822671.

За роки незалежності України виникли деякі проблеми, які заважають сприятно розвитку бізнесу, а саме: тінізація економіки; застаріле технологічне устаткування; відсутність належної підтримки з боку держави; висока ставка банківського кредиту; недостатність досвідченості у справі ведення бізнесу; економічна нестабільність; відсутність належного законодавчо-нормативного забезпечення.

Багато суб'єктів підприємницької діяльності ведуть свій бізнес «у тіні», тобто ухиляються від сплати податків та обов'язкових платежів, а точніше приховують свої справжні доходи та неофіційно працевлаштовують працівників. Причинами цього явища є низький рівень доходів, високий податковий тиск, недосконала законодавча база, економічна нестабільність тощо.

Більша частина підприємств має застаріле обладнання та устаткування, яке не працює на повну виробничу потужність, і як наслідок, це виникнення браків у виробництві, часті поломки устаткування, що перериває виробничий процес, не високий рівень рентабельності та низькі прибутки. Тому для ведення бізнесу важливо мати якісне та нове технологічне оснащення.

У деяких суб'єктів господарської діяльності виникає потреба у додатковий коштах на створення бізнесу, його розвитку чи підтримки платоспроможності. Одним із найвигідніших рішень є отримання короткострокового чи довгострокового кредиту, але найголовнішою перешкодою є висока ставка банківського кредиту. Тому 1 лютого 2020 року запроцювала програма під 5-7-9 % кредитів, ініційована Президентом України Володимиром Зеленським, мета якого підтримка підприємницької діяльності, малого бізнесу та розвиток нових підприємств:

- сума кредиту на одного підприємця не перевищує 1,5 млн грн.;
- 5 % кредитування надається, якщо запланована виручка не перевищує 25 млн грн.

Умова отримання такого кредиту — створення двох робочих місць;

- 7 % кредит надається, коли планується виручка до 25 млн грн, але без нових робочих місць. Проте за кожного нового працівника річна ставка знижуватиметься на 0,5%;
- 9 % кредит отримують бізнесмени, які планують отримати до 50 млн грн на рік.

Головною характеристикою економіки України є нестабільність, причинами якої є зміна валютних курсів, зростання державного боргу, нерозвинена інвестиційна діяльність, політичні ситуації тощо. Ці чинники негативно впливають на розвиток бізнесу.

Вагоме значення в стимулюванні розвитку українського бізнесу має інвестиційна діяльність. Іноземних інвесторів приваблює дешева робоча сила, добре місце розташування, великий обсяг природних ресурсів тощо. Але за останні роки інвестиційна діяльність скорочується за такими причинами: економічна та політична нестабільність, корупція та відсутність належних реформ.

Я вважаю, що держава має вжити такі заходи для стимулювання розвитку українського бізнесу:

- запобігати розширенню тінізації України;
- надавати належну підтримку суб'єктам підприємницької діяльності, наприклад, надання фінансової допомоги, відстрочка на певний період від сплати податку у разі виникнення фінансових труднощів;
- удосконалити законодавчо-нормативну базу;
- сприяти належній конкуренції як на державному рівні, так і на світовому;
- стабілізувати економіку України.

Перед суб'єктами підприємницької діяльності повинні бути поставлені такі завдання:

- не приховувати свої доходи та офіційно працевлаштовувати робітників;
- забезпечити фінансово-господарську діяльність якісним та високо потужним технологічним устаткуванням;
- підтримувати платоспроможність та конкурентоспроможність бізнесу;
- проведення ефективної реклами;
- ретельне вивчення і дослідження ринків збуту.

Отже, держава та суб'єкти підприємницької діяльності повинні вжити вище перераховані заходи з метою стимулювання розвитку бізнесу, що, у свою чергу, сприятиме економічному зростанню України. Адже це є одним із способів збільшення державних доходів, сприяння інвестиційної діяльності та можливість збільшення експортного продажу і постачання.

Деркач Надія

група 31-БО

Любешівський технічний коледж Луцького НТУ

сmt. Любешів, Україна

Науковий керівник: Матюк Людмила

викладач вищої категорії

Любешівський технічний коледж Луцького НТУ

сmt. Любешів, Україна

Nadia Derkach

31-BO of group

Liubeshiv technical college Lutsk national technical university

smt. Lyubeshiv, Ukraine

Scientific supervisor: Liudmila Matiuk

teacher of the highest category

Liubeshiv technical college Lutsk national technical university

smt. Lyubeshiv, Ukraine

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА – ПОРЯТУНОК ЛЮДСТВА GREEN ECONOMY – SAVING HUMANS

Сьогодні для існування людства потрібні така кількість ресурсів, яка виходить за межі можливостей нашої планети. В останню чверть століття спостерігалось зростання світового ВВП в 4 рази, але економічне зростання досягається головним чином за рахунок витрати природних ресурсів. Якщо наші вимоги до природних ресурсів й далі продовжать зростати в такому темпі як зараз, то в 2030 році для підтримки життя людства знадобиться еквівалент двох нинішніх планет, а в 2050 року – 2,8 планети.

У 2008 році у відповідь на фінансову та економічну кризу Екологічна Програма ООН (ЮНЕП) оголосила перехід до Зеленої економіки, яка повинна сприяти відновленню світової економіки і збільшенню зайнятості населення, одночасно прискоренню боротьби зі зміною клімату, деградацією навколишнього середовища та бідністю. ЮНЕП закликає звернути максимальну увагу на п'ять найважливіших напрямків:

- енергоефективність будівництва;
- перехід до поновлюваних джерел енергії, включаючи енергію вітру, сонця, геотермальну та біомасу;
- сталий розвиток транспорту;
- екологічна інфраструктура планети, у тому числі прісних вод, лісів, ґрунтів і коралових рифів;
- розвиток сталого сільського господарства, у тому числі органічного виробництва [1].

Окремі статистичні дані розвитку екологічної економіки надає ЄС. Найбільше зростання експорту екологічних товарів та послуг у 2016р. зафіксоване у Фінляндії – 15% та Данії – 11% загальної вартості експорту в масштабах усієї економіки (діаграма “Експорт екологічних товарів у країнах ЄС у 2016 р.”). Фінляндія експортує велику кількість виробів з деревини та паперу, а Данія – обладнання для виробництва енергії з ВДЕ.

“Зелена” економіка поширилася на компанії різних розмірів, характеру та географічного діапазону. Виявлено, що приблизно 3 000 компаній зазнали впливу “зеленої” економіки: їх кількість зросла приблизно на 20% з 2009р., на які припадає 30% світової ринкової вартості. Компаніями “зеленої” економіки, чия чимала частина доходів походить від “зеленого” бізнесу, є Tesla, Waste Management Inc, Microsoft, Siemens та ряд інших [2, с. 32].

Україна залишається однією з найбільш енергоємних країн Європи. У 2010 р. енергетична ємність української економіки складала 0,47 toe, у той час коли середнє значення для країн ОЕСР складає 0,15 toe. В Україні викопні види палива залишаються основним джерелом енергії, які найбільше забруднюють повітря.

Оцінювати перехід до зеленої економіки можна за кількома показниками, які умовно можна поділити на такі групи:

- економічні показники: частка інвестицій або виробництва та зайнятості в секторах, які відповідають «сталім» стандартам як, наприклад, «зелений» ВВП;

- екологічні: ефективність використання ресурсів, інтенсивність забруднення на галузевому чи світовому рівнях, наприклад, використання енергії (відносно ВВП) або використання води (відносно ВВП);

- сукупні показники прогресу та благополуччя.

ЮНЕП та інші міжнародні організації, які підтримали ініціативу, пропонують інвестувати до 2% світового ВВП (що складає близько 1,3 трильйона дол. на рік) в екологізацію економіки [1].

Всеукраїнська громадська організація «Жива планета» системно упроваджує заходи, спрямовані на пропагування моделі та упровадження інструментів «зеленої» економіки до системи управління на державному рівні.

Модель "зеленої економіки" передбачає гармонійне поєднання економічних потреб суспільства з потребою постійного відновлення і збереження довкілля. За висновками Всесвітнього фонду охорони природи вже зараз вимоги людини щодо ресурсів перевищують можливості Землі на 50 %.

В Україні з відсталими технологіями ця проблема є особливо гострою. Якщо ж нічого не змінювати у способах господарювання, тоді вже до 2050 року населенню знадобиться ресурси майже трьох таких країн, як Україна, а всій планеті ресурси майже трьох таких планет, як Земля [3].

Для переходу до «зеленої» економіки буде потрібно налагодження більш тісної співпраці між країнами і в межах країн, оскільки заходи політики, в тому числі ринкові інструменти, сприяють досягненню більш високих результатів лише в тому випадку, якщо вони здійснюються на чітко визначеній, передбачуваній і скоординованій основі.

Саме «зелена економіка» може стати джерелом розвитку України.

Перелік використаних джерел:

1. Електронний ресурс. URL: <http://www.dossier.org.ua/zelena-ekonomika-poryatunok-lyudstva>
2. Електронний ресурс. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
3. Дейнека А. «Зелена економіка» – перспективний шлях розвитку гірських районів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua/ua/analytics/2011/12/20/325061>

Довгань Арсен

Група Ф-23

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Тернопіль, Україна

Наковий керівник: Вавричук Оксана

викладач економічних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Тернопіль, Україна

Arsen Dovhan

group Ф-23

Galician college named Viacheslav Chornovil

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Oksana Vavrychuk

teacher of economic disciplines

Galician college named Viacheslav Chornovil

Ternopil, Ukraine

ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ INSTRUMENTS TO PROMOTE BUSINESS OF UKRAINE

За останні роки Україна зробила низку кроків назустріч бізнесу. Та попри значні зрушення у напрямі полегшення умов ведення бізнесу, на цьому шляху залишається багато перепон, які не дають розвиватись. Як зробити правила для бізнесу ефективними та зрозумілими? Як полегшити доступ бізнесу до кредитів та створити нові стимулюючі економічні інструменти? Що потрібно зробити, аби забезпечити інфраструктуру для інвестицій? Яка система оподаткування стимулюватиме інвестиції? Та ще багато інших питань існує у сьогоднішній час, які потрібно вирішувати якнайшвидше.

Невід'ємною складовою розвитку економіки України є розвиток підприємництва, формування розвинутого підприємницького середовища, що «розблокує економічну ініціативу», активізує бізнес-процеси та підприємницьку ініціативу. Розвиток підприємництва на місцевому, регіональному рівні виконує важливі соціально-економічні функції, а саме:

- сприяє створенню нових робочих місць;
- підвищує рівень доходів і добробуту населення, його платоспроможність;
- підтримує формування на місцевому ринку конкурентного середовища щодо пропозиції товарів і послуг, сприяє підвищенню їх якості;
- пожвавляє економічну активність суб'єктів господарювання;
- сприяє збільшенню надходжень капіталу та інвестицій до місцевої, регіональної та національної економіки;
- сприяє упровадженню інноваційних та енергозберігаючих технологій, стимулює розвиток «зеленої економіки», покращення екологічної ситуації на місцях;
- сприяє збільшенню податкових надходжень до місцевих бюджетів, до державного бюджету;
- оптимізує ситуацію на місцевому, регіональному трудовому ринку, у т.ч. у сфері трудової еміграції активної частини працездатного населення;
- сприяє збільшенню у суспільстві прошарку середнього класу.

Завданням бізнесу є формування й насичення ринку товарами і послугами, сприяння розвитку конкуренції та послабленню монополізму, розширенню кількості робочих місць. Проте, для нормального функціонування бізнесу, сьогодні потрібно провести певні дії для його розвитку:

1. Формування мережі як державних, так і недержавних інституцій, які надаватимуть бізнесу інформацію, так званих аналітичних або консультативних компаній. Беручи приклад Польщі чи Німеччини, де кожен підприємець, який бажає створити власну справу, знає де знайти і куди звернутись за консультацією або консультанта по цій справі, то в цьому питанні Україна дуже сильно відстає.

2. Інструменти, спрямовані на зниження фінансового навантаження для інвестицій: надання підприємцям можливості створювати спеціальні інвестиційні резерви, знижена ставка податку на прибуток, що використовується для цілей реінвестування, інвестиційний податковий кредит тощо.

3. Забезпечення привілеїв бізнесу, який використовує інновації у своїй діяльності. Оскільки в Україні рівень упровадження інновацій є досить низьким та має низькі темпи впровадження, тому головним завданням політики щодо розвитку інноваційного підприємництва є забезпечення сприйнятливості суб'єктів підприємництва до позитивних сигналів з боку ринкового середовища та спеціальних заходів, які стимулюють інноваційну активність та забезпечують поширення інновацій по усіх сферах національної економіки.

4. “Доступні кредити 5-7-9%” – потужний інструмент для стимулювання. Програма, яка допомагає стимулювати заохочувати громадян України до відкриття і розвивання власної справи в Україні під дуже низький відсоток 5, 7 або 9 % на суму до 1,5 млн грн строком до 5 років.

5. Запровадження стимулів для створення в малому бізнесі висококваліфікованих робочих місць.

6. Інструменти, спрямовані на розширення внутрішніх фінансових ресурсів для активізації операційної діяльності підприємств: знижена загальна ставка податку на прибуток, податкові канікули, спеціальні податкові пільги тощо.

7. Підтримка розвитку підприємництва з боку світу. На сьогоднішній час існує багато міжнародних програм підтримки малого і середнього бізнесу, а саме: Програма COSME, Горизонт 2020" (Horizon 2020), Програма USAID Україна. Конкурентоспроможна економіка України, Програма “Креативна Європа” та інші. Вони є важливими і нашим підприємцям потрібно брати у них участь.

8. Постійна система правил для бізнесу. Ніхто не бажає зміни правил гри під час того, як ви вже її граєте. Так само і в бізнесі: коли держава змінює правила підприємницької діяльності, підприємцям стає “некомфортно”, а більше того, бізнес не розуміє, яких змін йому очікувати далі: якщо якась зміна відбулася сьогодні, це зовсім не означає, що вона існуватиме через рік.

9. Пріоритетність “зелених фінансів” – важливий інструмент у сьогоднішній день. Проблема екології важлива для будь-якої країни, оскільки це є забезпечення нормального, здорового життя її громадян, їх працездатності. Тому в Україні потрібно звертати більше уваги на формування ринку “зеленої економіки”.

Отже, в Україні на сьогоднішній день є багато проблем, що перешкоджають розвитку вітчизняного підприємництва, вирішення яких забезпечить підвищення ефективності підприємницької діяльності, забезпечить розширення підприємницького сектора, зменшення тіньового сектора. Основну роль у цих перетвореннях повинна відігравати держава.

В умовах кризи та післякризового періоду розвиток підприємництва та створення сприятливого підприємницького середовища відіграють надзвичайно важливу роль для стимулювання економічної активності та досягнення економічного зростання на місцевому рівні. Від вирішення цього питання залежить досягнення соціальної стабільності, збільшення кількості робочих місць, зростання доходів і добробуту населення України. Отже, йдеться про нагальну потребу забезпечення державної підтримки розвитку підприємницького середовища на місцевому, регіональному й загальнонаціональному рівні. Заходи держави щодо цього мають комплексно поєднувати загальносистемне регулювання ринкового середовища (конкурентна, податкова, зовнішньоекономічна, митна та ін. політика) та

специфічні заходи державного регулювання і державної підтримки розвитку малого підприємництва, у т.ч. на регіональному рівні.

УДК 331.556

Дочак Тетяна
студентка групи О-21
Гусятинський коледж
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
Гусятин, Україна

Науковий керівник: Голич Наталія
викладач економічних дисциплін
Гусятинський коледж
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
Гусятин, Україна

Tetiana Dochak
student of group O-21
Husyatinsky College
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Husyatin, Ukraine

Scientific supervisor: Nataliia Holych
teacher of economic disciplines
Husyatinsky College
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Husyatin, Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ **FEATURES OF LABOR MIGRATION IN WESTERN UKRAINE**

Питання трудової міграції населення є однією з актуальних проблем сучасного суспільства. В теперішніх умовах ринку, міграція населення набула ознак глобального явища та стала однією із характеристик ХХ ст. – початку ХХІ ст. Внаслідок глобалізації виробництва, постійного розвитку міжнародного ринку праці відбувається трудова міграція громадян України. Сьогодні наша держава вважається однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі.

Реальну цифру трудових мігрантів України, які сьогодні працюють за кордоном визначити неможливо. Наприклад, згідно даних Державної служби статистики кількість трудових мігрантів у 2018 році оцінюється цифрою в 1,85 млн осіб (за методологією МОП), Національний банк України оцінює в 5-8% від обсягу робочої сили, тобто можна поррахувати, що йдеться про 865 тис. – 1,384 млн осіб, а Центр економічної стратегії на основі даних Державної служби статистики України про прикордонний рух і експертні оцінки оприлюднив висновок в 4 млн трудових мігрантів [1]. Тому, можна зробити висновок, що всі наявні версії містять похибки або ж є приблизними, неповними і оціночними.

Традиційно з трудовою міграцією населення асоціюють західну частину України, до якої відносять Тернопільську, Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську, Хмельницьку та Чернівецьку області.

В 2017 році, за дослідженням Державної служби статистики України, близько 69,4% (це 903,6 тис. осіб при загальній кількості трудових мігрантів в Україні 1303,3 тис. осіб) трудових мігрантів були з Заходу, однак доволі помітно, порівняно з попереднім опитуванням 2012 року, зросла частка мігрантів з Центру та Півдня – по 9% (120,0 тис. осіб та 112,6 тис. осіб відповідно) [2].

Найбільш популярними напрямками трудової міграції із Західної України є сусідні країни. Насамперед, це Чехія (21%), Італія (17%), Польща (16%), Росія (13%), Португалія (12%), а також інші країни (21%) [2]. Варто зазначити, що на основі даних попередніх років спостерігалася переорієнтація частини українських трудових мігрантів з Росії до Польщі, що обумовлено потребами ринку праці країни та територіальною й культурною близькістю країни.

Зазначимо, що лише 12% мігрантів із Західного регіону України мали повну вищу освіту. Зазвичай, український трудовий мігрант має або професійно-технічну (35,7%) або повну загальну середню освіту (36,1%) [2]. Тобто, трудові мігранти із цих областей є менш освіченими, ніж зайняте населення України загалом. На основі даних опитування Держстату України, майже порівну було мігрантів із міських поселень і сільської місцевості.

Найбільш поширеною сферою зайнятості українців за кордоном є будівництво, робота у домогосподарствах, тобто догляд за дітьми, літніми людьми та хворими, прибирання тощо. Однак, протягом останніх років дедалі збільшується зайнятість українських трудових мігрантів у таких сферах як сільське господарство, промисловість, торгівля та сфера послуг.

Більшість трудових мігрантів Західного регіону України не схильні залишати країну, щоб змінити місце проживання. Головною причиною можливої міграції населення, вони визнали пропозицію прибуткової роботи. До прикладу, у 2018 році рівень безробіття в Тернопільській області становив 10,4%, тоді коли середній рівень безробіття в Україні становив 8,9%, тому масова трудова міграція є цілком природним явищем [1].

Сьогодні проблема зовнішніх трудових міграцій населення є дуже актуальною як для окремих регіонів, так і загалом для України. Це явище має як позитивні (сприяння інтеграції України до світового ринку праці, послаблення потоку безробіття на національний ринок праці, зниження соціальної напруженості в суспільстві, надходження до України додаткової іноземної валюти у формі грошових переказів трудових емігрантів та інвестування коштів в економіку через створення спільних підприємств з іноземними засновниками та ін.), так і негативні наслідки («відтік мізків», дискримінація та експлуатація наших громадян з боку місцевих роботодавців, виникнення політичних та економічних претензій до України з боку країн-реципієнтів у зв'язку зі збільшенням нелегальної трудової міграції українців, зростання злочинності та соціальної напруженості у суспільстві через міжнаціональні конфлікти та ін.).

Підсумовуючи, варто зазначити, що не можна розглядати даний процес лише з негативної точки зору, хоча це стає очевидним. Якщо розглядати повернення та еміграцію не як чисто територіальне переміщення, а як рух інтелектуальних ресурсів, то стає можливим виявити і позитивну тенденцію, а саме – повернення до України ідей, технологій та професійних знань. У світлі сучасних процесів глобалізації, повернення ідей має не менше значення для розвитку інтелектуального та науково-технічного потенціалу України, ніж факт фізичної еміграції.

Перелік використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
2. Зовнішня трудова міграція населення України 2015-2017 рр. : статистичний бюлетень / Державна служба статистики України К., 2017. 36 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/bl/12/bl_ztm_2017.zip

Закутій Христина
група О-21
Гусятинський коледж
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя,
Гусятин, Україна
Науковий керівник: Голич Наталія
викладач економічних дисциплін
Гусятинський коледж
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
сmt Гусятин, Україна
Khrystyna Zakutii
group O-21
Husyatinsky College
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Husyatin, Ukraine
Scientific supervisor: Nataliia Holych
teacher of economic disciplines
Husyatinsky College
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Husyatin, Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ **FEATURES OF DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT**

У сучасному світі, екологічний менеджмент – це діяльність, яка покликана давати конкретні рекомендації з різних шляхів використання природних ресурсів та яка сприяє розробці основ концепції стійкого еколого-економічного розвитку. В основу такого розвитку покладено принцип відмови від сформованої на практиці концепції екстенсивного економічного зростання, що лежала в основі розвитку системи світового господарства і природних ресурсів та яка базувалася на уявленні про невичерпність і необмеженість можливостей природного середовища до самовідновлення. Сучасна людина своєю діяльністю створює значне навантаження на природу, може розпоряджатися природними ресурсами в своїх інтересах та тільки неспроможна протистояти таким стихійним силам і явищам природи як землетруси, виверження, повені. Але й тут багато чого залежить від своєчасного попередження небезпеки цих природних явищ і вживання відповідно до них особливих заходів [1].

У процесі розвитку суспільства постійно виникають протиріччя між зростаючими потребами людей і обмеженими можливостями біосфери та природних ресурсів. Екологічний менеджмент має враховувати ці протиріччя і визначати раціональні співвідношення між рівнями споживання, розвитку виробництва й екологічними факторами.

Загострення екологічної ситуації в різних частинах світу призвело до того, що держави змушені були шукати шляхи виходу зі становища, яке склалося. Так, у багатьох країнах було розроблено 5-10-річні програми поліпшення якості навколишнього середовища. Варто зазначити, що сьогодні понад 100 країн світу мають державні органи управління охороною навколишнього середовища (міністерства охорони середовища, агентства з охорони, департаменти охорони навколишнього середовища). Всі екологічні проблеми мають глобальний характер, тому не можуть бути вирішені самостійно однією країною, а потребують об'єднання зусиль декількох держав. Держави змушені вступати у багатобічні відносини, часто під егідою міжнародних організацій, союзів чи програм, що входять у систему ООН, а також інших неурядових організацій. Зокрема, до них відносять:

1. Міжнародну наукову раду (International Council of Scientific Unions (ISC)).

2. Науковий комітет з проблем навколишнього середовища (СКОП).
3. Програму ЮНЕСКО «Людина і біосфера» (The Man and the Biosphere Programme (MAB)).
4. Програму ООН з довкілля (ЮНЕП) (United Nations Environment Programme).
5. Міжнародну океанографічну комісію (МОК) (Intergovernmental Oceanographic Commission).
6. Всесвітню організацію охорони здоров'я (ВООЗ) (World Health Organization (WHO)).
7. Глобальну систему моніторингу навколишнього середовища (ГСМНС).
8. Міжнародний союз охорони природи (МСОП) (International Union for Conservation of Nature (IUCN)).
9. Всесвітню метеорологічну організацію (ВМО) (World Meteorological Organization).
10. Всесвітню організацію з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)).
11. Міжнародний союз студентів (МСС) (International Union of Students (IUS)).

Україна, для вирішення актуальних питань сьогодення та з метою інтеграції до світового співтовариства щодо розв'язання глобальних екологічних проблем, також активно співпрацює з міжнародними організаціями в сфері охорони навколишнього природного середовища. Серед основних напрямів співробітництва з міжнародними організаціями виділяють охорону біологічного різноманіття, охорону транскордонних водотоків і міжнародних озер, зміну клімату, охорону озонового шару, охорону атмосферного повітря, поводження з відходами та оцінку впливу на довкілля [2].

Для нинішнього етапу розвитку України впровадження і дотримання правил системи екологічного менеджменту в процесі суспільного виробництва є вкрай необхідним. Адже неефективне використання природних ресурсів, а насамперед земельних, призводить до невідворотних процесів в навколишньому середовищі. Сьогодні питання екологічного менеджменту дедалі більше актуалізується у зв'язку із зростанням законодавчих вимог до підприємств-виробників та інтересу громадськості до вирішення питань у сфері навколишнього середовища.

Перелік використаних джерел:

1. Екологічний менеджмент : навчальний посібник / за ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. – К. : Знання, 2006. – 366 с.
2. Офіційний сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України. URL: <https://menr.gov.ua/>

Івасик Катерина

група 3-ПТБ-136/9

ДВНЗ «Тернопільський коледж харчових технологій і торгівлі»

Тернопіль, Україна

Наувий керівник: Березівська Надія

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

ДВНЗ «Тернопільський коледж харчових технологій і торгівлі»

Тернопіль, Україна

Kateryna Ivasik

group 3-PTB-136/9

State Higher Education Institution «Ternopil College of Food Technology and Trade»

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nadiya Berezivska

specialist of the highest qualification category

State Higher Education Establishment «Ternopil College of Food Technology and Trade»

Ternopil, Ukraine

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ВАЖЛИВИЙ КРОК ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ENVIRONMENTAL ENTREPRENEURSHIP ACTIVITIES - AN IMPORTANT STEP TO SUSTAIN THE ENVIRONMENT

Рух за здоровий спосіб життя, здорове харчування, заміну хутра тварин штучним, натуральний одяг, збереження енергії та природних ресурсів вже давно поширюється у світі та останніми роками дістався України. Споживачі поступово відмовляються від звичних речей та готові купувати екологічні товари та послуги, а пропозиція у підприємців поки що дуже скромна за кількістю та якістю, особливо у регіонах.

Зелений бізнес створюється для задоволення потреб громади в продуктах і послугах, які чинять менший вплив на довкілля та покращують ситуацію з навколишнім середовищем.

«Зелений» бізнес дотримується принципів екологічної збалансованості у своїй діяльності; прагне до використання відновлюваних ресурсів; може виробляти або постачати продукти та послуги; прагне використовувати ресурси й енергію; дотримується нормативних вимог щодо екологічних показників - які мінімально впливають на довкілля.

Багато представників різних видів бізнесу: великого, середнього й малого – зробили важливі кроки до мінімального впливу їхньої діяльності на довкілля. Окремі з них перейшли до безвідходного виробництва, у якому всі матеріали або повністю використовуються в бізнесі, або проходять вторинну переробку. Інші – послуговуються замкненою системою водокористування, у якій було ліквідовано скидання стічних вод. У деяких видах бізнесу використовуються лише вторинні (перероблені) матеріали у виробничому процесі. У всіх цих і в багатьох інших випадках власники бізнесу дійшли таких висновків, результатами яких стали рішення щодо інвестицій та операційної діяльності, які значно знизили їхній вплив на довкілля [1].

Сучасний розвиток процесів екологізації підприємництва відбувається в умовах загострення конкуренції в світовому економічному просторі та вимагає від його суб'єктів відповідно мобільності, самоорганізації, відповідальності через урахування правових, соціальних і культурних аспектів екологічної безпеки розвитку суспільства, оскільки:

- розв'язання проблем навколишнього природного середовища передбачає чітке визначення прав на природний капітал і його використання (право забруднювати довкілля потрібно розглядати як специфічну частину природного капіталу, яка до цього часу не розподілена між країнами світу; з плином часу цінність і значення природного капіталу динамічно зростатимуть);

- використання природного капіталу та права власності на нього має розглядатися з урахуванням меж: вичерпності (здатності суб'єктів реалізовувати свої права лише на певну сукупність корисних властивостей природного капіталу); тривалості (періоду, упродовж якого ці суб'єкти користуватимуться правами власності); відчуження (прав цих суб'єктів передавати свої права на використання природного капіталу іншим учасникам) [2];

- формування соціально-економічної політики у сфері підприємництва передбачає її екологічну спрямованість для забезпечення стійкості еколого-економічних систем і гарантування екологічної безпеки розвитку суспільства.

Ідеї розвитку зеленого бізнесу ґрунтуються на усвідомленні громадою важливості екологічних питань, що зі свого боку створює попит на екологічно чисту продукцію та послуги. Враховуючи, що рівень усвідомлення важливості екологічних питань із часом зростає, то попит на екологічно чисту продукцію та послуги також зростає разом із можливостями для розвитку підприємництва. Успіх зеленого бізнесу залежить від його здатності привабити споживачів своїми перевагами – тобто гарною якістю, яку він надає споживачу та яка відрізняє такий бізнес від бізнесу конкурентів. Власники зеленого бізнесу шукатимуть шляхи, аби забезпечити споживача продукцією чи послугою, які цінуються не лише через свої товарні характеристики, але й тому, що виробництво цієї продукції або послуги мало менший вплив на довкілля. Однак представники зеленого бізнесу повинні детальніше розглянути свої переваги з погляду споживача, щоб зрозуміти, як споживач може сприйняти товар чи послугу та як необхідно побудувати маркетинг, аби переконати споживача використовувати ці продукти й послуги.

Компанії, що працюють у сфері зеленого бізнесу, можуть сприйматися потенційними клієнтами як рушійна сила в напрямку розвитку «зеленого майбутнього». В окремих галузях «зелені» товари й послуги можна впровадити легше та швидше, ніж в інших галузях. Однак будь-яка галузь може надати перевагу більш екологічно безпечним методам роботи та зменшити вплив своєї діяльності на довкілля, тим самим привабити велику аудиторію споживачів, яких, як сказано вище, з часом стає все більше [1].

Необхідно створити умови, які дадуть змогу підтримати перехід малого та середнього підприємництва до більш екологічної діяльності.

Перелік використаних джерел:

1. Переваги екологізації підприємницької діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ecology.zt.gov.ua/novyny_02.10.2019_zelenyi.biznes.htm.

2. Синякевич І. Основні постулати екологічної економіки як теоретична основа екологічної політики / Ігор Синякевич // Економіка України. — 2006. — № 7. — С. 49–51.

Кулизька Таїса, Мельник Інна
студентки 3 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
ВТЕК КНТЕУ
Вінниця, Україна

Науковий керівник: Тімошенко Наталя
викладач фінансових дисциплін
ВТЕК КНТЕУ
Вінниця, Україна

Taisa Kulyzka, Inna Melnyk
3rd year students specialty «Accounting and Taxation»
Vinnytsia college of trade and economics of Kyiv national university of trade and economics
Vinnytsia, Ukraine

Scientific supervisor: Natalia Timoshenko
teacher of financial disciplines Vinnytsia college of trade and economics
of Kyiv national university of trade and economics
Vinnytsia, Ukraine

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ FORMATION OF THE STATE BUDGET IN MODERN ECONOMIC DEVELOPMENT CONDITIONS

Формування бюджету відіграє велике значення як для держави, так і для фізичних та юридичних осіб. Бюджет є провідною ланкою фінансової системи, основним інструментом державної фінансової політики, важливим економічним важелем держави, який суттєво впливає на соціально-економічний стан країни. Зокрема бюджет – грошове вираження збалансованого розпису доходів і видатків держави, адміністративно-територіальної одиниці, підприємства та установи за певний період.

Державний бюджет характеризується такими станами, як: збалансований бюджет – це коли рівновага доходів і видатків, профіцит бюджету – перевищення доходів над видатками та дефіцит бюджету – перевищення видатків над доходами.

В умовах сучасного ринку економіки постала проблема саме дефіциту бюджету.

Можна виділити основні причини його виникнення:

1. Обмеженість коштів у держави для забезпечення наповнення бюджету необхідними доходами. Підставою може бути – зменшення виробництва, потреби у модернізації обладнання та закупівлі нового, шляхом науково технічної революції, підвищення рівня собівартості виробництва товарів, а також внаслідок зниження ефективності господарювання.

2. Нерівномірне зростання видатків без урахування доцільності, фінансових можливостей, а також ефективності.

3. Інфляційні процеси, недосконалість податкової, інвестиційної та кредитної політики, розбалансування грошового обігу та системи розрахунків.

Україна стала незалежною державою з 1991 р., і з того часу, і по сьогоднішній день, майже увесь час спостерігаються перевищення видатків бюджету над його доходами. Проте в останні роки дані показники набули стрімкого росту, та великих сум, які не відповідають граничним обсягам бюджетного дефіциту, що встановлювалися у Законі України «Про Державний бюджет на відповідний рік». Державний бюджет — головний загальнодержавний фонд централізованих коштів. За допомогою бюджету держава концентрує певну частину валового внутрішнього продукту та розподіляє її на розвиток державної економіки, для соціального захисту населення, утримання органів державної влади та управління, оборони

країни. Державний бюджет на кожний фінансовий рік розглядається Верховною Радою України і затверджується як закон.

Дослідивши основні тенденції бюджетного дефіциту, що складався в попередні роки, розглянемо стан бюджетного дефіциту за останні п'ять років. Для цього проаналізуємо динаміку Державного бюджету України за 2014-2019 роки (табл. 1).

Таблиця 1

Виконання державного бюджету України з 2014 по 2019рр. (млн. грн.)

Рік	Доходи	Видатки	Сальдо (дефіцит бюджету)
2014	357 084,2	430 217,8	- 73 133,6
2015	534 694,8	576 911,4	- 42 216,6
2016	616 274,8	684 743,4	- 68 468,6
2017	793 265,0	839 243,7	- 45 978,7
2018	928 108,3	985 842,0	- 57 733,7
2019	998 278,9	1 072 891,5	- 74 612,6

Як бачимо з отриманих даних таблиці 1, доходи бюджету зростають разом із сальдо (дефіцитом бюджету), причому останній зростає швидше, ніж доходи і не може досягти норми. Найбільшу суму дефіциту державного бюджету за останні 5 років спостерігаємо у 2019 році, що свідчить про неефективну політику щодо управління формуванням доходів та видатків бюджету.

Виникнення і зростання дефіциту бюджету відбулося внаслідок економічної кризи, ведення війн, економічної нестабільності, зростання заборгованості місцевих бюджетів, безконтрольного зростання інших витрат з бюджету, кредитів міжнародних організацій, які підвищують суму зовнішнього державного боргу, що є негативним фактором доходної частини бюджету.

Для покращення ситуації органам державного управління потрібно вжити заходи щодо збалансування бюджету шляхом збільшення доходів та зменшення видатків, за допомогою дієвих методів та прийомів, які допоможуть вивести даний стан на нормальний рівень, а саме – збалансований бюджет. Звернемо увагу на світову практику, де одним із найважливіших способів боротьби з хронічним дефіцитом є застосування спеціальних фіскальних правил, які допомагають знизити обсяги державного боргу, інфляції, а також досягти сталого розвитку держави.

Одним з основних напрямів оптимізації джерел фінансування дефіциту є врахування рівня податкового навантаження на економіку. Розглянемо даний спосіб в різних видах. З однієї сторони не варто знижувати податки, тому що це зменшить надходження до бюджету, а також здатність фінансувати захищені соціальні статті витрат. Інша сторона трактує необхідність зниження податкового навантаження, що позитивно вплине на вихід частини економіки з тіні. Як наслідок, оподаткована база буде зростати і це дозволить утримати рівень бюджетних доходів. Необхідним кроком є також ліквідація суттєвої частини податкових пільг та перерозподіл питомої частини прямих і непрямих податків.

Наступним напрямом покращення бюджетного дефіциту є налагодження системи бюджетного планування, який допоможе підвищити точність прогнозів за допомогою програмно-цільового методу бюджетування та запровадження бюджетного планування на середні строки.

Потрібно також покращити структуру державних видатків і одночасно посилити контроль за їх цільовим використанням та ефективністю бюджетних ресурсів. Можливим варіантом є поділ видатків державного бюджету на споживчі та інвестиційні окрім загального та спеціального фондів, а ресурси можна перерозподілити на пропорційні частини.

Як відомо основним джерелом покриття дефіциту бюджету є позикові кошти, тому необхідно оптимізувати політику управління державним боргом, а саме урівноважити

внутрішні та зовнішні ресурси та зменшити залежність від іноземних кредиторів. Наприклад, полегшити доступ до ринку облігацій державної позики юридичних та фізичних осіб. Також необхідним є забезпечення довіри до державних цінних паперів та підвищення ефективності державних операцій з ними, наприклад розширення ринку деривативів з метою страхування ризиків.

Проаналізувавши доходи та видатки державного бюджетів, можна зробити певні висновки щодо дефіциту державного бюджету. Він є основним інструментом державної фінансово-кредитної політики і здатний справляти значний вплив на соціально-економічне становище країни, а також бути чинником стримування або прискорення розвитку. Як ми бачимо високий рівень дефіциту бюджету досить сильно впливає на економічний стан країни. На сучасному етапі уряд повинен постійно контролювати розмір бюджетного дефіциту. Необхідно приділити більше уваги збільшенню доходів держави за рахунок подолання безробіття, поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання, податкової системи, удосконалення приватизації державного житла, та ін.

УДК 330

Луцко Зоряна

студентка

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Шендирук Наталія

викладач економічних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна

Zoryna Lutsko

student

Vyacheslav Chornovil Galician College

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nataliia Shendyruk

teacher of economics

Vyacheslav Chornovil Galician College

Ternopil, Ukraine

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СФЕРІ ФІНАНСІВ ARTIFICIAL INTELLECTUAL IN THE FIELD OF FINANCE

На мою думку штучний інтелект у сучасному світі розвивається дуже швидко, і як не дивно, у економічній сфері займає досить почесне місце. Фінансові технології, або не менш стильне і популярне слово «фінтех» давно бентежить розум людей яким небайдужі інновації.

Це унікальний продукт, що дає змогу машинам вчитися, використовуючи людський і власний досвід, пристосовуватися до нових умов в рамках свого застосування, виконувати різнопланові завдання, які тривалий час були під силу лише людині, прогнозувати події й оптимізувати ресурси різного характеру.

Вперше штучний інтелект з'явився ще у 1960-х роках. Звичайно, це не були такі сучасні програми, які ми маємо станом на сьогодні. Проте це були пристрої попередньо запрограмовані для найпростіших міркувань. Кілька десятиліть тому розвиток технологій штучного інтелекту гальмувала відсутність впевненості в кінцевому продукті. У 1970-80-х роках процес взагалі майже зупинився на фоні повного скорочення належного фінансування.

Однак, завдяки революційним розробкам відбувся прорив у технологіях зберігання та обробки інформації і, як наслідок, - початок відродження епохи розумних машин припав на

1990-ті роки. А 2000-ні роки прославилися вже зовсім новою епохою розвитку штучного інтелекту.

Що ж таке штучний інтелект? Це теорія та розвиток комп'ютерних систем спроможних виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту.

Досить часто чую, що для того, щоб скоротити свої витрати і оптимізувати роботу банки мають намір впровадити роботизованих співробітників для роботи з клієнтами, а станом на сьогодні вже почали пропонувати кредити-онлайн і переміщувати фінансові платежі в інтернет, що є дуже зручним.

Банківські відділення перестали бути єдиним каналом продажів. Інтернет, смартфони, «розумні» окуляри або годинник зможуть забезпечити той самий рівень сервісу не примушуючи споживача заходити у відділення банку.

Від спілкування віч-на-віч банкінг переходить до спілкування «обличчя – до дисплея». Банківським установам доведеться активно адаптуватися до висококонкурентного цифрового середовища.

Багато фахівців вважають, що найоптимальнішою моделлю банку є повністю цифровий банк. А інші стверджують, що спілкування з живою людиною є ключовим і впевнені, що відділення залишаться і в майбутньому і їхня роль зміниться незначно.

Багато структур тестують прототипи штучних асистентів орієнтованих на рішення 80% питань, які виникають у споживачів найчастіше. Ці розумні системи успішно обробляють запити клієнтів, інформують про послуги і можливості, надають технічну підтримку.

Багато фінансових установ використовує штучний інтелект в системі управління персоналом. Інтелектуальні технології здатні контролювати рішення співробітників, оперативно реагуючи на їх неправомірні дії, з іншого боку тим самим попереджаючи порушення законодавчих норм самим банком.

Фінтех в Україні та світі розвивається дуже швидко і непередбачувано. Технологічні прориви інколи виникають там, де ніхто не очікував, кардинально змінюючи сферу фінансових послуг.

У сучасному світі стало дуже просто здійснювати послуги через мобільний телефон. З появою великих екранів, зручних мобільних додатків людям простіше робити платежі і користуватися цілим спектром фінансових послуг.

У додатках є доступ до всіх карток і рахунків користувача і можливість проведення операцій з ними, різноманітні платежі, поповнення телефону, оплати послуг, покупки квитків і ще багато чого.

Вже і не дивно, що технології дісталися і соціальних мереж, які дозволяють пропонувати клієнтам персоналізовані послуги. А масове поширення різноманітних додатків спростило комунікацію між фінансовою компанією і клієнтом. Після появи електронних гаманців, мобільних платежів доступ до фінансових послуг отримали мільйони людей. переходять до «цифрової економіки». За таких умов людям зручно користуватися платіжними картками та механізмами безготівкових розрахунків, що постійно вдосконалюються. Дедалі популярнішими, приміром, стають безконтактні розрахунки із застосуванням вбудованих чіпів. Також люди все більш охоче послуговуються для оплати товарів та послуг гаджетами.

Перевагами електронних розрахунків є:

- Зручність та безпека тобто відпадає потреба носити із собою значні суми коштів. Крім того, приміром, загубивши гаманець, людина втрачає усі гроші, які там були. Натомість, втративши картку і вчасно помітивши це, має шанс мінімізувати чи й повністю унеможливити втрати. Зателефонувавши до банку і заблокувати її. При цьому експерт радить не забувати встановлювати ліміт на зняття готівки.

- Боротьба з «тінізацією» економіки тобто контроль за обігом грошей в країні.

- Вигоди для фінансової та банківської системи Обмеження обсягу готівкових розрахунків зменшує затрати праці і коштів пов'язаних з використанням готівки.

Використання штучного інтелекту дає можливість автоматизувати багато важливих банківських послуг. Вже сьогодні банки використовують ботів, які відповідають на запитання клієнтів. Виникнення чат-бот-інструментів для повідомлень краще персоналізує фінансову грамотність. Головне завдання чат-ботів, які працюють у банківському середовищі – це зменшити витрати.

Крім того, боти підвищують швидкість і якість сервісу організації, відповідаючи на питання клієнтів цілодобово. Оскільки вони працюють із дзвінками, смс-сповіщеннями і зверненнями, то установам не потрібно витрачати фінанси на call-центри. У деяких банках України використовується кілька видів чат-ботів, які відповідають на питання клієнтів – підказують курс валют і пояснюють як зробити переказ коштів, допомагають оформити кредит, переказати кошти з картки на картку. Чат-боти здатні обробляти майже 85% звернень, що дозволяє скоротити кількість операторів та сприяє економії.

За допомогою штучного інтелекту участь людини в налагодженні виробничих процесах скорочується до мінімуму. Завдяки автоматизації постійних дій, скорочується час виробництва і збільшується потужність роботи, здатні збирати конструкції з різних деталей, досліджувати, класифікувати, тестувати. Існують і такі, які вміють аналізувати поведінку людини на виробництві і попереджувати нещасні випадки.

Переваги штучного інтелекту. Точність в обробці даних, він не втомлюється і менше помиляється, коли потрібно обробити велику кількість даних. Наприклад, здійснювати бухгалтерські розрахунки. Очікується, що в найближчі кілька років штучний інтелект буде застосовуватись у сфері фінансів в десятки разів частіше існуючої нині практики.

Отже, підсумовуючи усе вище сказане можна зробити висновок, що для стабільного розвитку фінтех необхідні стабільне покриття мобільним зв'язком, майбутнє полягатиме у конкретній обробці масивних даних, персоналізації послуг, пришвидшення онлайн-операцій та максимальному задоволенні споживача.

Зазвичай Україна відставала з інноваціями і технологіями на 10 років. Зараз ми перестали спізнюватися. Адже штучний інтелект розвивається не в розвинутих країнах, а в країнах, що розвиваються.

УДК 330

Матейчик Микола

студент 10 групи

Любешівський технічний коледж Луцького НТУ

Любешів, Україна

Науковий керівник: Струк Жанна

викладач Любешівського технічного коледжу Луцького НТУ

Любешів, Україна

Mykola Mateychuk

student of group 10

Liubeshiv technical college Lutsk national technical university

Lyubeshiv, Ukraine

Scientific supervisor: Zhanna Struk

teacher, Liubeshiv technical college Lutsk national technical university

Lyubeshiv, Ukraine

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА GREEN ECONOMY

У самому простому розумінні зелена економіка - це економіка з низькими викидами вуглецевих сполук, ефективно використовують природних ресурсів, яка задовольняє по

максимуму інтереси всього суспільства. Модель «зеленої» економіки передбачає економічне зростання у поєднанні з екологічною стійкістю.

Зелена економіка створює робочі місця і стимулює економічний прогрес і одночасно знижує такі істотні ризики, як наслідки зміни клімату, зростання дефіциту водних ресурсів.

Екологізація сільськогосподарського сектору економіки вимагає зусиль як для підвищення продовольчої продуктивності, так і для поліпшення екологічної та економічної ефективності використання ресурсів у процесі виробництва, переробки та споживання (ланцюговий підхід). При застосуванні еко-системного підходу для сільського, лісового та рибного господарства цей сектор міг би надати більше екологічних товарів та послуг, ніж будь-який інший, забезпечуючи при цьому засобами харчування та існування більшість населення, - і таким чином забезпечити реальний перехід до зеленої економіки.

Перехід до зеленої економіки можна розглядати як шлях до сталого розвитку. Сталий розвиток передбачає зміцнення його трьох взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих факторів: охорона навколишнього середовища, соціальний розвиток та економічний. Водночас, зелена економіка та стале виробництво і споживання являють собою дві сторони однієї медалі. Вони мають однакові цілі сприяння сталому розвитку, що охоплює макро та мікро-економічні аспекти державної політики, регулювання господарської діяльності та соціальної поведінки. Стале споживання і виробництво, в основному, спрямовані на підвищення ефективності використання ресурсів в процесі їх виробництва та споживання.

Оцінювати перехід до зеленої економіки можна за кількома показниками, які умовно можна поділити на такі групи:

- економічні показники: частка інвестицій або виробництва та зайнятості в секторах, які відповідають «сталим» стандартам як, наприклад, «зелений» ВВП;

- екологічні: ефективність використання ресурсів, інтенсивність забруднення на галузевому чи світовому рівнях, наприклад, використання енергії (відносно ВВП) або використання води (відносно ВВП);

- сукупні показники прогресу та благополуччя.

Ще одним важливим кроком має стати повернення до традиційних методів ведення сільського господарства в гірській місцевості. Адже гори покривають 24% поверхні суші Землі і є домом для 12% населення в світі, ще 14% живе в безпосередній близькості від гір. Повернення до традиційних методів ведення сільського господарства в горах дає більший ефект у боротьбі з бідністю, ніж будь-який інший сектор економіки.

Таким еко-системним підходом може бути перехід до органічного сільського господарства. Його можна розглядати на рівні основного напрямку в політиці всього сільського господарства, як ключову стратегію.

Машута Іванна

студентка групи Ф -33

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Оверко Вікторія

викладач економічних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

Ivanna Mashuta

student of the group F-33

Vyacheslav Chornovil Galician College

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Victoriya Overko

teacher of economics

Vyacheslav Chornovil Galician College

Ternopil, Ukraine

МІСЦЕВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ LOCAL TAXATION IN UKRAINE: THE CURRENT SITUATION AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Власні джерела доходів місцевих бюджетів повинні формуватись переважно за рахунок місцевих податків та зборів, до яких, відповідно до вимог останньої редакції Податкового кодексу України, відносять єдиний податок, податок на майно, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір. При цьому не дивлячись на те, що з прийняттям останніх змін до Податкового кодексу механізми справляння збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору суттєво не змінилися, їх незначна роль у формуванні доходної бази місцевих бюджетів зумовлює необхідність дослідження проблем їх справляння.

В Україні місцеве оподаткування перебуває на початковому етапі розвитку. Не будучи пристосованим до ринкових умов господарювання, воно не забезпечує достатнього обсягу надходжень місцевих податків і зборів. Його сучасний стан не відповідає принципам економічної ефективності, соціальної справедливості, адміністративної простоти, стабільності та гнучкості. Іншими словами, місцеві податки і збори відіграють допоміжну роль щодо загальнодержавних податкових платежів.

Проблематиці нарахування і сплати місцевих податків і зборів присвячено численні публікації як науковців так і податківців-практиків, серед яких особливої уваги заслуговують праці В. Л. Андрущенко та О. П. Кириленко, Ю. Б. Іванова, І. О. Луніної, А. М. Соколовської, Л. С. Тришак, Л. Д. Тулуша та Н. М. Малініної, а також безлічі інших дослідників податково-бюджетних відносин на рівні бюджетів місцевих громад.

Підвищення ролі місцевих податків і збільшення частини доходу за їх рахунок є головним напрямком зміцнення місцевих бюджетів, розширення їх фінансової автономії. Ефективне використання інституту місцевих податків і зборів є важливим інструментом зміцнення всієї фінансової системи України. Важливою ознакою фінансової незалежності місцевого самоврядування в країнах із демократичними орієнтирами розвитку суспільства є можливість останніх впроваджувати та визначати порядок сплати місцевих податків і зборів, впливати на визначення їх бази оподаткування, встановлювати граничні розміри податкових ставок і звільняти від сплати певні категорії платників податків.

Для удосконалення системи місцевого оподаткування в Україні необхідним, насамперед, є оновлення правового регламентування справляння місцевих податків і зборів через прийняття відповідних змін до Податкового кодексу. Як свідчить досвід інших країн, до місцевих податків можуть відноситися такі платежі, як податок на доходи фізичних осіб, плата за землю, податок із власників транспортних засобів. В Україні ці податки відносяться до загальнодержавних, але відповідно до Бюджетного Кодексу України повністю зараховуються до місцевих бюджетів.

Для поліпшення свого економічного стану Україні необхідно поступово знижувати податкове навантаження, використовуючи міжнародний досвід, адаптуючи його до специфіки та умов розвитку нашої країни, створювати умови, в яких майже неможливо буде ухилитися від сплати податкових зобов'язань, що призведе до поступового збільшення надходжень до державного бюджету, а також подбати про те, щоб податкові надходження були доцільно розподілені. Цілком логічним кроком в подальшому реформуванні механізмів справляння місцевих зборів, що нині функціонують в Україні, є посилення їх фіскальних властивостей а також розширення їх регулюючого впливу на розвиток місцевих територій, що повністю відповідає класичним принципам фінансової та адміністративної децентралізації [8,с.131].

Перелік використаних джерел:

1. Голишевська Л. В., Андрущак А. А. Роль фіскальної та регулюючої функції податків в економіці держави. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/62930.doc.htm.
2. Дмитровська В.С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування.Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: наук. зб. Івано-Франківськ, 2008. Вип.4. Т.2.С.20–26. URL: www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Aprer/2008_4_2/50.pdf
3. Доходи бюджету України.Ціна держави.URL: <http://cost.ua/budget/revenue/>
4. Єгоркіна Т. О. Вдосконалення системи формування доходів. Державного бюджету: зниження негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67696.doc.html
5. Іванов О. «Податкові ями»: ліквідувати чи очолювати. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://voxukraine.org/2015/06/11/podatkovi-yamy/>

Могильська Василина
студентка групи М-308
Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя
Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Павлик Анна
викладач

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя
Тернопіль, Україна

Vasylyna Mogylska
student of the group M-308
Technical College of Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Anna Pavlyk
lecturer

Technical College of Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК PROSPECTS FOR INTRODUCTION OF CLOUD TECHNOLOGIES INTO THE NATIONAL ECONOMY AND ACCOUNTING

Перехід України до ринкової економіки спонукає підприємства до покращення бухгалтерського обліку для збільшення ефективності виробництва. Ведення обліку є однією зі складових управління виробництвом, а також предметом звітування про фінансово-господарську діяльність перед державними органами. Одним із способів є автоматизація бухгалтерського обліку, яка відкриває нові перспективи для розвитку бізнесу.

Раніше, ще до появи комп'ютерів, працівники повинні були вручну підраховувати обороти господарських операцій, складати баланс та фінансову звітність. Ця робота займала дуже багато часу, виникали різні математичні помилки, що ускладнювало роботу бухгалтера. Жоден комп'ютер не зможе замінити досвідченого бухгалтера, але і навіть найдосвідчений бухгалтер не зможе сьогодні працювати ефективно без комп'ютера. Техніка давно замінила людину, і використання автоматизованих систем бухгалтерського обліку замінить ручну і монотонну працю для швидкого опрацювання інформації, полегшить роботу і заощадить час.

Цифрова інфраструктура в нашій державі недостатньо розвинена. За результатами дослідження Worldwide mobile data pricing, яке проводиться у 230 країнах світу, Україна потрапила до переліку країн із найдешевшим мобільним інтернетом, і посіла 4 місце [1]. Щоб розвиток цифрової економіки був інтегрованим, потрібно одночасно розвивати хмарні технології, які беруть участь у здійсненні всіх торгівельних операціях.

Актуальним на даний час є питання розвитку бухгалтерського обліку і професії бухгалтера у відповідності до вимог цифрової економіки. Проте, все більшого використання набувають хмарні технології, які полегшують роботу бухгалтерського обліку на підприємстві. Хмарні сервіси – це програми, які працюють на серверах хмарних провайдерів. Головний сенс цих сервісів полягає у тому, що користувач, створюючи акаунт на платформі, має доступ до особистої інформації з будь-якого пристрою та з будь-якого місця знаходження. Це є не лише зручно, але й безпечно.

Переваги використання хмарних технологій:

1. Не знадобляться потужні комп'ютери.
2. Набагато менші витрати для купівлі програми і її оновлення.
3. Необмеженість в обсязі збереження файлів.

4. Доступ з різних пристроїв та відсутність прив'язки до конкретного робочого місця.

Хмарні обчислення здійснюються з використанням трьох моделей [2]:

1) програмне забезпечення як послуга (SaaS). За моделлю SaaS забезпечує доступ до апаратних компонентів, а саме до серверів, мереж, сховищ. За SaaS можуть надаватися різноманітні послуги – від веб-пошти до управління запасами, обробки даних. Перевагою такої моделі є те, що кінцевий користувач може вільно користуватися послугою з будь-якої точки світу;

2) платформа як послуга (PaaS). PaaS у хмарі визначається як набір програмних продуктів та засобів розроблення, що розміщені на інфраструктурі провайдера. Це операційні системи, управління базами даних, засоби тестування та розробки. шлюзи або програмне забезпечення, встановлене на комп'ютері клієнта.

3) інфраструктура як послуга (IaaS). IaaS бізнес-модель поширення програм споживачам, при якій постачальник розробляє Web-додаток і самостійно управляє ним з метою використання через інтернет. Основною перевагою використання моделі SaaS є відсутність витрат, пов'язаних з придбанням ліцензії, її встановленням та обслуговуванням. За необхідності клієнт звертається на сервер, працює з програмним забезпеченням і сплачує лише орендну плату за користування й зберігання даних, розмір якої залежить від обсягу задіяних програмних й апаратних потужностей.

Сьогодні цифровізація економіки є одним з найважливіших напрямів економічного зростання країни. За прогнозами журнал Forbes, у 2020 року майже 83% компаній у всьому світі будуть використовувати хмарні технології. Хмарні сервіси дають змогу суттєво змінити роботу для багатьох організацій і фірм різного розміру незалежно від форми власності. Крім цього, використання хмари надає змогу істотно зменшити операційні витрати (на закупівлю обладнання та програмного забезпечення) й отримати доступ до робочої інформації з будь-якого куточка планети з доступом до інтернету.

Для України розвиток процесів цифровізації знаходиться на старті і відкриває реальні перспективи для модернізації економіки, покращення її виробничо-технологічної структури. Головними складовими розвитку цифрової економіки є нормативне регулювання, інфраструктура, безпека мереж, підготовка професіоналів та співпраця з партнерами для створення технологічних платформ. Саме на це має бути спрямована одна із функцій держави.

За останні роки цифрові технології все глибше проникають у всі сфери економіки. Найбільшого успіху у використанні інноваційних технологій досягають такі області як банківська сфера, розрахунково-платіжні операції, маркетинг, логістика. Національна економіка повинна швидко відреагувати на загальну тенденцію переходу до цифрової економіки. Особливо впровадження інновацій потребує система бухгалтерського обліку.

На даний момент хмарні технології є найбільш затребуваною та цікавою темою в сфері ІТ. Сервіси надають перспективи розвитку, які забезпечують високу якість надання послуг, що дає можливість компаніям працювати ефективніше. У бізнесу пропонуються інструменти, що дозволяють полегшити роботу щодо виконання певних завдань, на які раніше потрібно було затрачати багато часу. Також потрібно організувати роботу зі створення нормативної документації, державних стандартів, положень, рекомендацій, які змогли б забезпечити надійне користування хмарними технологіями у суспільстві.

Отже, впровадження хмарних технологій дозволяє розширити простір для роботи з інформацією, підвищити надійність, зручність, економічність і мобільність бізнес-процесів без додаткових витрат.

Перелік використаних джерел:

1. Україна увійшла до топ-4 країн світу з найдешевшим мобільним інтернетом. URL: https://galinfo.com.ua/news/ukraine_uviyshla_do_top4_krain_svitu_z_naydeshevshym_mobilnym_internetom_309937.html
2. Волокита А., Мухін В., Стешин В. Специфіка інформаційних систем на основі технології cloud computing. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcndtu/2011_53/29.htm

УДК 658.15

Могильська Василина

студентка групи М-308

Технічний коледжу Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя
Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Семчишин Євгенія

викладач економічних дисциплін

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя
Тернопіль, Україна

Vasylyna Mogylska

student of the group M-308

Technical College of Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Yevheniia Semchyshyn

teacher of the highest category

Technical College of Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ АУТСОРСИНГУ ТА РЕЦИКЛІНГУ FINANCIAL ASPECT OF OUTSOURCING AND RECYCLING

У світовій економіці збільшується число аутсорсингових операцій та підвищується швидкість укладання трудових договорів реалізації рециклінгу. На території України поширення операцій з аутсорсингу та рециклінгу є значно нижчими ніж у країнах із розвинутою економікою. Причинами такої ситуації є відсутність поняття цього механізму та вплив на фінансові результати підприємства, неохота до мінімізації ризиків при співпраці з компаніями аутсорсингу та рециклінгу, негативна практика їх застосування.

Вітчизняні та зарубіжні науковці приділяють значну увагу впливу аутсорсингових та рециклінгових операцій на витрати підприємств та фінансові результати.

Аутсорсинг – це передача компанією певних видів чи функцій підприємництва іншій компанії, яка спеціалізується у тій чи іншій сфері поставлених їм завдань. Це інструмент за допомогою якого здійснюється управління підприємством, який визначає укладання трудового договору між замовником і аутсорсером. Перекладаючи на українську, це означає «запозичення ресурсів ззовні» [1].

Як правило, за контрактом працівники продовжують робити свої функції, безпосередньо, на території роботодавця, отримуючи за виконану роботу винагороду, та несуть відповідальність перед своїм роботодавцем, який, в першу чергу, відповідає перед замовником згідно укладеного договору.

Є такі переваги аутсорсингу:

- фактор, який сприяє попиту. Тобто ми залучаємо додаткові трудові ресурси;
- скорочення витрат;

- гнучкість при розподілі затрат. Ця перевага включає у себе складання графіку робіт, скорочення штату співробітників та залучення робочої сили в залежності від необхідності;

- міжнародні процеси. Керівники та якість робіт контракту, вплив на чистий прибуток постачальників [2].

Недоліки аутсорсингу:

- велика ймовірність втрати конфіденційності, особливо якщо замовник являється великою компанією;

- зменшення швидкості реакції та прийняття рішення у непередбачуваних ситуаціях;

- можливість втратити контролінг за певними видами діяльності, які в поєднанні з основним видом, приносили підприємству великий дохід;

- підприємство - аутсорсер може стати банкрутом, тоді замовнику прийдеться шукати нового аутсорсера, і це призведе до додаткових витрат;

- недосконала законодавча база, методологія регулювання ринку сфери аутсорсингу.

Разом із аутсорсингом конкуренцію на ринку може скласти добре організована система рециклінгу. Переробка відходів або рециклінг – здійснення технологічних операцій, які пов'язані зі змінами біологічних, хімічних та фізичних властивостей відходів, мета яких є екологічне безпечне зберігання, утилізація та видалення. При здійсненні господарської операції утворюються різні відходи – побутові та промислові, які могли би бути сировиною. Відходи виробництва – це залишки матеріалів, напівфабрикатів, сировини, які утворюються у процесі створення певної продукції, і можливо втратили свої перші властивості. Так, використання 1 тонни вторинної полімерної сировини економить 0,7 тонн первинної промислової полімерної сировини; 1 тонни макулатури - 3,5 м3 деревини; 1 тонна відпрацьованих шин - 0,34 тонни синтетичного каучуку [3].

Рециклінгом можуть називати:

- повторне використання;

- виготовлення з вторинних сировин нових матеріалів;

- отримання енергії від теплової деградації побутового та промислового сміття.

Використання підприємствами рециклінгу є напрямком в логістиці господарської діяльності, який дає можливість знизити навантаження на довколишнє середовище, збільшити можливості ресурсів та обсяги виробництва.

Що не дозволяє рециклінгу в регіонах України розвиватися?

1. Нерозвинена інфраструктура сфери роботи з відходами.

2. Відсутність активної підтримки держави процесу рециклінгу та неефективне нормативно-правове законодавство.

3. Низький рівень міжрегіонального взаємовпливу.

З метою отримання фінансових вигод для промислових підприємств в майбутньому доцільним є:

- запровадження механізму повторного використання ресурсів;

- будівництво декількох високоефективних заводів для переробки сміття;

- посилення державного контролю за процесом поховання сміття;

- запровадження стягнення штрафу за вивіз та викид сміття у неналежному для цього місці;

- підвищення рівня координованості та ефективності фінансового планування аутсорсингу та рециклінгу;

- формування дієвих механізмів практичного впровадження логістично-орієнтованого управління фінансовими ресурсами підприємств;

- підвищення організованості прийняття фінансових рішень щодо всіх учасників логістичних ланцюгів;

- обґрунтування показників управління фінансовими ресурсами підприємств з урахуванням тенденцій впливу логістизації економіки.

Отже, впровадження рециклінгу, безпосередньо, через фірму аутсорсера позитивно впливатиме на екологічні та економічні показники. Операції аутсорсингу та рециклінгу доцільно визначити як новостворені частини системи механізму забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства. З огляду на сферу рециклінгу, його потрібно розглядати як невід'ємну частину логістичної системи, яка дає можливість створити передумови підвищення екологічно–економічного розвитку України.

Перелік використаних джерел:

1. Що таке аутсорсинг? – Режим доступу: <http://cbto.com.ua/library/outsourcing>.
2. Аутсорсинг в Україні й у світі: особливості, тенденції та перспективи. – Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010850.
3. Основні переваги та недоліки аутсорсингу. – Режим доступу: <http://conf.management.fmm.kpi.ua/proc/article/view/124988>.

УДК 62-503.5

Нікуліна Юлія, Яковченко Григорій

магістри першого року навчання, 1 група, факультет інженерів землевпорядкування
Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва
Харків, Україна

Науковий керівник: Кошкалда Ірина

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва
Харків, Україна

Yulia Nikulin, Grigory Yakovchenko

Masters of the first year of study, Group 1, Faculty of Land Management Engineers
Dokuchayev Kharkiv National Agrarian University
Kharkiv, Ukraine

Scientific supervisor: Iryna Koshkalda

Doctor of Economic Sciences, Professor
Head of the Department of Land Administration and Cadastre
Dokuchayev Kharkiv National Agrarian University
Kharkiv, Ukraine

**ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА – ЗАПОРУКА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА
ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ
GREEN ECONOMY – GUARANTEEING OF RATIONAL USE AND LAND
PROTECTION**

Сучасні світові тенденції вирішення глобальних проблем (продовольчої, енергетичної, демографічної та ін.) засвідчують необхідність вирішення поряд із завданням забезпечення населення продуктами харчування проблеми захисту довкілля, збереження біорізноманіття, відтворення родючості ґрунтів. З цією метою у провідних економічно розвинених країнах формуються такі системи використання земельних угідь, які пріоритетним напрямом визначають не тільки максимальну продуктивність сільськогосподарських культур, а й збереження функціональних зв'язків між природними елементами довкілля, тобто раціональне землекористування.

Бажання вітчизняних товаровиробників сільськогосподарської продукції отримувати значні прибутки без урахування вимог екологічної безпеки, багаторічних стратегічних перспектив розвитку призвели до значного зростання частки високорентабельних, але

надзвичайно енерго- та ресурсоемних технічних культур і зменшення площ під культурами кормової групи, зокрема, багаторічними травами, які складають основу ґрунтозахисних сівозмін. Необґрунтоване розширення площ енергоемних культур, як засвідчує практика, обумовлює посилення деградаційних процесів у землекористуванні.

Значними темпами розвивається на схилових територіях вітрова та водна ерозія, на рівнинних – дегуміфікація та виснаження родючості, оскільки суб'єкти господарювання в переважній більшості не мають змоги або не бажають компенсувати винесені з ґрунту з урожаєм сільськогосподарських культур елементи живлення за рахунок органічних і мінеральних добрив.

Загострення перелічених екологічних проблем сьогодні може призвести до ще більших економічних збитків та соціальної нестабільності у майбутньому, пов'язаних з продовольчою безпекою країни і екологічним станом довкілля. А тому важливим для національної економіки є вивчення і дослідження питань пов'язаних із зеленою економікою. До зеленої економіки відносять види діяльності, котрі, поряд із підвищенням ефективності виробництва, сприяють поліпшенню якості життя та водночас істотно зменшують негативний вплив на довкілля.

Вперше термін «зелена економіка» був введений у піонерському звіті уряду Великобританії за 1989 рік групою провідних економістів з охорони навколишнього середовища під назвою «Програма зеленої економіки» (Pearce, Markandya and Barbier, 1989).

В 2008 році у відповідь на фінансову та економічну кризу Екологічна Програма ООН (ЮНЕП) оголосила перехід до зеленої економіки, яка повинна сприяти відновленню світової економіки і збільшенню зайнятості населення, одночасно прискоренню боротьби зі зміною клімату, деградацією навколишнього середовища та бідністю.

У лютому 2010 року міністри та глави делегацій Глобального форуму міністрів з питань довкілля ЮНЕП в Нуса-Дуа визнали у своїй декларації, що концепція зеленої економіки «може суттєво вирішити поточні виклики та забезпечити можливості економічного розвитку та отримати багато переваг для всіх країн». Він також визнав провідну роль ЮНЕП у подальшому визначенні та просуванні концепції та закликав ЮНЕП внести свій внесок у цю роботу шляхом підготовчого процесу до Конференції ООН з питань сталого розвитку у 2012 році (Ріо + 20).

На сьогодні не існує єдиного міжнародно узгодженого визначення терміну «зелена економіка» проте однозначно можна стверджувати, що вона спрямована до поліпшення добробуту людини та соціальної справедливості, одночасно значно зменшуючи екологічні ризики та екологічні дефіцити.

ЮНЕП закликає звернути максимальну увагу на п'ять найважливіших напрямків зеленої економіки:

- енергоефективність будівництва;
- перехід до поновлюваних джерел енергії, включаючи енергію вітру, сонця, геотермальну та біомасу;
- сталий розвиток транспорту;
- екологічна інфраструктура планети, у тому числі прісних вод, лісів, ґрунтів і коралових рифів;
- розвиток сталого сільського господарства, у тому числі органічного виробництва.

Оскільки в сільському господарстві основним засобом виробництва виступає земля то звичайно необхідно запроваджувати заходи і спрямовувати діяльність сільськогосподарських господарюючих суб'єктів усіх форм господарювання і власності на раціональне використання та охорону земель.

Раціональне використання сільськогосподарських земель можна забезпечити шляхом застосування сучасних ресурсозберігаючих технологій, новітніх технікотехнологічних систем виробництва, науково обґрунтованого удобрення ґрунту на основі корисних мікроорганізмів і біодобрив, внесення підвищених доз органічних добрив, хімічних меліорантів.

Велике значення має впровадження нових високоврожайних сортів сільськогосподарських культур та культур-інтродуцентів, збільшення площ під багаторічними травами та луками, оптимізація структури посівних площ. Безумовним є системне використання протиерозійних заходів, менш енергоємної техніки. Запропоновані напрями екологізації є важливими чинниками для збереження, відтворення, підвищення родючості ґрунтів, раціонального землекористування та поліпшення екологічного стану довкілля в цілому і сільських територій, зокрема.

УДК 338.2

Репуло Євген

група БО-17

Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж

Могилів-Подільський, Україна

Науковий керівник: Присяжнюк Таїсія

викладач

Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж

Могилів-Подільський, Україна

Evgen Repulo

group BO-17

Mogilev-Podolskyi assembly-economical college

Mogilev-Podolskyi, Ukraine

Scientific supervisor: Taisiya Prisyajnyuk

teacher

Mogilev-Podolskyi assembly-economical college

Mogilev-Podolskyi, Ukraine

СПРОЩЕННЯ СИСТЕМИ РОЗМИТНЕННЯ АВТОМОБІЛІВ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ SIMPLIFICATION OF THE CAR DISTRIBUTION ECONOMY DEVELOPMENT TOOL

Вартість розмитнення автомобілів – це першочергове питання всіх, кого цікавить ця тема. Незалежно від того, приганяють автомобіль для продажу або для себе, адже саме від вартості розмитнення буде залежати кінцева вартість авто. Якщо вона виходить нижче ринкової ціни такого ж автомобіля в Україні, тоді є сенс купувати авто за кордоном не лише особам, що отримують від даної операції прибуток, а й для власного користування.

Що стосується питання як розмитнити авто в Україні – є кілька нюансів, на які варто звернути увагу. Але вартість розмитнення від цього залежати не буде. Вона залежить від тих же факторів, що і раніше – об'єм і вид двигуна, потужність, рік випуску, його вартість за кордоном. Розрахувати вартість розмитнення можна скориставшись калькулятором [1].

Слід звернути увагу, що навіть якщо всі дані будуть внесені вірно, реальна вартість може відрізнятись від отриманої. Для отримання точної вартості розмитнення найкраще звернутися до менеджера або до митного брокера. Але можуть бути різні доплати.

Є кілька способів розмитнення автомобіля. Можна ввезти автомобіль на фізичну або юридичну особу, зробити це самому або за допомогою, співпрацювати з компанією або гонщиком. Незалежно від того, який спосіб обирається, потрібно підготувати всі документи, які необхідні для перетину кордону і доставки машини в Україну. Якщо все підготувати правильно – ніяких проблем на кордоні або при розмитненні не виникне.

Автомобілі з Європи часто купують не тільки для особистого користування, а й для роботи – тобто на фірму. Але автомобіль для особистого користування також можна розмитнити на юридичну особу, а після вже переоформити на фізичну. Загалом за документами оформлення автомобіля на юридичну і на фізичну особу не відрізняється.

Потрібно такий же договір, декларація, техпаспорт. Але є деякі відмінності в ціні й в формі проплати.

Багатьох цікавить питання як розмитнити авто за новим законом. Адже за останній рік законодавство змінювалося вже багато разів. Зараз потрібно звернути увагу на сертифікацію, адже через місяць законодавство в цій області знову зміниться. Нині сертифікат відповідності можна отримувати вже після розмитнення автомобіля. Він обов'язковий лише для постановки транспортного засобу на облік. Але варто звернути увагу, що з 24 травня 2019 року, митне оформлення транспортних засобів здійснюється тільки при наявності довідки або сертифіката відповідності екологічним нормам, незалежно від наявності екологічного стандарту в технічному паспорті. Тому, транспортні засоби, які підлягають розмитненню, в обов'язковому порядку повинні заїхати на сертифікацію, перш ніж заїхати в ЗМК. Чим новіше вживане авто, тим дорожче воно коштує в Європі. Це означає, що меншим буде акциз, який залежить від віку машини, більшим ввізне мито, яке на теперішній час складає 5-7,3 від вартості автомобіля й більшою сума ПДВ – це 20% від усіх вище перерахованих платежів. За 3-річну автівку з двигуном 2000 кубічних сантиметрів, придбану за 10 тисяч євро доведеться заплатити 3 476 євро. На сьогодні вартість розмитнення такого авто склала б 6819 євро за звичайною ставкою і 3517 євро – за пільговою. Загалом від початку року в Україні зареєстрували у 5 разів менше вживаних автомобілів, які ввезли з-за кордону [2].

Звичайно є знавці законів, які вміють обходити законодавство і не платити акциз при ввезенні авто з-за кордону, адже Держава взяла на себе половину плати за розмитнення легковиків, пільга стосується багатодітних сімей та людей з інвалідністю першого та другого ступенів. Особи, яка має статус інваліда і стоїть на обліку в органах соцзахисту, мають право безкоштовного провозу автомобіля за умови, що він не буде проданий протягом 10 років. Передбачалося, що це буде безкоштовна гуманітарна допомога з боку іноземних громадян, яка реєструється в соцзахисті та закріплюється за інвалідом. Однак до 2018 року таких актів дарування старих автомобілів майже не спостерігалось, щоб здійснити безкоштовне розмитнення, він змушений оформляти з продавцем нотаріальний акт дарування, і тоді зможе уникнути сплати податків і зборів при перетині кордону. Зрозуміло що такі акти стали об'єктом для зловживання.

Звичайно з Євросоюзу завозяться автомобілі не в гарному технічному стані та негативно впливають на екологію нашої держави. Одним із можливих варіантів є завезення в Україну старих і нових електрокарів, що з кожним роком збільшується. Згідно з чинним законами, постановами і нормами Податкового кодексу, ставка мита на електрокари – 0%. Акциз на електромобілі становить 1 євро за 1 кВт акумуляторної батареї. Наприклад середня потужністю електродвигуна 80 кВт і ємністю батареї 24 кВт / год обійдеться новому власнику у 24 євро акцизного платежу; ПДВ 20% на електрокари до кінця 2022 року платити не потрібно, тож можливо така система оподаткування сприяє пришвидшенню пересідання пересічного українця на електромобілі в рамках турботи про навколишнє середовище та економії коштів, проте навіть при такій сприятливій системі не кожен українець готовий придбати електромобіль, що коштує дорожче старого авто на бензиновому та дизельному двигунові. За минулий рік в Україні було зареєстровано 5081 легковий електромобіль, що на 42% більше у порівнянні з аналогічним періодом минулого року; та 397 комерційних електромобілів, що удвічі більше, ніж за попередній період [3].

Я вважаю що для активізації системи придбання авто, що не будуть приносити негативний вплив на навколишнє середовище та для розвитку здорового економічно-незалежного суспільства, розмитнення автомобіля потрібно зробити доступнішим для кожного українця. Насамперед потрібно зменшити вартість самого розмитнення і спростити цю процедуру і зробити її швидшою. Вартість розмитнення потрібно встановити 20% від вартості автомобіля, щоби автомобіль можна було розмитнити і поставити на облік у МВС одразу на митниці. Перетнувши митну територію України водій мав би право 30 днів для

того щоб розмитнити автомобіль, у разі якщо водій не розмитнив автомобіль в строк йому б надавався штраф який прикріплювався б до мінімальної зарплати в Україні.

Перелік використаних джерел:

1. Калькулятор митної вартості та платежів при митному оформленні автомобілів
URL <https://calc.customs.gov.ua/> (дата звернення 11.03.2020)
2. Чи є у вас право ввести авто без розмитнення URL:
https://auto.24tv.ua/tag/zakonodavstvo_tag73/https://auto.24tv.ua/tag/zakonodavstvo_tag73/ (дата звернення 10.03.2020)
3. В Україні стрімко зростає кількість електрокарів, але 91% - це «секонд-хенд»
URL <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2795252-v-ukraini-strimko-zrostaekilkist-elektrokariv-ale-91-ce-sekondhend.html> (дата звернення 08.03.2020)

УДК 330

Тустановський Андрій

студент групи Ф -33

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Оверко Вікторія

викладач економічних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна

Andriy Tustanovsky

student of the group F-33

Vyacheslav Chornovil Galician College
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Victoriya Overko

teacher of economics

Vyacheslav Chornovil Galician College
Ternopil, Ukraine

ПРОБЛЕМИ ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА ЕФЕКТИВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ GOVERNMENT DEBT GROWTH PROBLEMS AND EFFECTIVE WAYS TO RESOLVE THEM

Ефективність та надійність фінансової системи держави, здатність виконувати притаманні їй функції, а також якість державного управління в цілому, відображаються у державному бюджеті країни, який складається міністерством фінансів. Одним із основних показників головного фінансового плану країни є не лише обсяги бюджетних надходжень та видатків, а й обсяг державного боргу. Надмірний розмір державного боргу гальмує економічний розвиток і не дає можливості країні ефективно розвиватись. Наявність державного боргу, його розміри, розміщення і методи погашення прямо чи опосередковано впливають майже на всі сторони економічного життя держави. Водночас, невірне використання державного боргу може призвести до істотних ускладнень, чи навіть до фінансової кризи.

Одними з головних причин існування боргу вважаються дефіцити державного бюджету та платіжного балансу країни. Задля їх покриття здійснюються як внутрішні так і зовнішні державні запозичення, як основне джерело фінансування бюджетних дефіцитів, що в свою чергу призводить до появи державного боргу.

До дослідження соціально-економічних передумов і наслідків формування боргових зобов'язань державного та приватного сектора економіки, розробки концептуальних основ управління національним боргом для забезпечення стабільності фінансової системи та розширення інвестиційного потенціалу реального сектора економіки в Україні доклали зусиль багато вітчизняних вчених, зокрема: Вахненко Т.П., Василик О.Д., Гавриленко Є., Гальчинський А.С., Савлук М.І., Федосова В.М., Юрій С.І. Проте досі ця тема залишається не достатньо дослідженою та обгрунтованою.

Посилення процесів глобалізації, економічні, політичні та соціальні перетворення, що відбуваються в світі за останні десятиріччя, призвели до виникнення потреби у значних за обсягом та безпечних за походженням джерелах фінансування. В більшості країн це стало причиною зростання зовнішніх державних запозичень та зробило їх фінансові системи більш вразливими до зовнішнього економічного впливу. Процес регулювання та управління державним боргом став невід'ємною складовою фінансової політики більшості країн світу.

Державні запозичення є допоміжним засобом для гарантування економічного зростання кожної країни. На даний час нагромадження обсягів державного боргу має тісний зв'язок з такими факторами, як хронічний бюджетний дефіцит, залежність від імпорту енергоносіїв, необхідність технологічного оновлення капіталу галузей національної економіки, низький рівень інвестиційної та інноваційної активності, потреба збільшення валютних резервів для забезпечення стабільності національної валюти, нееластичність видатків бюджету тощо. Тому ефективне обслуговування та управління державним боргом, перетворення державних запозичень на дієвий інструмент прискорення соціально-економічного розвитку країни є одним з основних завдань фінансової політики держави.

Слід зазначити, що для боротьби України з борговою кризою метод списання боргів не може розглядатися як інструмент, оскільки не вирішує проблему заборгованості, а тільки відстрочує настання негативних наслідків. Не виправдовує себе і метод реструктуризації, оскільки залучені кошти, як правило, не вкладаються у продуктивні сфери економіки, а лише покривають старі запозичення. Борг у такому випадку починає самовідтворюватися та затягує країну у боргову яму.

Для розв'язання проблеми заборгованості в довгостроковому періоді необхідне «оздоровлення» самої економіки, оскільки без забезпечення динамізму її розвитку і реальної, відчутної ефективності фінансова стабільність в країні буде короткочасною і відносною, незалежно від того, які прогресивні фінансові заходи використовуються для її підтримки.

Перелік використаних джерел:

1. Вівчар О. Й. Особливості управління державним боргом та методи його удосконалення : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ , 2017. 94 с.
2. Гейць В. М. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь. Київ : НВЦ НБУВ, 2018. 687 с.
3. Класифікація державного боргу: стаття. URL: https://pidruchniki.com/1514050964531/finansni/klasifikatsiya_derzhavnogo_borgu (дата звернення: 08.04.2019).
4. Мних А. М. Сучасні способи оптимізації боргової політики України для оздоровлення економіки: курс лекцій. Львів : АПК 2016. 147- 149 с.
5. Шпенюк О. Є. Управління державним боргом в умовах посилення зовнішніх ризиків: конспект лекцій. Львів : ТПП, 2015. 41-53 с.

Харітонова Діана

231 група

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Чернівці, Україна

Науовий керівник: Белей Світлана

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Чернівецький національний університету імені Юрія Федьковича

Чернівці, Україна

Diana Haritonova

group 231

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Chernivtsi, Ukraine

Scientific supervisor: Svitlana Belei

Associate Professor Departments of Accounting and Taxation

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Chernivtsi, Ukraine

**ВЗАЄМОДІЯ ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ ТА
РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
INTERACTION AND DEPENDENCE OF THE WORLD LABOR MARKET AND THE
MODERN EDUCATION DEVELOPMENT**

Для України, як і для всього світу, типовою є тенденція перевищення молодіжного безробіття та складнощі пошуку першого робочого місця. Це відбувається внаслідок посилення невідповідності попиту на робочу силу та її пропозиції як за професійно-кваліфікаційними ознаками, так і за якісними характеристиками. Тому в сучасному світі освіта стає найвагомим важелем впливу на життя суспільства та зазнає глибокого реформування. Процеси взаємодії ринків праці та освіти спрямовані на подолання дисбалансу попиту та пропозиції на працю, що досягається у процесі постійного моніторингу обох ринкових систем та дає змогу розглядати у динаміці минуле, теперішнє та майбутнє функціонування цих ринків. Зміст взаємодії ринків праці та проявляється у реалізації спільної діяльності всіх її суб'єктів через систему правових норм та організаційно-економічних механізмів, що сприяють їхньому ефективному функціонуванню з метою найповнішого задоволення індивідуальних та суспільних потреб. Взаємодія ринків праці та освіти – це технологія узгодження поведінки всіх суб'єктів ринкових відносин (держави, профспілок, організацій роботодавців, навчальних закладів, учнів та студентів) у процесі якої досягається узгодження попиту та пропозиції на кваліфіковану робочу силу, створюються передумови для відтворення людського капіталу та забезпечується стійке соціально-економічне зростання (рис. 1).

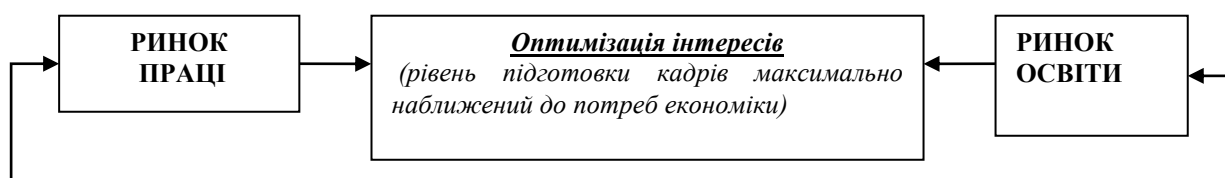

Рис. 1 Схема взаємодії та взаємозалежності ринків праці та освіти

*Джерело: складено автором

Характер взаємодії суб'єктів ринків праці та освіти визначається сукупністю економічних, соціальних та інституційних відносин між ними щодо організації навчання та підвищення кваліфікації кадрів, їх найму та використання. Важливий вплив на характер взаємодії між суб'єктами ринків праці та освіти має тип та специфіка сучасного виробництва.

Тому модернізація сучасної освіти в першу чергу пов'язана з тим, що безперервний розвиток технологій, НТП (науково-технічного прогресу), потребує для майбутніх фахівців, спеціалістів знань та навичок, які допоможуть при роботі та просуванні себе як окремого «товару». Розвиток навичок для суспільства, знань, було визначено складовою цілі підвищення якості освіти. Система охоплює вісім ключових компетентностей: спілкування рідною мовою, спілкування іноземною мовою, математична компетентність та базові компетентності у галузі науки та техніки, цифрова компетентність, вміння вчитись, міжособистісна, міжкультурна, соціальна і громадянська компетентності, підприємливість та культурне самовираження. Дані можливості вдало модернізують розуміння людей щодо інновацій та дозволяють виростити покоління науковці та геніїв, за якими завжди є попит на ринку праці.

Іншим дієвим інструментом забезпечення високого рівня освітньої якості є забезпечення рівного доступу до ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій), що планувалось досягти не тільки за рахунок забезпечення відповідним обладнанням та широкими комунікаційними можливостями, але й за рахунок високоякісного програмного забезпечення. Проблема залучення молоді до вивчення природничо-наукових та математичних дисциплін планується вирішуватись шляхом як оновлення змісту природничо-математичної освіти на рівні середньої школи, так і посилення зв'язків з промисловістю та бізнесом.

Велику увагу забезпеченню якості освіти приділяє і ЮНЕСКО. Підхід її у галузі моніторингу освітніх послуг в країнах-членах ґрунтується на аксіомі про те, що доступ до базової освіти високої якості є невід'ємним правом людини, проголошеним на форумах «Освіта для всіх» та зафіксовано у Джомтьєнській (1990) та Даккарській (2000) деклараціях. Оцінка врахування цього права державами передбачає аналіз доступу до якісної освіти, що робиться, наприклад, у виданні ЮНЕСКО та Інституту статистики ЮНЕСКО «Global Education Digest 2003: Comparing Education Statistics Across the World» («Всесвітній звіт з освіти 2003: порівняння світової статистики у світі»), де аналізуються освітні системи та тенденції розвитку за основними показниками, структурованими за рівнями освіти [1].

Домінуючий фактор людського потенціалу на ринку праці – іноземна мова, особливо англійська. Оскільки володіння іноземною мовою розглядається як одна з фундаментальних компетентностей громадянина суспільства знань, розвиток змісту іншомовної освіти та технологій для навчання іноземних мов, як і створення платформи для обмінів для учнів й викладачів в рамках ЄС. Вони запропонували концепцію «personal adaptive language», суть якої полягає в тому, щоб кожна людина вивчила легку для засвоєння іноземну мову. В Україні, окрім англійської, досить реально також впровадити вивчення польської, білоруської, чеської, словацької, болгарської, хорватської та інших слов'янських мов. По-перше, це дуже зручно як для простого спілкування громадян, та і для бізнес-стосунків. По-друге, знання різних мов є перспективним та конкурентоспроможним на ринку праці [2].

Отож механізм взаємодії ринків праці та освіти є цілком природним і базується на соціальному партнерстві всіх зацікавлених сторін та має множинну способів і методів, які за умови ефективного використання можуть сприяти розв'язанню проблеми неузгодженості кваліфікацій з потребами ринку праці, досягнення балансу між захищеністю зайнятості й доходів та гнучкістю ринку праці. Пріоритетним напрямом в системі освіти є досягнення рівних можливостей в отриманні освіти, забезпечення громадян базовими знаннями, здібностями та вміннями, які необхідні для соціальної та професійної інтеграції у суспільство; зближення змісту освіти до очікувань роботодавців; пристосування нових форм навчання до існуючої системи кваліфікацій у галузі освіти і підготовки кадрів; інтенсифікація мобільності студентів.

Перелік використаних джерел:

1. Освітні системи країн європейського союзу: загальна характеристика URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9019/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf> (дата звернення 12.03.2020р).
2. Освіта в Україні і світі (сучасні реалії) URL: https://pidruchniki.com/12461220/filosofiya/osvita_ukrayini_sviti_suchasni_realiyi (дата звернення 12.03.2020р)
3. Роль освіти і культури у формуванні людини URL: <http://referat-ok.com.ua/kulturologiya-ta-mistectvo/rol-osviti-i-kulturi-u-formuvanni-lyudini> (дата звернення 12.03.2020р).

УДК 331.5

Харітонова Діана

231 група

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Чернівці, Україна

Науковий керівник: Белей Світлана

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Чернівці, Україна

Diana Haritonova

group 231

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Chernivtsi, Ukraine

Scientific supervisor: Svitlana Belei

Associate Professor Departments of Accounting and Taxation

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Chernivtsi, Ukraine

ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ FOREIGN TRADE TRENDS OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

Завдяки своєму вигідному географічному положенню Україна може продавати товари та послуги за межі країни по вигідним цінам. Експорт завжди був одним з основних факторів підтримки економічної активності країни на зовнішньому ринку. У травні 2008 року Україна стала одним з членів СОТ, що зробило її рівноправним партнером на світових ринках. Завдяки цьому були скасовані обмеження та розширились можливості для вітчизняної промисловості, особливо для металургійної, машинобудівної, хімічної, сільськогосподарських галузей. Проаналізувавши сучасні торгівельні відносини України з провідними країнами світу, виявлено, що експорт у порівнянні з 2018 роком зріс на 7% й склав більше 20 млрд. дол., частка імпорту зросла на 9,3%, що становить 23,5 млрд. дол.[1]. У топ-5 країн, куди найбільше продавали товари і послуг увійшли:

1. Польща – менш як за пів року Україна експортувала продукції на 1 млрд. 434 млн. дол., що збільшило експорт більш як на 5%.
2. Росія – незважаючи на складне політичне становище, частка експорту склала 1 млрд. 336 млн. дол., однак відсоток експорту знизився більш як на 11%.
3. Китай – експорт зріс удвічі (50,5%) і становив 1 млрд. 287 млн. дол..
4. Туреччина – вивіз товарів впав на 7%, але у грошовому вираженні становив майже 1 млрд. 113 млн. дол.
5. Італія – експорт впав на 9,6% (1 млрд. 61 млн. дол.)[1].

А також у інші країни, такі як: Єгипет, Німеччина, Індія, Нідерланди, Угорщина, Білорусь, Іспанія, США, Румунія та Чехія.

Розглянувши саме товарну структуру зовнішньої торгівлі, варто зазначити, що Україна найбільше експортує зернові культури (4071,6 млрд. дол.), чорні метали (4068,1 млрд. дол.), жири та олії тваринного або рослинного походження (2030,1 млрд. дол.), руди (1505,6 млрд. дол.) та інше. Значно виріс експорт м'ясної продукції – на 22,2% (302,5млн. дол.), залишків та відходів харчової промисловості – на 35,9% (697,2 млн. дол.), продуктів неорганічної хімії – на 9,5% (366,6 млн. дол.)[1].

Отже, Україна є досить потужною державою, яка намагається розвиватися та удосконалюватися на світовому ринку. Вона є партнером у зовнішній торгівлі з більшістю провідних країн світу задля співпраці, пов'язаної з експортом та імпортом товарів і послуг по світу.

В якості підсумка наведеного вище матеріалу зазначимо що в Україні в якості основи підвищення її конкурентоспроможності потрібно в першу чергу переглянути та доповнити іншими перспективними напрямками обраний вектор аграрно-сировинного розвитку, оскільки цілком можливим стає факт того, що зовнішньоекономічна ситуація найближчим часом може погіршитися. Тому для продовження нарощування темпів росту економічної співпраці з партнерами з ЄС та іншими державами світу Україні необхідно якомога скоріше закінчити розпочаті реформи усередині країни, зокрема поліпшити діловий клімат, зміцнити демократію та посилити самоврядування, а дії в сфері зовнішньої торгівлі України, повинні бути направлені на зміцнення економіки країни, а саме: нарощування в прискорених темпах обсягів експорту українських товарів і послуг, особливо тих, що мають відносно вищу частку доданої вартості в ціні їх продажу; проведення ефективної політики імпортозаміщення з метою поліпшення торговельного балансу й забезпечення національної безпеки України.

Перелік використаних джерел:

1. Експорт та імпорт зросли: показники зовнішньої торгівлі України в січні-травні 2019 року URL:https://media.slovoidilo.ua/media/infographics/10/92588/92588-1_uk_origin.jpg (дата звернення: 07.02.2020)
2. Зовнішня торгівля України. URL:<https://buklib.net/books/26916/> (дата звернення: 07.02.2020).

Шкільник Ірина

група 3-ФБСС

Тернопільський кооперативний торговельно-економічний коледж

Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Малинич Ганна

кандидат економічних наук

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,

Тернопіль, Україна

Iryna Shkilnyk

student of the group 3-ФБСС

Ternopil College of Cooperative Trade and Economics

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Hanna Malynych

Ph.D. (Economics)

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

НОВА ЕКОНОМІЧНА РЕАЛЬНІСТЬ: ЕРА ОН-ЛАЙН A NEW ECONOMIC REALITY: THE ON-LINE ERA

«Якщо виклики зростають, то й ми повинні піднятися разом із цими викликами. Оскільки наші виклики нові, то й ми повинні думати й діяти по-новому»

Авраам Лінкольн

Ще на початку 2020 року українські ЗМІ із захопленням розповідали про відновлення підприємницької активності, про зниження облікової ставки, зміцнення гривні, зростання ВВП. Разом з тим, так само швидко почалися поширюватися та підніматися питання на рахунок чергової пандемії та майбутньої економічної та фінансової кризи. Сьогодні інформаційним простором України здійснюється постійний психологічний пресинг статистикою померлих, зростання цін на продукти першої необхідності, ситуація повної невизначеності, нестабільність курсу долара і цін на нафту, спекуляція та скрутна хвилина для українських підприємців, які з кожним днем втрачають великі суми прибутків. Введення стану надзвичайної ситуації, пов'язаною із поширенням вірусу COVID-19 та карантинних заходів призвели до фактичної зупинки економіки країни. Обмеження або повна заборона пересування працівників до робочих місць, закриття кордонів призвели до припинення роботи близько 600-700 тисяч підприємців, малих підприємств сфери послуг, які дають роботу майже чотирьом мільйонам осіб та являються джерелом державної казни.

Криза – це нові можливості та сприятливе середовище для докорінних змін. Сьогодні бізнес шукає нові формати здійснення підприємницької діяльності, а найбільше можливостей створює всевітня павутина - Інтернет. У свій час Білл Гейтс застерігав: «Якщо вас немає в Інтернеті, то вас немає в бізнесі», тому вітчизняний бізнес мав час для роздумів і реалізації своїх амбітних планів. Ситуація, що склалася призведе відсіювання неконкурентоспроможних гравців ринку, демонструючи закон Паретто в дії, що може стосуватися як і некваліфікованих робітників, так і непередбачених і негнучких компаній.

На час карантину, коли клієнт є ізольованим в домашніх умовах, компаніям доцільно більше приділяти увагу он-лайн складовій – ведення сторінок в соцмережах, он-лайн-продаж, створення та удосконалення наявних сайтів, що стосується дизайну, прискорення завантаження сторінки та інших факторів. Заміна холодних дзвінків на ефективні месенджери, чат-боти та мобільні додатки, активне впровадження відео-контенту, технологій ретаргетингу, таргетованої реклами та нових інструментів лідогенерації, що стосується сфери SMM-продування. Падіння продажів та як наслідок прибутків змушує власників та

менеджерів бізнесу віднайти шляхи зниження витрат, актуалізується наскрізна аналітика, що стає обов'язковою умовою для підвищення ефективності бізнес-процесів, зокрема у Інтернет-трафіку, воронках продаж у Інтернет-середовищі, системах на кшталт «Битрикс24», «Leeloo», «GetResponse», «Manychat», «Tooligram», «Instapsus.Pro» та ін.

Завдяки недавнім змінам, у роботі підприємств починають активно впроваджуватися віддалені офіси, он-лайн робота та аутсорсинг. Робота з клієнтами, співробітниками та партнерами переходить також на новий щабель, оскільки комунікація та співпраця починає проводитися більш раціонально завдяки он-лайн платформам Skype, Zoom, Cisco та ін. Даний режим роботи не тільки являється набагато ефективнішим, а й в разі продуктивнішим і результативнішим, адже, в дію різноманітних он-лайн систем, керівник може з легкістю перевірити виконану роботу будь-якого працівника, що мінімізує час та інші ресурси, максимізуючи цінність для підприємства та його прибуток. Провідні ТНК Procter & Gamble.Co та Goldman Sach Group Inc.Всі винайшли інноваційний спосіб піклування про своїх працівників. Розуміння того, що сон – запорука продуктивного дня, турбуючись про здоров'я, якісний сон та хорошу атмосферу в командах своїх працівників, пропонують їм відвідувати безкоштовні он-лайн курси з гігієни сну.

Ринок продуктів харчування, продовольчих товарів та фармація, через заборону масових скупчень, швидко пристосувався до даної ситуації приділяючи увагу створенню сервісів доставки та он-лайн покупки. Покупці у соціальних мережах все частіше відзначають зручність покупок продуктів харчування он-лайн, що дозволяє їм економити багато часу, витрати на пальне та ін. Після завершення тривалого карантину ймовірно роздрібні мережі будуть виглядати по-іншому та зорієнтовані на забезпечення максимального сервісу доставки та задоволення потреб споживачів.

Що ж стосується виробничих підприємств в умовах кризи, то важливим залишається зберегти та підтримати цінність бренду, починаючи виробляти, те що потрібно ринку зараз заради майбутнього бізнесу завтра. Яскравим прикладом є рішення Louis Vuitton Moët Hennessy, які з метою уникнення збитків внаслідок падіння їхніх ринків, переорієнтував виробничі потужності Parfums Christian Dior, Parfums Givenchy та Guerlain на гідроалкогольного гелю, який компанія безкоштовно передаватиме французькій владі для потреб населення стільки, скільки триватиме криза. Тому якщо завтра відомі українські дизайнери Лілія Літковська, Роксолана Богуцька, Оксана Караванська, Андре Тан та інші перейдуть на пошиття захисних масок – це буде гідний крок, а їхній бренд буде на вустах кожного українця в прямому та переносному значенні!

Тимчасове закриття кордонів вцент зруйнували вітчизняну туристичну галузь, а її імідж втрачено через неспроможність та/або небажання знайти компроміс з туристами, що оплатили подорожі, які ймовірно не відбудуться. Як альтернатива туристам залишається лише можливість безкоштовно відвідати музеї світу он-лайн, звісно за умови доступу до Інтернет. Виснажені сімейні бюджети після завершення карантину будуть спроможні оплатити лише внутрішній туризм, а поїздки закордон будуть відкладені.

Згідно статистичних даних, медіана кількості людей у відсотковому співвідношенні, що заощаджують та накопичують кошти в Україні, складає 0%, тобто половина населення України практично не відкладає коштів на майбутнє, що засвідчує відсутність базових фінансових знань. Тому саме криза на практиці покаже людям цінність будь-якої інформації, навчання та особливо знанням по управлінню власними коштами. Наявність вільного часу створює умови для самоосвіти, підвищення кваліфікації або перекваліфікації. Маєш доступ до Інтернет? Prometheus, Udemy, Coursera та інші глобальні освітні хаби пропонують безкоштовні онлайн курси.

Світова економічна криза, пандемія, спричинена COVID-19 стане каталізатором створення новітніх IT-стартапів, адже саме під час кризи народжуються найсміливіші ідеї та дають поштовх до дії. Такі відомі світові лідери як «Lego», «FedEx», «General Motors» та ін. утворилися саме під час світових криз.

Найбільш реалістичним в умовах, що склалися виглядає, що саме ІТ-сфера забезпечить створення нових робочих місць та може стати бюджетоутворюючою. Щороку українська ІТ-індустрія зростає на 20%, а в 2018 року ІТ стала другою найбільшою галуззю України з експорту послуг. На відміну від промисловості, ІТ-сфера є мобільною, гнучкою, здатна швидко реагувати на зміни, екологічною, та здатна згенерувати вклад в економіку в розмірі 10 млрд.грн. на рік. Якщо карантин створює та відкриває нові можливості бізнесу, то що йому може стати на заваді?

Згідно статистичних даних в Україні близько 15% населення, приблизно 6,3 млн. громадян, мешкає в зоні цифрового розриву та не має можливості доступу до широкосмугового Інтернету. Тому, найпершою вимогою для становлення цифровізованого суспільства є наявність покриття мережею Інтернет по всій території України. Крім технічної проблеми з'являється все більший розрив між старшими людьми та молоддю, чоловіками та жінками, міськими та сільськими жителями у плані рівня цифрової освіти та використання сучасних технологій. Адже 53% населення, що має доступ до Інтернету, володіє цифровими навичками на рівні «нижче середнього», що відображається на якості навчання, зокрема й дистанційного. Задля усунення цифрового розриву Міністерство цифрової трансформації поставило за мету до 2024 року забезпечити доступ до всіх публічних послуг для громадян та бізнесу он-лайн, залучити 6млн. українців до програми розвитку цифрових навичок та сприяти доступові на 95% території населених пунктів та транспортної інфраструктури до Інтернету.

Наслідком кожної кризи є нова економічна реальність. Чи буде вона цілковитою ерою онлайн? Зрозуміємо у швидкому майбутньому. Доповнюючи вислів Сета Година (засновника однієї з перших онлайн компаній Yoyodyne (1995 р.), що була придбана Yahoo!): «У бізнесі немає втраченої можливості. Тут як на зупинці громадського транспорту – завжди прийде наступний автобус», зауважимо, що нам вирішувати чи будемо за кермом, пасажиром, а може хтось воліє чекати наступного?

Victoria Nykolyshyn

third year student

specialty International Economic Relations

Lutsk National Technical University

Lutsk, Ukraine

Scientific supervisor: Lesya Korolchuk

Associate Professor of the International Economic Relations Department

Lutsk National Technical University

Lutsk, Ukraine

Николишин Вікторія

студентка третього курсу

спеціальності Міжнародні економічні відносини

Луцького національного технічного університету

Луцьк, Україна

Науковий керівник: Корольчук Леся

доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Луцького національного технічного університету

Луцьк, Україна

**EXPIERENCE OF DEVELOPMENT COUNTRIES IN THE IMPLEMENTATION
OF THE GREEN ECONOMY PRINCIPLES: EXAMPLE FOR UKRAINE
ДОСВІД РОЗВИНЕНИХ КРАЇН В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ЗЕЛЕНОЇ
ЕКОНОМІКИ: ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ**

Today, there are significant imbalances in the levels of socio-economic development of the countries in the world. Developed countries are rapidly growing rich, processing the lion's share of all natural resources and thus polluting the atmosphere from industrial enterprises.

However, these countries are actively involved in the processes of environmental conservation, the implementation of the principles of green and circular economy, as part of the concept of sustainable development. The EU is undoubtedly the leader in preventing climate change and implementing a successful environmental policy. EU countries, which Ukraine is set to be among, are today a great example to follow in the greening of socio-economic processes.

Let us consider the peculiarities of implementation of the of green economy principles by developed countries in order to further integrate eco-innovations into Ukrainian realities.

Finland provides its 2050 carbon-neutral aim. This commitments brings the country high scores for health impacts, fish stocks, climate and energy, biodiversity and habitat, water resources and air quality. The move to obtain all of its energy from renewable sources is not only feasible, but is providing Finland a real opportunity to create sustainable well-being and a successful carbon-neutral circular economy over the next 5 to 10 years.

Sweden has no actual plan or vision of the circular economy. It seeks to realize its "Smart Industry" in four main areas: industry (attracting the potential of digitalization); steel production; industrial skills (providing industrial competence); creation of attractive innovations in Sweden (test bed).

Sweden is also tackling climate change, with more than half its national energy supply already coming from renewables, and planned legislation to further reduce greenhouse gas emissions.

The country is battling plastics, and is among the leading EU countries to ban landfills. A report by Plastic Recyclers Europe notes that landfills are still the most frequently used waste management operation. Landfill bans accompanied by strict regulations as to what kind of waste can be incinerated "leads the recovery activities."

Denmark is going to become green state. The idea of a circular economy is in the correct use of resources. Denmark has decided to become the first country in the world with an economy that is completely independent of fossil fuels by 2050.

The Danish Ministry of Foreign Affairs writes that the country will contribute to sustainable solutions that stimulate economic growth, both at home and in developing countries.

Denmark's bike-friendly cities are part of the green solution. Copenhagen is always at the top of the most bike-friendly cities in the world.

The program for the promotion of the circular economy "A Global Hotspot for Circular Economy in 2016" was started in the Netherlands, with particular emphasis on improving technological requirements for the circular economy, removing barriers and raising awareness on waste and environmental planning.

Luxembourg's circular economy strategy "A Knowledge Capital and Testing Ground for the Circular Economy" was proposed in 2014. Emphasis is placed on economic competitiveness, employment and the improvement of the environment, but there is a need for detailed plans and actions.

As Ukraine participated in the UN Summit on Sustainable Development in 2015 and is implementing a national strategy for sustainable development in line with the Global Sustainable Development Goals, practical steps need to be taken to introduce a green economy.

We believe that today, as EU countries, we can actively switch to renewable energy sources, recycle waste, discard plastic, build bicycle infrastructure in cities, encourage producers and consumers of eco-products and more. In order to integrate the principles of green economy into all socio-economic processes, together with the national policy of promoting eco-innovation, in Ukraine it is necessary to provide national support for eco-startups, as well as to teach territorial communities how to write projects within the framework of cooperation programs with the EU.

References:

1. A circular economy can be a 2.5 billion euro opportunity for Finland. URL:[https:// www.sitra.fi/en/ecology/circular-economy](https://www.sitra.fi/en/ecology/circular-economy).
2. Closing the loop – An EU action plan for the Circular Economy. URL:[https:// www.ec.europa.eu/ environment/circular-economy/index_en.htm](https://www.ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm).
3. Leading the cycle – Finnish road map to a circular economy 2016–2025. URL:[https:// www.sitra.fi/en/artikkelit/circular-economy/leading-cycle-finnish-road-map-circular-economy-2016-2025](https://www.sitra.fi/en/artikkelit/circular-economy/leading-cycle-finnish-road-map-circular-economy-2016-2025).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

***Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
«ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ
ПОЗИЦІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ У
ГЛОБАЛЬНОМУ, РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА ЛОКАЛЬНОМУ ВИМІРАХ»***

(Тернопіль, 31 березня 2020 р.)

***Proceedings of the 4th International Scientific-Practical Conference
“FORMATION OF THE MECHANISM OF NATIONAL ECONOMIC SYSTEMS
COMPETITIVE POSITIONS STRENGTHENING IN
GLOBAL, REGIONAL AND LOCAL DIMENSIONS”***

(Ternopil, March 31, 2020)

Координати оргкомітету:
кафедра економіки та фінансів ТНТУ
вул. Білогірська, 50, каб. 204,
м. Тернопіль, Україна, 46000
Ел. адреса: kafedra.ef@gmail.com
Редагування, оформлення, верстка Маркович І.Б.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори

Підписано до друку 06.04.2020. Формат 60×90, 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура TimesNewRoman.
Умовно-друк. арк. 10,1. Наклад – 100 прим.
Замовлення № 06042020

Друк ФОП Паляниця В. А.
Свідоцтво ДК №4870 від 20.03.2015 р.
м. Тернопіль, вул. Б. Хмельницького, 9а, оф.38.
тел. (0352) 528-777.